

1974

7025

RASSENLIJST
voor
groentegewassen

N35567

MM 35567

**ZESENTWINTIGSTE
RASSENLIJST
VOOR
GROENTEGEWASSEN**

65011-500

inhoud

inleiding	4
indeling van gewassen en rassen	5
het gebruikswaarde-onderzoek	6
het Nederlands Rassenregister	7
opname van rassen in de rassenlijst	8
zaaizaadtabel	9
aardappel	15
aardbei	18
andijvie	26
asperge	29
aubergine	30
augurk	31
bleekselderij	38
bloemkool	39
boerenkool	48
boon	50
champignon	74
chinese kool	75
consumptieraap	76
doperwt	77
knolselderij	91
komkommer	94
koolraap	100
koolrabi	101
kroot	102
meloen	107
paprika	109
peterselie	110
peul	110
postelein	112
prei	112
raapstelen	115
rabarber	116
radijs	119
rodekool	123
savooiekool	126
schorseneer	132
selderij	133
sjalot	134
sla	135
spinazie	151
spruitkool	164
tomaat	172
tuinboon	187
tuinkers	198
ui	198
veldsla	205
witlof	206
wittekool	214
wortel	220
lijst van eigenaren van goedgekeurde klonen en van licentiehouders	229
lijst van vermelde synoniemen en voorlopige aanduidingen	234

26e rassenlijst
voor
groentegewassen
negentienhonderdvierenzeventig

CRG

De Rassenlijst voor Groentegewassen wordt samengesteld door de Commissie voor de samenstelling van de Rassenlijst voor Groentegewassen (CRG). Deze commissie is ingesteld bij Koninklijk Besluit van 10 mei 1967 (Staatsblad 267, d.d. 30 mei 1967). Zij is gevestigd te Wageningen en bestaat uit:

Ir. C. Dorsman, Wageningen, voorzitter;

Ir. G. T. Grooters, 's-Gravenhage;

Ir. T. van Hiele, Wageningen;

Dr. Ir. J. van Kampen, Alkmaar;

Ir. E. Kooistra, Naaldwijk, secretaris.

De taak van de commissie, de eisen waaraan de rassenlijst moet voldoen en regels van procedurele aard zijn vastgelegd in hoofdstuk V, de artikelen 73 t/m 79 van de Zaaizaad- en Plantgoedwet, het bovengenoemde Besluit en de Beschikking houdende inrichting van de Rassenlijst voor Groentegewassen van 18 mei 1967 (Stcrt. 98).

Het secretariaat is gevestigd in het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen (IVT), Mansholtlaan 15, Wageningen.

Briefadres: Wageningen, Postbus 16.

Telefoon: 08370-19123.

inleiding

Ieder jaar weer staat de teler voor de moeilijke beslissing om uit de vele rassen en selecties die worden aangeboden een keuze te doen. Het is voor hem ondoenlijk en vaak zelfs riskant om de vele nieuwe rassen en selecties te beproeven. Wanneer men hierdoor geneigd is ieder jaar dezelfde rassen en selecties te bestellen, mist men de kans om te profiteren van de betere rassen die regelmatig aan het rassensortiment worden toegevoegd. Het doel van deze rassenlijst is de gebruiker te helpen bij het kiezen van de voor zijn omstandigheden beste rassen en selecties. Bovendien beoogt deze rassenlijst een hulpmiddel te zijn bij de voorlichting aan afnemers van groenten en bij het onderwijs op tuinbouwscholen en -cursussen.

Deze rassenlijst, die bedoeld is voor gebruik in Nederland, wordt samengesteld door de Commissie, genoemd op blz. 3. Deze commissie wordt geadviseerd door deskundigen uit bedrijfsleven en overheid, te weten:

B. van Dueren den Hollander te Oudemolen, vertegenwoordiger van de contract-telers;

L. Gijsberts te 's-Gravenhage, Centraal Bureau voor de Tuinbouwveilingen in Nederland;

J. G. J. v. d. Hoeven te Maasland, vertegenwoordiger van de telers van groenten onder glas;

Ir. J. A. Hogen Esch te Wageningen, redactie Rassenlijst Landbouwgewassen;

Dr. J. R. Jansma te Doetinchem, vertegenwoordiger van de verwerkende industrie;

J. J. H. Selen te Venlo, vertegenwoordiger van de telers van groenten in de volle grond;

Mr. R. Troost te 's-Gravenhage, vertegenwoordiger van de groenteveredelings-bedrijven.

Organisatie en uitvoering van het rassenonderzoek berusten bij de heren ing. W. Koopmans, hoofd van het gebruikswaarde-onderzoek voor de glasgroenten, en ir. P. Riepma, hoofd van het gebruikswaarde-onderzoek voor de vollegrondsgroenten. Zij worden bij de uitvoering van het onderzoek terzijde gestaan door medewerkers van het Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk, het Proefstation voor de Groenteteelt in de Vollegrond te Alkmaar, het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen (IVT) te Wageningen en het Sprenger Instituut te Wageningen.

Het redactie-secretariaat berust bij ing. R. Vos, IVT, Wageningen.

Medewerkers voor speciale onderdelen zijn:

Instituut voor Rassenonderzoek van Landbouwgewassen, Wageningen - vroege aardappel;

Proefstation voor de Fruitteelt, Wilhelminadorp - aardbei;

Proefstation voor de Champignoncultuur, Horst - champignon;

Proefstation voor de Akkerbouw, Wageningen - doperwt;

Stichting Nederlandse Uien-Federatie, Middelharnis - ui en sjalot.

De gegevens over omzet en produktiewaarde werden verstrekt door het Produkt-schap voor Groenten en Fruit te 's-Gravenhage.

Ieder jaar worden vele vergelijkingsproeven genomen en ervaringen van telers, consulentschappen en proeftuinen verzameld. Nieuwe rassen en selecties uit binnen- en buitenland worden in beproeving genomen voor het gebruik onder Nederlandse omstandigheden. De beoordeling geschiedt veelal door gewassencommissies, waarin medewerkers van de voorlichtingsdienst, telers, selecteurs enz. zitting hebben en onder nummer, zodat niemand weet wie de inzender van een bepaald ras of selectie is. De objectiviteit van de beoordeling en dus ook van het advies dat in deze rassenlijst wordt gegeven, is op deze wijze verzekerd.

De in deze rassenlijst gegeven adviezen gelden alleen voor de Nederlandse omstandigheden.

indeling van gewassen en rassen

De gewassen zijn alfabetisch gerangschikt.

De rassen zijn in drie groepen ingedeeld, nl. A, B en N:

A Hoofdras; ras dat voor algemene of vrij algemene verbouw in aanmerking komt.

B Beperkt aanbevolen ras; ras dat voor speciale omstandigheden of voor beperkte verbouw wordt aanbevolen.

N Nieuw ras; ras dat in de rassenproeven beproevenswaardig bleek te zijn. Deze aanduidingen gelden alleen voor de teeltwijze(n) waarbij het ras wordt genoemd. Zo kan een ras bijv. voor zomerteelt een A hebben en voor vroege teelt een B. Zijn voor het betreffende gewas niet een aantal teeltwijzen onderscheiden dan geldt de letterclassificatie-aanduiding voor alle teeltwijzen die bij dat gewas worden gevolgd.

De indeling van de rassen wordt vermeld in een rassentabel die aan de beschrijving van de rassen voorafgaat. Bij een aantal gewassen dat weinig wordt geteeld en waarmee geen recente rassenproeven zijn genomen, zijn de rassen niet in groepen ingedeeld.

De rassen worden per gewas in alfabetische volgorde beschreven. Bij elk ras is zoveel mogelijk de kweker vermeld en in voorkomende gevallen ook de alleenverteenwoordiger. Bij rassen met kwekersrecht is tevens aangegeven wanneer dit is verleend. De volgende afkortingen zijn hierbij gebruikt.

K. Kweker.

Kw.r. Kwekersrecht. Dit betekent, dat met betrekking tot het ras kwekersrecht is verleend en het ras is ingeschreven in het Nederlands Rassenregister. Het bijgevoegde jaartal geeft aan wanneer het kwekersrecht is verleend.

V. Alleenverteenwoordiger of enig gevolmachtigde.

Geïnt. Geïntroduceerd. Hierachter staat vermeld de persoon door wie het ras in de handel is gebracht.

Met betrekking tot een ras kan kwekersrecht (Kw.r.) zijn aangevraagd of verleend;

er kan dan sprake zijn van licentiehouders. Zo mogelijk wordt bij de rasbeschrijving vermeld of het ras onder licentie in de handel is.

Houders van kwekersrecht en zij die een aanvraag daartoe hebben ingediend, of hun alleenvertegenwoordiger, kunnen aan de commissie verzoeken naam en adres van de licentiehouders op te nemen in een lijst van licentiehouders, welke als aanhangsel aan de rassenlijst is toegevoegd. Bij de rasbeschrijving wordt dan naar deze lijst verwezen.

het gebruikswaarde-onderzoek

Bij het onderzoek naar de gebruikswaarde onder Nederlandse omstandigheden van de in de handel zijnde rassen en selecties – het gebruikswaarde-onderzoek – wordt onderscheid gemaakt tussen

1. de kruisbevruchtende gewassen en
2. de gewassen waarbij zelfbevruchting regel is of waarbij het rassensortiment overwegend uit hybriden bestaat.

Daar de rassen en selecties van de eerste groep niet constant zijn, moeten deze na enige tijd opnieuw worden onderzocht. Zij worden als regel na vier jaar opnieuw in proeven, de zgn. praktijkproeven, opgenomen.

Bij de gewassen waarbij zelfbevruchting regel is of waarbij het rassensortiment voornamelijk uit hybriden bestaat, worden de rassen na verloop van tijd in principe niet opnieuw onderzocht. De frequentie van de rassenproeven wordt bij deze groep gewassen vooral bepaald door het aanbod van nieuwe rassen.

De selectiebedrijven kunnen te allen tijde verzoeken een ras aan een beoordeling te onderwerpen. Indien selectiebedrijven worden uitgenodigd eigen rassen of selecties in te sturen, wordt deze uitnodiging gericht aan alle door de NAKG voor het betreffende gewas erkende selectiebedrijven. Indien de toevloed van rassen en selecties te groot is wordt een voorselectie toegepast.

De beoordeling van de rassen en selecties geschiedt zo enigszins mogelijk onder nummer. Dit komt de objectiviteit van de beoordeling ten goede. De beoordeling geschiedt als regel door telers, selecteurs, vertegenwoordigers van de tuinbouwvoorlichtingsdienst, de NAKG enz.

De beoordeling van de rassen en selecties geschiedt steeds zoveel mogelijk in de teelt en voor het gebruik waarvoor ze door het selectiebedrijf zijn bedoeld. Getracht wordt vast te stellen welke rassen en selecties de meeste kans geven op een geslaagde teelt en bevrediging bij gebruik van het produkt. Veelal gaat het hierbij om de visuele kwaliteit, de ziekteresistentie, de vroegheid, de produktiviteit en de gebruiksmogelijkheden voor de markt. Voor gewassen waarbij dit van belang is, wordt tevens gelet op de organoleptische kwaliteit, de houdbaarheid, de geschiktheid voor machinale pluk, transport en verwerking. Behalve door beoordelingen worden door

metingen en wegingen verschillende eigenschappen (lengte gewas, produktiviteit enz.) vaak precies bepaald.

Naast bovengenoemde proeven worden nog veel ervaringen verzameld van telers, consulentschappen, proeftuinen enz.

het Nederlands Rassenregister

De Zaaizaad- en Plantgoedwet, in werking getreden op 1 juni 1967, biedt de mogelijkheid tot een wettelijke bescherming van de door de winner van nieuwe rassen verrichte kweekarbeid, door het verlenen van kwekersrecht voor nieuwe rassen.

De bescherming wordt verleend op verzoek van de kweker, nadat uit onderzoek is gebleken, dat het ras voldoet aan de daartoe in de wet gestelde eisen. Zij treedt in werking, nadat de beslissing van de Raad voor het Kwekersrecht tot inschrijving van het ras in het Nederlands Rassenregister met aantekening van verlening van kwekersrecht in kracht van gewijsde is gegaan.

Het onderzoek voor verlening van kwekersrecht heeft geen betrekking op de gebruikswaarde. Ieder ras van bepaalde daartoe aangewezen gewassen kan worden beschermd als het voldoet aan de volgende eisen:

1. Het moet zich voldoende onderscheiden van rassen waarvoor reeds eerder kwekersrecht werd verkregen of waarvoor een aanvraag daartoe lopende is en van rassen die reeds eerder in de handel waren of die anderszins algemeen bekend geacht kunnen worden.
2. Het moet voldoende homogeen zijn.
3. Het moet constant reproduceerbaar zijn.
4. Het ras moet nieuw zijn, d.w.z. niet eerder in het verkeer zijn geweest, met dien verstande dat het nog als nieuw wordt aanvaard wanneer het niet langer dan 4 jaren tevoren in het buitenland in het verkeer werd gebracht of niet langer dan 5 jaren tevoren zonder toestemming van de aanvrager.

Aanvragen tot verlening van kwekersrecht dienen door de kweker of diens gemachtigde te worden gericht tot de Raad voor het Kwekersrecht, Postbus 104, Wageningen. De Raad zendt daarop de aanvrager een aantal aanvraagformulieren toe en geeft verdere aanwijzingen hoe men moet handelen ten aanzien van het te onderzoeken plantmateriaal (identiteitsmonster).

De administratiekosten voor een aanvraag bedragen f 100,—. Dit bedrag wordt vermeerderd met de kosten voor het onderzoek gedurende het eerste jaar, zijnde f 350,— (voor enkele kleinere en minder belangrijke groentegewassen f 200,—) en gedurende het tweede jaar met f 250,— (resp. f 150,—).

Tegelijk met de aanvraag en de betaling van bovenvermelde kosten moet op een door de Raad aan te wijzen plaats een representatief monster van het nieuwe ras worden ingezonden ter onderzoek. Onder „tegelijk met” wordt verstaan binnen

14 dagen nadat de Raad de ingevulde aanvrage- en beschrijvingsformulieren heeft ontvangen. Komt het materiaal niet binnen deze 14 dagen dan vervalt de aanvrage en de *f* 100,— administratiekosten is men kwijt. Wanneer de aanvrage op bovenbeschreven wijze is gecompleteerd, wordt deze geacht te zijn ingegaan op het tijdstip dat het aanvraagformulier plus de aanvragekosten door de Raad werden ontvangen.

De duur van het kwekersrecht voor groentegewassen is 20 jaar, mits men jaarlijks en bij vooruitbetaling cijns aan de Raad betaalt. Deze cijns bedraagt voor de meeste groentegewassen *f* 100,— in het eerste jaar, oplopende tot *f* 600,— in het zesde en de daarop volgende jaren.

opname van rassen in de rassenlijst

Artikel 76 van de Zaaizaad- en Plantgoedwet geeft de kweker van een in het rassenregister ingeschreven ras het recht aan de rassenlijstcommissie te verzoeken het ras op te nemen in de rassenlijst. De commissie onderzoekt daarop het ras of laat het onderzoeken. Wanneer uit dit onderzoek blijkt dat het ras in vergelijking met andere rassen voor de teelt in Nederland kan worden aanbevolen, wordt het opgenomen in de rassenlijst.

Een ras waarvoor kwekersrecht is verleend, wordt dus niet automatisch in de rassenlijst opgenomen. Anderzijds kan het voorkomen dat een nieuw ras, waaraan geen kwekersrecht is toegekend, op grond van zijn gebruikswaarde wèl in de rassenlijst wordt vermeld.

zaaizaadtabel

gewas en teeltwijze	plantafstand in cm	hoeveelheid nietgepilleerd zaaizaad in g / 100 m ² teelt
Aardappel		
vroeg, rond	60 × 40	25 kg poters
– , ovaal	60 × 40	25 kg poters
Andijvie		
glasteelt	25 × 20	8–10
vollegrond, voorjaarsteelt	30 × 25	3–4
– , zomerteelt	30 × 30	3
– , vroege herfstteelt	35 × 30	3
– , late herfstteelt	40 × 30	3
– , ter plaatse zaaien	35 × 10	10–15
Asperge		
plantenveld	35 × 7	10
produktieveld	160 × 33	–
Aubergine (eierplant)		
glasteelt	107 × 80	1
Augurk		
glasteelt, groeitype Levo	160 × 40–50	4
– , groeitype Kora	107 × 45	6,5–7
vollegrond, groeitype Levo	150 × 45	11–12,5
– , groeitype Hokus	200 × 45	7,2–9
Bleekselderij	40 × 30	1
Bloemkool		
weeuwen	60 × 60	3
vrijsters	60 × 60	3
zomerteelt	60 × 60	3
herfstteelt	70 × 70	2–3
winterteelt	70 × 65	2–2,5
Boerenkool	65 × 50	2,5–3

zaaizaadtabel

gewas en teeltwijze	plantafstand in cm	hoeveelheid niet gepilleerd zaai­zaad in g / 100 m ² teelt
Boon		
stamsperzieboon, glasteelt en gelicht platglas	60 × 40	650
— , vroege volle- grondsteelt	50 × 40	600–700
— , normale volle- grondsteelt	60 × 40	600–700
— , late vollegronds- teelt	50 × 40	600–700
— , normale teelt voor conserven	rijenafstand 44–45 rijenafstand 44–55	zie tabel blz. 52 600–700
stamsnijboon	120 × 45	400–500
stoksperzieboon	120 × 50	350–400
spekboon	107 × 45	300
stoksnijboon, glasteelt	130 × 50	450–500
— , vollegrondsteelt	120 × 50	400–500
pronkboon		
Chinese kool		
	40 × 30	10
Consumptieraap		
	25 × 15	15
Erwt		
rijserwt	140 × 10	650
doperwt	rijenafstand 20–33	zie tabel blz. 81
Knolselderij		
bladrijk type	50 × 50	0,75
kortlooftype	50 × 45	I
Komkommer		
	160 × 45–55	aantal pitten = ± aantal planten
Koolraap		
	50 × 40	10

gewas en teeltwijze	plantafstand in cm	hoeveelheid niet gepilleerd zaaizaad in g / 100 m ² teelt
Koolrabi		
glasteelt	25 × 20-25	5-3
vollegrond	25 × 25	4
Kroot		
glasteelt	20 × 10	150
vollegrond, zeer vroege teelt	rijenafstand 25-40	50-60
— , vroege teelt	— 25-40	150-160
— , zomerteelt	— 25-50	120-130
— , vroege herfstteelt	— 25-50	120-130
— , late herfstteelt	— 25-33	100-120
— , kleine krotten (industrie) —	30-40	300
Meloen		
liggende teelt	210 × 45	aantal pitten
staande teelt	160 × 60	= ± aantal planten
Paprika	(80-)107 × 50	2,5
Peterselie		
glas, snijpeterselie	breedwerpig	750
vollegrond	15 × 5	40-50
Peul		
rijspeul	125 × 10 (3 pl./pol)	750
stampeul	50 × 3-4	1250
Postelein		
glasteelt	breedwerpig	1000
Prei		
zomerteelt	25 × 8	25
herfstteelt	50 × 10	10
winterteelt	50 × 10	10
Raapstelen		
glasteelt	breedwerpig	400-450

zaaizaadtabel

gewas en teeltwijze	plantafstand in cm	hoeveelheid nietgepilleerd zaaizaad in g / 100 m ² teelt
Radijs		
glas, herfstteelt	breedwerpig of rijenteelt	225
- , winterteelt	breedwerpig of rijenteelt	275
- , voorjaarsteelt	breedwerpig of rijenteelt	350
vollegrond, zeer vroege teelt	breedwerpig	700-800
- , vroege teelt	10 × 5	500-600
- , zomerteelt	10 × 5	500-600
Rodekool		
vroege teelt	50 × 40	5
herfstteelt	70 × 50	3
teelt voor bewaren	65 × 60	2,5-3
Savooiekool		
weeuwen	40 × 40	3-4
vrijsters	50 × 45	3
vroege herfstteelt	60 × 60	4
late herfstteelt	60 × 50	4
teelt voor bewaren	60 × 50	4
Schorseneer		
	25 × 10	80-140
Selderij		
glas, snijselderij	breedwerpig	300-350
vollegrond	25 × 10	4
Sjalot		
	30 × 10-15	32-45 kg plantgoed
Sla, krop-		
glasteelt	25 × 20	5
vollegrond, weeuwen	25 × 25	5-6
- , vrijsters	25 × 25	5-6
- , zomerteelt	30 × 30	5
- , herfstteelt	30 × 25	5
Sla, ijs-		
	40 × 40	2-3

gewas en teeltwijze	plantafstand in cm	hoeveelheid niet gepilleerd zaaizaad in g / 100 m ² teelt
Spinazie		
glas, voorjaarsteelt	breedwerpig	3000
vollegrond, zeer vroege teelt	breedwerpig	3000-10000
- , vroege teelt	breedwerpig	2500-6000
- , voorjaarsteelt		
(verse consumptie)	rijenafstand 7	2000-3000
- , voorjaarsteelt (industrie)	rijenafstand 8-12	500-900
- , zomerteelt		
(verse consumptie)	rijenafstand 8-12	1500-2000
- , zomerteelt (industrie)	rijenafstand 12,5	500-700
- , herfstteelt		
(verse consumptie)	rijenafstand 6-7	2000-3000
- , herfstteelt (industrie)	rijenafstand 8-12,5	500-700
- , wintersteelt		
(verse consumptie)	rijenafstand 12,5	2500-3000
Spruitkool		
doorpluk	70 × 60	2,5-3,5
eenmalige oogst	70 × 30-45	3,5-4,5
Tomaat		
glasteelt	80 × 48-50	2,5-3
Tuinboon		
voor vers gebruik	50-75 × 10-12	2000-3800
voor de industrie	25-75 × 8-16	1500-2600
Ui		
zaai-ui	rijenafstand 33	70-90
plantui 1e jaar	breedwerpig of rijenafstand 20	100
plantui 2e jaar	25 × 8	-
zilverui	breedwerpig	800-900
Veldsla		
	breedwerpig	100

zaaizaadtabel

gewas en teeltwijze	plantafstand in cm	hoeveelheid niet gepilleerd zaaizaad in g / 100 m ² teelt
---------------------	--------------------	--

Witlof

zeer vroege trek wortelteelt vlak veld	rijenafstand 33	1,5-2,5
vroege trek wortelteelt vlak veld	rijenafstand 33	1,5-2,5
middelvroeg trek wortelteelt vlak veld	rijenafstand 37,5	1,5-2,5
late trek wortelteelt vlak veld	rijenafstand 37,5	1,5-2,5
ruggenteelt wortelen	rijenafstand 65-75	1,5-2,5

Wittekool

spitskool, weeuwen	40 × 40	6
—, vrijsters	50 × 40	5
wittekool, zomerteelt	60 × 60	2,5-3
—, vroege herfstteelt	70 × 70	2-2,5
—, late herfstteelt	70 × 75	2
—, teelt voor bewaren	65 × 65	2,5

Wortel

glasteelt	breedwerpig	90-100
vollegrond, vroege teelt	breedwerpig of rijenafstand 8-20	80-100
—, zomerteelt (vers)	rijenafstand 17	120-160
—, zomerteelt (industrie)	rijenafstand 17	160-200
—, teelt voor bewaren	rijenafstand vlak veld 25-60	10
—, teelt voor bewaren	rijenafstand ruggenteelt 60-75	10

Vroege consumptieaardappelen worden in hoofdzaak als tuinbouwgewas geteeld. Daarom wordt alleen deze groep van aardappels hier vermeld. De vroegrooibaarheid is een zeer belangrijke eigenschap. Hoe vroeger gerooid kan worden, des te hoger is vaak de prijs en des te groter is in het algemeen de keuze in het telen van een nagewas. De vroegrijpende rassen zijn in de regel, in vergelijking met de later rijpende, minder produktief en minder goed houdbaar. Ook eist de bewaring van het pootgoed meer zorg.

Eersteling is het belangrijkste ras, mede door de export. Doré munt bij vroeg rooien uit in consumptiekwaliteit. Lekkerlander, hoewel iets later rijpend, heeft als vroege aardappel in enkele gebieden enige verbreiding. Civa kan iets eerder worden gerooid dan Eersteling, maar heeft een wat minder goede consumptiekwaliteit. Rode Eersteling wordt in beperkte mate verbouwd. Alcmaria is een nieuw ras met resistentie tegen aardappelmoeheid. De opbrengst is goed, de kwaliteit middelmatig.

overzicht van enkele der belangrijkste raseigenschappen

ras	vroegrooibaarheid	regelmatigheid knolvorm	sortering	consumptiewaarde vroeg gebruik	resistentie tegen		
					<i>Phytophthora</i> in de knol	schurft	kringerigheid
A - Doré	9	8	8	9	8	4	8
A - Eersteling	9 ^s	9	6 ^s	8	3	4	4
B - Civa	10	8	7	6 ^s	6	6	9
B - Lekkerlander	8	9	8	7 ^s	8	6	8
B - Rode Eersteling	9 ^s	9	7	8	3	4	4
N - Alcmaria	8 ^s	7	7	6	8	6	6

Alcmaria K.: Proefstation voor de Groenteteelt in de Volle Grond, Alkmaar.
Kw.r.: 1969. V.: B.V. Verenigde Kweekbedrijven, Emmeloord.

Vroeg rijpend ras met resistentie tegen aardappelmoeheid. Geeft vooral vroeg gerooid zeer goede opbrengsten.

Komt het meest in aanmerking voor verbouw op kleigrond.

De knollen zijn groot, langovaal, vrij vlakogig en lichtgeelvlezig.

Consumptiekwaliteit middelmatig. Matig vast in de kook; verkleurt vrij weinig na het koken.

* De gegevens voor dit gewas zijn ontleend aan de Beschrijvende Rassenlijst voor Landbouwgewassen.

aardappel

Het loof is vrij vlug ontwikkelend, wat fijn, behoorlijk dekkend.

Ziekten. Vatbaar voor *Phytophthora* in het loof, vrij weinig vatbaar in de knol. Matig vatbaar voor bladrol, tamelijk voor Y-virus. Onvatbaar voor X-virus en wratsiekte. Resistent tegen het biotype A van aardappelmoetheid.

Civa

K.: B.V. Kweekbedrijf Zelaer, Ottersum. Kw.r.: 1960.

Zeer vroege aardappel, die iets vroeger rooibaar is dan Eersteling. Heeft eveneens een mooie knolvorm.

Komt in de eerste plaats in aanmerking voor gronden, die een goede loofontwikkeling kunnen geven.

Consumptiekwiteit. Bij vroeg gebruik matig tot vrij goed. Zuiver van kleur en vrij goed van smaak, niet melig en iets week.

De knollen zijn middengroot, ovaal en vlakogig; lichtgeelvezig.

Het loof is middenhoog, matig dekkend en iets slap.

Ziekten. Vatbaar voor *Phytophthora* in loof en knol. Zeer weinig vatbaar voor kringerigheid en vrij weinig voor Y-virus. Onvatbaar voor A-virus en wratsiekte.

Doré

K.: I. H. Bierma f. V.: de Z.P.C., Leeuwarden.

Zeer vroege tot vroege aardappel met goed gevormde knollen. Wordt voor binnenlands gebruik in kwaliteit hoog gewaardeerd.

Verbouw vindt voornamelijk plaats op kleigrond en goede zandgrond. Voldoet niet op dalgrond en minder goed op de noordelijke zandgronden.

De consumptiekwiteit is belangrijk beter dan van de andere vroege rassen. Is kruimiger op schotel, goed van smaak en goed van kleur. Rijp gerooid wordt dit ras gemakkelijk los in de kook, terwijl op zandgrond soms holle knollen voorkomen. De knollen zijn geelvezig, rondovaal van vorm en vlakogig. Ze zitten iets verspreid door de grond. De schil is bruingeel. Het gebruik van grote poters verdient aanbeveling. Bij wat later rooien worden de knollen gemakkelijk grof. Weinig gevoelig voor rooibeschatiging.

Het loof is matig vlug ontwikkelend, middenhoog, vrij stevig, smalbladig, vrij goed dekkend. Herstelt zich moeilijk na vorstschade.

Ziekten. Vatbaar voor *Phytophthora* in het loof, vrij weinig in de knol. Weinig vatbaar voor bladrol, kringerigheid en stengelbont, nogal vatbaar voor schurft. Onvatbaar voor wratsiekte. Zeer vatbaar voor A- en Y-virus, daardoor moeilijk op peil te houden.

Eersteling

K.: W. Sim, Schotland.

Zeer vroeg rooibare aardappel, waarvan de consumptiekwiteit bij zeer vroeg gebruik goed is. Heeft een mooie, regelmatige knolvorm. Neemt bij de teelt van vroege aardappels, mede door de exportmogelijkheden van pootgoed, de eerste plaats in.

Verbouw vindt voornamelijk plaats op lichte kleigrond. Wordt in beperkte mate

geteeld op zandgrond, waar geen stengelbont of kringerigheid voorkomt. De consumptiekwaliteit is bij zeer vroeg gebruik goed. Vast in de kook, niet melig, goede smaak en geur. Voor later gebruik is de kwaliteit matig. De knollen zijn langovaal, vlakogig, geelvlezig; spruiten vlug tijdens de bewaring. Het loof heeft een vlugge beginontwikkeling, is middenhoog, iets slap en behoorlijk dekkend.

Ziekten. Vatbaar voor *Phytophthora* in loof en knol. Onvatbaar voor A-virus, Alle pootgoed is thans vrij van X-virus, het SE-pootgoed is vanaf oogst 1972 tevens vrij van S-virus. Nogal vatbaar voor Y-virus, maar is in de praktijk vrij goed op peil te houden. Vatbaar voor wratziekte.

Lekkerlander K.: P. de Swart, Vrouwenparochie. Kw.r.: 1965. V.: Selectiebedrijf Kooi B.V., Vrouwenparochie.

Vrij vroege consumptie-aardappel met een mooie knolvorm en een goede resistentie tegen *Phytophthora* in de knol.

De consumptiekwaliteit is vrij goed. Verkleurt weinig na het koken en is tamelijk kruimig. De geur is soms wat sterk, vooral bij een uitgerijpt gewas.

De knollen zijn iets afgeplat rond, vlakogig en lichtgeelvlezig. Tamelijk gevoelig voor stootblauw en oogstbeschadiging. De schil is bruingeel en schubbig. Geeft bij vroeg rooien ongeveer met Doré overeenkomende opbrengsten, bij wat later rooien is de opbrengst hoger. Heeft een goede sortering. Bij rijp rooien komen gemakkelijk holle knollen voor. Dicht poten is gewenst.

Het loof is vrij vlug ontwikkelend, middenhoog, vrij stevig en vrij goed dekkend. Ziekten. Vatbaar voor *Phytophthora* in het loof en weinig vatbaar in de knol; vrij weinig vatbaar voor kringerigheid. Onvatbaar voor A-virus, vrij weinig vatbaar voor Y-virus. Nogal vatbaar voor bladrol. Onvatbaar voor wratziekte.

Rode Eersteling K.: H. J. Brandsma, Stiens, I. H. Bierma † en A. H. Matthijs †.

Roodschillige mutant uit Eersteling.

De verbouw is van geringe betekenis.

De consumptiekwaliteit is bij zeer vroeg gebruik goed. Wat bloemiger dan Eersteling.

De knollen zijn evenals die van Eersteling mooi van vorm. De opbrengst is gemiddeld lager maar de sortering beter. Het pootgoed is eveneens gevoelig voor ongunstige omstandigheden.

Het loof is iets steviger en ijler; vooral bij het opkomen roodpaars aangelopen. Wat gevoeliger voor droogte en windbeschadiging.

Ziekten. Vatbaar voor *Phytophthora* in loof en knol. Onvatbaar voor A-virus. Besmet met X- en S-virus. Er is gezond pootgoed in opbouw. Vatbaar voor wratziekte.

aardbei

Fragaria × *ananassa* Duch.

Aardbeien worden geteeld in de vollegrond, onder staand- en platglas en onder plastic kappen.

De totale omzet bedroeg in 1972 31 miljoen kg ter waarde van 62 miljoen gulden, waarvan bijna 5 miljoen kg ter waarde van 22 miljoen gulden voor rekening van de glasaardbeien kwam.

De grootste afnemer van aardbeien van de vollegrond is de industrie; deze verwerkt ruim de helft van de totale aanvoer. De vruchten moeten hiervoor zonder dop (kelk) worden aangevoerd. De glasaardbeien zijn volledig voor verse consumptie bestemd.

Er bestaat een toenemende belangstelling voor doordragende aardbeirassen zowel voor vollegrondsteelt als voor nateelt onder glas. In de vollegrond blijkt met deze rassen een goed lonende teelt mogelijk te zijn mits gezond plantmateriaal wordt gebruikt en op voedzame, vochthoudende grond wordt geplant. Door de lange oogsttijd vraagt de ziektebestrijding bijzondere aandacht.

Voor een goede teelt van aardbeien is een eerste vereiste van gezond plantmateriaal uit te gaan. Daarom dient door de NAKB goedgekeurd plantmateriaal te worden aangeschaft. Van bijna alle rassen bestaan produktieve, virusvrije klonen. De namen van de eigenaren van goedgekeurde klonen staan vermeld in het aanhangsel op blz. 229. Verschillende rassen mogen alleen in licentie worden vermeerderd en verhandeld. Voor zover beschikbaar op het moment, dat deze rassenlijst werd samengesteld, zijn de namen van de licentiehouders ook vermeld op blz. 229 e.v. Voor nadere gegevens wende men zich tot de BVT (Stichting tot Bescherming van Belangen van Kwekers in het Verkeer met Teeltmateriaal van Planten, Groot Hertoginnelaan 192, 's-Gravenhage).

rijptijden van eenmaaldragende rassen, gebaseerd op gegevens van de vollegrond

	vroeg	middentijds	laat
Glasa			
Gorella			
Confitura			
Vola			
Senga Sengana			
Sivetta			
Tenira			
Redgauntlet			
Lavo			
Tamella			
Tago			
	± 7 dgn.	± 14 dgn.	

ras	eenmaal dragend of doordragend ¹⁾	zeer vroege stook- teelt met belichting ²⁾	stookteelt met belichting ³⁾	stookteelt zonder belichting ⁴⁾	koude kasteelt ⁵⁾	platglasteelt ⁶⁾	vollegrondsteelt	geschiktheid voor meerjarige teelt ⁷⁾	te plukken zonder dop ⁷⁾
Confitura	+						N		3
Glasa	+	A	B			A			
Gorella	+			A	A	A	A	5	3
Lavo	+						N	5	1
Ostara	×						A		
Rabunda	×						A		
Redgauntlet	+		A	A	A	A	A	5	1
Senga Sengana	+						A	3	3
Sivetta	+						N		1
Tago	+						N	5	1
Tamella	+						B	2	1
Tenira	+						N		1
Vola	+			A	A	A	B	2	1

¹⁾ + = eenmaaldragend, × = doordragend. ²⁾ begin stookperiode ± 10 januari, begin oogst ± half maart. ³⁾ begin stookperiode 1 februari, begin oogst begin april. ⁴⁾ begin stookperiode 1-15 februari, begin oogst half april. Voor Redgauntlet geldt: begin stookperiode ± 15 februari. ⁵⁾ begin oogst eind april. ⁶⁾ begin oogst ± 10 mei. ⁷⁾ 1 = slecht, 5 = zeer goed.

Confitura

K.: Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Berlicum (N.Br.).

Kw.r.: 1971. Onder licentie in de handel.

Een fors, opgaand gewas met middelmatig veel bladeren en zeer lange bloeiwijzen. De tamelijk grote vruchten zijn gemakkelijk te plukken zonder dop. Lijkt het meest geschikt voor de teelt ten behoeve van de industrie.

Groei: sterk met zeer lange bloemtrossen.

Bloei: tamelijk vroeg, meeldraden in het algemeen goed ontwikkeld, bij de eerste bloemen soms matig.

Produktiviteit: zeer goed.

Rijptijd: tamelijk vroeg.

aardbei

Uiterlijk: middelmatig groot tot groot, kegelvormig, iets zijdelings afgeplat, vooral de eerste vruchten soms sterk overlangs gegroefd, glanzend rood.

Kwaliteit vrucht: tamelijk stevig, weinig kwetsbaar, inwendig rood, sappig, tamelijk goed van smaak, iets aromatisch.

Gebruik: lijkt bruikbaar zowel voor de verse consumptie als voor de verwerkings-industrie.

Ziekten en beschadigingen: lijkt weinig vatbaar voor vruchttrot.

Opmerkingen: vraagt in verband met lange vruchttrossen een ruime plantafstand.

Voor licentiehouders raadplege men blz. 229.

Glasa K.: *Vereniging tot Bevordering en Verbetering van de Tuinbouw in de Bommelerwaard, Zaltbommel. Kw.r.: 1958. Onder licentie in de handel.*

Een belangrijk ras voor de teelt onder glas daar het vroeger rijp is dan andere rassen en zich zeer goed leent voor forceren met warmte en kunstlicht. Als vóór 1 maart wordt verwarmd, moet worden belicht. De tamelijk grote, glanzende vruchten leveren een mooi produkt.

Groei: tamelijk krachtig; open groeiwijze. Veel uitloperplanten.

Bloei: vroeg; bloemen groot aan korte bloeiwijzen. Tweeslachtig; veel goed stuifmeel.

Produktiviteit: tamelijk goed.

Rijptijd: zeer vroeg.

Uiterlijk: tamelijk groot, kegelvormig, glanzend helderrood. Weinig kwetsbaar.

Kwaliteit vrucht: matig stevig; vruchtvlees rood-oranje met wit, weinig sappig; smaak matig.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor roodwortelrot en stengelrot. Vatbaar voor bladaaltjes en vruchttrot.

Opmerkingen: vraagt voor een goed resultaat een prima verzorging en dient vroeg op wachtbed of op blijvende plaats te worden geplant. Bij vroeg stoken is belichting noodzakelijk om een goede strekking van bladeren en bloemtrossen te verkrijgen.

Voor eigenaar van goedgekeurde klonen en voor licentiehouders raadplege men blz. 229.

Gorella K.: *Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen.*

Een tamelijk fors, opgaand gewas met grove bloem- en vruchttrossen. De grote vruchten zijn in de eerste plaats geschikt voor verse consumptie. Plukkosten in verhouding tot andere rassen laag. De vruchten zijn ook zonder dop te plukken waardoor de latere oogsten (kleinere vruchten) door de fabriek kunnen worden gebruikt. Onder glas geteeld vraagt Gorella weinig uren voor bladplukken.

Groei: tamelijk fors met typisch stugge opgaande bladeren. Geeft tamelijk vroeg veel uitloperplanten.

Bloei: middentijds; bloemen aan zeer stevige bloemstengels, tweeslachtig met vrij veel, goed stuifmeel. Kans op nachtvorstschade tamelijk groot.

Produktiviteit: goed.

Rijptijd: tamelijk vroeg.

Uiterlijk: groot tot zeer groot, kegelvormig, glanzend helderrood, soms met te traag rijpende punt. Eerste vruchten soms iets onregelmatig gezet.

Kwaliteit vrucht: stevig, niet kwetsbaar; vruchtvlees roodachtig, sappig, tamelijk goed van smaak, iets te weinig zuur.

Gebruik: voor verse consumptie; matig geschikt voor verwerking; plukt tamelijk goed zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor verwelkingsziekte, matig vatbaar voor vruchtrot en meeldauw, weinig vatbaar voor stengelrot en roodwortelrot. Harde wind kan aan het stugge blad vrij veel schade doen.

Opmerkingen: geschikt voor meerjarige teelt. Daar het ras betrekkelijk weinig bloemstengels maakt, wordt aangeraden in de zomer vroeg te planten.

Voor eigenaren van goedgekeurde klonen raadplege men blz. 229.

Lavo *K.: Vereniging tot Bevordering en Verbetering van de Tuinbouw in de Bommelerwaard, Zaltbommel. Kw.r.: 1970. Onder licentie in de handel.*

Een laatrijpend vollegrondras met zeer grote, mooie vruchten die moeilijk zonder dop zijn te plukken.

Groei: matig, tamelijk open.

Bloei: tamelijk laat, bloemen tamelijk groot, tweeslachtig met goed ontwikkelde meeldraden.

Produktiviteit: goed.

Rijptijd: tamelijk laat.

Uiterlijk: groot, breed kegelvormig, gelijkmatig helderrood, kelk middelmatig groot.

Kwaliteit vrucht: iets kwetsbaar; vruchtvlees roodachtig, sappig, friszuur, goed van smaak.

Gebruik: verse consumptie.

Ziekten en beschadigingen: nog weinig ervaring.

Voor licentiehouders raadplege men blz. 230.

Ostara *K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen.*

Een fors, doordragend ras met tamelijk open, aantrekkelijk gewas met tamelijk donkergroen blad, een rijke bloei met tamelijk veel langgesteelde bloeiwijzen, een goede vruchtzetting en grote, kegelvormige, aantrekkelijke vruchten.

Groei: een fors, tamelijk open, breed uitgroeiend gewas met tamelijk veel middelmatig groot, tamelijk donkergroen blad. Geeft veel uitloperplanten.

Bloei: na eenmaal ontbloemen van half juni tot in de herfst een goede, niet te rijke bloei; lange bloeiwijzen; bloemen met goed ontwikkelde meeldraden, boven het blad uitstekend.

Produktiviteit: zeer goed.

Rijptijd: van half juli tot november.

Uiterlijk: tamelijk groot tot groot, regelmatig, kegelvormig, helderrood, aantrekkelijk.

Kwaliteit vrucht: stevig, niet kwetsbaar, sappig, fris van smaak met goed aroma; vruchtvlees rood; weinig tweede kwaliteit.

aardbei

Gebruik: verse consumptie: ontkelkt moeilijk.

Ziekten en beschadigingen: kan door verwelkingsziekte worden aangetast. Is vatbaar voor roodwortelrot. Bestrijding van vruchtrot is gewenst.

Opmerkingen: bij koud weer in het najaar kleuren de vruchten aan de basis niet voldoende of zeer langzaam. Vraagt door forse groei en lange bloeiwijzen een ruimere plantafstand dan Rabunda. Geschikt voor nateelt onder glas.

Rabunda *K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen.*

Een middelmatig fors, doordragend ras met gesloten gewas met grove, sterk vertakte bloeiwijzen, een goede vruchtzetting en grote, iets onregelmatig kegelvormige, licht gekleurde vruchten.

Groei: een middelmatig fors, tamelijk breed uitgroeiend gewas met middelmatig veel, normaal groen blad. Geeft tamelijk veel uitloperplanten.

Bloei: na eenmaal ontbloemen bloei vanaf half juni tot in de herfst met forse, tamelijk lange, sterk vertakte bloeiwijzen, aanvankelijk even lang als het blad, later daar buiten uitstekend. Bloemen groot met goede meeldraden, ook latere bloemen. Bloeit niet te rijk.

Produktiviteit: goed.

Rijptijd: van half juli tot november.

Uiterlijk: groot, iets onregelmatig kegelvormig, tamelijk licht oranje-rood.

Kwaliteit vrucht: stevig; vruchtvlees witachtig, sappig, fris van smaak met weinig opvallend aroma. Weinig tweede kwaliteit.

Gebruik: verse consumptie. Plukt gemakkelijk.

Ziekten en beschadigingen: bestrijding van vruchtrot is gewenst. Lijkt matig vatbaar voor verwelkingsziekte; is minder vatbaar voor roodwortelrot dan Ostara.

Opmerkingen: in het voorjaar vroeg planten. Bij teelt onder glas komen de vruchten laat in het seizoen onvoldoende op kleur.

Redgauntlet *K.: Scottish Horticultural Research Institute, Auchincruive, Schotland.*

Voor de telers een goed, tamelijk laat consumptieras, door de grote en zekere produktie, goede vruchtgrootte en de open groeiwijze. Geschikt voor meerjarige teelt. Voor de verse consumptie hebben de vruchten tot nu toe goede prijzen opgebracht, ondanks de zeer matige smaak. De vruchten kunnen tamelijk lang blijven hangen en zijn bij een goede rijpheid beter van smaak. Voor de industrie is Redgauntlet minder geschikt. Geeft soms in de nazomer een tweede bloei.

Groei: krachtig, tamelijk open gewas. Uitloperontwikkeling sterk.

Bloei: middentijds. Bloemtrossen steken boven het blad uit, waardoor de kans op nachtvorstschade vrij groot is. Bloemen tweeslachtig met over het algemeen voldoende stuifmeel. Ontwikkeling meeldraden soms slecht, vooral bij teelt onder glas.

Produktiviteit: zeer goed.

Rijptijd: tamelijk laat.

Uiterlijk: tamelijk groot, afgerond kegelvormig, glanzend helderrood, soms iets paarsrood.

Kwaliteit vrucht: tamelijk stevig, niet kwetsbaar; vruchtvlees oranje, smaak matig iets zuur met weinig aroma.

Gebruik: verse consumptie. Plukt over het algemeen moeilijk zonder dop; in gedopte vruchten blijft bovendien aan de basis van de vrucht een hard stukje zitten, dat bezwaarlijk is voor de verwerking.

Ziekten en beschadigingen: weinig vatbaar voor roodwortelrot. Gevoelig voor virus; vatbaar voor vruchtrot. Weinig vatbaar voor verwelkingsziekte.

Opmerkingen: geschikt voor meerjarige teelt. Onder glas aantrekkelijk door goede produktie en mooie vruchten, ondanks betrekkelijk late oogst. Bij verwarmen vanaf half februari of vroeger is belichting gewenst. Is geschikt voor het verlaten van de oogst d.m.v. gekoelde planten. Bloeit dikwijls in de zomer voor de tweede keer. Bij de teelt in de vollegrond rijpen de vruchten van de tweede bloei alleen onder zeer gunstige weersomstandigheden. Bij de teelt onder glas kan na de eerste oogst spoedig een tweede bloei volgen die onder die omstandigheden een tweede oogst geeft.

Voor eigenaren van goedgekeurde klonen raadplege men blz. 230.

Senga Sengana *K.: R. von Sengbusch, Hamburg, West-Duitsland. Kw.r.: 1956.*
V.: H. Fleuren, Baarlo (L.). Onder licentie in de handel.

Dit ras is door zijn grote produktiviteit van grote waarde voor onze aardbeiteelt, te meer daar het een gelijkmatig produkt levert, dat door de fabrikant over het algemeen goed wordt gewaardeerd.

Groei: sterk; matig veel uitloperplanten.

Bloei: middentijds; zeer rijk, met kleine, tweeslachtige bloemen aan talrijke bloeiwijzen. Kwaliteit stuifmeel middelmatig.

Produktiviteit: zeer goed.

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: middelmatig groot, kort kegelvormig, glanzend, tamelijk donkerrood, iets bruin. Zeer gelijkmatig van grootte, vorm en kleur.

Kwaliteit vrucht: stevig, weinig kwetsbaar, diep oranje-rood vruchtvlees, sappig, smaak goed; bij volledig rijpe vruchten sterk en iets afwijkend aroma.

Gebruik: geschikt voor verwerking.

Voor verse consumptie niet te donkerrode vruchten plukken wegens het sterke aroma. Met twee handen goed zonder dop te plukken.

Ziekten en beschadigingen: weinig vatbaar voor bladvlekkenziekten, verwelkingsziekte, meeldauw; zeer vatbaar voor roodwortelrot, vruchtrot en stengelrot. Matig gevoelig voor virus en bladaaltjes.

Opmerkingen: ruime plantafstand. Het ras is gevoelig voor virus, zodat alleen een gezond en produktief gewas kan worden geteeld indien geregeld geselecteerd plantmateriaal wordt aangeschaft. Ook dient voldoende aandacht geschonken te worden aan de bestrijding van het vruchtrot.

Voor eigenaren van goedgekeurde klonen en voor licentiehouders raadplege men blz. 230.

aardbei

Sivetta

K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen. Kw.r.: 1973. Onder licentie in de handel.

Een tamelijk fors, opgaand gewas met grote vruchten. Rijpt ongeveer gelijk met Redgauntlet maar heeft iets grotere, regelmatigere, kegelvormige vruchten en een iets betere smaak. Plukt moeilijk zonder dop.

Groei: sterk en opgaand.

Bloei: middentijds met tamelijk grote bloemen en goed ontwikkelde meeldraden.

Produktiviteit: zeer goed.

Rijptijd: middentijds tot tamelijk laat.

Uiterlijk: groot, kegelvormig, glanzend oranje-rood, vrijwel geen misvormde vruchten, weinig tweede kwaliteit.

Kwaliteit vrucht: tamelijk stevig, iets kwetsbaar, inwendig lichtroze, sappig, tamelijk goed van smaak met zwak aroma.

Gebruik: voor verse consumptie.

Ziekten en beschadigingen: lijkt matig vatbaar voor vruchttrot en verwelkingsziekte. In proeven niet aangetast door roodwortelrot.

Opmerkingen: is wellicht een verbetering ten opzichte van Redgauntlet in de vollegrond door iets betere kwaliteit van de vruchten en de goede, regelmatige vruchtzetting.

Voor licentiehouders raadplege men blz. 231.

Tago

K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen. Kw.r.: 1970. Onder licentie in de handel.

Matig sterk groeiend, opgaand gewas met grote, laat rijpende, goed smakende vruchten. Plukt moeilijk zonder dop.

Groei: matig, opgaand; ontwikkeling laat.

Bloei: laat, onder het blad blijvend, meeldraden goed ontwikkeld.

Produktiviteit: matig.

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: groot, kegelvormig, glanzend, tamelijk donkerrood.

Kwaliteit vrucht: zeer stevig, weinig kwetsbaar, inwendig rood, sappig, fris zuur, goede smaak en goed aroma.

Gebruik: lijkt, mede door de late rijptijd, in de eerste plaats geschikt voor verse consumptie.

Ziekten en beschadigingen: weinig vatbaar voor vruchttrot en verwelkingsziekte, vatbaar voor roodwortelrot.

Opmerkingen: door de late rijptijd, goede vruchtgrootte en stevigheid en de geringe vatbaarheid voor vruchttrot als laat ras voor de verse consumptie een verbetering van het ras Talisman.

Voor licentiehouders raadplege men blz. 231.

Tamella*K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen.**Kw.r.: 1970. Onder licentie in de handel.*

Tamella geeft een fors, tamelijk opgaand gewas, bloeit rijk met goed ontwikkelde meeldraden; vruchtzetting zeer goed. De eerste vruchten kunnen zeer groot zijn; ook de laten zijn voldoende groot. Oogsttijd iets later dan die van Redgauntlet; lange oogstperiode.

Groei: krachtig, tamelijk opgaand.

Bloei: laat. Bloemen groot, tweeslachtig met goed ontwikkelde meeldraden. Produktiviteit: zeer goed.

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: groot, lang kegelvormig, tamelijk donkerrood, regelmatig van vorm en kleur; kelk aanliggend.

Kwaliteit vrucht: stevig, iets kwetsbaar; vruchtvlees rood, sappig, tamelijk goed van smaak met matig sterk aroma.

Gebruik: door slechte dopbaarheid, late rijptijd en grote vruchten in hoofdzaak geschikt voor verse consumptie.

Ziekten en beschadigingen: weinig vatbaar voor bladziekten en verwelkingsziekte, waarschijnlijk weinig vatbaar voor roodwortelrot; zeer vatbaar voor vruchtrrot; vatbaar voor stengelbasisrot.

Opmerkingen: bespuiting tegen vruchtrrot is noodzakelijk. Bij aanhoudende droogte tijdens de rijping is beregenen gewenst, daar anders de vruchten te donker van kleur worden.

Voor licentiehouders raadplege men blz. 232.

Tenira*K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen. Kw.r.: aangevraagd. Onder licentie in de handel.*

Fors, tamelijk gesloten gewas met grote vruchten. Rijpt ongeveer gelijk met Redgauntlet maar heeft intensiever rode vruchten, die goed van smaak en zeer stevig zijn. Plukt moeilijk zonder dop.

Groei: sterk en tamelijk opgaand.

Bloei: middentijds, meeldraden in het algemeen goed ontwikkeld, bij de eerste bloemen vaak matig.

Produktiviteit: zeer goed.

Rijptijd: middentijds tot tamelijk laat.

Uiterlijk: groot tot tamelijk groot, regelmatig kegelvormig, glanzend, intensief rood met gele zaadjes.

Kwaliteit vrucht: zeer stevig, weinig kwetsbaar, waardoor houdbaarheid goed, inwendig rood, sappig, goede smaak met goed aroma.

Gebruik: lijkt in de eerste plaats geschikt voor verse consumptie.

Ziekten en beschadigingen: weinig vatbaar voor vruchtrrot en verwelkingsziekte. In proeven niet aangetast door roodwortelrot.

Opmerkingen: is wellicht een verbetering ten opzichte van Redgauntlet in de vollegrond door betere kwaliteit en goede houdbaarheid van de vruchten.

Voor licentiehouders raadplege men blz. 232.

Vola

K.: Vereniging tot Bevordering en Verbetering van de Tuinbouw in de Bommelerwaard, Zaltbommel. Kw.r.: 1961. Onder licentie van de handel.

Het fors groeiende gewas kan zeer produktief zijn en geeft aantrekkelijke, tamelijk grote vruchten van goede kwaliteit.

Groei: fors en opgaand. Uitloperontwikkeling vrij sterk.

Bloei: middentijds. Bloeiwijzen talrijk, tamelijk lang gesteeld, even lang als het blad of daar bovenuit stekend. Bloemen tweeslachtig met goed ontwikkelde meeldraden en goed stuifneel.

Produktiviteit: goed.

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: tamelijk groot, tamelijk lang kegelvormig, glanzend, aantrekkelijk, helder oranje-rood met iets inliggende zaadjes.

Kwaliteit vrucht: stevig, iets kwetsbaar; vrucht vlees oranje-rood, sappig, fris van smaak met een tamelijk goed aroma.

Gebruik: verse consumptie; ongeschikt voor verwerking. Plukt niet of moeilijk zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: tamelijk vatbaar voor vruchttrot, weinig voor verwelkingsziekte. Gevoelig voor virus en bladaaltjes, vatbaar voor roodwortelrot.

Opmerkingen: wegens tamelijk lange vruchttrossen ruime plantafstand gewenst.

Voor licentiehouders raadplege men blz. 233.

andijvie

Cichorium endivia L.

Andijvie wordt van oudsher in hoofdzaak voor het binnenlands verbruik geteeld, zowel in de vollegrond als onder glas. Het areaal andijvie in de vollegrond bedroeg in 1972 ongeveer 600 ha. De handelsproduktie bedroeg in 1972 48 miljoen kg ter waarde van 23 miljoen gulden.

Alle rassen die in Nederland worden geteeld, zijn gevoelig voor schieten, indien de jonge plant is blootgesteld geweest aan temperaturen beneden 15°C. Dit is vooral van belang voor de vollegrondsteelt, omdat het bijzondere eisen stelt aan de opkweek van het plantgoed. Zaaïen op zaaibed in de vollegrond vóór half juni leidt in de meeste jaren tot een te hoog percentage geschoten planten. Meestal wordt hiermee gewacht tot de langste dag. Sommige telers zaaïen ook midden in de zomer onder glas. Nummer Vijf kan daarentegen reeds met succes vanaf 20 mei ter plaatse in de vollegrond worden gezaaid.

Daar het andijviegewas gevoelig is voor vorst kan als regel niet meer na half juli voor de vollegrondsteelt worden gezaaid. Wil men voor of na de boven aangegeven grenzen voor de teelt in de vollegrond zaaïen dan moet gebruik worden gemaakt van glas.

Vollegrondsandijvie die in de zomer wordt geoogst, z.g. zomerandijvie, is vaak zachter van blad dan de z.g. winterandijvie, die in herfst of winter gesneden wordt. Deze laatste moet iets harder en stugger van blad zijn, omdat zij anders bij donker vochtig weer op het veld spoedig gaat rotten. Breedblad Volhart Winter verdient in dat geval de voorkeur.

rassentabel

ras	onder glas			vollegrond				
	herfst ¹⁾	winter (koud) ²⁾	voorjaar (licht gestookt) ³⁾	voorjaar ⁴⁾	zomer ⁵⁾	herfst vroeg ⁶⁾	herfst laat ⁶⁾	ter plaatse zaaien ⁷⁾
Breedblad Volhart								
Winter	A	A	B			B	A	A
Golda						B		
Nummer Vijf	B		A	A	A	A		A
Rosabella				B	B	B		B
Solida					B	B		

¹⁾ zaaien: augustus; oogsten: november-januari

²⁾ zaaien: september; oogsten: half januari-april

³⁾ zaaien: half januari-half februari; oogsten: begin april-mei

⁴⁾ zaaien: eind februari-half april; oogsten: juni-half juli

⁵⁾ zaaien: half april-eind juni; oogsten: juli-september

⁶⁾ zaaien: eind juni-half juli; oogsten: half september-november

⁷⁾ zaaien: eind mei-juli (Breedblad Volhart Winter van 20 juni tot eind juli; andere rassen van 20 mei tot 20 juni); oogsten: eind augustus-november.

Breedblad Volhart Winter

Vrij goed bestand tegen ongunstig herfstweer en daardoor het meest geschikt voor late herfstteelt in de vollegrond. Voldoet voorts goed voor ter plaatse zaaien in de periode van 20 juni tot eind juli en vrij goed voor de vroege vollegrondsherfstteelt. Bij teelt onder staandglas voldoet Breedblad Volhart Winter goed; in de lichtgestookte voorjaarsteelt is nummer Vijf evenwel eerder oogstbaar en verdient daarom in deze teelt de voorkeur.

Blad lang en vrij smal, vrij stug, kleur donkergroen.

Bladhouding afstaand, waardoor de plant een enigszins platte indruk maakt en het hart lang „leeg” blijft; dit treedt onder glas nog sterker op dan in de vollegrond. Kan beter tegen verzending dan Nummer Vijf en kan in de late herfst en winter zelfs korte tijd in de schuur worden opgeslagen.

andijvie

Golda

*K.: A. Aders, Düsseldorf – Flehe, West-Duitsland. Kw.r.: 1965.
V.: N.V. C. Beensterboer, Warmenhuizen.*

Voldoet vrij goed voor de vroege herfstteelt in de vollegrond.

Produktief, snelgroeiend ras met een forse, hoog opgerichte krop met vrij smalle bladeren. Door zijn opgerichte stand geschikt voor maaian dijvie en wordt als zodanig geteeld voor de diepvriesindustrie. In de vroege vollegrondsherfstteelt tevens te gebruiken als kropandijvie.

Door gevoeligheid voor rand en ongunstige weersomstandigheden slechts beperkt te gebruiken. Dit geldt vooral op gronden waar een snelle groei wordt verwacht.

Nummer Vijf

Zeer geschikt voor buitenteelt, behalve voor de late herfstteelt, en voor gelichte teelt. Voorts geschikt voor ter plaatse zaaien in de periode 20 mei tot 20 juni. Voldoet onder staandglas goed in de voorjaarsteelt mits iets gestookt kan worden, en vrij goed in de herfstteelt. Is onder glas eerder oogstbaar dan Breedblad Volhart Winter, maar is gevoeliger voor aanslag. Breedblad Volhart Winter daarentegen is gevoeliger voor rand.

Door de goede kwaliteit van het produkt zeer gewild.

Blad vrij kort en breed, aan de voet vrij plotseling smaller wordend, mals.

Kleur groen tot enigszins geel-groen, aan de onderzijde bleekgroen.

Bladhouding vrij opgericht waardoor de plant zich minder uitspreidt dan die van Breedblad Volhart Winter, en het hart beter geel wordt en meer gevuld lijkt.

Groeit wat sneller dan Breedblad Volhart Winter.

Gevoeliger voor bladverlies en niet zo geschikt voor langdurig vervoer.

voor voorjaarsteelt onder glas aanbevolen selecties 1972

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	opmerkingen
Nummer Vijf	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	
Nummer Vijf	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	neigt naar tussentype
Nummer Vijf	N.V. Rood en Co., Loosduinen	
Nummer Vijf	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	
Nummer Vijf (fors type)	Royal Sluis, Enkhuizen	
Nummer Vijf	B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	
Nummer Vijf	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	
Nummer Vijf	N.V. Pannevis, Enkhuizen	

Rosabella

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.

Voldoet redelijk goed voor gelichte teelt en voor voorjaars-, zomer- en vroege

herfstteelt in de vollegrond. Kan voorts gebruikt worden voor ter plaatse zaaien in de periode 20 mei tot 20 juni.

Dit ras vertoont veel overeenkomst met Nummer Vijf. De bladkleur van Rosabella is evenwel iets donkerder en het blad iets minder opgericht. Rosabella groeit sneller dan Breedblad Volhart Winter, echter iets minder snel dan Nummer Vijf.

Een bijzonderheid van Rosabella is de bloemkleur. Deze is nl. rose (van alle andere andijvierassen blauw).

Solida

K. : B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk.

Voldoet redelijk goed voor de zomerteelt en vroege herfstteelt in de vollegrond. Een tussentype tussen Nummer Vijf en Breedblad Volhart Winter.

Gaf de indruk minder te slijten bij ongunstige weersomstandigheden dan Nummer Vijf, wat de geschiktheid voor herfstteelt zou vergroten.

Asparagus officinalis L.

asperge

Het areaal asperges bedroeg in 1972 ongeveer 2900 ha. De handelsproductie 7 miljoen kg ter waarde van 24 miljoen gulden.

De conservenindustrie is de voornaamste afnemer van de Nederlandse asperges. Een groot deel van de produktie wordt in Nederland ingeblikt. Bovendien worden veel asperges geëxporteerd, vooral naar Duitsland, en daar ingeblikt. Door de sterke concurrentie van ingeblikte asperges uit Formosa wordt een steeds groter deel bestemd voor vers gebruik.

De aan het geoogste produkt gestelde eisen zijn: helderwit, dik, recht, met een goed gesloten kop; geen insnoering onder de kop en weinig opvallende schubben op de stengel. Uit onderzoek is gebleken dat voor de steekprestatie het gemiddeld stengelgewicht van zeer groot belang is.

De teelt is na de oorlog eerst toegenomen, daarna volgde een periode van inkrimping die in 1968 tot staan is gekomen. Thans neemt het areaal weer wat af.

Venlo is het belangrijkste centrum, verder kunnen worden genoemd Roermond, oostelijk Noord Brabant en Bergen op Zoom.

Vooraf de oude aspergerassen zijn heterogeen. Dit heeft o.m. tot gevolg, dat de groeikracht en daardoor de produktie van plant tot plant sterk verschilt. In verband hiermee is het zeer aan te bevelen de zaden op onderlinge afstanden van 10 cm, bijvoorbeeld met behulp van een precisiezaaimachine, uit te zaaien. Hierdoor wordt na opkomst een betere beoordeling van de groeikracht van de planten mogelijk, waarmee het uitplanten van zwakke planten op produktievelden kan worden voorkomen.

Het meest geteelde ras is Proeftuinkruising Limburgia. Het oude ras Roem van Brunswijk wordt steeds minder geteeld.

asperge/aubergine

Daarnaast worden de Duitse rassen Schwetzingen Meisterschusz en Lucullus, waarvan de laatstgenoemde mannelijk is, op beperkte schaal aangetroffen.

De volgende rassen kunnen worden aanbevolen: Limbras - N, Proeftuinkruising Limburgia - A en Schwetzingen Meisterschusz - N.

Limbras

K.: Stichting Proeftuin „Noord-Limburg” te Venlo. V.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.) en Royal Sluis, Enkhuizen.

Dit ras was al eerder in omloop onder de naam Proeftuinselectie '72. Is een verbetering van Proeftuinkruising Limburgia.

Onderscheidt zich vooral door dikkere stengels en een betere uniformiteit, terwijl minder losse koppen voorkomen.

Proeftuinkruising Limburgia

K.: Stichting Proeftuin „Noord-Limburg” te Venlo. V.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Thans het meest geteelde ras. Naar schatting wordt 60 à 70% van het areaal hiermee beteeld.

Geeft een goede opbrengst en bezit een redelijke stengelkwaliteit. Een nadeel is de minder goede uniformiteit, waardoor de dikte van de stengels erg variabel is en vooral tijdens een warme periode nogal veel losse koppen voorkomen.

Schwetzingen Meisterschusz

K.: Südwestdeutsche Saatzucht A.G., Rastatt/Baden, West-Duitsland.

Wordt reeds enkele jaren op enkele bedrijven in Limburg beproefd. De eerste indrukken zijn gunstig.

Dit ras geeft dikke stengels met een uitstekende kwaliteit. Komt echter laat in productie.

aubergine

Solanum melongena L.

De teelt van aubergine (eierplant) is van zeer geringe omvang, maar neemt in de laatste jaren toch iets toe. Buiten het Westland treffen we dit gewas in de commerciële teelt zelden aan. De teelt geschiedt onder glas. Er is één ras in de handel; in het Westland worden enkele goede tuindersselecties gebruikt.

Halflange Violette

Kleur gewas iets paarsgroen. Matig sterke groei. Bloemen lichtpaars. Vruchten lang-

werpig met stompe punt, glanzend, dieppaars.

Goede ervaringen zijn opgedaan met de selectie Mammouth van B.V. Gebr. v. d. Berg te Naaldwijk.

Cucumis sativus L.

augurk

De belangrijkste gebieden waar vollegrondsaugurken worden geteeld, zijn de omgeving van Venlo en van Roermond. Op de tweede plaats komt Noord-Brabant. Verder komen in Noord-Holland hier en daar verspreide percelen voor. De grootte van het areaal bedroeg in 1972 1000 ha, waarvan 60 ha op contract werd geteeld. De handelsproduktie bedroeg 27 miljoen kg ter waarde van 25 miljoen gulden.

De rassenkeuze wordt vooral bepaald door de vruchtkwaliteit, de produktiviteit, de vroegheid en de resistentie tegen ziekten. De rassen die in deze lijst zijn opgenomen, zijn resistent tegen vruchtvuur (*Cladosporium cucumerinum*) en voldoende tolerant tegen komkommermozaïekvirus*). Tussen de rassen zijn geen verschillen in resistentie tegen bacterievellekenziekte (*Pseudomonas lachrymans*) waargenomen. De meeste rassen zijn vatbaar voor meeldauw (*Sphaerotheca fuliginea*). De eerste volledig meeldauwresistente rassen zijn reeds op de markt, maar in proeven werd de indruk gewekt dat een verbetering van vruchtkwaliteit en opbrengst nog wenselijk is.

De Duitse industrie geeft voorkeur aan gegarandeerd bittervrije augurkenrassen, speciaal omdat een deel direct na de verwerking wordt afgezet. Rassen die niet plantbittervrij zijn, kunnen onder ongunstige groeiomstandigheden bittere vruchten geven. Als gevolg van de conservering verdwijnt in de regel na enige tijd deze slechte smaak, maar bij directe afzet komen soms klachten voor.

Van de plantbittervrije rassen zijn zowel de vruchten als de bladeren en stengels onder alle groeiomstandigheden bitterstofvrij.

In de laatste jaren is het kweken van vrouwelijk bloeiende hybriden door verschillende kwekers aangevat. Bij deze overwegend vrouwelijk bloeiende rassen komt te weinig stuifmeel beschikbaar voor de vruchtzetting. Om hierin te voorzien gelden dezelfde regels als voor de kasaugurk is aangegeven.

De teelt van augurken onder glas werd mogelijk door introductie van vrouwelijk bloeiende rassen. Deze mogelijkheid werd in 1962 door een tuinder te Venlo ontdekt. Sindsdien is de belangstelling voor deze teelt sterk toegenomen. In 1971 was de oppervlakte kasaugurken ongeveer 300 ha. De handelsproduktie bedroeg 37 miljoen kg ter waarde van 31 miljoen gulden.

*) Onder virustolerantie verstaat men het verschijnsel dat de plant wel virus bevat maar er weinig of geen schade van ondervindt.

Afhankelijk van het ras en de teeltmethoden wordt vanaf half februari tot half juni gezaaid. De normale groeitypen, zoals Levo, vanaf half februari tot eind mei en de rassen met een wat gedrongen groeitype, zoals Kora, vanaf eind februari tot half juni. Meestal vindt het zaaien echter tussen half maart en half april plaats.

De teeltduur is ondermeer afhankelijk van het gebruikte ras. Levo wordt in de meeste gevallen doorgeteeld tot eind oktober, bij Kora wordt de teelt na 10 á 12 oogstweken beëindigd.

De rassen, geschikt voor de teelt onder glas, vormen geen of zeer weinig mannelijke bloemen zodat geen of weinig stuifmeel beschikbaar komt voor de vruchtzetting. Om een goede bestuiving te waarborgen wordt als regel 10 procent planten van een gemengd bloeiend ras toegevoegd. De meeste selectiebedrijven leveren zaad ervan in een apart zakje bij, waardoor een regelmatige plaatsing van de bestuivers bereikt kan worden. Het verdient aanbeveling bij ieder ras de geëigende bestuiver te gebruiken.

In verband met vruchtzetting moet gebruik worden gemaakt van bijen. Bij Koratypen zijn gedurende de eerste vier weken van de bloei meer bijen nodig dan bij andere rassen.

Op plaatsen waar verwelkingsziekte (*Phomopsis sclerotioides*) voorkomt verdient het aanbeveling de grond te stomen. Enten op onderstam F (= *Cucurbita ficifolia*) is echter ook afdoende.

rassentabe

ras	bloecotype ¹⁾	teeltwijze		plantbitter- vrij ²⁾	tolerantie voor komkommermozaïek- virus ³⁾
		vollegrond	kas		
Argus	gem.	N		+	8
Dibo	o.v.		B		5,5
Eprix	o.v.	A	N		6
Epros	o.v.	A			6
Expo	o.v.	N	N	+	8,5
Exposit	o.v.		N	+	8
Fablo	o.v.	A	A	+	6
Fuga	o.v.	N	N		5,5
Hokus	gem.	A			8,5
Kora	o.v.		A		5
Levo	o.v.	A	A		6
Nimbus	gem.	A		+	8,5
Nr. 20	o.v.	N			6
Nr. 1410	gem.	N			8,5
Nr. 1478	gem.	N		+	8,5
Nr. 6878	gem.	N		+	8
Witlo	o.v.	B			8
Uwy	o.v.		N		8,5

¹⁾ o.v. = overwegend vrouwelijk bloeiend; gem. = gemengd bloeiend. ²⁾ + = plantbittervrij. ³⁾ 1 = niet tolerant, 9 = tolerant.

Argus

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: 1969.

Gemengd bloeiende hybride, die veel met Hokus overeenkomt. Beproeverswaardig voor vollegrondsteelt.

Gewas: duidelijk minder sterke groeier dan Hokus.

Vrucht: bij alle plukken goed van vorm en kleur en korter dan die van Hokus, lengte : dikte = 3,1 : 1. Plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserven: goed.

Opbrengst: tamelijk goed, op niveau van Hokus; weinig stek.

Ziekten: tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Dibo

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Overwegend vrouwelijk bloeiend hybride. Voldoet vrij goed voor kasteelt.

Gewas: matig groeiend, dient weinig te worden gesnoeid.

Vrucht: vrij donkergroen, mooi van vorm, lengte : dikte = 3 : 1. Niet plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserven: goed.

Opbrengst: goed.

Ziekten: voldoende tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Eprix

K. : B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r. : 1969.

Overwegend vrouwelijk bloeiend. Voldoet goed voor teelt in de vollegrond, beproevenswaardig voor kasteelt.

Gewas: Levo-type.

Vrucht: goed van vorm en kleur, lengte : dikte = 2,9 : 1. Niet plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserveren: goed.

Opbrengst: op niveau van Levo.

Ziekten: voldoende tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Epros

K. : B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r. : 1968.

Overwegend vrouwelijk bloeiende hybride. Voldoet goed voor teelt in de vollegrond.

Gewas: komt in vele opzichten met Levo overeen.

Vrucht: wat slanker dan van Levo, lengte : dikte = 3,1 : 1. Niet plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserveren: vrij goed tot goed.

Opbrengst: op niveau van Levo.

Ziekten: voldoende tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Expo

K. : B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk. Kw.r. : 1973.

Overwegend vrouwelijk bloeiende hybride die veel met Levo overeenkomt. Beproevenswaardig voor vollegronds- en kasteelt.

Gewas: vrij sterke groeier.

Vrucht: goed van vorm en kleur, iets ruw, lengte : dikte = 3 : 1. Plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserveren: goed.

Opbrengst: op niveau van Levo.

Ziekten: tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Exposit

K. : B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Overwegend vrouwelijk bloeiende hybride die veel met Expo overeenkomt. Beproevenswaardig voor kasteelt.

Gewas: vrij sterke groeier.

Vrucht: iets gegroefd, overigens goed van vorm en kleur, lengte : dikte = 3 : 1. Plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserveren: goed.

Opbrengst: op niveau van Levo.

Ziekten: tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Fablo

K. : Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r. : 1970.

Overwegend vrouwelijk bloeiende hybride die veel met Levo overeenkomt. Voldoet goed voor teelt in de vollegrond en in de kas.

Gewas: vrij sterke groeier. Voor de kasteelt wordt een Fablo-lijn met minder zwaar gewas onder naam *Fablo-kas* in de handel gebracht.

Vrucht: goed van vorm en kleur, lengte : dikte = 3 : 1. Plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserven: goed.

Opbrengst: op niveau van Levo.

Ziekten: voldoende tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Fuga

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1972.

Overwegend vrouwelijk bloeiende hybride. Beproeverswaardig voor teelt in de vollegrond en in de kas.

Gewas: groei komt vrijwel met die van Levo overeen, maar is wat minder sterk door vorming van korte zijscheuten op circa 1,70 m hoogte. Neemt wat betreft vruchtzetting en groei van de zijscheuten een middenpositie in tussen Levo en Kora. Vrucht: goed van vorm en kleur, lengte : dikte = 3 : 1, bij latere pluk is de vrucht wat langer. Niet plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserven: vrij goed tot goed.

Opbrengst: goed, bij vollegrondsteelt iets produktiever dan Levo.

Ziekten: voldoende tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Hokus

K.: Stichting Proeftuin „Noord-Limburg”, Venlo. Kw.r.: 1964.

Onder licentie in de handel.

Gemengd bloeiend ras. Voldoet goed voor teelt in de vollegrond. Geschikt voor fijne en grove pluk.

Gewas: sterke groeier. Meestal later dan Levo. In een koele zomer hierdoor te laat om een redelijke opbrengst te geven. Vruchten vooral in het begin van de oogst veelal wat te lang.

Vrucht: zeer goede kwaliteit, recht, lengte : dikte = 3,3 : 1, zeer weinig holle vruchten, weinig stek. Uitwendige kleur donkergroen met witte haren en fijne wratten. Niet plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserven: goed.

Opbrengst: tamelijk goed.

Ziekten: tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Voor licentiehouders zie blz. 234.

Kora

K.: Stichting Proeftuin „Noord-Limburg”, Venlo. Kw.r.: 1969.

Overgenomen door: N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen, B.V.

Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk, Fa. Ch. J. Broos, Venlo, B.V. J. Bruinsma, Naaldwijk, B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.), B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht, Royal Sluis, Enkhuizen, N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen en B.V. Rijk Zwaan, De Lier.

Overwegend vrouwelijk bloeiende hybride. Voldoet goed voor teelt onder glas. Is speciaal voor deze teelt ontwikkeld en heeft in korte tijd een belangrijke plaats ingenomen.

Gewas: onderscheidt zich van andere rassen door het vormen van korte zijscheuten en meerdere vruchtbeginsels per bladoksel. Hierdoor zeer vroeg en produktief. Door kleinere plantomvang moet dichter geplant worden ($\pm$ 2,4 planten per m² kas). Is, geënt op onderstam F, moeilijker te telen dan Levo. Stelt hoge eisen aan

augurk

watervoorziening, bemesting en temperatuur. Vraagt zeer weinig snoeiwerk en bij het oogsten minder zoekarbeid dan Levo.

Vrucht: iets donkerder en iets korter dan van Levo, lengte : dikte = 2,9 : 1. Geeft bij het einde van de teelt vaak veel kromme vruchten. Geschikt voor fijne en grove pluk. Niet plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserveren: vrij goed.

Opbrengst: goed.

Ziekten: matig vatbaar voor komkommermozaïekvirus.

Levo

K. : Stichting Proeftuin „Noord-Limburg”, Venlo. Kw.r. : 1965.

Onder licentie in de handel.

Overwegend vrouwelijk bloeiende hybride. Voldoet goed voor teelt in de vollegrond en onder glas.

Gewas: groeit voor teelt onder glas soms vrij sterk, waardoor hij in het begin moeilijk fijn te plukken is. Later geschikt voor fijne en grove pluk.

Bij teelt in de vollegrond is de groei wat zwak. In koelere zomers kan door de vroege vruchtzetting, in vergelijking met Hokus, toch nog een redelijke opbrengst worden verwacht. Bij teelt in de vollegrond vooral geschikt voor de fijne pluk. Kan bij een iets nauwere rijenafstand worden geplant dan de sterker groeiende Hokus.

Vrucht: kwalitatief goed, normaal groen ook onder minder goede omstandigheden (hoge temperatuur). Lengte : dikte = 3 : 1. Niet plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserveren: goed.

Opbrengst: goed.

Ziekten: voldoende tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Voor licentiehouders zie blz. 234.

Nimbus

K. : Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r. : 1969.

Gemengd bloeiend ras. Voldoet goed voor teelt in de vollegrond.

Gewas: vertoont veel overeenkomst met Hokus.

Vrucht: de vruchteigenschappen verschillen vrijwel niet van die van Hokus.

Lengte : dikte = 3,3 : 1. Plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserveren: goed.

Opbrengst: tamelijk goed, op niveau van Hokus.

Ziekten: tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Nr. 20

K. : B.V. Rijk Zwaan, De Lier.

Overwegend vrouwelijk bloeiende hybride. Beproevenwaardig voor teelt in de vollegrond.

Gewas: vrij zwakke groeier, overeenkomend met Kora. Neemt wat betreft vruchtzetting en groei van de zijscheuten een middenpositie in tussen Levo en Kora.

Vrucht: goed van vorm en kleur, lengte : dikte = 3,1 : 1. Niet plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserveren: vrij goed tot goed.

Opbrengst: op niveau van Levo.

Ziekten: voldoende tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Nr. 1410

K. : B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Gemengd bloeiende hybride die veel met Hokus overeenkomt. Beproeverswaardig voor teelt in de vollegrond.

Gewas: evenals Hokus een sterke groeier.

Vrucht: vrij goed van vorm en goed van kleur, lengte : dikte = 3,2 : 1. Niet plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserven: vrij goed tot goed.

Opbrengst: op niveau van Levo.

Ziekten: tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Nr. 1478

K. : B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Gemengd bloeiende hybride die veel met Hokus overeenkomt. Beproeverswaardig voor teelt in de vollegrond.

Gewas: sterke groeier.

Vrucht: goed van vorm en kleur, vrij kort, lengte : dikte = 3 : 1. Plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserven: vrij goed tot goed.

Opbrengst: op niveau van Levo.

Ziekten: tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Nr. 6878

K. : B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Gemengd bloeiende hybride die later in het seizoen overwegend vrouwelijke bloemen vormt. Beproeverswaardig voor teelt in de vollegrond.

Gewas: duidelijk minder sterke groei dan Hokus.

Vrucht: goed van vorm en kleur, vrij kort, lengte : dikte = 3 : 1. Plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserven: goed.

Opbrengst: goed, iets produktiever dan Hokus, weinig stek.

Ziekten: tolerant voor komkommermozaïekvirus.

Witlo

K. : N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r. : 1970.

Overwegend vrouwelijk bloeiende hybride. Voldoet vrij goed voor teelt in de vollegrond, speciaal in Limburg.

Gewas: vrij sterke groeier.

Vrucht: glad, soms iets puntig, goed van kleur, vorm redelijk goed tot goed. Het percentage vruchten van 1^e kwaliteit is wat lager dan van de andere rassen. Lengte : dikte = 3 : 1. Niet plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserven: vrij goed tot goed.

Opbrengst: op niveau van Levo. In jaren met meeldauwaantasting is de opbrengst echter hoger dan van meeldauwgevoelige rassen.

Ziekten: tolerant voor komkommermozaïekvirus; bezit tamelijk goede veldresistentie tegen meeldauw (wit).

Uwy Koravo

K. : N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r. : 1972.

Overwegend vrouwelijk bloeiende hybride. Beproeverswaardig voor kasteelt.

Gewas: vrij sterke groeier. Neemt wat betreft vruchtzetting en groei van de zij-scheuten een middenpositie in tussen Levo en Kora.

Vrucht: soms iets puntig, overigens goed van vorm en kleur, lengte : dikte = 3 : 1.

Niet plantbittervrij.

Geschiktheid voor conserveren: goed.

Opbrengst: op niveau van Levo.

Ziekten: tolerant voor komkommermozaïekvirus.

bleekselderij

Apium graveolens L. var. *dulce* (Mill.) DC.

Dit gewas wordt geteeld om de sterk ontwikkelde bladstelen die een uitstekende groente verschaffen.

De teelt in Nederland is van geringe betekenis, maar neemt iets toe. Er is enige export naar Engeland. Het areaal bleekselderij bedraagt thans ongeveer 70 ha. De Nederlandse consument kent deze vitaminerijke en smakelijke groente nog onvoldoende.

Er zijn twee groepen rassen te onderscheiden nl. zelfblekende en groene. Groene bleekselderij wordt in Nederland niet geteeld. Ons rassensortiment is klein; vrijwel alle Nederlandse selectiebedrijven die bleekselderij hebben, voeren het onder de naam Goudgele Zelfblekende, soms met de toevoeging Extra Volle of iets dergelijks.

De volgende rassen kunnen worden aanbevolen: Golden Plume - B; Goudgele Zelfblekende - A.

Golden Plume

Selectie uit Goudgele Zelfblekende. Bladstelen wat korter en dikker.

Goudgele Zelfblekende

Bladeren met lange, geelgroene bladstelen. Rechtstandig in groei, waardoor de bladstelen zich enigszins zelf bleken.

Het areaal bloemkool in de vollegrond bedroeg in 1972 ongeveer 4500 ha. De handelsproduktie van bloemkool bedroeg in 1972 57 miljoen kg ter waarde van 40 miljoen gulden. Een klein deel van de bloemkool wordt onder glas geteeld. De aanvoerperiode loopt van april tot december. Van mei tot september wordt gemiddeld per maand 13 tot 17 procent en in november 22 procent aangevoerd. Ongeveer 6 procent van de bloemkool wordt de laatste jaren door de verwerkende industrie afgenomen. Het grootste gedeelte hiervan wordt gezouten.

Zomerbloemkool is een moeilijk artikel. Gunstige omstandigheden tijdens de groei van het gewas vormen een belangrijke voorwaarde voor het slagen van de teelt. Daarnaast is een juiste rassenkeuze van belang. Rassen voor zomerteelt moeten vrij veel blad vormen, daar ze anders gemakkelijk gaan boren.

Voor ons land is de teelt van winterbloemkool riskant, daar de kouderesistentie van de meeste selecties te gering is. In een strenge vorstperiode bevriest de winterbloemkool in ons land vaak volledig. De teelt wordt vrijwel uitsluitend uitgeoefend op Walcheren. Van belang is, dat men over goed ontwaterde grond beschikt en met een stevige plant de winter ingaat. Stikstofbemesting vóór de winter is meestal niet aan te bevelen.

bloemkool

rassentabel

ras	glasteelt	vroege vollegrondsteelt		latere vollegrondsteelt			
	weeuwen ¹⁾	weeuwen ²⁾	vrijsters ³⁾	zomer-teelt ⁴⁾	vroege herfst teelt ⁵⁾	late herfst-teelt ⁶⁾	winter teelt ⁷⁾
Alpha	A	A	A	A	A		
Candor		B	B				
Delira					A	A	
Flora Blanca					B	B	
Herfst-mechelse					A		
Lecerf				B	B		
Lukra					A		
Nevada					A	A	
Nieuw herfsttype ⁸⁾					A	A	
Sesam					A		
Solo Crop					A	A	
Verbeterde Tussensoort					A	A	
Vroege Mechelse	A	A	A				
Walcherse							A
White Top						A	

¹⁾ zaaien eind september-begin oktober; planten 1e helft december; oogsten half april-begin juni

²⁾ zaaien eind september-begin oktober; planten maart; oogsten juni

³⁾ zaaien eind januari-begin februari; planten april; oogsten 2e helft juni

⁴⁾ zaaien maart; planten mei; oogsten juli-augustus

⁵⁾ zaaien eind mei-begin juni; planten eind juni-begin juli; oogsten september en oktober

⁶⁾ zaaien juni; planten juli; oogsten oktober-november

⁷⁾ zaaien eind juni-begin juli; planten 1e helft augustus; oogsten april-half mei

⁸⁾ Tot deze groep worden White Finish van N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen en Nimba en Elgon van Royal Sluis, Enkhuizen gerekend.

aanbevolen rassen/selecties voor de herfstteelt – praktijkproeven 1971–1972

groep	aangeduid door selectie- bedrijf als	ingezonden door	geschikt voor oogst in		hoeveelheid blad ¹⁾	zelfdekbaarheid ²⁾	aantal groeidagen van zaai tot 50 % oogstdatum	lengte oogstperiode in dagen
			september en oktober	oktober en november				
Alpha	Marva	N.V. C. Beemsterboer, War- menhuizen	+		6,5	5,5	95	12
	Balanza	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	+		6,5	5,0	100	16
	Maveron	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	+		7,0	6,0	95	12
	Alpha B	N.V. Jos Huizer, Rijsoord	+		6,0	5,5	95	20
	Raket	N.V. C. W. Pan- nevis, Enkhuizen	+		6,0	5,0	95	18
	Hybra	Vreeken's Zaden, Dordrecht	+		6,5	5,5	95	20
	Venus	B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	+		6,5	5,0	95	18
	Rekla	B.V. v/h A. Zwaan Jr., Enkhuizen	+		6,5	5,0	95	18
Herfst- mechelse	Sterna A	Fa. A. Vogelaar, Poeldijk	+		7,5	5,5	100	16
Verbe- terde Tussen- soort	Lawyna	N.V. C. W. Pan- nevis, Enkhuizen	+		8,5	5,5	115	30
	White	N.V. C. W. Pan- nevis, Enkhuizen	+		7,0	5,5	105	22
	Goal	Royal Sluis, Enkhuizen		+	8,0	6,5	115	24
	Kibo							
Nieuw herfst- type	Reuzen							
	White	N.V. C. W. Pan- nevis, Enkhuizen		+	7,5	8,0	155	52
	Finish	Royal Sluis, Enkhuizen	+		7,0	7,0	125	24
	Elgon							
	(nr. 840)							

¹⁾ 1 = zeer weinig blad, 9 = zeer veel blad. ²⁾ 1 = niet zelfdekkend, 9 = geheel zelfdekkend.

aanbevolen rassen/selecties voor de herfstteelt – praktijkproeven 1971–1972 (vervolg)

groep	aangeduid door selectie-bedrijf als		geschikt voor oogst in		hoeveelheid blad ¹⁾	zelfdekkbaarheid ²⁾	aantal groeidagen van zaai tot 50% oogstdatum	lengte oogstperiode in dagen
	door	ingezonden door	september en oktober	oktober en november				
Andere rassen	Nimba (nr. 841)	Royal Sluis, Enkhuizen		+	7,0	8,0	135	28
	Sesam	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	+		7,5	6,0	105	20
	Solo Crop	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	+	+	8,0	6,0	115	28
	White Top	N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen		+	6,5	7,5	115	26
	Delira	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	+	+	7,0	7,5	110	20
	Lukra	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	+		6,5	5,0	90	12
	Nevada	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	+	+	7,5	6,5	115	26

¹⁾ 1 = zeer weinig blad, 9 = zeer veel blad. ²⁾ 1 = niet zelfdekkend, 9 = geheel zelfdekkend.

Alpha

Door de goede kwaliteit van de kool is dit een van de meest geteelde rassen. Oorspronkelijk hoofdzakelijk gebruikt voor de vroege vollegrondsteelt en de teelt onder glas, maar na de introductie van latere bladrijkere selecties thans ook veel gevraagd voor de zomer- en vroege herfstteelt (oogst tot half oktober), wegens de goede kwaliteit van de kool.

Van dit ras komt een groot aantal selecties voor die onder verschillende namen in de handel worden gebracht.

Golvend, gevouwen, afstaand blad. De kool is wit, vast, rond, met matige grove korrel en grove wratten.

Meestal weinig gevoelig voor schift, gevoelig voor klenmharten (molybdeen gebrek). Onder minder goede teeltomstandigheden gevoelig voor boren, vooral de selecties met minder blad.

aanbevolen selecties voor de vroege vollegrondsteelt

Alpha	Wordt geleverd door verschillende bedrijven
Record	Wordt geleverd door verschillende bedrijven
Albino ¹⁾	N.V. v/h T. v. d. Beukel Azn., Monster
Globe	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Selsto	N.V. Jos Huizer, Rijsoord
Robusta	N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen
Climax (kas)	J. P. Rood, Wieringen

¹⁾ gaat iets op Vroege Mechelse lijken.

aanbevolen selecties praktijkproeven zomerteelt 1968-1969

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	hoeveel- heid blad ¹⁾	vroeg- heid ²⁾
Marva	N.V. C. Beemsterboer, Warmen- huizen	6,6	5,9
Balanza	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	6,4	6,0
Globe III	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	5,6	6,6
Alpha stam B (Alba)	N.V. Jos Huizer, Rijsoord	6,1	7,1
Theresia	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	7,0	4,5
Zomer Alpha A	B.V. Leen de Mos, 's-Gravenzande	7,1	4,9
Raket	N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen	6,1	6,3
Climax	J. P. Rood, Wieringen	6,8	4,7
Fortados	Royal Sluis, Enkhuizen	6,6	5,8
Durato	Royal Sluis, Enkhuizen	6,8	4,3
Glorie A extra	Fa. A. Vogelaar, Poeldijk	6,1	6,8
Alco	Vreeken's Zaden, Dordrecht	5,8	6,7
Neza Zomer	De Ned. Zaadcentrale, 's-Gravenzande	6,4	6,4
Venus	B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	6,7	5,5

¹⁾ 1 = zeer weinig blad, 9 = zeer veel blad. ²⁾ 1 = zeer laat, 9 = zeer vroeg.

aanbevolen selecties praktijkproeven vroege herfstteelt 1971-1972

Zie tabel op blz. 41.

Candor

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1968.

In de vroege teelt een tamelijk bladrijk ras, dat een kool van goede kwaliteit levert. In vroegheid komt het overeen met de latere Alphaselecties waarop Candor ook verder veel lijkt. Candor onderscheidt zich hiervan evenwel doordat dit ras witte bloemen vormt.

Delira

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1972.

Nieuw ras dat in de herfstteelt zeer goed voldoet. Niet geschikt voor zomerteelt daar de kool bij veel zon snel rood kleurt. De vroegheid ligt tussen die van Alpha en Flora Blanca.

Blad iets afstaand, tamelijk groot en groen. Bladrand vaak opvallend naar binnen gebogen en sterk geplooid.

Kool wit, groot, vast, diep, matig grove wratten. Goed zelfdekkend. Witbloeiend. Zie verder tabel op blz. 42.

Flora Blanca

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1951.

Dit ras voldoet vrij goed in de latere teelt (oogst oktober-half november) en kan dan op de zwaardere gronden een zeer goede kool leveren. Niet geschikt voor zomerteelt daar de kool dan vaak erg gaat schiften. De bovenste bladhelft sterk afstaand. Blad groot, grijsgroen met sterk golvende rand. Kool groot, wit, vast, zeer rond, grove wratten. In een zachte herfst gevoelig voor schift, soms ook voor roodverkleuring. Weinig gevoelig voor boren.

Herfstmechelse

Geschikt voor vroege herfstteelt.

Vormt vrij veel, vrij groot, iets gebobbeld, grijsgroen blad met iets naar binnen gebogen bladrand.

Kool groot, vast en rond met vrij grove wratten, soms iets cremekleurig.

Zie verder tabel op blz. 41.

Lecerf

Oud ras dat nog op beperkte schaal wordt gebruikt, vooral voor zomer- en vroege herfstteelt. Het is weinig warmtegevoelig, boort niet zo gauw en is daardoor oogst-zekerder dan Alpha. Doordat de kwaliteit vaak slechter is dan van Alpha wordt Lecerf nog slechts plaatselijk en op zeer beperkte schaal in de praktijk aangetroffen. Van Lecerf komen twee typen voor:

1. een vroeg type met matig veel blad en met een vrij ronde kool, ongeveer 1 tot 2 weken later dan de late Alphaselecties;
2. een type met veel blad en een plattere kool, dat 1 tot 2 weken later is dan het vroege type.

Het late type is weer iets minder gevoelig voor slechte groeiomstandigheden dan het vroege.

Blad donkergroen, sterk gevouwen, bladrand sterk golvend; kool creme, grofkorrelig.

Weinig gevoelig voor boren en schift.

Lukra

K. : B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r. : aangevraagd.

Geschikt voor vroege herfstteelt. Onder minder gunstige omstandigheden vallen de resultaten echter soms tegen. Even vroeg als Alpha.

Blad nogal afstaand, tamelijk groot en grijsgroen. Bladrand gegolfd.

Kool wit, groot, vrij vast, diep en fijnkorrelig. Weinig zelfdekkend. Witbloeiend.

Zie verder tabel op blz. 42.

Nevada

K. : B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r. : 1972.

Voldoet in de herfstteelt zeer goed. Iets later dan Delira.

Blad iets afstaand, groot, iets gedraaid, matig gebobbeld en grijsgroen. Bladrand iets gebogen.

Kool groot, wit, vast, diep, matig grove wratten. Redelijk zelfdekkend. Witbloeiend. Weinig gevoelig voor boren.

Zie verder tabel op blz. 42.

Nieuw herfsttype

Hiertoe worden een aantal introducties gerekend die opvallen door hun zeer goede zelfdekbaarheid. Vrij laat tot zeer laat.

Vormen vrij veel, vrij smal, groen, opgericht blad.

Kool wit, vast, zeer diep en fijnkorrelig. Weinig gevoelig voor boren.

Zie verder tabel op blz. 41/42.

Sesam

K. : Gebr. Broersen, Tuitjenhorn. Kw.r. : 1967.

Dit ras is geschikt voor de vroege herfstteelt.

Vrij veel, vrij groot, iets gebobbeld, grijsgroen blad met iets naar binnen gebogen rand. De kool is groot, vast en rond met vrij grove wratten, en soms iets cremekleurig.

Zie verder tabel op blz. 42.

Solo Crop

K. : Gebroeders Broersen, Tuitjenhorn. Kw.r. : aangevraagd.

Zeer geschikt voor herfstteelt. Vroegheid komt overeen met Flora Blanca. Vormt forser en groener blad.

Kool groot, wit, vast, zeer diep, vrij grove korrel. Redelijk zelfdekkend. Weinig gevoelig voor boren.

Zie verder tabel op blz. 42.

Verbeterde Tussensoort

Van dit type, dat geschikt is voor de herfstteelt, zijn verschillende selecties in de handel. Een aantal hiervan vormt wat korter blad dan Flora Blanca.

Zie verder tabel op blz. 41.

Vroege Mechelse

De Vroege Mechelse-selecties zijn overwegend van goede kwaliteit en geschikt voor glasteelt en vroege vollegrondsteelt. Ze zijn gevoelig voor ongunstige groei-omstandigheden en boren nog eerder dan de vroege Alphaselecties.

Binnen dit ras kan men verschillende typen onderscheiden:

Vroege Verbeterde Mechelse. De onder deze naam geleverde selecties zijn ongeveer even vroeg als de Vroege Alphaselecties.

Type Romax. Dit type is nog enkele dagen vroeger dan Vroege Verbeterde Mechelse. Het vormt weinig blad en is daardoor erg gevoelig voor boren. De selecties van dit type mogen daarom beslist niet voor begin oktober worden gezaaid.

selecties van het type Romax

Primeur A	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Astrid	N.V. L. P. Duivestein, Loosduinen
Romax	J. P. Rood, Wateringen
Verbeterde Vroege Mechelse	Varekamp's Zaadhandel, 's-Gravenzande

Blad donkergroen, golvend, iets afstaand en vaak langs de rand naar binnen gebogen. Bij het type Romax is de naar binnen gebogen bladrand zeer opvallend. Kool wit (soms iets cremekleurig), vast, met grove korrel en wratten. Weinig gevoelig voor schift, klemharten (molybdeengebrek) en vorstschade. Gevoelig voor boren.

Walcherse (type Angers)

Van dit type worden een aantal in vroegheid variërende selecties door verschillende selectiebedrijven in de handel gebracht. Het meest oogstzeker zijn de middelvroege en latere selecties.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1969/70 en 1970/71

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	winter- hardheid ¹⁾	hoeveelheid blad ²⁾	zelfdekbaar- heid ³⁾
<i>zeer vroeg</i>				
Armado april A	Royal Sluis, Enkhuizen	7	5	4
<i>vroeg</i>				
Armado april B	Royal Sluis, Enkhuizen	7	6	5
Marchpast	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	6	6	6
<i>middelvroeg</i>				
Markanta m.vr.	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	8	7	7
Armado mei	Royal Sluis, Enkhuizen	9	8	7
Armado tardo	Royal Sluis, Enkhuizen	7	7	6
Aprilex	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	8	6	7
Middenvroeg A 13	Zeeuwse Groentetelers Vereniging, Goes	6	5	6
Middenvroeg A	Zeeuwse Groentetelers Vereniging, Goes	7	6	7
<i>laat</i>				
Maystar	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	8	8	7
Middenvroeg C	Zeeuwse Groentetelers Vereniging, Goes	7	7	7

¹⁾ 1 = niet winterhard, 9 = zeer winterhard. ²⁾ 1 = zeer weinig blad, 9 = veel blad. ³⁾ 4 = weinig zelfdekkend, 7 = goed zelfdekkend.

White Top

K. : N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen.

Voldoet in de late herfstteelt zeer goed.

Vormt vrij veel, vrij smal, groen, opgericht blad.

Kool wit, vast, zeer diep en fijnkorrelig. Goed zelfdekkend. Weinig gevoelig voor boren.

Zie verder tabel op blz. 42.

boerenkool

B rassica oleracea L. var. laciniata (L.) Schulz

Boerenkool is een typische wintergroente. Vijftientig procent van dit produkt wordt van november tot februari aangevoerd. Het areaal bedroeg in 1972 ongeveer 350 ha, waarvan bijna 200 ha op contract wordt geteeld en bestemd is voor diepvriezen (55%), steriliseren (30-35%) of drogen (10-15%). De handelsproduktie bedroeg in 1972 7 miljoen kg ter waarde van 2 miljoen gulden.

De belangrijkste teeltgebieden zijn Noord-Brabant en Zuid- en Noord-Holland. Van de geteelde rassen zijn Westlandse Herfst en Westlandse Winter het belangrijkste. De bestaande rassen beantwoorden in redelijke mate aan de door de verwerkende industrie gestelde eisen. Voor verwerking zijn in de eerste plaats herfst-rassen geschikt, daar zelfs de meest winterharde rassen door de vorst in kwaliteit achteruitgaan.

rasstabel

ras	herfstteelt	winterteelt
Westlandse Herfst	A	
Westlandse Winter		A

Westlandse Herfst

Het meest geteelde boerenkoolras voor herfstteelt.

Middelhoog ras met veel, matig fijn tot fijn gekroesd blad dat een dichte tot vrij dichte kop vormt. Kleur normaal groen tot iets donker groen.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1964-1965

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door
Middelhoge Fijngekrulde Herfst	N.V. Jos Huizer Zaden, Rijsoord
Westlandse Herfst	Pannevis/West-Friesland, Enkhuizen
Westlandse Herfst	B.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht
Westlandse Herfst	Royal Sluis, Enkhuizen

Westlandse Winter

Westlandse Winter is het enige ras dat voor winterteelt in aanmerking komt. De selecties van dit ras lijken veel op die van Westlandse Herfst. Het blad ervan is in de herfstmaanden evenwel meestal minder fijn gekroesd en daardoor niet geschikt voor oogsten in deze periode. In de winter wordt het blad fijner van kroesing.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1964-1965

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door
Westlandse	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen
Westlandse Halfhoge	Coöp. L.T.B., Alkmaar
Westlandse Winter	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.).
Westlandse Winter	Pannevis/West-Friesland, Enkhuizen
Verdura	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Wondergroen	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen

Het areaal sperziebonen bedroeg in 1972 ongeveer 5500 ha, dat van spek-, snij- en pronkbonen ongeveer 700 ha. De handelsproduktie bedroeg in 1972 41 miljoen kg sperziebonen en 19 miljoen kg spek-, snij- en pronkbonen, een waarde vertegenwoordigend van resp. 20 en 15 miljoen gulden.

De tot het geslacht *Phaseolus* behorende bonen zijn in te delen in sperziebonen, spekbonen en snijbonen, alle drie behorende tot de soort *Phaseolus vulgaris* L. en pronkbonen, behorende tot de soort *Phaseolus coccineus* L.

Bij deze groepen onderscheidt men stam- en stokbonen. De stambonen zijn doorgaans, in vergelijking met de stokbonen, vroeger en stellen meestal minder eisen aan bodem, bemesting, verzorging en hulpmiddelen (stokken of draden en touw). Ze zijn in de regel snel afgedragen, terwijl zij een kleinere oogst voortbrengen. Voor de vroege glasteelt is vroegheid uiteraard zeer belangrijk en vaak wordt de voorkeur gegeven aan stambonen boven stokbonen.

Voor stamsperzieboon zie blz. 50 e.v., voor stamsnijboon blz. 63 e.v., voor stok-sperzieboon blz. 64 e.v., voor spekboon blz. 69, voor stoksijboon blz. 69 e.v. en voor pronkboon blz. 73 e.v.

stamsperzieboon

Een deel van de geteelde sperziebonen is bestemd voor directe consumptie, een betrekkelijk klein gedeelte wordt geëxporteerd; ongeveer 75% wordt door de conservenindustrie verwerkt. Hiervan wordt 75% gesteriliseerd in blik of glas, 10-15% diepgevroren en circa 10% gedroogd.

Voor de conservering worden alleen rassen gebruikt waarvan het droge zaad wit is, daar de meeste gekleurdzadige ongewenste troebelingen en verkleuringen geven. Voorts verlangt de conservenindustrie, zowel voor het inblikken als voor het diepvriezen, sperziebonen zonder draad welke tevens mals zijn en zonder vlies. De kleur van de peulen moet gelijkmatig en niet bleek zijn. In het algemeen wordt voor diepvriezen een donkerder groene peul verlangd dan voor steriliseren. Er is een tendens aanwezig naar fijnere en rondere peulen. Om deze reden wordt in sommige contracten tussen fabriek en teler tegenwoordig een clause over de sortering opgenomen. In de laatste tijd maakt de verwerking van gesorteerde bonen opgang.

Ook voor de directe consumptie worden hoge eisen gesteld, alleen in het voor- en naseizoen wordt bij beperkt aanbod ook wel eens genoegen genomen met wat mindere kwaliteit.

Dikwijls zijn ziekten of plagen de oorzaak van mislukking van de boneteelt. Voor zover resistentie tegen bepaalde ziekten aanwezig is, dient men daarmee bij rassenkeuze en teeltwijze rekening te houden.

Uit onderzoek is gebleken dat tussen de rassen duidelijke verschillen in gevoeligheid voor het onkruidbestrijdingsmiddel Ivorin voorkomen.

ras	teelt voor vers gebruik						teelt voor industrie		
	vroeg			nor- male teelt	laat		vroeg, ter plaatse zaaien	normale teelt	late teelt
	onder glas	ver- vroegde buiten- teelt	ter plaatse zaaien		volle- glas grond				
Amanda								N	N
Amateur ¹⁾				B					
Centrum		B	B	A			B	A	
Chicobel								A	
Colana				B				B	
Comprise	N	A	A	A					
Cordon				B				B	
Corene				B	B			B	A
Dubbele									
Witte z. dr.			B	B			B	B	
Felix								A	
Flair	B	B		B	B	B		B	B
Flits	B				A				B
Fortüne								B	
Impala			B	B			B	B	
Jolanda								B	B
Lotus		A							
Matina		A	N		N				
Mignon								B	
Oktavo				B				B	
Parfaco ¹⁾				B					
Perla ¹⁾				B					
Prelubel	B	B	A	A	A	B	B	A	A
Prelude	B	A	A	A	A	B	B	A	A
Preresco		B	A	A	B		B	A	B
Prevato		B	B	A	A		B	A	A
Princor				N	N			N	N
Probatine		B	B	B			B	B	
Rofin								N	N
Rolando				N	N			N	N
Rondelle				B	B			B	B
Simplobel								A	
Stiletto								N	N
Tiptop				B				B	
Venucol								B	

¹⁾ enkele stamsperzieboon

tabel van raseigenschappen en zaaizaadhoeveelheden

	Amanda	Centrum	Chicobel	Colana	Comprise	Gordon	Corene	Dubbele Witte	Felix	Flair	Flits	Fortüne	Impala	Jolanda	Lotus
Stevigheid stro	7	6	7	8	6	8	8	6	7	8	6	8	6	8	6
Hoeveelheid stro ¹⁾	8	6	7	6	5	8	6	7	5	5	5	7	7	6	5
Vroegheid	6	7	2	3	8	2	7	5	5	9	8	5	3	8	8
Toler. voor Ivorin ²⁾	4	3	3	5	4	4	2	3	6	4	4	1	3	6	1
Mate van resistentie tegen:															
rolmozaïek	9	6	4	9	6	9	9	3	9	9	9	7	6	9	6
zwarte vaatziekte	8	9	9	7	9	7	6	9	4	4	6	9	9	7	9
scherpmozaïek	8	5	6	6	4	6	6	3	4	5	6	8	4	7	5
topsterfte	8	6	7	7	5	7	7	3	4	5	7	8	4	9	5
stippelstreep	-	4	4	7	4	7	4	3	4	4	7	7	4	7	4
vetvlekkenziekte	6	8	6	9	9	8	6	8	6	6	6	6	8	6	7
vlekkenziekte	6	6	9	9	6	6	9	6	6	6	5	6	6	9	6
Geschikt voor:															
machinale pluk	7	6	7	7	-	6	5	4	6	6	5	7	5	7	6
blikconserven	7	7	7	5	-	7	7	7	7	6	6	7	6	7	-
diepvriezen	6	6	7	6	-	7	7	6	7	6	6	7	6	7	-
vers gebruik	-	7	-	5	8	6	5	7	-	6	7	-	6	-	8
Kleur verse peul ³⁾	6	5	8	8	6	6	8	5	7	7	5	8	5	8	5
Doorsnede peul ⁴⁾	7	6	9	8	6	5	8	5	8	6	5	8	7	8	5
Peullengte in cm	11	11	10	12	11	12	11	11	13	13	11	13	13	13	11
1000-Korrelgew.	260	290	200	280	320	330	245	340	215	325	300	245	320	240	280
Zaaizaad kg/ha ⁵⁾	85	85	75	80	-	85	80	85	75	100	100	75	85	80	95

¹⁾ 5 = op zware grond te weinig stro; 8 = op lichte grond te veel stro.

²⁾ Dit betreft de in kiemplantstadium bepaalde tolerantie voor het in Nederland toegelaten bonenherbicide Ivorin. Kwalificatie van een ras als gevoelig betekent dat de kans op schade groot is als de omstandigheden ongunstig zijn (zware neerslag en humusarme grond). 1 = zeer gevoelig, 9 = zeer tolerant.

Een hoog cijfer duidt op een gunstige waardering, voorts is vroegheid met een hoog cijfer aangeduid.

Matina	Mignon	Oktavo	Prelubel	Prelude	Preresco	Prevato	Princor	Probatine	Rofin	Rolando	Rondelle	Simplobel	Stiletto	Tiptop	Venucol	Amateur*	Parfaco*	Perla*
6	6	6	7	7	7	7	8	6	7	8	6	8	7	7	7	6	6	6
5	5	8	7	6	7	6	5	7	6	6	7	6	6	7	6	7	8	7
8	6	6	8	8	8	8	7	6	5	8	5	2	6	4	6	4	3	4
4	1	6	3	4	3	4	1	1	2	4	1	1	1	6	1	5	2	1
7	8	9	7	7	7	9	9	6	9	9	9	6	9	9	5	6	9	9
9	9	4	9	9	9	8	7	9	7	4	8	9	4	4	9	9	4	4
3	6	4	4	4	4	8	-	4	-	4	4	4	5	2	6	3	3	3
3	7	4	5	5	5	9	-	4	-	4	7	7	5	4	7	3	4	4
3	5	7	4	4	4	7	-	4	-	4	4	4	-	4	4	3	4	8
8	6	6	4	4	4	6	8	8	6	-	6	6	-	4	5	8	8	8
6	6	6	9	3	9	4	9	6	6	6	6	9	9	4	9	6	9	6
-	6	5	7	7	7	7	6	6	6	7	4	8	6	5	8	-	-	-
-	6	7	7	7	7	6	5	6	7	7	5	8	8	7	7	-	-	-
-	6	6	7	7	7	7	7	6	7	7	7	7	8	6	6	-	-	-
8	-	6	7	8	7	7	-	7	-	6	6	-	-	6	-	5	6	6
5	7	3	7	7	7	7	7	5	8	5	6	8	8	8	4	6	4	4
5	8	6	7	7	7	7	8	6	8	5	7	9	8	8	8	3	3	3
11	9	11	12	12	12	12	11	11	12	11	11	9	11	-	9	-	-	-
-	180	315	300	335	300	250	245	260	250	325	245	205	220	325	220	-	-	-
-	70	90	90	95	90	85	90	80	80	115	75	75	75	90	75	-	-	-

) 3 = bleekgroen; 5 = lichtgroen; 7 = middelgroen; 9 = donkergroen.

) 3 = plat; 5 = ovaal; 7 = ovaalrond; 9 = rond.

) Het aangegeven gewicht voor zaaizaad per ha is een gemiddelde waarde.

Op zand- en dalgrond kan in de regel met wat minder zaaizaad worden volstaan, terwijl op zware zavel en klei wat meer zaaizaad nodig is. *) enkele stamsperzieboon.

boon, stamsperzie-

Amanda

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1970.

Beproeverswaardig voor de normale en late vollegrondsteelt.

Gewas: opgaand, vrij fors en stevig, vroeg tot middelvroeg. Gevoelig voor Ivorin.

Peul: licht gebogen, ovaalrond, middelgroen, middellang tot iets lang, middelfijn.

Gebruikswijze: geschikt voor blik- en diepvriesconserven.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, tolerant voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek en topsterfte, matig vatbaar voor vetvlekken- en vlekkenziekte.

Amateur

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r.: 1954.

Een enkele stamsperzieboon die goed voldoet in de normale teelt.

Gewas: aan de slappe kant, draagt de peulen in trossen. Laat. Tolerant voor Ivorin.

Peul: lang, smal en plat, licht- tot middelgroen.

Gebruikswijze: geschikt voor vers gebruik.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte, tolerant voor vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor rolmozaïek en vlekkenziekte, zeer vatbaar voor scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Centrum

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.

Vooral geschikt voor normale vollegrondsteelt. Voldoet in de vervroegde buitenteelt en bij vroeg ter plaatse zaaien redelijk goed.

Gewas: vertoont enige overeenkomst met Dubbele Witte z.dr. maar is wat korter en gedrongener van vorm en draagt de peulen iets hoger, waardoor Centrum bij machinale pluk beter voldoet; rankt onder glas wat minder dan Dubbele Witte z.dr. maar maakt voor de teelt onder glas tamelijk veel gewas; vrij vroeg. Gevoelig voor Ivorin.

Peul: zwak gebogen, ovaal tot ovaalrond, lichtgroen, middellang tot iets kort en middelfijn.

Gebruikswijze: geschikt voor diepvriezen, blikconserven en vers gebruik.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte, tolerant voor vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor rolmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte, vatbaar voor scherpmozaïek en stippelstreep.

Chicobel

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: 1970.

Voldoet goed voor normale vollegrondsteelt.

Gewas: hoogopgaand, vrij fors en stevig; laat tot zeer laat. Gevoelig voor Ivorin.

Peul: recht of licht gebogen, slank, rond, middel- tot donkergroen, aan de korte kant, fijn.

Gebruikswijze: geschikt voor blik- en diepvriesconserven.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte en vlekkenziekte, weinig vatbaar voor topsterfte, matig vatbaar voor scherpmozaïek en vetvlekkenziekte, vatbaar voor rolmozaïek en stippelstreep.

Colana

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Kw.r.: 1971.

Voldoet vrij goed voor normale vollegrondsteelt.

Gewas: stevig, hoog en rechtopgaand, laat. In kiemplantstadium tolerant voor Ivorin. Kan tijdens de groei zwaar worden geremd, terwijl het herstellingsvermogen in dit opzicht gering is.

Peul: recht of zwak gebogen, bijna rond, donkergroen, dikvlezig, iets aan de lange en grove kant.

Gebruikswijze: vrij goed voor diepvriezen, matig voor blikconserven. Geschikt voor verwerking als gesneden boon. Is minder geschikt voor verse consumptie.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, vetvlekken- en vlekkenziekte, weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte, topsterfte en stippelstreep, matig vatbaar voor scherpmozaïek.

Comprise

K.: Gebr. Broersen, Tuitjenhorn. Kw.r.: 1972.

Bepreovenswaardig voor voorjaarsteelt onder staandglas en voldoet goed voor vroegde buitenteelt, voor vroeg ter plaatse zaaien en normale vollegrondsteelt.

Gewas: gedrongen, matig stevig, vroeg. Gevoelig voor Ivorin.

Peul: zwak gebogen, ovaal tot ovaalrond, licht- tot middelgroen, middellang, middelfijn.

Gebruikswijze: geschikt voor verse consumptie.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte en vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor rolmozaïek en vlekkenziekte, vatbaar voor scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Cordon

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r.: 1966.

Voldoet in de normale vollegrondsteelt vrij goed.

Gewas: vrij hoog opgaand en stevig gewas, waardoor goed machinaal te plukken; laat. Gevoelig voor Ivorin.

Peul: zwak gebogen, ovaal, iets aan de lange kant.

Gebruikswijze: geschikt voor verse consumptie en voor blik- en diepvriesconserven.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, tolerant voor vetvlekkenziekte, weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte, topsterfte en stippelstreep, matig vatbaar voor scherpmozaïek en vlekkenziekte.

Corene

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Kw.r.: 1967.

Voldoet voor normale vollegrondsteelt vrij goed, in de late teelt goed. Op zand kan dit ras wel eens te los in de grond staan, wat voor machinale pluk hinderlijk is.

Gewas: hoogopgaand, fors en vrij breed, vroeg. Zeer gevoelig voor Ivorin.

Peul: recht, rond, middelgroen tot donkergroen, middellang en fijn.

Gebruikswijze: wat minder geschikt voor de teelt voor vers gebruik omdat het met de hand plukken bij dit ras wat te veel tijd vraagt; geschikt voor blik- en diepvriesconserven.

boon, stamsperzie-

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek en vlekkenziekte, weinig vatbaar voor topsterfte, matig vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek en vetvlekkenziekte, vatbaar voor stippelstreep.

Dubbele Witte z.dr.

Voldoet vrij goed bij vroeg ter plaatse zaaien en de normale vollegrondsteelt. Bij normale vollegrondsteelt is door grote gevoeligheid voor rolmozaïek de opbrengst-zekerheid, vooral in het zuiden van ons land, in bepaalde jaren gering. Door zijn vatbaarheid voor rolmozaïek is dit ras niet geschikt voor late vollegrondsteelt.

Gewas: in de vollegrondsteelt vormt dit ras een vrij hoog, breed en vrij slap gewas, wat de machinale pluk bemoeilijkt. Middelvroeg. Gevoelig voor Ivorin.

Peul: zwak gebogen, ovaal, iets lichtgroen, middellang tot iets kort, middelfijn.

Gebruikswijze: geschikt voor verse consumptie en voor blik- en diepvriesconserveren.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte, tolerant voor vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor vlekkenziekte, zeer vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Felix

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1963.

Voldoet goed bij normale vollegrondsteelt op humusrijke, opdrachtige zandgrond, dalgrond of vruchtbare lichte klei. Vormt op zwaardere grond veelal te weinig gewas, wat de opbrengst en machinale plukbaarheid nadelig beïnvloedt.

Gewas: mooi opgaand, stevig, middelvroeg. Tolerant voor Ivorin.

Peul: vrij recht, rond, middelgroen, lang, slank en fijn.

Gebruikswijze: geschikt voor blik-, glas- en diepvriesconserveren.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, matig vatbaar voor vetvlekken- en vlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Flair

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Voldoet vrij goed in de vervroegde buitenteelt, voor de teelt onder glas en in de normale en late vollegrondsteelt.

Gewas: opgaand, stevig maar weinig gewas; kan hierdoor vrij dicht worden geplant. Rankt onder glas weinig, zeer vroeg. Gevoelig voor Ivorin.

Peul: zwak gebogen, ovaal tot ovaalrond, middelgroen, lang. Volgroei is de peul grof en doet dan aan een spekboon denken. Bij tijdige oogst zeer weinig zaad.

Gebruikswijze: vooral voor vers gebruik, in blik hoofdzakelijk als gesneden boon verwerkt.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, matig vatbaar voor vetvlekken- en vlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Flits

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Voldoet vrij goed in de vroege voorjaarsteelt onder glas en vrij goed tot goed in de late vollegrondsteelt.

Gewas: maakt betrekkelijk weinig gewas, wat vooral voor de teelt onder platglas en bij tussenteelten onder staandglas aantrekkelijk is. Kan zeer dicht worden geplant. Vroeg. Gevoelig voor Ivorin. Matig produktief. Door de korte plukperiode geschikt voor kortdurende teelten. Bij hogere temperaturen gevoelig voor draadvorming.

Peul: zwak gebogen, ovaal, lichtgroen, middellang tot iets kort en vrij dik.

Gebruikswijze: geschikt voor verse consumptie.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, weinig vatbaar voor topsterfte en stippelstreep, matig vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek en vetvlekkenziekte, vatbaar voor vlekkenziekte.

Fortüne

K.: Van Waveren Pflanzenzucht, Rosdorf über Göttingen. West-Duitsland. V.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht.

Voldoet vrij goed voor de normale vollegrondsteelt op klei en zware zavelgrond. Gewas: hoogopgaand, vrij fors en zeer stevig; middelvroeg. Zeer gevoelig voor Ivorin.

Peul: recht, slank, vrijwel rond, middel- tot donkergroen, lang en vrij fijn tot middelfijn.

Gebruikswijze: geschikt voor blik- en diepvriesconserven.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaarziekte, tolerant voor scherpmozaïek en topsterfte, weinig vatbaar voor rolmozaïek en stippelstreep, matig vatbaar voor vetvlekken- en vlekkenziekte.

Impala

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1968.

Voldoet vrij goed in de vervroegde buitenteelt, waarbij ter plaatse wordt gezaaid, en in de normale vollegrondsteelt.

Gewas: komt in vele opzichten met dat van Centrum overeen, is echter iets stengeliger en wat minder stevig; vrij kort en vrij stevig, laat. Gevoelig voor Ivorin.

Peul: zwak gebogen, ovaalrond, lichtgroen, vlezig, lang en vrij grof.

Gebruikswijze: redelijk goed voor verse consumptie en voor diepvriezen, minder voor blikconserven.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte, tolerant voor vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor rolmozaïek en vlekkenziekte, vatbaar voor scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Jolanda

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1970.

Voldoet vrij goed in de normale en late vollegrondsteelt. Moet in verband met kwaliteitsbehoud in een vrij vroeg stadium worden geoogst, wat het opbrengstniveau drukt.

Gewas: smal, hoog opgaand met vrij veel, fijn, tamelijk donkergroen blad. Vroeg. Tolerant voor Ivorin.

Peul: licht gebogen, bijna rond, middel- tot donkergroen, weinig vlezig, lang en fijn. De zaadvorming verloopt snel.

Gebruikswijze: geschikt voor blik of glas en diepvriezen.

boon, stamsperzie-

Ziekten. resistent tegen rolmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte, weinig gevoelig voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek en stippelstreep, matig vatbaar voor vetvlekkenziekte.

Lotus

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1964.

Voldoet goed in de vervroegde buitenteelt in de vollegrond.

Gewas: vrij kort, gedrongen, vroeg. Zeer gevoelig voor Ivorin.

Peul: komt veel met Dubbele Witte overeen.

Gebruikswijze: geschikt voor vers gebruik.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte, weinig vatbaar voor vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor rolmozaïek en vlekkenziekte, vatbaar voor scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Matina

K.: B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude. Kw.r.: aangevraagd.

Voldoet goed voor vervroegde buitenteelt bij opkweek onder glas, beproevenswaardig voor vroege zaai ter plaatse en in de late vollegrondsteelt.

Gewas: tamelijk kort, matig stevig, vroeg. Gevoelig voor Ivorin.

Peul: zwak gebogen, ovaal, lichtgroen, middellang, middelfijn.

Gebruikswijze: geschikt voor vers gebruik.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte, tolerant voor vetvlekkenziekte, weinig vatbaar voor rolmozaïek, matig vatbaar voor vlekkenziekte, vatbaar voor scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Mignon Fino

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1956.

Voldoet vrij goed voor normale vollegrondsteelt op humusrijke, opdrachtige zandgrond, dalgrond of vruchtbare lichte zavel. Vormt op zwaardere grond te weinig gewas hetgeen de opbrengst en machinale plukbaarheid nadelig beïnvloedt.

Gewas: vrij compact en kort, matig stevig, vroeg tot middelvroeg. Zeer gevoelig voor Ivorin.

Peul: recht tot zwak gebogen, slank, vrijwel rond, middel- tot iets donkergroen, kort en fijn.

Gebruikswijze: redelijk geschikt voor blik- en diepvriesconserven. Kan voorts als hele boon worden verwerkt.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte, tolerant voor rolmozaïek, weinig vatbaar voor topsterfte, matig vatbaar voor scherpmozaïek, vetvlekken- en vlekkenziekte, vatbaar voor stippelstreep.

Oktavo

K.: B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk. Kw.r.: 1967.

Voldoet bij normale vollegrondsteelt redelijk goed.

Gewas: tamelijk hoog en fors, vroeg tot middelvroeg. Tolerant voor Ivorin.

Peul: recht of zwak gebogen, ovaal tot ovaalrond, middellang tot iets kort, bleek.

Gebruikswijze: geschikt voor verse consumptie en voor blik- en diepvriesconserven.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, weinig vatbaar voor stippelstreep, matig vat-

baar voor vlekkenziekte en vetvlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek en topsterfte.

Parfacc

K.: B.V. Ruiter's Zaden, Andijk. Kw.r.: 1971.

Een enkele stamsperzieboon die vrij goed voldoet in de normale vollegrondsteelt. Vormt een zeer zwaar, breed, iets slap gewas met lange bladstelen. Draagt de peulen van laag tot middelhoog. Laat. Zeer gevoelig voor Ivorin.

Peul: plat, kort, uit- en inwendig wat bleekgroen.

Gebruikswijze: geschikt voor vers gebruik.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek en vlekkenziekte, tolerant voor vetvlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, topsterfte en stippelstreep, zeer vatbaar voor scherpmozaïek.

Perla

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1963.

Een enkele stamsperzieboon die vrij goed voldoet in de normale en latere vollegrondsteelten.

Gewas: aan de slappe kant, tamelijk groot blad, laat. Zeer gevoelig voor Ivorin.

Peul: recht, plat en heldergroen.

Gebruikswijze: geschikt voor vers gebruik.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, tolerant voor stippelstreep en vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor vlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte en topsterfte, zeer vatbaar voor scherpmozaïek.

Prelubel

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: 1967.

Voldoet vrij goed in de teelt onder staandglas en de vervroegde buitenteelt. Voldoet goed bij vroeg ter plaatse zaaien, de normale en late vollegrondsteelt. Komt als type en in gebruikswaarde met Prelude overeen. Onderscheidt zich ervan door resistentie tegen vlekkenziekte. Is iets later plukrijp dan Prelude. Gevoelig voor Ivorin.

Prelude

K.: Vreeken's Zaden, Dordrecht. Kw.r.: 1955. In 1958 overgegaan naar Royal Sluis, Enkhuizen.

Voldoet vrij goed in de teelt onder staandglas en goed in de vervroegde buitenteelt, zowel bij opkweek onder glas als bij ter plaatse zaaien, de normale en de late vollegrondsteelt.

Gewas: redelijk opgaand, matig stevig, vroeg. Onder glas soms wat rijkelijk gewas. Gevoelig voor Ivorin.

Peul: aan de top matig gebogen, ovaalrond, middelgroen, iets lang en middelfijn.

Gebruikswijze: geschikt voor verse consumptie en voor blik- en diepvriesconserven.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte, weinig vatbaar voor rolmozaïek, vatbaar voor scherpmozaïek, topsterfte, stippelstreep en vetvlekkenziekte, zeer vatbaar voor vlekkenziekte en zeer gevoelig voor *Botrytis* en *Sclerotinia*, waardoor bij nat weer voornamelijk de punt van de peul gaat rotten.

boon, stamspierzie-

Preresco

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Kw.r.: 1970.

Voldoet vrij goed in de vervroegde buitenteelt bij opkweek onder glas en de late vollegrondsteelt en goed bij vroeg ter plaatse zaaien en de normale vollegrondsteelt. Gewas: vrij stevig, tamelijk vertakt en donkergroen, vroeg. Gevoelig voor Ivorin. Peul: licht gebogen, ovaalrond, middelgroen, iets lang, middelfijn. Gebruikswijze: geschikt voor verse consumptie, voor blik- en diepvriesconserven. Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte en vlekkenziekte, weinig vatbaar voor rolmozaïek, vatbaar voor scherpmozaïek, topsterfte, stippelstreep en vetvlekkenziekte, zeer gevoelig voor *Botrytis* en *Sclerotinia*.

Prevato

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: 1973.

Voldoet vrij goed voor vervroegde buitenteelt, zowel bij opkweek onder glas als bij ter plaatse zaaien, en goed in de normale en late vollegrondsteelt. Gewas: redelijk opgaand, matig stevig, vroeg. Gevoelig voor Ivorin. Peul: recht tot iets gebogen, ovaalrond, middelgroen, iets lang, middelfijn. Gebruikswijze: geschikt voor verse consumptie en voor blik- en diepvriesconserven. Ziekten: resistent tegen rolmozaïek en topsterfte, tolerant voor zwarte vaatziekte en scherpmozaïek, weinig vatbaar voor stippelstreep, matig vatbaar voor vetvlekkenziekte, vatbaar voor vlekkenziekte.

Princor

K.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: aangevraagd.

Beproevenswaardig voor de normale en late vollegrondsteelt. Gewas: kort en gedrongen met vrij klein, tamelijk donkergroen blad, gevoelig voor ongunstige groeiomstandigheden, uniforme peulzetting en afrijping, vrij vroeg. Zeer gevoelig voor Ivorin. Peul: recht, vrijwel rond, vlezig, middelgroen, middellang tot iets kort, middelfijn. Gebruikswijze: geschikt voor diepvries-, mogelijk minder voor blikconserven. Ziekten: resistent tegen rolmozaïek en vlekkenziekte, tolerant voor vetvlekkenziekte, weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte.

Probatine

K.: N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes. Kw.r.: 1967.

Voldoet vrij goed in de vervroegde buitenteelt, bij vroege zaai ter plaatse en in de normale teelt in de vollegrond. Gewas: fors en matig hoog, tamelijk gesloten, vroeg tot middelvroeg. Zeer gevoelig voor Ivorin. Peul: zwak gebogen, ovaal tot ovaalrond, lichtgroen, middellang tot iets kort. Gebruikswijze: geschikt voor vers gebruik, blik- en diepvriesconserven. Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte, tolerant voor vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor rolmozaïek en vlekkenziekte, vatbaar voor scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Rofin

K.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: 1972.

Beproeverswaardig voor de normale en late vollegrondsteelt.

Gewas: tamelijk fors, iets overhangend met vrij veel en middelgroot, vrij donkergroen blad, vrij vroeg. Zeer gevoelig voor Ivorin.

Peul: recht tot licht gebogen, vrijwel rond, middel- tot donkergroen, iets lang, fijn.

Gebruikswijze: geschikt voor blik- en diepvriesconserven.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte, matig vatbaar voor vetvlekken- en vlekkenziekte.

Rolando

K.: B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk. Kw.r.: 1972.

Beproeverswaardig voor de normale en late vollegrondsteelt.

Gewas: zeer stevig, opgaand en de peulen hoog dragend, vroeg. Gevoelig voor Ivorin.

Peul: iets gebogen, ovaal, aan de lichtgroene kant, inwendige kleur goed, middellang, vrij grof. De peul blijft ook bij grove sortering lang van goede kwaliteit.

Gebruikswijze: geschikt voor verse consumptie, blik- en diepvriesconserven. Kan goed als gesneden boon worden verwerkt.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, matig vatbaar voor vlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Rondelle

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r.: 1969.

Voldoet vrij goed in de normale en late vollegrondsteelt.

Gewas: zwaar, breed, bladrijk, matig stevig, middelvroeg. Zeer gevoelig voor Ivorin.

Peul: vrij recht, licht- tot middelgroen, van ovaal tot vrijwel rond (heterogeen), middellang tot iets kort.

Gebruikswijze: geschikt voor vers gebruik en diepvriezen, matig voor blikconserven.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, tolerant voor zwarte vaatziekte, weinig vatbaar voor topsterfte, matig vatbaar voor vetvlekken- en vlekkenziekte, vatbaar voor scherpmozaïek en stippelstreep.

Simplobel

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: 1969.

Voldoet goed bij normale vollegrondsteelt.

Gewas: mooi opgaand, stevig, veel, fijn en donkergroen blad, laat tot zeer laat. Zeer gevoelig voor Ivorin.

Peul: recht, rond, middel- tot donkergroen, kort en fijn.

Gebruikswijze: geschikt voor blik-, glas- en diepvriesconserven. Kan voorts als hele boon worden verwerkt.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte en vlekkenziekte, weinig vatbaar voor topsterfte, matig vatbaar voor rolmozaïek en vetvlekkenziekte, vatbaar voor scherpmozaïek en stippelstreep.

boon, stamsperzie-

Stiletto Pinto K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: *aangevraagd*.

Beproeverswaardig voor de normale en late vollegrondsteelt.

Gewas: middelhoog, vrij stevig, uniforme en middelhoge peulzetting, vroeg tot middelvroeg. Zeer gevoelig voor Ivorin.

Peul: recht tot licht gebogen, vrijwel rond, middellang tot iets lang, middel- tot donkergroen, fijn.

Gebruikswijze: geschikt voor blik-, glas- en diepvriesconserven.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek en vlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek en topsterfte.

Tiptop K.: N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes.

Voldoet bij normale vollegrondsteelt behoorlijk goed.

Gewas: fors en grootbladig, middelvroeg tot laat. Tolerant voor Ivorin.

Peul: matig gebogen, vrijwel rond, middel- tot donkergroen.

Gebruikswijze: geschikt voor de teelt voor vers gebruik, blikconserven en in wat mindere mate voor diepvriesconserven.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, topsterfte, stippelstreep, vetvlekken- en vlekkenziekte, zeer vatbaar voor scherpmozaïek.

Venucol K.: Hero Cons., Lenzburg, Zwitserland. Kw.r.: 1969.
V.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Vo'doet vrij goed voor normale vollegrondsteelt.

Gewas: opgaand, vrij stevig, vroeg tot middelvroeg. Het gunstigste oogsttijdstip laat zeer weinig speling toe. Zeer gevoelig voor Ivorin.

Peul: recht tot iets gebogen, ovaalrond tot rond, erg lichtgroen, kort en fijn.

Na het bereiken van het uit kwaliteitsoogpunt gunstige oogststadium loopt de kwaliteit van de peul zeer snel terug.

Gebruikswijze: lijkt, mits op tijd geoogst, geschikt voor blik-, minder voor diepvriesconserven. Kan voorts als hele boon worden verwerkt.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte en vlekkenziekte, weinig vatbaar voor topsterfte, matig vatbaar voor scherpmozaïek, vatbaar voor rolmozaïek, stippelstreep en vetvlekkenziekte.

stamsnijboon

Het areaal stamsnijbonen is zeer klein. De teelt vindt vooral in de vollegrond plaats. De meeste stamsnijbonen worden op particuliere tuinen aangetroffen.

Uitbreiding van de teelt en levering aan de industrie kan pas worden verwacht wanneer een oplossing wordt gevonden voor de thans nog bestaande moeilijkheden. De stamsnijboon levert lange, platte en brede peulen die voor het snijden worden gebruikt.

Voor de teelt in ons land worden de volgende rassen aanbevolen:

Admiraal - B	Dageraad - B	Maarschalk - B
Admires - B	Eerste Pluk m. dr. - B	Plano - N

Admiraal

K.: N.V. J. A. Zwaan, Voorburg.

Voldoet vrij goed voor de normale vollegrondsteelt. Matig hoog, nogal vertakt gewas met matig grote bladeren. Zeer vroeg.

Peul 14-18 cm lang en zonder draad.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, tolerant voor vetvlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte, stippelstreep en vlekkenziekte.

Admires

K.: B.V. Ruiter's Zaden, Andijk. Kw.r.: 1970.

Voldoet vrij goed voor de normale vollegrondsteelt. Gewas opgaand en stevig. De peulen worden middelhoog tot hoog gedragen. Zeer vroeg.

Peul vrij recht, middelgroen, 15 cm lang en 2 cm breed, snavel kort gebogen en zonder draad.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek en vlekkenziekte, tolerant voor vetvlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Dageraad

K.: R. Kooiman, Andijk-O. Overgenomen door
Fa. P. Vriend Pzn., Andijk-W.

Voldoet vrij goed vanwege de draadloosheid. Gewas tamelijk fijn, daardoor ook onder platglas te telen. Is later dan Eerste Pluk.

Peul recht, 12-15 cm lang, tamelijk smal (15-18 mm), normaalgroen en zonder draad.

Ziekten: zeer vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, topsterfte, vlekkenziekte en stippelstreep.

Eerste Pluk m. dr. Vroege Juni m. dr., Juniboon m. dr.

Matig productief maar zeer vroeg. Door zijn vroegheid en gedrongen groeiwijze geschikt voor vroege teelt onder platglas. Teelt in vollegrond riskant door de grote vatbaarheid voor rolmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte.

Peulen iets gebogen, 16-18 cm lang, matig breed en met draad.

boon, stamsnij- en stoksperzie-

Maarschalk

K. : N.V. J. A. Zwaan, Voorburg. Kw.r. : 1966.

Voldoet vrij goed voor de normale vollegrondsteelt. Zeer geschikt voor particulieren. Gezond, tamelijk hoog opgaand, wat ongelijk afrijpend ras.

Peulen: vrij lang, zonder draad.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte en topsterfte, matig vatbaar voor scherpmozaïek en vetvlekkenziekte, vatbaar voor stippelstreep en vlekkenziekte.

Plano

K. : B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r. : 1968.

Beproeuvenswaardig voor teelt in de vollegrond. Tamelijk hoog, opgaand gewas, dat de peulen voornamelijk in de top draagt. Vrij vroeg.

Peul recht met gebogen snavel en zwak golvende buiknaad, 17-20 cm lang en 2 cm breed en zonder draad.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte en topsterfte, weinig vatbaar voor rolmozaïek en scherpmozaïek, matig vatbaar voor vetvlekkenziekte, vatbaar voor stippelstreep en vlekkenziekte.

stoksperzieboon

De stoksperzieboon wordt vrijwel uitsluitend voor vers gebruik geteeld, zowel onder staandglas als in de vollegrond.

We onderscheiden dubbele en enkele stoksperziebonen die, op Roem van Huissen na, alle draadloos zijn.

De dubbele stoksperzieboon draagt de peulen in trossen van 4-5 stuks. Deze peulen zijn veelal wat langer dan die van de meeste in ons land geteelde stamsperziebonerassen.

De enkele stoksperzieboon draagt de peulen in trossen van 6-8 stuks. De vrij korte peul is veelal plat en tussen de zaden sterk ingesnoerd.

rassentabel

ras	teelt onder glas	teelt in de vollegrond (zaaitijd: mei)
Aromata		A
Coltore		A
Glastada	A	
Jeka	A	
Largo		A
Magno		B
Mechelse Markt z.dr. ¹⁾		B
Metro ¹⁾		B
Non Plus Ultra z.dr. ¹⁾		B
Progress ¹⁾		B
Remo		B
Roem van Huissen	B	
Roem van Zwaag	B	
Selena		B
Situla		A
Uniek		B

¹⁾ enkele stoksperzieboon

Aromata

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1953.

Voldoet goed voor de normale teelt in de vollegrond. Gewasontwikkeling zeer goed. Rijkdragend en produktief. Tamelijk vroeg oogstbaar.

Peul: vrijwel recht, 12-14 cm lang, rond, groen, gedragen in trossen van 4-6 peulen, iets gevoelig voor abortus. Zonder draad.

Consumptiekwiteit en aroma van het verse produkt zeer goed.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, tolerant voor vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor zwarte vaatziekte en stippelstreep, vatbaar voor scherpmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte.

Coltore

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1968.

Voldoet goed voor de normale teelt in de vollegrond. Vlekkenziekte-resistente Aromata. Gewasontwikkeling goed. Rijkdragend en produktief. Tamelijk vroeg oogstbaar.

Peul: vrijwel recht, 12-14 cm lang, rond, kleur iets donkerder groen dan van Aromata, gedragen in trossen van 4-6 peulen. Zonder draad.

Consumptiekwiteit en aroma van het verse produkt zeer goed.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek en vlekkenziekte, tolerant voor vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor zwarte vaatziekte en stippelstreep, vatbaar voor scherpmozaïek en topsterfte.

boon, stoksperzie-

Glastada

K.: Gebr. Broersen, Tuitjenhorn. Kw.r.: aangevraagd.

Voldoet goed voor de teelt onder glas. Vormt een open, niet te zwaar gewas, met klein blad. Rankt niet over de grond.

Peul: iets slanker dan van Dubbele Witte z.dr.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte, vatbaar voor rolmozaïek.

Jeka

K.: N.V. J. A. Zwaan, Voorburg. Kw.r.: 1968.

Voldoet goed voor de teelt onder glas. Vormt onder glas een goed, niet te wild gewas, dat lang groen blijft. Ongeveer even vroeg als Roem van Zwaag.

Gewasontwikkeling in de vollegrond zeer matig. Rijkdragend. Vroeg oogstbaar.

Peul: vrij sterk gebogen, 12-15 cm lang, rond, lichtgroen, gedragen in trossen van 4-6 peulen, gevoelig voor abortus. Zonder draad.

Consumptiekwaliteit en aroma van het verse produkt zeer goed.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte, stippelstreep, vetvlekkenziekte en vlekkenziekte.

Largo

*K.: Vreeken's Zaden, Dordrecht/Royal Sluis, Enkhuizen.
Kw.r.: 1968.*

Voldoet goed voor de normale teelt in de vollegrond. Gewasontwikkeling goed. Produktief. Iets minder vroeg oogstbaar dan Magno.

Peul: vrijwel recht, 12-15 cm lang, rond, slank, tamelijk lichtgroen, gedragen in trossen van 4-6 peulen. Zonder draad.

Consumptiekwaliteit en aroma van het verse produkt goed.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, weinig vatbaar voor vetvlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte, stippelstreep en vlekkenziekte.

Magno

K.: Vreeken's Zaden, Dordrecht/Royal Sluis, Enkhuizen.

Voldoet redelijk goed voor de normale teelt in de vollegrond. Gewasontwikkeling goed. Rijkdragend en produktief. Tamelijk vroeg oogstbaar.

Peul: iets gebogen, 10-13 cm lang, tamelijk plat, lichtgroen, matig vlezig, vrij mals, gedragen in trossen van 4-6 peulen. Zonder draad.

Consumptiekwaliteit en aroma van het verse produkt matig tot goed.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, tolerant voor vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor stippelstreep en vlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek en topsterfte.

Mechelse Markt z. dr.

Geintr.: N.V. Supergran, Haarlem-Overveen.

Enkele stoksperzieboon. Voldoet vrij goed voor de normale teelt in de vollegrond. Vormt de eerste peulen vlak bij de grond, gedragen in trossen van 6-8 peulen.

Vlugger afgedragen dan Non Plus Ultra z. dr. Is ook wat vroeger. Eveneens geschikt voor late zaai. Peul lijkt veel op die van Non Plus Ultra z. dr.; is echter wat breder.

Ziekten: vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, vlekkenziekte en stippelstreep.

Metro

K.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht.

Enkele stoksperzieboon. Voldoet vrij goed voor de normale teelt in de vollegrond. Aanbevelenswaardig wegens resistentie tegen rolmozaïek.

Komt in veel opzichten overeen met Mechelse Markt z. dr., heeft echter langere peulen zonder draad en gedragen in trossen van 6-8 peulen.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek; vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, vlekkenziekte en stippelstreep.

Non Plus Ultra z. dr. Excelsior z. dr., Franse Trosprinces z. dr., Pareltros z. dr.,
Preferent z. dr.

Enkele stoksperzieboon. Voldoet vrij goed voor de normale teelt in de vollegrond. Tamelijk vroeg plukbaar, draagt lang door.

Peulen ongeveer recht, 11-13 cm lang, tussen de zaden sterk ingesnoerd, lichtgroen en gedragen in trossen van 6-8 peulen.

Ziekten: vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, vlekkenziekte en stippelstreep.

Progress

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier.

Enkele stoksperzieboon. Voldoet vrij goed voor de normale teelt in de vollegrond. Kan ook voor late teelt gebruikt worden. Tamelijk laat plukbaar.

Peulen recht of zwak teruggebogen, 11-13 cm lang, tussen de zaden ingesnoerd, normaalgroen, zonder draad, gedragen in trossen van 8-10 peulen.

Ziekten: vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, vlekkenziekte en stippelstreep.

Remo

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Voldoet redelijk goed voor de normale teelt in de vollegrond. Gewasontwikkeling goed. Matig produktief. Vrij laat oogstbaar.

Peul: iets gebogen, 11-14 cm lang, vrijwel rond, slank, vlezig, mals, kleur tamelijk lichtgroen, gedragen in trossen van 3-5 peulen. Zonder draad.

Consumptiekwiteit en aroma van het verse produkt matig tot goed.

Ziekten: resistentie en vatbaarheid voor ziekten onbekend.

Roem van Huissen

Voldoet redelijk voor de teelt onder glas.

Vormt van anderen geen hinderlijk breed gewas. Ongeveer even vroeg als Roem van Zwaag en dikwijls produktiever. Kwaliteit zeer matig, vooral als de bonen wat laat worden geplukt. Met draad. Zolang de aanvoer van bonen nog gering is, is dit geen groot bezwaar; neemt de aanvoer toe dan worden rassen met een betere kwaliteit en zonder draad vaak beter betaald.

Ziekten: resistentie en onvatbaarheid voor ziekten onbekend.

boon, stoksperzie-

Roem van Zwaag

K.: J. de Jong, Zwaag. Geïnt.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Voldoet redelijk voor de teelt onder glas. De grote vatbaarheid voor rolmozaïek maakt dit ras ongeschikt voor de teelt in de vollegrond.

Onderscheidt zich van stamsperzieboon Dubbele Witte z. dr. door hogere groeiwijze, maar wordt niet zo hoog als een echte stokboon. Wordt in de kas soms bijna 2 m hoog, althans indien ter plaatse wordt gelegd. Gewas van anderen breed. Draagt vanaf de grond, daardoor relatief vroeg. De onderste bonen liggen vaak op de grond wat ten koste gaat van de kwaliteit.

Kwaliteit en vorm van de peul niet van stamsperzieboon Dubbele Witte z. dr. te onderscheiden. Zaad ook gelijk.

Selecties uit Roem van Zwaag worden in de handel gebracht onder verschillende namen zoals Roem van Heerenveen, Roem van Venlo, Vinkeveense. Van deze selecties groeit Roem van Venlo wat beter naar de draad dan de andere en vormt een wat smaller en iets meer open gewas.

Ziekten: resistentie en onvatbaarheid voor ziekten onbekend.

Selena

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Kw.r.: 1966.

Voldoet redelijk goed voor de normale teelt in de vollegrond. Gewasontwikkeling goed tot matig. Rijkdragend en produktief. Tamelijk vroeg oogstbaar.

Peul: licht tot matig gebogen, 12-14 cm lang, ovaal, lichtgroen, vlezig, vrij mals, gedragen in trossen van 3-5 peulen. Zonder draad.

Consumptiekwaliteit en aroma van het verse produkt matig.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, tolerant voor vetvlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte, stippelstreep en vlekkenziekte.

Situla

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Kw.r.: 1966.

Voldoet goed voor de normale teelt in de vollegrond. Gewasontwikkeling vrij zwaar. Produktief. Iets minder vroeg oogstbaar dan bijv. Aromata.

Peul: vrijwel recht, 12-15 cm lang, ovaal, vlezig, mals, lichtgroen, gedragen in trossen van 4-5 peulen. Zonder draad. Consumptiekwaliteit en aroma van het verse produkt zeer goed.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, weinig vatbaar voor topsterfte, matig vatbaar voor scherpmozaïek en vetvlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, stippelstreep en vlekkenziekte.

Uniek

K.: Fa. Ch. J. Broos, Venlo.

Voldoet redelijk goed voor de normale teelt in de vollegrond. Gewasontwikkeling goed. Redelijk produktief. Iets later oogstbaar dan bijv. Aromata.

Peul: vrijwel recht, 13-16 cm lang, rond, slank, vlezig, mals, kleur tamelijk lichtgroen, gedragen in trossen van 5-7 peulen. Zonder draad. Consumptiekwaliteit en aroma van het verse produkt goed.

Ziekten: resistentie of vatbaarheid voor ziekten onbekend.

spekboon

De stokspekboon is een grove sperzieboon, die, wegens betrekkelijk grote afmetingen van zijn peulen, tevens als snijboon gebruikt kan worden. Hij is over het algemeen produktiever dan de gewone sperziebonen terwijl zijn smaak uitstekend is. Rassen met peulen zonder draad zijn ook zeer geschikt voor industriële verwerking.

Voor de teelt in ons land kunnen de volgende rassen worden aanbevolen:

Necores - A, Quedlinburger Speck - B.

Necores

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Kw.r.: 1969.

Voldoet goed voor de normale vollegrondsteelt. Vormt een groeikrachtig, rijkdragend gewas dat door een goed ontwikkeld wortelstelsel goed bestand is tegen droogte.

De peul is slank, vlezig, wordt niet gemakkelijk hol, van goede kwaliteit en zonder draad.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek en vlekkenziekte, tolerant voor vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor stippestreep, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherp-mozaïek en topsterfte.

Quedlinburger Speck

K.: Deutsche Saatgut Gesellschaft, Quedlinburg, Oost-Duitsland. V.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht.

Voldoet vrij goed voor de normale vollegrondsteelt. Tamelijk vroeg, produktief ras. Weinig gebogen, vrijwel ronde peul, 19-22 cm lang, met weinig vlies en zonder draad.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte.

stoksnijsboon

De teelt vindt plaats onder glas en in de vollegrond. Circa 80% van de oppervlakte vollegrondsteelt wordt in Noord-Brabant en Limburg aangetroffen.

Bij kasteelt legt de teler zich toe op vroege en late levering (herfststeelt) voor vers gebruik waarbij veelal goede prijzen worden gemaakt.

Verreweg de meeste stoksnijsbonen zijn afkomstig van de vollegrond. Een groot deel van deze teelt is bestemd voor vers gebruik. Voorts neemt de conservenindustrie een vrij groot kwantum op, in hoofdzaak voor blik- en glasconserven. Voor industriële verwerking komen alleen draadloze rassen in aanmerking.

In ons land worden alleen witzadige rassen, die eveneens een witte bloemkleur hebben, geteeld.

Bij de rassenkeuze onder glas moeten tegen elkaar worden afgewogen de vroegheid van de rassen en de vraag hoe lang de tuinder het gewas wil aanhouden. Vroege rassen zijn nl. als regel eerder versleten dan late. Op sterk groeikrachtige gronden neemt men bij voorkeur een niet al te sterk groeiend ras om te veel bladplukken te voorkomen.

rasstabel

ras	draad- vorming ¹⁾	kas- teelt	vervroegde buitenteelt	normale buitenteelt
Combine	1	B		B
Ezetha's Superba	1		B	B
Forto	2	A		
Hazet	2	A		
Helda	3	A		
Hunter z. dr.	3			B
Kolba	1	A		
Langmals	3			N
Limka		B		
Pecores z. dr.	3			A
Romore	1	A	A	B
Superia z. dr.	3	B		A

¹⁾ 1 = met draad; 2 = met iets draad; 3 = zonder draad.

Combine

Samengesteld uit twee rassen: Infra en Supra. Beide typen worden ook afzonderlijk verhandeld. K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1950.

Voldoet vrij goed onder glas maar vormt op groeikrachtige gronden bovenin veel gewas. Dit leidt tot extra bladplukken. Anderzijds maakt deze zeer goede groei het ras aantrekkelijk voor langer durende teelten. Voldoet voorts vrij goed voor de normale vollegrondsteelt. Matig vroeg en daarom minder geschikt voor de vroegste teelten.

Goede peul kwaliteit, doch met draad.

Peul recht tot zwak gebogen, 22-25 cm lang, 20-22 mm breed. Supra heeft iets langere peulen, die ook breder zijn dan die van Infra en is iets vroeger. Bovendien draagt Supra de meeste peulen vrij hoog, terwijl Infra de hoofdproduktie vrij laag draagt en reeds vanaf de grond peulen vormt. De peulen van Supra zijn iets malser en lichter van kleur, de zaden iets platter en breder dan van Infra. Vrij laat.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, topsterfte, stippelstreep, vlekkenziekte en roest.

Ezetha's Superba

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Voldoet redelijk goed in de vervroegde en normale vollegrondsteelt. Tamelijk laat en matig produktief. Goede peulkwaliteit, doch met draad. Gelijkmatic ontwikkeld gewas met grote, normaalgroene bladeren.

Peul recht tot zwak gebogen, licht- tot normaalgroen, 21-23 cm lang, 22-24 mm breed; met draad. Mooie peulvorm.

Ziekten: resistent tegen zwarte vaatziekte, matig vatbaar voor rolmozaïek, vatbaar voor stippelstreep.

Forto

K.: N.V. J. A. Zwaan, Voorburg. Kw.r.: 1966.

Voldoet goed onder glas. Vormt wat minder gewas dan Combine, maar houdt het anderzijds langer vol dan Romore.

Zeer vroeg en zeer produktief. Geeft mooie, lange, wat lichtgroene peulen. Toont de bonen nogal, vooral aan een wat ouder gewas, maar is desondanks „soepel” (niet stug). Heeft iets draad.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, tolerant voor vetvlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, stippelstreep en topsterfte, zeer vatbaar voor scherpmozaïek en vlekkenziekte.

Hazet

K.: N.V. Jos Huizer, Rijnsoord.

Voldoet goed voor de teelt onder glas.

Goede groeier. Niet snel versleten. Vroeg. Heeft iets draad.

Peul lichtgroen, recht tot zwak gebogen, 21-25 cm lang, 20-24 mm breed, weinig ingesnoerd.

Ziekten: resistentie en vatbaarheid voor ziekten onbekend.

Helda

K.: Karl Hild, Marbach am Neckar, West-Duitsland. Kw.r.: 1959. V.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Voldoet goed onder glas, maar komt voor een vroege of kort durende teelt wat laat in produktie.

Sterke groeier; blijft onder glas ook goed doorgroeien, ook bij heet weer, hetgeen vooral in de late kasteelt belangrijk is. Vrij laat. Produktief.

Zonder draad en daardoor aantrekkelijk voor de conservenindustrie.

Peul recht tot zwak gebogen, 22-26 cm lang en 20-22 mm breed, licht- tot normaalgroen.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek en stippelstreep.

Hunter z. dr.

K.: B.V. Ruiters' Zaden, Andijk

Voldoet redelijk goed voor de normale teelt in de vollegrond.

Gewasontwikkeling goed. Redelijk produktief. Vroeg oogstbaar. Vormt iets te snel vlies. Zeer laag percentage slechte kwaliteit.

Peul normaal groen, 19-21 cm lang, 17-19 mm breed.

boon, stoksnijs-

Gebruikswijze: geschikt voor vers gebruik, matig geschikt voor steriliseren.

Ziekten: resistentie en vatbaarheid voor ziekten onbekend.

Kolba

K. : Coöp. L.T.B. Alkmaar.

Voldoet goed onder glas op groeikrachtige grond.

Matige gewasontwikkeling. Vormt een vrij open gewas. Groot, glanzendgroen, sterk gebobbeld blad. Middelvroeg. Met draad.

Peul lichtgroen, recht, 23-26 cm lang, 22-24 mm breed, matig ingesnoerd.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte en vlekkenziekte.

Langmals

K. : J. P. Mathijssen, Bergen op Zoom. Kw.r. : 1969.

Beproeverswaardig voor normale teelt in de vollegrond.

Vrij sterke groeier. Produktief. Vrij laat oogstbaar.

Peul smaragdgroen en glanzend, zonder draad, 29-32 cm lang, 24-27 mm breed, mals.

Gebruikswijze: geschikt voor vers gebruik, te beproeven voor steriliseren.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, weinig vatbaar voor vetvlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek en vlekkenziekte.

Limka

K. : Fa. Ch. J. Broos, Venlo.

Voldoet vrij goed onder glas.

Vertoont enige overeenkomst met Helda. Voor beschrijving zie aldaar.

Precores z. dr.

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r. : 1969.

Voldoet goed in de normale teelt in de vollegrond.

Gewasontwikkeling goed. Rijkdragend en produktief. Laag percentage slechte kwaliteit. Redelijk vroeg oogstbaar.

Peul normaalgroen, 22-26 cm lang, 22-20 mm breed.

Gebruikswijze: zeer geschikt voor vers gebruik en steriliseren.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek en vlekkenziekte, weinig vatbaar voor vetvlekkenziekte, vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Romore

K. : B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r. : 1956.

Voldoet goed onder glas en in de vervroegde buitenteelt en vrij goed in de normale buitenteelt. Maakt minder gewas dan Combine, maar het gewas is meestal ook eerder versleten. Vroeger dan Combine, daardoor vooral aantrekkelijk als het gaat om een vroege of een kort durende teelt. Niet zo produktief als Combine.

Goede peulkwaliteit, doch met draad.

Gelijkmatig ontwikkeld, tamelijk dicht gewas. Begint zeer laag te dragen.

Peul recht tot zwak gebogen, 21-25 cm lang, 21-23 mm breed, met draad.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte, vatbaar voor stippelstreep.

Superia z. dr.

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Kw.r.: 1966.

Voldoet vrij goed voor de teelt onder glas en goed voor de normale teelt in de vollegrond.

Gewasontwikkeling goed. Rijksdragend en produktief. Laag percentage slechte kwaliteit. Redelijk vroeg oogstbaar.

Peul normaalgroen, 22-25 cm lang, 19-21 mm breed.

Gebruikswijze: geschikt voor vers gebruik en steriliseren.

Ziekten: resistent tegen rolmozaïek, weinig vatbaar voor topsterfte en vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor zwarte vaatziekte en scherpmozaïek, vatbaar voor stippelstreep en vlekkenziekte.¹

pronkboon

De pronkboon is grover dan de stoksperzie- en stoksnijsboon, maar is sterker tegen de meeste ziekten en beter bestand tegen ruwe weersomstandigheden. Daarom wordt hij vanouds vaak als windkering om snijbonen, augurken, tabak, enz. gebruikt. De roodbloeiende en de bontbloeiende rassen worden geteeld voor export van de zaden naar Engeland.

Pronkbonen zijn onvatbaar voor bonevirus 1 en 2 en hebben doorgaans ook weinig van schimmelziekten te lijden. Indien onvoldoende vruchtwisseling wordt toegepast, komt soms verwelkingsziekte (*Fusarium*) voor. Verder zijn vooral de roodbloeiende rassen nogal vatbaar voor vetvlekkenziekte, evenals sommige witbloeiende selecties.

Voor de teelt in ons land worden de volgende rassen aanbevolen:

Désirée-B, Excelsior-B, Smalle Snijpronker-A.

Désirée

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1961.

Voldoet vrij goed voor de normale vollegrondsteelt.

Peul zwak gebogen, zonder draad, iets korter en breder dan van de meeste selecties van Smalle Snijpronker.

Excelsior

K.: N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen.

Voldoet vrij goed voor de normale vollegrondsteelt. Normaal gewas, witbloeiend. Peul recht of zwak gebogen, met draad, zeer lang (35-40 cm), smal, glanzend groen met tamelijk effen oppervlak. Matig produktief.

boon, pronk-/champignon

Smalle Snijpronker

K.: Vreeken's Zaden, Dordrecht

Voldoet goed voor de normale vollegrondsteelt. Twee selecties uit Smalle Snijpronker lijken voorts geschikt voor late teelt (zie tabel).

Uitstekend bruikbaar als snijboon, mits op tijd wordt geplukt. Voor vers gebruik en conserven. Normaal gewas, witbloeiend.

Peul recht of zwak gebogen, met draad, 25-29 cm lang, smal, groen, vlezig.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1967

aangeduid door selectie- bedrijf als	ingezonden door	opmerkingen
Pronkbonen	N.V. „Hem”, Hem	
Emergo	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	Wat bredere peul, lijkt geschikt voor late teelt
Dominant	B.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	
Emergo	Royal Sluis, Enkhuizen	Wat bredere peul, lijkt geschikt voor late teelt
Erecta	Vreeken's Zaden, Dordrecht en Royal Sluis, Enkhuizen	
Emergo	B.V. v/h A. Zwaan Jr., Enkhuizen	
Emergo	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	

champignon

Agaricus L.

De handelsproductie van champignons bedroeg in 1972 40 miljoen kg, een waarde vertegenwoordigend van ongeveer 100 miljoen gulden.

Als vermeerderingsmateriaal wordt in de champignoncultuur een reïncultuur van champignonmycelium plus graankorrels gebruikt. Dit materiaal wordt aangeduid als broed. Het broedverbruik in Nederland bedraagt ongeveer 1.500.000 liter per jaar. Tot nu toe is alleen broed van *Agaricus bisporus* (Lge) Sing. op de markt. Een andere *Agaricus* species, *A. bitorquis* (Quél.) Sacc., is ongeveer vier jaar geleden in cultuur genomen. De proeven zijn nu zo ver, dat er weldra rassen van in de handel zouden kunnen komen. *A. bisporus* en *A. bitorquis* verschillen door het aantal sporen per basidium, de eisen aan het klimaat, de vorm van de vruchtlichamen en de houdbaarheid (zie Horst B 30).

De rassen plegen te worden aangeduid met de naam van het broedlaboratorium waar ze zijn ontstaan, al of niet voorzien van een nummer. In Nederland worden momenteel rassen van *A. bisporus* gebruikt van de broedfirma's Somycel en Le Lion (Frankrijk), Sinden-Hauser (Zwitserland) en Darlington (Engeland).

De rassen verschillen door de kleur van de hoed (wit, blond, bruin), waarbij vooral witte rassen geteeld worden. Verder worden verschillen waargenomen in vorm, grootte, gladheid en andere eigenschappen van de hoed, in produktiviteit, opbrengstverdeling, groeisnelheid en in eisen wat betreft voeding en uitwendige omstandigheden. Aangezien deze verschillen in hoge mate worden beïnvloed door de omstandigheden waaronder de teelt plaats heeft, zijn zij als raskenmerken moeilijk te hanteren.

Er zijn twee rassen ingeschreven in het Nederlands Rassenregister.

Aromata *K.: Proefstation voor de Champignoncultuur, Horst. Kw.r.: 1972*

Een mutatie, afkomstig van *A. bisporus*.

Onregelmatige klompvormige vruchtlichamen met een gewicht van 30–300 gram variërend, soms zwaarder, bij wijze van uitzondering tot zelfs 1800 gram. Geen differentiatie in steel en hoed, geen lamellen. Buiten en binnen wit, bij het ouder worden iets geel tot bruin verkleurend. Vruchtvlees zacht, aroma krachtiger dan van de normale rassen van *A. bisporus*.

Horst B 30 *K.: Proefstation voor de Champignoncultuur, Horst. Kw.r.: 1972.*

Een ras van *A. bitorquis*.

Forser en gedrongener vruchtlichaam dan bij *A. bisporus*-rassen, dieper knoppend. Hoed iets hoger, breder en platter dan bij *A. bisporus*-rassen, wit, zijdeachtig glanzend, nauwelijks verkleurend na stevige druk (de champignons van *A. bisporus* verkleuren na druk), iets kleverig. Steel korter en dikker dan bij *A. bisporus*-rassen. Vier sporen per basidium (bij *A. bisporus* twee). Virusresistent. Warmteminnend (25° C oogsttemperatuur, 16–18° C bij *A. bisporus*).

Brassica cernua (Thbg) Forbes & Hemsl.

chinese kool

De vraag naar deze groente is gering waardoor de teelt van zeer beperkte omvang is. Het areaal bedraagt thans ongeveer 25 ha. Chinese kool is geschikt voor nateelt en wordt dan in juli ter plaatse gezaaid. Bij zaaien vóór 1 juli schieten de meeste planten voordat een kool gevormd is. Chinese kool is erg vatbaar voor knolvoet.

Cantonner Witkrop Granaat, Torpedo

Blad donkergroen, krop lang en smal.

consumptieraap

Brassica campestris L. var. *rapa* (L.) Hartm.

Consumptierapen worden in Nederland weinig geteeld. Voor verse consumptie worden meestal rassen met een platte knol geteeld. Van de zijde van de verwerkende industrie bestaat soms enige vraag naar ronde witte rassen. Op lichtere gronden voldoen de typische rassen van de consumptieraap soms niet en geeft de industrie vaak de voorkeur aan stoppelknolrassen. Men onderscheidt meirapen, die begin maart (of later) gezaaid worden en dan omstreeks eind mei (of later) kunnen worden geoogst, en herfstrapen, die in de eerste helft van augustus worden gezaaid en in oktober worden gerooid.

platte rassen

Italiaanse Roodkop

De vroegste van alle meirapen. Heelbladig. Loof bij de meeste selecties kort of tamelijk kort. Knol plat, weinig of niet hoekig, wit met paarse kop.

Italiaanse Witte

Niet zo vroeg als Italiaanse Roodkop. Heelbladig. Vrij veel loof. Knol plat, weinig hoekig, wit.

Platte Witte Mei

Middelmatig vroeg, soms zelfs laat. Loof ingesneden, middelmatig fors. Knol plat, nogal hoekig, wit met in de regel groene kop.

rond ras

Sneeuwbal Zesweekse, White Egg

Middelvroeg ras. Uit proeven is gebleken dat de selecties van dit ras het geschiktst voor industriële verwerking zijn. Heeft vrij veel, ingesneden loof. Knol vrijwel bolrond, iets spits toelopend, zuiver wit.

Doperwten worden overwegend geteeld voor conserven en slechts zeer weinig voor vers gebruik. De handelsproduktie bedroeg in 1972 40 miljoen kg ter waarde van 6 miljoen gulden. Het doperwte-areaal bedroeg in 1972 ongeveer 5500 ha, waarvan circa 80% is bestemd voor steriliseren in blik of glas en circa 15% voor diepvriezen. Een klein gedeelte wordt gedroogd.

De oogstzekerheid wordt door verschillende factoren bepaald, waarvan resistentie tegen topvergeling, Amerikaanse vaatziekte en nachtvorst zeer belangrijk zijn.

De rassen verschillen in gevoeligheid voor nachtvorst; over het algemeen zijn de vroege rassen het meest gevoelig. Een deel der rassen bezit resistentie tegen topvergeling en/of Amerikaanse vaatziekte.

Daar de rassenkeuze samenhangt met teeltwijze en bestemming van het produkt is bij de hierna volgende rasantabel een onderverdeling gemaakt in: teelt voor conserven en teelt voor vers gebruik.

De teelt voor de conservenindustrie geschiedt voor het grootste gedeelte op contractbasis op akkerbouwbedrijven.

Het streven is erop gericht om produktieve, oogstzekere rassen van prima consumptiekwiteit te telen en te verwerken. Bovendien moet het gewas gemakkelijk mechanisch geoogst kunnen worden. Het gewas moet zodanig afrijpen, dat een oogst in één keer mogelijk is, waarbij een behoorlijke kwantiteit gepaard dient te zijn aan een niet te ver voortgeschreden rijpheid. Bovendien wenst men rassen met uiteenlopende rijpingstijd om een noodzakelijke oogstspreading te verkrijgen.

De industrie baseert zijn kwaliteitsbeoordeling op de stevigheid van de vers geoogste korrels, gemeten met een tenderometer. Een hogere tenderometerwaarde geeft een verder voortgeschreden rijping aan.

Onderscheid wordt gemaakt in rassen, die in het droge-zaad-stadium rondzadige dan wel kreukzadige korrels bezitten. De rondzadige rassen vinden hun bestemming in de blikconservenindustrie, maar worden in de laatste jaren eveneens door de diepvriesindustrie opgenomen. Voor de vriesconservering worden voorts nog kreukerwterassen gevraagd, hetgeen mede samenhangt met de vraag vanuit Engeland.

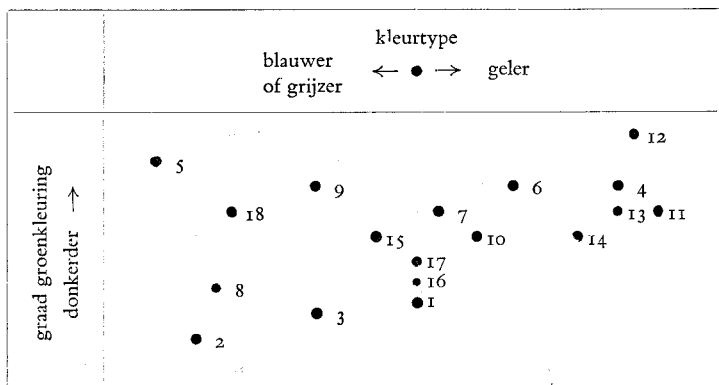
De vraag naar doperwten in Nederland is in hoofdzaak gericht op een lichtgroene, niet te zoet, doch typisch naar doperwten smakend en geurend produkt. Andere landen, waaronder in het bijzonder Engeland, Zweden en West-Duitsland geven de voorkeur aan een zoete erwt.

De doperwten van het rondzadige type voldoen het meest aan de binnenlandse consumptiegewoonten, terwijl de kreukzadige typen vooral voor export als diepvrieserwt worden gebruikt.

In de laatste jaren wordt de vraag naar steeds fijnzadiger rassen duidelijk merkbaar, wat komt door de hogere prijs voor de fijnere sorteringen. De combinatie van hoge opbrengst en goede kwaliteit is evenwel moeilijk.

Bij overlapping van het oogsttijdstip van normaal ongelijktijdig afrijpende rassen stelt de industrie het op prijs dat de te verwerken rassen onder meer wat betreft kleur zoveel mogelijk overeenstemmen. Onder bepaalde omstandigheden is het dan mogelijk de rassen gemengd te verwerken, wat met het oog op de organisatie en rationalisatie van het bedrijf gunstig is. Hiervoor is voor een aantal rassen een mengtabel opgenomen.

mengtabel voor rondzadige rassen voor de industrie

1 = Aldot	7 = Finri	13 = Profino
2 = Aurora	8 = Gloire de Quimper	14 = Roi des Fins vert (Finette)
3 = Cicero	9 = Legio	15 = Rosal
4 = Cobri	10 = Danielle	16 = Small Sieve Alaska
5 = Colmo	11 = Onyx	17 = Spiket
6 = Eurofin	12 = Polarette	18 = Triofin

Naarmate de rassen qua kleur dichter bijeen staan, laten ze zich beter mengen. Bijvoorbeeld Roi des Fins vert (Finette) (14), Onyx (11), Cobri (4) en Profino (13) ontlopen elkaar qua kleur van de doperwt weinig.

rassentabel

De zaadkleur in het droge stadium van alle rassen is groen behalve die van de kapucijnererwt. De lichtgroene ronde en kreukerwten worden gebruikt voor blikconserveren en diepvries, de donkergroene kreukerwten alleen voor diepvries.

ras	vorm van het droge zaad	kleur van de doperwt in dopstadium ¹⁾	tijd van rijping ²⁾	gebruikswijze	
				conservering	vers gebruik
Aldot	rond	lgr	vr	A	
Aurora	rond	lgr	zvr	B	
Blauwschokker ⁴⁾	gekreukt	lgr	mvr-I		B
Cicero	rond	lgr	vr-zvr	A	
Cobri	rond	lgr	mvr-I	A	

¹⁾ lgr = lichtgroen, dgr = donkergroen; ²⁾ zvr = zeer vroeg, vr = vroeg, mvr = middelvroeg, l = laat, zl = zeer laat; ³⁾ kapucijnererwt; ⁴⁾ rijserwt.

rasstabel (vervolg)

ras	vorm van het droge zaad	kleur van de doperwt in dopstadium ¹⁾	tijd van rijping ²⁾	gebruikswijze	
				conser- vering	vers gebruik
Colmo	rond	lgr	mvr	A	
Corona Imperiale	gekreukt	lgr	vr-mvr	B	
Danielle	rond	lgr	zvr	N	
Dark Skin Perfection	gekreukt	dgr	l	B	
Désirée	gekreukt	lgr	l		B
Elvira	gekreukt	lgr	vr-zvr	A	
Esmeralda	gekreukt	lgr	mvr	A	
Eurofin	rond	lgr	mvr	A	
Evi	rond	lgr	mvr	N	
Ezetha's Krombek					
Blauwschok ⁴⁾	gekreukt	lgr	mvr-l		B
Fertigolt	gekreukt	dgr	mvr	B	
Finri	rond	lgr	vr	A	
Free Kick	gekreukt	dgr	zl	A	
Fridol	gekreukt	dgr	mvr-l	B	
Gloire de thuimper	rond	lgr	zvr	A	
Haco	rond	lgr	l	N	
Imposant ³⁾	gekreukt	lgr	l	B	
Karina	gekreukt	dgr	vr-zvr	A	
Kelvedon Wonder	gekreukt	dgr	vr	A	A
Legio	rond	lgr	vr	B	
Mechelse Krombek ⁴⁾	rond	lgr	mvr		B
Minarette	gekreukt	lgr	mvr-l	B	
Nr. 35	rond	lgr	l	N	
Nr. 810-67	rond	lgr	mvr-l	N	
Onyx	rond	lgr	vr-zvr	A	
Polarette	rond	lgr	l	A	
Profino	rond	lgr	mvr	A	
Recette	gekreukt	lgr	mvr-l	A	
Roi des Fins vert	rond	lgr	mvr	A	
Rosal	rond	lgr	vr-mvr	A	
Rurik	gekreukt	dgr	vr-mvr	N	
Small Sieve Alaska	rond	lgr	vr-zvr	A	
Small Sieve Freezer	gekreukt	dgr	mvr-l	A	
Spiket	rond	lgr	l	A	
Trinetto	gekreukt	lgr	mvr-l	A	
Trintella	gekreukt	lgr	l-zl	N	
Tr'ofin	rond	lgr	mvr-l	B	
Triton	gekreukt	dgr	vr	B	
Vitalis	gekreukt	dgr	l	B	
Vroege Mei ⁴⁾	rond	lgr	zvr		B

¹⁾ lgr = lichtgroen, dgr = donkergroen; ²⁾ zvr = zeer vroeg, vr = vroeg, mvr = middelvroeg, l = laat, zl = zeer laat; ³⁾ kapucijnererwt; ⁴⁾ rijserwt.

overzicht raseigenschappen (teelt voor de industrie)

In onderstaand overzicht betekent een hoog cijfer een gunstige waardering voor de desbetreffende eigenschap. Bovendien zijn kort stro, vroegheid en een kleine erwten door een hoog cijfer aangegeven. Rassen met het cijfer 9 voor strolengte kunnen onder bepaalde omstandigheden te kort blijven, wat het afmaaien van het gewas bemoeilijkt. Een hoog cijfer voor neiging tot doorbloeien betekent weinig doorbloeit. De opbrengst is uitgedrukt in procenten van die van Roi des Fins vert.

	strolengte	stevigheid stro	neiging tot doorbloeien	vroegheid	resistentie tegen Am. vaatziekte	resistentie tegen topvergelting	fijnheid van de erwten	kwaliteit	relatieve peulopbrengst	relatieve doperwt-opbrengst
Aldot	3	4	7	7	1	5	9	8	—	90
Aurora	9	8	9	9	9	4	7	7.5	95	95
Cicero	8	8	4	8.5	9	7	9	7	95	90
Cobri	4	6	8	4	9	9	7.5	7.5	105	115
Colmo	6	7	7	5.5	9	9	8	7.5	100	105
Corona Imperiale	8	7	7	6	9	5	5.5	7	—	115
Danielle	6	7	8	9	9	4	8	7.5	—	95
Dark Skin Perfection	3	4	8	3	9	4	4	7.5	115	120
Elvira	8	7	7	8	9	6	7.5	8	—	115
Esmeralda	6	6	8	5	9	6	6.5	7.5	105	110
Eurofin	7	6	7	5	9	4	8	7.5	—	105
Evi	6	7	—	5	9	7	9.5	8	—	90
Fertigolt	8	8	7	5	1	5	7	7	—	105
Finri	6	6	8	7	9	5	9	7.5	—	90
Free Kick	4	7	7	1	9	8	7	7.5	—	115
Fridol	6	7	7	4	9	5	7.5	7	—	110
Gloire de Quimper	9	8	9	9	1	4	7	8	95	95
Haco	5	8	—	3	9	—	9	7	—	—
Imposant	4	8	8	3	9	9	2	8	105	95
Karina	7	7	8	8	9	8	6	7.5	—	110
Kelvedon Wonder	6	4	8	7	1	9	4	8	120	120
Legio	8	8	6	7	9	9	9	7	95	95
Minarette	5	7	7	4	9	9	8	7	—	100
Nr. 35	6	7	—	3.5	9	8	8.5	7	—	95
Nr. 810-67	6	8	—	4	9	8	8.5	7.5	—	110
Onyx	9	8	6	8.5	9	4	8	8	90	95
Polarette	5	5	7	3.5	9	9	8.5	7.5	—	95
Profino	5	7	7	5.5	9	9	7	7.5	—	95
Recette	6	6	8	4	9	8	7	7	110	120
Roi des Fins vert	6	5	7	5.5	1	6	8	7.5	100	100
Rosal	4	7	7	6.5	9	7	7	7.5	—	105
Rurik	6	8	—	6	9	9	7.5	7.5	—	110

overzicht raseigenschappen (vervolg)

	strolengte	stevigheid stro	neiging tot doorbloeien	vroegheid	resistentie tegen Am. vaatziekte	resistentie tegen topvergelg	fijnheid van de erwten	kwiteit	relatieve peulopbrengst	relatieve doperwtopbrengst
Small Sieve Alaska	3	4	7	8	9	5	9	8	—	85
Small Sieve Freezer	4	7	8	4	9	6	4.5	7.5	110	130
Spiket	5	7	7	3	9	8	8	7.5	—	90
Trinetto	6	7	7	4	9	8	7	7.5	—	105
Trintella	6	8	—	2.5	9	4	7	7.5	—	110
Triofoin	5	7	7	4	9	4	8	7	95	95
Triton	7	6	8	7	9	9	2.5	7	—	120
Vitalis	4	7	8	4	9	9	4	7	115	130

zaai-zaadhceveelhedentabel (teelt voor de industrie)

ras	gemiddel- de grond kg/ha	stro-arme grond kg/ha	stro-rijke grond kg/ha	gebaseerd op	
				1000- korrel- gewicht van ²⁾	gewenst aantal planten/m ² van
Aldot	170	180	160	140	100
Aurora	260	285 ¹⁾	235	220	90
Cicero	150	160	140	170	90
Cobri	150	165	135	180	60
Colmo	160	170	150	170	70
Corona Imperiale	200	220	180	200	80
Danielle	225	240	210	180	100
Dark Skin Perfection	175	195	155	220	60
Elvira	190	200	180	160	90
Esmeralda	125	140	110	160	60
Eurofoin	150	165	135	180	70
Evi	125	135	115	140	70
Fertigolt	160	170	150	160	80
Finri	170	180	160	150	90
Free Kick	125	140	110	140	70
Fridol	115	130	100	130	70
Gloire de Quimper	275	300 ¹⁾	250	220	90

¹⁾ Is niet aanbevelenswaardig voor stro-arme gronden.

²⁾ Het 1000-korrelgewicht kan soms vrij sterk variëren.

zaai-zaadhoeveelhedentabel (vervolg)

ras	gemiddel- de grond kg/ha	stro-arme grond kg/ha	stro-rijke grond kg/ha	gebaseerd op	
				1000- korrel- gewicht van ²⁾	gewenst aantal planten/m ² van
Haco	120	130	110	130	80
Imposant	180	200	170	380	50
Karina	240	260	220	200	90
Kelvedon Wonder	250	275	225	220	90
Legio	150	160	140	160	80
Minarette	130	140	120	130	70
Nr. 35	125	135	115	140	70
Nr. 810-67	160	170	150	155	75
Onyx	180	190 ¹⁾	170	180	90
Polarette	115	125	110	140	70
Profino	125	140	110	140	70
Recette	130	140	120	150	70
Roi des Fins vert	150	165	135	180	70
Rosal	165	180	150	190	70
Rurik	160	170	150	160	80
Small Sieve Alaska	170	180	160	140	100
Small Sieve Freezer	150	165	135	220	50
Spiket	115	130	105	130	70
Trinetto	150	170	140	160	70
Trintella	120	130	110	140	70
Trio-fin	130	140	120	160	60
Triton	220	240	200	220	80
Vitalis	150	165	135	200	60

¹⁾ Is niet aanbevelenswaardig voor stro-arme gronden.

²⁾ Het 1000-korrelgewicht kan soms vrij sterk variëren.

Aldot

K.: Rogers Brothers Seed Co, Idaho Falls, Idaho, Ver. Staten van Amerika. Kw.r.: 1967. V.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Komt als Alaska-type veel met Small Sieved Alaska overeen.

Vroeg, zeer lang en slap, doch wel wat elastisch gewas, rondzadig.

Doperwt: lichtgroen en zeer fijn.

Kwaliteit: goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: vrij goed tot goed op uiteenlopende kleigronden.

Ziekten: vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte en voor topvergeling, matig vatbaar voor wortelrot.

Aurora

K. : B.V. A.R. Zwaan en Zn., Voorburg.

Komt vrijwel overeen met Gloire de Quimper, doch heeft een iets grovere sortering.
Matig gevoelig voor nachtvorst.
Zeer vroeg, zeer kort en stevig gewas, rondzadig.
Doperwt: lichtgroen en tamelijk fijn.
Kwaliteit: goed voor blik en glas, vrij goed tot goed voor diepvries.
Opbrengst: tamelijk goed tot goed.
Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling.

Blauwschokker

Rijserwt. Alleen voor vers gebruik geschikt.
Als Ezetha's Krombek Blauwschok; heeft echter stompe peulen en meestal één zaad per peul minder.
Middelvroeg tot laat.

Cicero

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Kw.r. : 1968.

Vroeg tot zeer vroeg, kort en stevig gewas, rondzadig. Vertoont in sommige jaren vrij sterke neiging tot doorbloei.
Doperwt: lichtgroen en zeer fijn.
Kwaliteit: vrij goed voor blik, glas en diepvries.
Opbrengst: tamelijk goed tot goed.
Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, weinig vatbaar voor topvergeling

Cobri

K. : West-Friesland, Enkhuizen. Kw.r. : 1961, N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Middelvroeg tot laat, matig stevig, lang gewas, rondzadig. Goed bestand tegen ongunstig oogstweer en minder goede bodemstructuur. Wat moeilijk te dorsen.
Doperwt: lichtgroen en fijn.
Kwaliteit: vrij goed tot goed voor blik, glas en diepvries.
Opbrengst: goed tot zeer goed.
Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling, weinig vatbaar voor wortelrot.
Cobrette komt veel met Cobri overeen. Is echter iets vroeger, terwijl de korrel wat fijner is.

Colmo

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Kw.r. : 1970.

Middelvroeg, vrij stevig gewas van normale lengte, rondzadig.
Doperwt: lichtgroen en fijn.
Kwaliteit: vrij goed tot goed voor blik, glas en diepvries.
Opbrengst: goed.
Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

doperwt

Corona Imperiale

K. : N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Vroeg tot middelvroeg, kort en vrij stevig gewas met hoge peuldracht, gekreuktzadig.

Doperwt: lichtgroen en matig fijn.

Kwaliteit: vrij goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: goed tot zeer goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling, weinig vatbaar voor wortelrot.

Danielle (voorlopige aanduiding)

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Kw.r. : aangevraagd.

Zeer vroeg, vrij stevig gewas van normale lengte, rondzadig.

Doperwt: lichtgroen en fijn.

Kwaliteit: vrij goed tot goed voor blik en diepvries.

Opbrengst: vrij goed tot goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling en wortelrot.

Dark Skin Perfection

K. : Hurst Ltd., Witham, Essex, Engeland.

Laat, slap en zeer lang gewas, gekreuktzadig.

Doperwt: donkergroen doch iets onregelmatig en grof.

Kwaliteit: goed voor diepvries.

Opbrengst: goed tot zeer goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling.

Désirée (stamblauwschokker)

K. : Erven Th. Koomen, Spanbroek.

V. : B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude en B.V. Ruiter's Zaden, Andijk.

Alleen voor vers gebruik geschikt.

Late stamerwt. Middellang en fors gewas.

De blauwvioletten peul bevat 7-9 erwten.

De kwaliteit van de erwt is goed, zowel bij oogst in doperwtstadium als in rijpe toestand.

Elvira

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Vroeg tot zeer vroeg, kort en vrij stevig gewas, gekreuktzadig.

Doperwt: lichtgroen en fijn.

Kwaliteit: goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: goed tot zeer goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, matig vatbaar voor topvergeling.

Esmeralda

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.).

Middelvroeg, matig stevig gewas van normale lengte, gekreuktzadig.

Doperwt: lichtgroen en vrij fijn.

Kwaliteit: vrij goed tot goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, matig vatbaar voor topvergeling.

Evi

K. : N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r. : aangevraagd.

Middelvroeg, vrij stevig gewas van normale lengte, rondzadig.

Doperwt: lichtgroen en uitermate fijn.

Kwaliteit: goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: vrij goed tot goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, weinig vatbaar voor topvergeling en wortelrot.

Eurofin

K. : B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r. : 1969.

Middelvroeg, vrij kort en matig stevig gewas, rondzadig.

Doperwt: lichtgroen en fijn.

Kwaliteit: goed voor blik, eventueel glas; vrij goed voor diepvries.

Opbrengst: goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling.

Ezetha's Krombek Blauwschok

*K. : B.V. Enkhuizer Zaadhandel,
Enkhuizen.*

Rijserwt. Alleen voor vers gebruik geschikt.

Lang en fors gewas. Matig gevoelig voor nachtvorst. Middelvroeg tot late rijserwt.

De spitse, blauwviolet peul bevat 8-9 erwten.

Opbrengst en kwaliteit: goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling.

Fertigolt

*K. : R. J. Mansholt's Veredelingsbedrijf, Westpolder (Gr.).
Kw.r. : 1970.*

Middelvroeg, stevig en kort gewas, gekreuktzadig.

Doperwt: donkergroen en vrij fijn.

Kwaliteit: goed voor diepvries en drogerij.

Opbrengst: goed.

Ziekten: vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

Finri

K. : Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r. : 1972.

Vroeg, matig stevig gewas van normale lengte, rondzadig.

Doperwt: lichtgroen en zeer fijn.

Kwaliteit: vrij goed voor blik en glas, goed voor diepvries.

Opbrengst: vrij goed tot goed.

doperwt

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling en wortelrot.

Free Kick

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1969.

Zeer laat, vrij stevig en lang gewas, gekreutzadig.

Doperwt: donkergroen en vrij fijn.

Kwaliteit: vrij goed tot goed voor diepvries.

Opbrengst: goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, tolerant voor topvergeling.

Fridol

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r.: 1970.

Middelvroeg tot laat, vrij stevig gewas van normale lengte, gekreutzadig.

Doperwt: donkergroen en fijn.

Kwaliteit: vrij goed voor diepvries.

Opbrengst: goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling.

Gloire de Quimper

*K.: Tézier Frères S.A., Valence-sur-Rhône,
Frankrijk.*

Zeer vroeg, zeer kort en stevig gewas, rondzadig. Bloeit ook onder ongunstige omstandigheden gelijkmatig af. Eist vruchtbare grond en een dichte stand. Matig gevoelig voor nachtvorst. Gemakkelijk te dorsen.

Doperwt: lichtgroen en tamelijk fijn.

Kwaliteit: goed voor blik en glas, redelijk goed voor diepvries.

Opbrengst: tamelijk goed tot goed.

Ziekten: vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

Haco

K.: Cebecco, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd

Laat, aanvankelijk stevig, later vrij stevig, vrij lang gewas, rondzadig.

Doperwt: lichtgroen en zeer fijn.

Kwaliteit: vrij goed voor blik en diepvries.

Opbrengst: lijkt vrij goed tot goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, resistentie tegen topvergeling onbekend, iets vatbaar voor wortelrot.

Imposant

K.: Cebecco, Rotterdam. Kw.r.: 1969.

Deze zgn. blikapucijner-erwt wordt zowel voor zaad als voor blikerwt en dan veelal voor afronding van het doperwtseizoen verbouwd.

Laat, stevig en lang gewas, gekreutzadig.

Doperwt: lichtgroen en zeer grof.

Kwaliteit: goed tot zeer goed. Bereikt optimale kwaliteit bij wat gevorderde rijping nl. bij tenderometerwaarde 135-140.

Opbrengst: vrij goed tot goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

Karina

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L).

Vroeg tot zeer vroeg, vrij kort en vrij stevig gewas, gekreuktzadig.

Doperwt: donkergroen en matig fijn.

Kwaliteit: vrij goed tot goed voor diepvries.

Opbrengst: goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, tolerant voor topvergeling.

Kelvedon Wonder

K.: Hurst Ltd., Witham, Essex, Engeland.

Vroeg, slap gewas van normale lengte, gekreuktzadig. Gevoelig voor nachtvorst. De kiemkracht en vitaliteit van het zaad laat soms te wensen over, waardoor de opkomst vaak minder goed is, wat de opbrengstzekerheid schaadt. Wat moeilijk te dorsen.

Doperwt: donkergroen en grof.

Kwaliteit: goed voor diepvries, soms iets ongelijkmatig van kleur.

Opbrengst: goed tot zeer goed.

Ziekten: vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte, resistent tegen topvergeling.

Legio

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1968.

Vroeg, kort en stevig gewas, rondzadig. Vertoont in sommige jaren tamelijk sterke neiging tot doorbloei.

Doperwt: lichtgroen en zeer fijn.

Kwaliteit: vrij goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: tamelijk goed tot goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

Mechelse Krombek Marktveroveraar, Parijse Groene Krombek, Serpette de Paris

Rijserwt. Alleen voor vers gebruik geschikt.

Lange en middelvroeg rijserwt. Weinig gevoelig voor nachtvorst. De gebogen peul bevat 8-10 erwten.

Opbrengst en kwaliteit: goed.

Ziekten: meestal resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, matig vatbaar voor topvergeling.

Minarette

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r.: 1967.

Middelvroeg tot laat, vrij lang en vrij stevig gewas, gekreuktzadig.

Doperwt: lichtgroen en fijn.

Kwaliteit: vrij goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

doperwt

Nr. 35

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Kw.r. : aangevraagd.

Laat, vrij stevig gewas van normale lengte, rondzadig.

Doperwt: lichtgroen en zeer fijn.

Kwaliteit: vrij goed voor blik en diepvries.

Opbrengst: vrij goed tot goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, tolerant voor topvergeling.

Nr. 810-67

K. : R. J. Mansholt's Veredelingsbedrijf, Westpolder (Gr.).

Kw.r. : aangevraagd.

Middelvroeg tot laat, stevig gewas van normale lengte, rondzadig.

Doperwt: lichtgroen en zeer fijn.

Kwaliteit: vrij goed tot goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, tolerant voor topvergeling, weinig vatbaar voor wortelrot.

Onyx

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Kw.r. : 1960.

Vroeg tot zeer vroeg, zeer kort en stevig gewas, rondzadig. Eist vruchtbare grond en een vrij dichte stand. Vertoont in sommige jaren tamelijk sterke neiging tot doorbloei.

Doperwt: lichtgroen en fijn.

Kwaliteit: goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: tamelijk goed tot goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling, tamelijk gevoelig voor *Botrytis*.

Polarette

K. : N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r. : 1968.

Laat, vrij lang en matig slap gewas, rondzadig.

Doperwt: lichtgroen, doch wat aan de donkere kant, zeer fijn.

Kwaliteit: vrij goed tot goed voor blik en diepvries, mits vrij vroeg wordt geoogst.

Opbrengst: vrij goed tot goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

Profino

K. : Royal Sluis, Enkhuizen Kw.r. : 1972.

Middelvroeg, vrij lang, vrij stevig gewas, rondzadig.

Doperwt: lichtgroen en vrij fijn.

Kwaliteit: vrij goed tot goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: vrij goed tot goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

Recette

K. : N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r. : 1968.

Middelvroeg tot laat en matig stevig gewas van normale lengte, gekreuktzadig.

Doperwt: lichtgroen en tamelijk fijn.
 Kwaliteit: vrij goed voor blik, glas en diepvries.
 Opbrengst: goed tot zeer goed.
 Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, tolerant voor topvergeling.

Roi des Fins vert Finette

K.: *Tézier Frères S.A., Valence-sur-Rhône, Frankrijk.*

Komt vrijwel overeen met Finette (B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg).
 Middelvroeg, matig slap gewas van normale lengte, rondzadig.
 Doperwt: lichtgroen en fijn.
 Kwaliteit: vrij goed tot goed voor blik, glas en diepvries.
 Opbrengst: goed.
 Ziekten: vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte, matig vatbaar voor topvergeling, vatbaar voor wortelrot.

Rosal

K.: *B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht.*

Vroeg tot middelvroeg, lang en vrij stevig gewas, rondzadig.
 Doperwt: lichtgroen en tamelijk fijn.
 Kwaliteit: vrij goed tot goed voor blik, glas en diepvries.
 Opbrengst: goed.
 Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, weinig vatbaar voor topvergeling.

Rurik

K.: *N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r.: 1970.*

Vroeg tot middelvroeg, stevig gewas van normale lengte, gekreuktzadig.
 Doperwt: donkergroen en fijn.
 Kwaliteit: vrij goed tot goed voor diepvries.
 Opbrengst: goed.
 Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

Small Sieve Alaska

K.: *Washburn – Wilson Seed Co., Moscow, Idaho, Ver. Staten van Amerika.*

Vroeg tot zeer vroeg, zeer lang en slap, doch wel wat elastisch gewas, rondzadig.
 Doperwt: lichtgroen en zeer fijn.
 Kwaliteit: goed voor blik, glas en diepvries.
 Opbrengst: tamelijk goed. Op goede kleigrond vrij goed tot goed.
 Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling.

Small Sieve Freezer Verdo

K.: *Rogers Brothers Seed Co., Idaho Falls, Idaho, Ver. Staten van Amerika. V.: Royal Sluis, Enkhuizen.*

Middelvroeg tot laat, vrij stevig en lang gewas, gekreuktzadig.
 Doperwt: donkergroen, iets onregelmatig, neiging tot barsten van de schil, tamelijk grof.

doperwt

Kwaliteit: vrij goed tot goed voor diepvries.

Opbrengst: goed tot zeer goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, matig vatbaar voor topvergeling.

Spiket

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: 1972.

Laat, vrij stevig en vrij lang gewas, rondzadig.

Doperwt: lichtgroen en fijn.

Kwaliteit: vrij goed tot goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: vrij goed tot goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, tolerant voor topvergeling, vatbaar voor wortelrot.

Trinetto

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: aangevraagd.

Middelvroeg tot laat, vrij stevig, driepeuldig gewas van normale lengte, gekreuktzadig.

Doperwt: lichtgroen en vrij fijn.

Kwaliteit: vrij goed tot goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, tolerant voor topvergeling.

Trintella

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: aangevraagd.

Laat tot zeer laat, stevig, driepeuldig ras van normale lengte, gekreuktzadig.

Doperwt: lichtgroen en tamelijk fijn.

Kwaliteit: vrij goed tot goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling.

Triofin

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Middelvroeg tot laat, vrij stevig, driepeuldig, vrij lang gewas, rondzadig.

Doperwt: lichtgroen en fijn.

Kwaliteit: vrij goed voor blik, glas en diepvries.

Opbrengst: vrij goed tot goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling.

Triton

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: 1968.

Vroeg, matig stevig, tamelijk kort gewas, gekreuktzadig.

Doperwt: donkergroen en zeer grof.

Kwaliteit: vrij goed voor diepvries.

Opbrengst: goed tot zeer goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

Vitalis

K. : West-Friesland, Enkhuizen. Kw.r. : 1963, N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Laat, vrij stevig en lang gewas, gekreuktzadig.

Doperwt: donkergroen, iets onregelmatig van kleur en grof.

Kwaliteit: vrij goed voor diepvries.

Opbrengst: goed tot zeer goed.

Ziekten: resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

Vroege Mei Eerste Vroege Mei, Prins Albert, Vroege Veense, Amsterdamse

Rijserwt. Alleen voor vers gebruik geschikt.

Van Vroege Mei zijn verschillende selecties in omloop, die in eigenschappen, zoals vroegheid, hoogte, tweepeligheid, lengte en vulling van de peulen min of meer variëren. In de Venen zijn telersselecties in omloop, meestal onder de naam Vroege Veense, welke zich behalve door grote vroegheid onderscheiden door lange stelen. Vroege rijserwt. Matig lang en tamelijk slap gewas. Niet of weinig gevoelig voor nachtvorst. De rechte of iets gebogen peul bevat 6-8 erwten.

Opbrengst en kwaliteit: goed.

Ziekten: vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

Apium graveolens L. var. *rapaceum* (Mill.) DC.

knolselderij

IJsselmonde en de Hoeksewaard zijn de belangrijkste teeltgebieden. Het areaal bedroeg in 1972 ongeveer 900 ha. De handelsproduktie bedroeg in 1972 27 miljoen kg ter waarde van 4 miljoen gulden.

Tussen de verschillende selecties van knolselderij komen duidelijke verschillen voor in bladhoeveelheid. De selecties van het bladrijke type hebben een vrij lange groeiperiode nodig. Ze dienen daarom, vooral op de wat zwaardere gronden, tijdig (tweede helft van mei) te worden uitgeplant bij een afstand van 60×40 of 50×50 cm. Het bladrijke type kan verder worden gebruikt voor de teelt van snijselderij. Behalve bovengenoemde selecties zijn er „kortloofrassen”. Deze hebben een wat kortere groeiperiode. Om inwendig hol en barsten tegen te gaan wordt nauwer geplant, bijv. 40×50 of 40×45 cm. De knollen van sommige selecties groeien gedeeltelijk boven de grond, zijn ronder van vorm en hebben een minder ruig wortelgestel.

Komkommermozaïek- en selderijmozaïekvirus kunnen bij gevoelige rassen de opbrengst aanzienlijk drukken. Ernstige schade hierdoor is tot nu toe alleen in Zeeland waargenomen. De gevoeligheid van de rassen voor deze virussen loopt uiteen en wordt nog onderzocht.

aangeduid door selectiebedrijf als

ingezonden door

bladrijke selecties

Prager Reuzen II

Neckarland ⁸⁾

Limburgse

Zwindra ⁹⁾

Roem van Zwijndrecht

Ceva ¹⁰⁾

Roem van Zwijndrecht

N.V. Wed. P. de Jongh, Goes

B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)

B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)

Royal Sluis, Enkhuizen

N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen

Vreeken's Zaden, Dordrecht

B.V. Rijk Zwaan, De Lier

kortloofras/selecties

José

Iram ¹¹⁾

Lustra ¹²⁾

Pomona

B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude

B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)

Royal Sluis, Enkhuizen

Royal Sluis, Enkhuizen

¹⁾ + = geschikt voor de aangegeven gebruikswijze; ²⁾ I = veel wortels, 9 = weinig wortels; ³⁾ I = hoge inplant, 9 = lage inplant; ⁴⁾ I = weinig blad, 9 = veel blad; ⁵⁾ r = rond, hr = hoogronde, t = trapeziumvormig, p = plat; ⁶⁾ I = ruw, 9 = glad

gebruikswijze ¹⁾			hoeveel- heid wortels ²⁾	wortel- inplant ³⁾	hoeveel- heid loof ⁴⁾	vorm van de knol ⁵⁾	gladheid van de knol ⁶⁾	gevoelig- heid voor zwartkoken ⁷⁾
oliek- conser- ven	drogen	vers						
		+	6	6	6	r-t	7	3
+	+	+	6	6	5	t-p	6	4
		+	5	6	5	t-p	6	4
+	+	+	5	6	6	r-t	6	4
		+	5	6	6	t	6	4
+	+	+	6	7	5	t	7	4
	+	+	6	6	6	t	6	4
		+	5	6	4	r-t	6	4
+		+	6	6	4	r	5	8
		+	7	8	4	hr-t	8	4
		+	7	8	4	r	7	2

) I = zeer gevoelig voor zwartkoken, 9 = niet gevoelig; ⁸⁾ vrij weinig inwendig hol; ⁹⁾ vrij brede loofinplant; ¹⁰⁾ vrij weinig inwendig hol, blanke inwendige kleur; ¹¹⁾ kw. r.: 1968; zeer weinig inwendig hol; ¹²⁾ geringe knolbedekking, knol grotendeels bovengronds.

De belangrijkste teeltcentra zijn het Zuidhollands Glasdistrict, Zwijndrecht e.o., Venlo en Hoogezand-Sappemeer. In 1972 werden op de Nederlandse veilingen 433 miljoen komkommers aangevoerd ter waarde van 138 miljoen gulden.

De huidige rassen kunnen wat betreft het meer of minder vóórkomen van mannelijke bloemen worden ingedeeld in geheel vrouwelijk bloeiende, overwegend vrouwelijk bloeiende en gemengd bloeiende rassen.

1. *Geheel vrouwelijk bloeiende rassen.* Deze rassen geven zelden of nooit mannelijke bloemen. Indien in deze rassen toch enkele mannelijke bloemen voorkomen dan zitten ze onderaan op de hoofdstengel en zijn gemakkelijk te verwijderen. Geheel vrouwelijk bloeiende komkommerrassen kunnen, mits door bijen en/of andere insecten geen stuifmeel van komkommers of augurken van elders wordt aangevoerd, een definitief einde betekenen van het optreden van zaadkoppen. Indien veel hinder van zaadkoppen wordt verwacht (zomer- en herfstteelt) en men niet wil of kan afschermen (overigens is afschermen zelden geheel afdoende) kunnen de geheel vrouwelijk bloeiende komkommers worden aanbevolen. In de zeer vroege stookteelt kunnen ze niet worden aanbevolen daar de groei dan veelal te wensen overlaat.

2. *Overwegend vrouwelijk bloeiende rassen.* Deze rassen geven aan de hoofdstengel mannelijke bloemen en soms aan de zijscheuten. Wanneer dit laatste het geval is, is het verwijderen van de mannelijke bloemen moeilijk uit te voeren. Wanneer enkele mannelijke bloemen voorkomen is de kans op zaadkoppen even groot als bij de gemengd bloeiende rassen en het afschermen van de luchtramen blijft bij gebruik van deze rassen dus vaak noodzakelijk. Anderzijds kan het grote aantal vrouwelijke bloemen op de hoofdstengel voordelen hebben (vroegere produktie, vermindering van snoeiwerk e.d.). Ook de overwegend vrouwelijk bloeiende rassen voelen zich in de vroegste teelten minder goed thuis.

3. *Gemengd bloeiende rassen.* Bij deze rassen vinden we over de gehele plant verspreid zeer veel mannelijke bloemen.

De aanleg van mannelijke bloemen wordt bevorderd door o.a. lage lichtintensiteit, een lage pH, een hoog stikstofniveau in de grond en lange dagen.

Zowel de geheel vrouwelijke als de overwegend vrouwelijk bloeiende rassen zijn zeer vruchtbaar, zodat stamvruchten tot een bepaalde hoogte verwijderd moeten worden om voldoende lengte en gewasontwikkeling te krijgen.

In deze rassenlijst zijn alleen rassen opgenomen die onder normale teeltomstandigheden geen bittere vruchten geven.

De bittervrije rassen kunnen in twee groepen worden ingedeeld:

1. De plantbittervrije rassen waarvan niet alleen de vruchten maar ook de bladeren en stengels onder alle omstandigheden geen bitterstof vormen. Tot deze groep behoren Femdan, Monique, Pepinex '69, Pollex, Teska '70, Uniflora D en Virgo A.
2. De vruchtbittervrije rassen, waarvan de vruchten onder ongunstige teeltomstandigheden alleen bij het steeleinde wat bitter kunnen worden. De bladeren en stengels zijn steeds bitter. Tot deze groep behoren alle overige in deze rassenlijst opgenomen rassen.

De opgenomen rassen zijn alle onvatbaar voor vrucht- en bladvuur.

1155tabel

ras	bloeitype ¹⁾	zeer vroege stookteelt (plantijd vóór 1 januari)	vroege stook- teelt (plantijd januari)	late stookteelt met buisver- warming (plantijd fe- bruari-maart)	heteluchtteelt en koudeteelt (plantijd resp. maart-april en mei-juni)	herfstteelt (plantijd juli- augustus)
Amazone lang	v.v.				N	N
Amazone normaal	v.v.		N	N	N	N
Amazone kort	v.v.		N	N		
Bispor	gem.	A	B	B		
Bitspot	gem.	A	B	B		
Briljant	o.v.	B	B	B	B	B
Factum	gem.	A	B	B		
Femdan	v.v.			N	N	N
Greenspot	gem.	A	B	B		
Groespot	gem.	A	B	B		
Monique	v.v.			N	B	B
Nr. 08 AB	o.v.	B	B	B		
Pepinex '69	v.v.					B
Picador	gem.	A	B	B		
Pollex	v.v.		N	N	N	
Sporu Extra	gem.	B	B	B		
Sporu-kas	gem.	A	B	B		
Sporu-lang	gem.	A	B	B		
Sporu-S	gem.	A	B	B		
Telespot	gem.	A	B	B		
Toska '70	o.v.	B	A	A	A	A
Uniflora C	v.v.			N	N	N
Uniflora D	v.v.		N	N	N	N
Virgo A	v.v.				N	

¹⁾ v.v. = volledig vrouwelijk bloeiend; o.v. = overwegend vrouwelijk bloeiend;
gem. = gemengd bloeiend.

Amazone

K.: B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk. Kw.r.: aangevraagd.

Een geheel vrouwelijk bloeiend hybrideras.

Gewas: groei en zijscheutontwikkeling voldoende, beter dan van Bambina. Langer geleed dan Bambina. Normaal geribd, zeer zwak gestekeld. Goede kleur. Slanker dan Bambina.

Vrucht: vruchtbittervrij.

komkommer

Van dit ras zijn drie typen in de handel:

Amazone normaal (nr. 1128). Beproevenwaardig in vroege en late stook-, hetelucht-, koude- en herfstteelt.

Amazone lang (nr. 1122). Beproevenwaardig in de hetelucht-, de koude- en de herfstteelt. Houdbaarheid vrij goed. Vruchtbittervrij.

Amazone kort (nr. 1162). Beproevenwaardig in de vroege en late stookteelt.

Bij lage kastemperatuur en/of wanneer te vroeg en te veel pootvruchten worden aangehouden kunnen de komkommers te kort worden. Vruchtbittervrij.

Bispor

K. : N.V. Struik en Co., Enkhuizen.

Een gemengd bloeiend hybrideras. Iets langer dan Sporu-kas. Voor beschrijving zie Sporu-kas.

Bitspot

K. : N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen.

Een gemengd bloeiend hybrideras. Iets sterkere groei dan Sporu-kas en mogelijk iets zwaardere vruchten. Niet te onderscheiden van Factum. Voor verdere beschrijving zie Sporu-kas.

Briljant

K. : N.V. W. P. J. de Ruiter en Zn., Bleiswijk.

Een overwegend vrouwelijk bloeiend hybrideras. Voldoet vrij goed in alle glas-teelten.

Gewas: vrij kort geleed. De zijscheut-ontwikkeling verloopt wat trager dan bij rassen als Sporu-kas e.d. Te planten vanaf half december. Als door ongunstige omstandigheden onvoldoende jonge vruchtjes worden gevormd, kan – net als bij de gemengdbloeiende rassen – Briljant te veel gewas vormen en dus te veel snoeiwerk geven. Komt wat later in productie dan Toska maar het gewas is sterker.

Vrucht: meestal goed van lengte en vorm. De hals is soms wat kort en dik en de kleur is soms wat aan de lichte kant. Houdbaarheid matig. Vruchtbittervrij.

Factum

K. : N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Een gemengd bloeiend hybrideras. Iets sterkere groei dan Sporu-kas en mogelijk iets zwaardere vruchten. Niet te onderscheiden van Bitspot. Voor verdere beschrijving zie Sporu-kas.

Femdan

K. : B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r. : aangevraagd.

Een geheel vrouwelijk bloeiend hybrideras. Beproevenwaardig in de late stookteelt, de hetelucht-, de koude- en de herfstteelt.

Gewas: groeikracht voldoende. Blad wat kleiner dan van Femspot. Herstellingsvermogen meestal goed. Het verdient aanbeveling de groei zoveel mogelijk te stimuleren.

Vrucht: goed van lengte. Kleur voldoende, soms wat licht. Minder sterk geribd en gestekeld dan Femspot. Houdbaarheid matig. Plantbittervrij.

Greenspot

K.: B.V. J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een gemengd bloeiend hybrideras. Veelal iets langer dan Sporu-kas. Voor beschrijving zie Sporu-kas.

Groespot

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Een gemengd bloeiend hybrideras. Voor beschrijving zie Sporu-kas.

Monique

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Kw.r.: 1972.

Een geheel vrouwelijk bloeiend hybrideras. Beproeverswaardig in de vroege en late stookteelt, voldoet vrij goed in de hetelucht-, koude- en herfstteelt.

Gewas: goede groei.

Vrucht: goed van lengte; soms wat licht van kleur. Houdbaarheid goed. Plantbittervrij.

Nr. 08 AB

K.: B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Een overwegend vrouwelijk bloeiend hybrideras. Voldoet vrij goed in de zeer vroege, vroege en late stookteelt. Vertoont veel overeenkomst met Briljant maar de vrucht is wat slanker. Nr. 08 AB is minder vrouwelijk dan Briljant. Zeer produktief. Goed houdbaar. Vruchtbittervrij. Te planten vanaf half december.

Pepinex '69

K.: N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen.

Een geheel vrouwelijk bloeiend hybrideras. Voldoet vrij goed in de herfstteelt op minder groeikrachtige grond.

Gewas: vormt een vrij vol gewas. Houdt het langer vol dan vele andere geheel vrouwelijk bloeiende rassen. Geeft op groeikrachtige grond veel snoeiwerk. Herstellingsvermogen goed.

Vrucht: op minder groeikrachtige gronden goed van lengte maar elders, vooral bij hoge temperatuur te lang. Tussen de ribben meestal wat lichter gekleurd. Houdbaarheid goed. Plantbittervrij.

Picador

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Een gemengd bloeiend hybrideras. Komt meestal iets later in produktie dan Sporu-kas en geeft ook een wat zwaardere komkommer. Voor beschrijving zie verder Sporu-kas.

komkommer

Pollex

K. : N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen

Een geheel vrouwelijk bloeiend hybrideras. Beproeverswaardig in de vroege en late stookteelt en in de hetelucht- en koude teelt.

Gewas: groeikracht goed. Vormt op zeer groeikrachtige gronden, bijvoorbeeld veengronden, rijkelijk gewas. Komt vroeger in produktie dan Pepinex.

Vrucht: de komkommer is enkele centimeters korter dan Pepinex. Kleur beter dan van Pepinex. Gevoelig voor beschadigingen. Plantbittervrij.

Sporu Extra

K. : B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Een gemengd bloeiend hybrideras. Beproeverswaardig in de zeer vroege, vroege en late stookteelt, mits de grond voldoende groeikrchtig is.

Maaht minder gewas dan de andere gemengd bloeiende rassen. Het gewas is ook wat langer geleed. Kleur sterker dan van Sporu-kas. Normaal geribd, vrijwel niet gestekeld. Vraagt iets lagere nachttemperatuur zodra het gewas in produktie komt. Vruchtbittervrij.

Sporu-kas

K. : B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk. Kw.r. : 1961.

Een gemengd bloeiend hybrideras. Voldoet goed in de zeer vroege stookteelt en vrij goed in de vroege en late stookteelt.

Gewas: de groeikracht en de produktiviteit zijn goed.

Vrucht: de komkommers zijn slank, meestal zeer goed van vorm, lengte en kleur. Matig gestekeld. Zeer uniform. Houdbaarheid goed. Vruchtbittervrij.

Sporu-lang

K. : B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Een gemengd bloeiend hybrideras. Veelal iets langer dan Sporu-kas. Voor beschrijving zie Sporu-kas.

Sporu-S

K. : B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Een gemengd bloeiend hybrideras. Iets groeikrchtiger dan Sporu-kas. De vruchten hebben meestal dezelfde lengte als die van Sporu-kas. Voor beschrijving zie verder Sporu-kas.

Telespot

K. : Fa. van Hemert en Co., Waddinxveen.

Een gemengd bloeiend hybrideras. Voor beschrijving zie Sporu-kas.

Toska '70

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Een overwegend vrouwelijk bloeiend hybrideras. Voldoet op groeikrchtige grond vrij goed in de zeer vroege stookteelt en goed in de overige teelten, vooral als de teelt niet te lang duurt.

Gewas: groeikracht middelmatig, daarom moet men steeds trachten de groei te bevorderen. Indien in de eerste helft van januari of nog vroeger wordt geplant vraagt dit extra aandacht. Bij voldoende groei kunnen enkele stamkomkommers worden aangehouden en Toska is dan vroeger dan vele andere rassen. Anderzijds houdt het gewas het wat minder lang vol dan bijv. Briljant. Als de teeltomstandigheden en de behandeling voldoende bij het ras zijn aangepast zeer produktief.

Vrucht: wat minder gestekeld dan Sporu-kas. Ongeveer even lang als Sporu-kas. Als te veel of te vroeg stamkomkommers worden aangehouden ten opzichte van de groei laat in de koude teelt de lengte soms wat te wensen over. Bij zwakke groei wat donker van kleur dan Sporu-kas. Houdbaarheid goed. Plantbittervrij.

Uniflora C

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier.

Een geheel vrouwelijk bloeiend hybrideras. Beproevenwaardig in de hetelucht- en koudeteelt.

Gewas en vrucht: vertoont veel overeenkomst met Uniflora D maar de komkommer van Uniflora C is iets langer. Houdbaarheid goed. Vruchtbittervrij.

Uniflora D 1003

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier.

Een geheel vrouwelijk bloeiend hybrideras. Beproevenwaardig in de vroege en late stookteelt, de hetelucht- en de koudeteelt en in de herfstteelt.

Gewas: tamelijk open. De zijscheutontwikkeling is voldoende. Aangeraden wordt de meeste stamkomkommers te verwijderen. Minimum nachttemperatuur 20–21°C. Geeft zeer weinig snoeiwerk.

Vrucht: goede kleur. Vrijwel ongestekeld. Plantbittervrij.

Virgo A 556

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier.

Een geheel vrouwelijk bloeiend hybrideras. Beproevenwaardig in de late stook-, de hetelucht-, de koude- en de herfstteelt.

Gewas: wat groeikrachtiger dan Uniflora C en D.

Vrucht: de komkommer is ongeveer even lang als die van Uniflora C, maar is minder gestekeld. Houdbaarheid zeer goed. Plantbittervrij.

koolraap

Brassica napus L. var. *napobrassica* (L.) Rchb.

Koolraap is een vrij onbelangrijk produkt. Het areaal bedroeg in 1972 ongeveer 80 ha. De handelsproduktie bedroeg in 1972 12 miljoen kg ter waarde van 2 miljoen gulden. De aanvoer is grotendeels beperkt tot de wintermaanden. De industrie neemt jaarlijks 3000 tot 5000 ton voor verwerking op. Het grootste deel van de koolrapen wordt in Friesland, Groningen en in de Bommelerwaard geteeld.

Bij de koolraap onderscheidt men witte en gele rassen. De gele rassen worden voor verse consumptie gebruikt, terwijl voor de witvlezige rassen enige vraag bestaat van de zijde van de verwerkende industrie.

gele rassen

Friese Gele

Ronde tot ovale, geelvezige raap met iets paarse of bronskleurige kop en fijne hals; weinig vertakt, zeer goed rooibaar. Consumptiewaarde zeer goed, vooral ook omdat de meeste selecties in het algemeen zeer weinig last hebben van glazigheid. Bewaarbaarheid soms minder goed.

Spreadend, lichtgroen loof, dat zich matig ontwikkelt en weinig grondbedekking geeft. Blijft vrij lang groen.

Door H. W. Born Ozn. en D. Sj. Runia te Berlikum (Fr.) worden goede selecties van dit ras in de handel gebracht.

Gele Groenkop

Ronde tot platronde, geelvezige raap met groene kop. Enige halsvorming. Weinig vertakt, goed rooibaar. Smaak behoorlijk tot goed; vaak nogal gewild in de handel. Bewaarbaarheid is meestal goed, soms zeer matig.

Matig ontwikkeld, lichtgroen loof. Blijft vrij lang groen. Minder vatbaar voor knolvoet.

Hollandse Roodkop

De rapen zijn rond, soms ovaal, geelvezig met rode of paarse kop. Zeer weinig vertakt en zeer goed rooibaar. Geringe halsvorming. Vaak goede consumptiewaarde en vrij goede bewaarbaarheid.

Het loof is half opstaand, matig ontwikkeld en blauw aangelopen. Sterft wat vroeg af.

witte rassen

Ronde tot ovale, wit vezige raap met fijne hals, weinig vertakt, in geringe mate gevoelig voor holheid en barsten; zeer goed rooibaar. Weinig last van glazigheid. Uit proeven is gebleken dat een selectie van H. Heerema te Groningen het meest geschikte type voor de verwerkende industrie is.

Landelijk is de teelt van koolrabi van geringe omvang; in Noord-Limburg evenwel breidt de glasteelt zich uit in verband met de exportkansen naar Duitsland. Vooral in de middeneuropese landen vindt dit gewas afzet; de belangstelling van de Nederlandse consument voor koolrabi is zeer klein. Volveldsteelt en de tussenteelt tussen augurken besloegen samen een oppervlakte van ongeveer 17 ha. Van koolrabi wordt de knolvormig verdikte stengel, en in Berlijn en omgeving ook het blad, geconsumeerd. Voor afzet naar Berlijn e.o. is daardoor naast een goede knol ook een zekere hoeveelheid blad belangrijk. Voldoende stevig blad is echter ook van belang om tot een goede en aantrekkelijke verpakking te komen.

Koolrabi kan op verschillende wijzen worden geteeld, zowel onder glas als in de vollegrond. Daalt de temperatuur gedurende enige tijd beneden 10–12°C dan neemt de kans op doorschieten sterk toe, ontstaat vaak te veel blad en laat de knolvorming te wensen over. De voor de glasteelt gebruikte rassen moeten vroeg zijn en mogen niet gemakkelijk gaan schieten. In Nederland worden vrijwel uitsluitend witte rassen – bij deze rassen is de knol groenachtig wit – geteeld. Om aan de eventuele vraag naar geschikte rassen voor de vollegrondsteelt tegemoet te komen, zijn ook voor deze teelt enkele rassen opgenomen.

rasstentabel

ras	glasteelt	vollegrondsteelt ¹⁾
Blaro		+
Blauwe Spek		+
Lanro		+
Primavera blauw		+
Trero	A	+

¹⁾ gegeven, ontleend aan de Duitse Rassenlijst voor Groentegewassen 1972.

Blaro

K. : Gebr. Roggli A.G., Hilterfingen/Bern, Zwitserland.

Geschikt voor vroege, zomer- en herfstteelt in de vollegrond. Vroeg tot middelvroeg. Knol blauwviolet, platrond. Geringe neiging tot verhouten en meestal weinig gevoelig voor schieten, maar wel gevoelig voor barsten.

Blauwe Spek

Geschikt voor herfstteelt in de vollegrond. Middelvroeg tot laat.

Vormt grote planten. Knol blauwviolet, groot en platrond. Geringe neiging tot verhouten en barsten, maar gevoelig voor schieten.

Een goede selectie van dit ras wordt door K. Hild, Marbach am Neckar, West-Duitsland, geleverd.

Lanro

K.: Gebr. Roggli A.G., Hilterfingen/Bern, Zwitserland.

Geschikt voor vroege vollegrondsteelt. Kan tevens voor zomer- en herfstteelt in de vollegrond voor levering aan de industrie worden gebruikt.

Lijkt veel op Trero, maar vormt wat grotere plant.

Primavera blauw

K.: Fa. Haubner, Worms-Weinsheim, West-Duitsland.

Geschikt voor de vroege en zomerteelt in de vollegrond. Vroeg tot middelvroeg. Knol donkerviolet, platrond. Geringe neiging tot verhouten, matig gevoelig voor schieten.

Trero Roggli's Witte Broci

K.: Gebr. Roggli A.G., Hilterfingen/Bern, Zwitserland.

Onder glas wordt vrijwel uitsluitend Trero geteeld. Ook geschikt voor de vollegrondsteelt.

Door de flinke bladproductie moet Trero vrij ruim worden geplant ($\pm 25 \times 25$ cm). Is gevoelig voor *Botrytis*. Knol witgroen, iets afgeplatrond.

kroot

Beta vulgaris L. var. *rubra* L.

Het areaal kroten in de vollegrond bedroeg in 1972 ongeveer 550 ha.

Kroten worden het hele jaar door aan onze veilingen aangevoerd. Deels betreft het hier vroege kroten, die vooral op het eiland IJsselmonde geteeld worden en verder onder meer in de omgeving van IJsselmuiden. Late kroten is een produkt dat merendeels in Noord-Holland geteeld wordt. De handelsproductie bedroeg in 1972 25 miljoen kg ter waarde van 6 miljoen gulden. Circa 25% van de kroten wordt door de verwerkende industrie afgenomen en gesteriliseerd in blik of glas.

Bij de keuze van krotersassen voor de vroege vollegrondsteelt zal men op verschillende eigenschappen moeten letten. Een selectie die men voor dit doel uitzoekt, zal natuurlijk vroeg moeten zijn. Helaas zijn de vroegste selecties wat de kleur betreft niet de mooiste. Stelt men hogere eisen aan de kleur dan zal men genoeg moeten nemen met een ras of selectie die iets later is. Een andere eigenschap die de keuze soms beïnvloedt, is de hoeveelheid loof. Een belangrijke voorwaarde voor het slagen van de vroege teelt is verder resistentie tegen schieten. Dit euvel is het gevolg van de inwerking van lage temperaturen. Om dit te voorkomen zal men „warm” moeten zaaien en opkweken of bij zaai ter plaatse een niet schietgevoelige selectie moeten kiezen. De selecties van Egyptische Platronde en de rassen Alvro-Mono, Boltardy, Egavo en Gladoro voldoen aan de eisen voor de vroege teelt.

Voor zomer- en herfstteelt zijn een goede vorm van de knol en een goede inwendige kleur het belangrijkste, terwijl de vroegheid er niet zo veel toe doet. Late krotten moeten verder goed bewaarbaar zijn. Het meest worden selecties van Kogel gebruikt. Doordat de kleur van de huidige Kogelselecties verbeterd is, is de belangstelling voor Perfected Detroit, een ras met een bijzonder donkere vleeskleur, thans gering.

rassentabel

ras	zeer vroeg vollegronds- teelt ¹⁾	vroeg vollegronds- teelt ²⁾	zomer- teelt ³⁾	herfst- teelt ⁴⁾	teelt voor conservering als kleine krootjes ⁵⁾
Alvro-Mono	N				
Boltardy	B	B	A	B	
Dwergina			N	N	N
Egavo		A			
Egyptische					
Platronde	A	A			
Gladoro	A	A			
Kogel			A	A	A
Little Ball			B	A	A
Perfected Detroit			B	B	

¹⁾ zaai half februari-half maart onder warm glas, verspenen in perspotten in koude of warme bak; eerste helft april buiten uitplanten; oogst half mei- half juni

²⁾ zaai ter plaatse in maart en eerste helft april; oogst half juni-half juli

³⁾ zaai ter plaatse in de tweede helft van april en in mei; oogst vanaf juli

⁴⁾ zaai ter plaatse eind april tot begin juni; oogst oktober-november

⁵⁾ dichte zaai ter plaatse in juni of begin juli; oogst oktober-november

Alvro-Mono

K.: N.V. Jos Huizer, Rijsoord. Kw.r.: 1970.

Beproevenwaardig voor de zeer vroege vollegrondsteelt.

Dit éénkiemig ras vormt weinig loof. Knol matig groot, overwegend dikplat, soms vrij hoekig. Vleeskleur paars tot lichtpaars met vrij lichte ringen.

Boltardy

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r.: 1966.

Dit ras komt in zijn eigenschappen, ook wat de vroegheid betreft, het meest overeen met Kogel. Het onderscheidt zich hiervan evenwel duidelijk door zijn geringere gevoeligheid voor schieten. Hierdoor kan het vroeger dan Kogel worden gezaaid en komt 't ook in aanmerking voor zeer vroege en vroege voorjaarsuitzaai. Aanbevolen in de praktijkproeven 1969 (zie volgende tabellen). Voldoet goed voor zomerteelt en vrij goed voor herfstteelt.

kroot

Middelmatig zwaar loof. Knol overwegend bolvormig met tamelijk gladde huid. Vleeskleur donkerbloedrood.

Dwergina

K.: N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen. Kw.r.: 1973.

Beproeverswaardig voor de zomer- en herfstteelt in de vollegrond en voor teelt van kleine krootjes.

Matig zwaar loof met tamelijk lange, fijne bladstelen en korte bladschijven. Knol overwegend bolrond. Huid glad, aan de bovenzijde door verkurking wat ruw. Vleeskleur bloedrood met concentrische, echter weinig opvallende lichterrood gekleurde ringen.

Egavo

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1970.

Een ras dat goed voldoet in de vroege voorjaarsteelt. Vrij weinig loof dat lang groen blijft. Knol matig groot, overwegend dikplat, niet of weinig hoekig. Had de neiging spoedig te barsten. Vleeskleur donkerpaars. Aanbevolen in de praktijkproeven 1969 (zie tabel).

Egyptische Platronde

Vroeg ras, geschikt voor zeer vroege en vroege vollegrondsteelt.

Kort, fijn tot middelmatig zwaar loof. Knol dikplat, soms iets hoekig, met zeer matige tot tamelijk goede paarsrode kleur en gladde huid. Tamelijk resistent tegen schieten.

De aanbevolen selecties van dit ras vertonen duidelijke verschillen in vroegheid, kleur en loofhoeveelheid. Deze verschillen zijn in een waarderingscijfer tot uitdrukking gebracht.

voor zeer vroege buitenteelt aanbevolen selecties praktijkproeven 1969

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	vroegheid ¹⁾	inwendige kleur ²⁾	loofhoeveelheid ³⁾
Egyptische Platronde	B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	6,1	5,6	7,1
Egyptische	Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	6,1	5,9	6,3
Alvro	N.V. Jos Huizer, Rijsoord	7,9	5,3	6,4
Egyptische Platronde	Royal Sluis, Enkhuizen	5,9	7,9	5,8
Boltardy ⁴⁾	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	5,9	8,4	7,3
Gladoro	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	6,9	7,8	5,8

¹⁾ 1 = zeer laat, 9 = zeer vroeg. ²⁾ 1 = slechte kleur, 9 = goede kleur. ³⁾ 1 = weinig loof, 9 = veel loof. ⁴⁾ De periodieke opbrengstbepalingen resulteerden bij dit ras in een lager vroegheidscijfer.

voor vroege buitenteelt aanbevolen selecties praktijkproeven 1969

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	vroegheid ¹⁾ inwendige kleur ²⁾	
Bikores ³⁾	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	4,0	8,0
Egyptische Platronde	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	6,8	5,8
Egyptische Platronde	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	7,3	3,0
Egyptische Platronde	Royal Sluis, Enkhuizen	6,5	6,3
Boltardy ³⁾	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	4,5	8,5
Egavo	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	6,8	7,3
Gladoro	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	7,3	7,8

¹⁾ 1 = zeer laat, 9 = zeer vroeg. ²⁾ 1 = slechte kleur, 9 = goede kleur. ³⁾ Kogeltype.

Gladoro

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1951.

Vroeg ras, geschikt voor zeer vroege en vroege vollegrondsteelt. Kort, fijn loof. Fijne, dikplatte, niet of weinig hoekige knol, met goede paarsrode kleur. Goedgekeurd in de praktijkproeven 1969. Waarderingscijfers voor vroegheid, kleur en loofhoeveelheid zijn vermeld onder de aanbevolen selecties van Egyptische Platronde voor zeer vroege en vroege buitenteelt (zie tabellen).

Kogel Detroit

K.: D. M. Ferry and Co., Detroit, Michigan, Ver.
Staten van Amerika.

Veel geteeld ras voor zomer- en herfststeelt. Ook geschikt voor nateelt. Vrij goed bewaarbaar.

Middelmatig zwaar loof. Knol bolvormig, soms iets afgeplat of iets hoog bolvormig. Huid tamelijk glad met grijze kurkstrepen. Vleeskleur bloedrood tot donkerbloedrood. Groeit iets langzamer dan Egyptische Platronde en is ook gevoeliger voor schieten in het voorjaar. Daarom niet voor half april zaaien.

Bikores is een selectie van Kogel die vrij vroeg uitgezaaid kan worden en daardoor ook geschikt is voor vroege vollegrondsteelt (zie aanbevolen selecties van Egyptische Platronde voor vroege vollegrondsteelt).

aanbevolen selecties praktijkproeven 1963-1964

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	geschikt voor ¹⁾	
		voorjaars- zaai	nateelt
Ronde Kogel	B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+	+
Bikores	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	+	+
Nunhem's Vuurkogel	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	+	+
Vroege Kogel	Pannevis/West-Friesland, Enkhuizen	+	+
Kogelronde	B.V. Pieterpikzonen, Heerenveen		+
Fijne Kogel	B.V. Ruiter's Zaden, Andijk	+	
Nero	Royal Sluis, Enkhuizen	+	+
New Globe	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	+	+
Kogel	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	+	+

¹⁾ + = geschikt voor de aangegeven teeltwijze.

Little Ball

K. : N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Voldoet vrij goed in de zomerteelt en goed bij herfstteelt.

Little Ball is een Kogeltype dat zeer snel een knol met een goede vorm levert. Daarom zeer geschikt voor de teelt van voor conservering bestemde kleine, hele krootjes.

Perfected Detroit

*K. : J. M. Lupton and Son, Eugene, Oregon, Ver.
Staten van Amerika.*

Voldoet vrij goed voor zomer- en herfstteelt. Door de langzame groei niet geschikt voor nateelt. Knolvorm minder aantrekkelijk dan van Kogel.

Tamelijk zwaar loof met brede inplanting. Knol meestal iets afgeplat bolvormig, vaak met iets wigvormige basis. Huid tamelijk glad met grijze kurkstrepen. Vleeskleur donkerbloedrood.

aanbevolen selectie praktijkproeven 1963-1964

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door
Kogelronde, Russisch type	Coöp. L.T.B., Alkmaar

De handelsproduktie van meloenen bedroeg in 1972 2,5 miljoen stuks ter waarde van 3 miljoen gulden. Export vindt hoofdzakelijk plaats naar Zweden, Engeland, West-Duitsland en België.

De teelt vindt uitsluitend plaats onder glas. Naast de liggende teelt wordt vooral met het ras Ogen een staande teelt (aan touwtjes) toegepast.

De teelt wordt ernstig bedreigd door het optreden van *Fusarium*, die vaak op het zaad aanwezig blijkt te zijn. Het gebruik van een onvatbare onderstam verdient overweging.

rasstabel

ras	liggende teelt	staande teelt
Enkele Net	A	
Ogen		A
Oranje Ananas	B	B
Pancha		N
Suikermeloen Witte	B	B

Enkele Net Westlandse Enkele Net

Voldoet goed in de liggende teelt. Kan vanaf begin maart worden geplant. Vroeg en produktief.

Gewas: sterk en daardoor goed bestand tegen ongunstige teeltomstandigheden. Zet gemakkelijk, is vroeg oogstrijp en kan gemakkelijk een goede tweede zetting geven. Onder gunstige omstandigheden kunnen per plant in 2 zettingen meestal tot 8 à 9 vruchten worden geoogst.

Vrucht: platrond, gemoot, met een kurkachtig net op de schil; gewicht 1,5–2 kg. Vruchtvlees lichtoranje, zeer matig van smaak.

Ogen Haogen nr. 2

Geïnt.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen.

Voldoet goed in de staande teelt. Kan vanaf begin maart worden geplant. Belicht men tijdens de opkweek, dan vanaf eind februari. Bij deze zeer vroege teelt is de bloei aanzienlijk vroeger dan die van Enkele Net, maar deze voorsprong wordt door de langere groeiperiode weer gedeeltelijk te niet gedaan. Door cultuurmaatregelen zoals het geven van een hoge temperatuur (nachttemperatuur minstens 18°C) en tijdig en regelmatig gieten moet de groei worden bevorderd. In dit verband is het nuttig op een goede veur te planten.

Gewas: vormt bij vroege zaai veel tweeslachtige bloemen. Naarmate later gezaaid wordt, wordt het aantal tweeslachtige bloemen kleiner. Zeer vruchtbaar. In verband met de groei verdient het aanbeveling de eerste vruchten te verwijderen; de planten

meloen

groeien van nature reeds zwak. Laat men pas hoger aan de plant vruchten toe dan worden ze groter; de oogst valt dan door een kortere groeiperiode slechts weinig later. Platronde vruchtjes groeien onvoldoende uit, daarom deze spoedig verwijderen; hoogronde vruchtjes groeien beter uit. Onder gunstige omstandigheden kunnen per plant in 2 zettingen meestal tot 8 vruchten van voldoende grootte worden geoogst.

Vrucht: sterk geurend, ongeveer rond tot hoogronde en zeer zwak gemoot. De schil is glad en dun, maar stevig. Gewicht 0,5–1,2 kg. Vruchtvlees groen, sappig, zeer goed van smaak, tenzij er te vroeg geoogst wordt. In de liggende teelt blijven de vruchten dikwijls te klein.

Oranje Ananas *Tijgerananas*

Voldoet vrij goed in de liggende en de staande teelt. Wordt gewoonlijk niet voor half mei geplant; kan echter ook begin maart worden geplant; er wordt dan een rustige, doch niet te zwakke groei verkregen, terwijl de vruchtbaarheid voldoende is.

Gewas: sterk. Leent zich ook goed voor staande teelt. Bloeit later dan de andere rassen. Zet minder gemakkelijk dan netmeloen. Geënte planten zijn over het algemeen iets vruchtbaarder dan niet geënte. Onder gunstige omstandigheden kunnen per plant in 2 zettingen meestal 6 vruchten worden geoogst. Bij de late planting wordt slechts één zetsel verkregen.

Vrucht: iets hoogronde, gemoot, geen netvorming op de schil; schil crêmekleurig met duidelijke, scherpbegrensde, groene vlekken, welke tijdens rijping oranje-rood verkleuren. Vruchten gemiddeld iets zwaarder dan van Enkele Net. Vruchtvlees oranje, stevig, met zeer goede smaak.

Ziekten e.d.: gevoelig voor bespuiting met Karathane en voor amoniakdampen uit bijv. verse stalmest.

Pancha

K.: N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen.

Beproeuvenswaardig in de staande teelt.

Gewas: flinke groeier die daarom het best staande geteeld kan worden. Maakt veel vruchtknoppen waarvan een gedeelte moeilijk zet, maar is toch voldoende productief.

Vrucht: rond tot hoogronde, licht gemoot, van buiten grijswit met een flink net. Schil matig dik en stevig. Vruchtvlees oranjeachtig. Goed van smaak. Rijpt snel af, moet daarom vrij onrijp worden geoogst. Het juiste tijdstip van oogsten is moeilijk te bepalen. Valt vrij gemakkelijk van de plant.

Ziekten e.d.: resistent tegen fysio 1 van *Fusarium*.

Suikermeloen Witte *Guernsey Conqueror*

Voldoet vrij goed in de liggende en de staande teelt. Wordt gewoonlijk niet vroeger dan 10 april geplant. Voor de vroege teelt neemt de belangstelling voor dit ras toe.

Gewas: rijpt iets later dan Enkele Net en groeit bijna net zo sterk. Zet minder gemakkelijk. Het gevaar van vroegtijdig afsterven is groter en daardoor is een tweede

zetting minder zeker. Onder gunstige omstandigheden kunnen per plant in 2 zettingen meestal tot 7 vruchten worden geoogst.

Vrucht: rond tot iets hoogronde. Niet gemoot, met een dun kurkachtig net op de schil; gewicht 1,5–2 kg. Vruchtvlees groen, goed van smaak. Door de betere kwaliteit brengen de vruchten een hogere prijs op dan de netmeloenen.

onderstammen

Wanneer de kans groot is dat het gewas door *Fusarium* wordt aangetast, verdient het aanbeveling op een voor *Fusarium* onvatbaar meloenras te enten. In Nederland zijn tot nu toe de fysio's 1 en 2 van deze *Fusarium* aangetoond. Een meloenras dat men als onderstam wil gaan gebruiken, zal dus onvatbaar voor deze beide fysio's moeten zijn. Wanneer van een meloenras gebruik wordt gemaakt, is het niet nodig een deel van deze onderstam aan te houden. Enkele zaadfirma's brengen thans proefsgewijs enkele *Fusarium*-resistente meloenrassen in de handel die voor dit doel gebruikt kunnen worden.

Capsicum annuum L.

paprika

Het belangrijkste teeltgebied van paprika is het Westland. In 1972 werd 10 miljoen kg aangevoerd met een waarde van 18 miljoen gulden. De aanvoerperiode valt in de maanden maart t/m december. In de maanden juli tot en met oktober zijn de prijzen in 't algemeen laag. De export is vooral gericht op Duitsland, Engeland en Zweden.

Wij onderscheiden twee groepen rassen:

a. rassen met zoete (niet scherpe) vruchten; b. rassen met scherpe vruchten.

De teelt van de rassen met scherpe vruchten, de zgn. pepers, is zeer gering.

De volgende rassen van zoete paprika kunnen worden aanbevolen:

Propa - B; Zoete Westlandse - A.

Propa

K.: Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas, Naaldwijk. Wordt door verschillende selectiebedrijven in de handel gebracht.

Voldoet redelijk in een kort durende stookteelt.

Gewas te vergelijken met dat van Zoete Westlandse, maar de groei is iets sterker. Komt iets vroeger in produktie, maar het gewas is wat eerder versleten dan Zoete Westlandse, vruchten iets langer en iets minder cilindrisch van vorm. Kleuring verloopt vrij snel. In de tweede helft van de teelt laat de vruchtgrootte te wensen over.

paprika/peterselie/peul

Zoete Westlandse Verbeterde Zoete Westlandse, Verbeterde Glas

Voldoet goed in alle teelten.

Planten middelgroot, vruchten cilindrisch, vrij groot en hoekig met matig ingezonken kelkholte en iets ingezonken neus. Niet geheel uniform.

peterselie

Petroselinum crispum (Mill.) Airy-Shaw,
syn. *P. sativum* Hoffm.

Snijpeterselie dient voor het kruiden van spijzen en bezit daarnaast waarde voor de opmaak van schotels. De industrie verwerkt vrijwel alleen gekrulde peterselie. De volgende rassen kunnen worden aanbevolen:

Fijngekrulde - B; Fijngekrulde Donkergroene - B; Gewone Snij - A.

Fijngekrulde Moskrul, Dwerg

Vrij laag. Donkergroen, zeer fijn gekruld blad.

Fijngekrulde Donkergroene

Gewone Snij Amsterdamse Snij

Kan dikwijls gesneden worden. Fors gewas met grote, gladde bladeren.

peul

Pisum sativum L. var. *saccharatum* Ser.

Verschillende erwterassen zijn gekenmerkt door de eigenschap, dat ze geen of weinig vlies ontwikkelen in hun peulen. Daardoor kunnen deze laatste, als zij onrijp geplukt worden, als groente worden gegeten.

Rassen, die niet geheel vrij van vlies zijn, dienen op tijd geplukt te worden.

De volgende rassen kunnen worden aanbevolen:

Heraut - B; Morgenster - B; Nebak - B; Norli - B; Pheno - N; Record - B; Reuzensuiker - B; Venor - B.

Heraut

Overwegend tweepeulig, peulen 8-9 cm lang, recht tot zwak gebogen. Indien op tijd geoogst wordt, is de consumptiekwaliteit goed. Zodra de peul iets ouder wordt, vormt ze een taaie perkamentlaag en kookt dan moeilijk gaar. Zeer vroeg tot vroeg. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en vatbaar voor topvergeling. Gevoelig voor nachtvorst. Bleek in de Venen echter minder gevoelig te zijn voor late vorst.

Morgenster

Geintr.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.

Vrij fors gewas. Tamelijk tweepeulig. Peulen matig gebogen met spitse top, 8-10 cm lang, lichtgroen. Consumptiekwaliteit ongeveer als van Heraut. Vroeg, produktief. Vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte.

Nebak

K.: Proeftuin „Hollandsch-Utrechtsch Veendistrict”, Amsterdam-W. III. Wordt in de handel gebracht door B.V. Enkhuizer Zaadhandel en B.V. v/h A. Zwaan Jr. te Enkhuizen.

De peulen zijn vliesloos. Een nadeel is het voorkomen van kleine blaadjes aan de stelen van de peul. Zeer gewild bij de vogels, dus onder netten telen. Vroeg. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, zeer vatbaar voor topvergeling.

Norli

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1959.

Normaalgroen gewas met korte, weinig vertakte stengels. Deze stampeul kan zonder steunmateriaal worden geteeld. Overwegend tweepeulig. De peulen zijn zwak tot matig gebogen, 8-9 cm lang en vormen slechts weinig vlies. Vrij vroeg. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling.

Pheno

K.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: 1972.

Beproeverswaardig voor teelt in de vollegrond. Lichtgroen gewas met tamelijk klein blad, lengte circa 1 m, vrij laat. De peulen zijn plat, 9 cm lang, recht tot zwak gebogen met spitse top, tamelijk sterk ingesnoerd, vormen geen of weinig vlies. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

Record

Consumptiekwaliteit gelijk aan die van Heraut. Minder mooie, kortere peulen dan Heraut. Vooral onderaan de plant vaak veel slecht uitgegroeide peulen. Vrij goed bestand tegen nachtvorst. Zeer vroeg. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, zeer vatbaar voor topvergeling.

Reuzensuiker

K.: B.V. Ruiter's Zaden, Andijk.

Een halfhoge rijserwt van circa 85 cm lengte met een geconcentreerde en vrij hoge

peul/postelein/prei

peuldracht. Overwegend tweepeuldig. Ras met spitse, iets slierende peulen. Zeer vroeg tot vroeg.

Venor

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Lichtgroen gewas met lange, weinig vertakte stengels. Overwegend tweepeuldig. De peulen zijn 8–10 cm lang, recht, lichtgroen van kleur, hebben een stompe top en vormen slechts weinig vlies. Zeer vroeg tot vroeg.

Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, vatbaar voor topvergeling.

postelein

Portulaca oleracea L.

Postelein vraagt voor zijn ontwikkeling veel warmte en vocht en wordt daarom meestal onder warm- of koudglas gezaaid. Vanaf mei kan ook in de vollegrond gezaaid worden.

Men onderscheidt de groene postelein en de gele postelein. De groene wordt het meest gebruikt, daar deze sterker is dan de gele.

Postelein wordt zowel voor vers gebruik als voor conserven geteeld.

Groene Postelein

Groot, dofgroen blad.

prei

Allium porrum L.

Het areaal bedroeg in 1972 ongeveer 1050 ha. In 1972 bedroeg de handelsproduktie van prei 38 miljoen kg ter waarde van 14 miljoen gulden.

Een vrij belangrijk deel van de geteelde prei wordt afgenomen door de groentedorgerijen, die een groot „wit” gedeelte verlangen.

Naar de tijd van oogsten worden de preirassen ingedeeld in zomer-, herfst- en winterprei.

Zomerprei wordt omstreeks de jaarwisseling in een verwarmde kas (18 tot 20°C) gezaaid en wel in zaaikistjes, al of niet in perspotjes. Het zaaien in kistjes is voor een gemakkelijke verplaatsing van het plantmateriaal aantrekkelijk, omdat de opkweektemperatuur na circa 4 tot 5 weken moet worden teruggebracht tot 10 à 12°C. Tegen het uitplanten moeten de planten worden afgehard. Het uitplanten in de

vollegrond vindt eind maart of begin april plaats. Een veel gebruikte plantafstand is 25×10 cm.

De oogst van zomerprei valt in de maanden juni, juli en augustus.

Herfstprei wordt in de nazomer en herfst geoogst en is niet winterhard. De echte herfststrassen worden zwaar tot zeer zwaar en zijn het mooist van vorm.

Winterprei wordt na de winter geoogst en moet dus vóór alles goed winterhard zijn. Grote winterhardheid en een zeer zware stam zijn tot nu toe niet in één ras gecombineerd. De winterpreirassen zijn dan ook minder zwaar dan de herfststrassen. Daardoor is winterprei minder geschikt om reeds in de herfst te worden geoogst.

zomerteelt

In de praktijkproeven 1967-1968 bleken enkele herfstpreiselecties ook geschikt te zijn voor zomerteelt. Voor algemene beschrijving zie herfstteelt.

voor zomerteelt aanbevolen selecties praktijkproeven 1967-1968

aangeduid door selectie- bedrijf als	ingezonden door	kleur ¹⁾	knobbel ²⁾	lengte schacht ³⁾	relatieve opbrengst ⁴⁾
Ficus - reuzen	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3,1	2,9	3,2	100
Tembo	Royal Sluis, Enkhuizen	2,8	3,7	2,9	110
Helvetia	Vreeken's Zaden, Dordrecht / Royal Sluis, Enkhuizen	3,1	2,8	3,6	105
Goliath	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	3,8	4,3	3,1	120

¹⁾ kleur: 1 = zeer lichtgroen, 5 = donkergroen. ²⁾ knobbel: 1 = veel knobbel, 5 = geen knobbel. ³⁾ lengte schacht: 1 = zeer korte schacht, 5 = zeer lange schacht.

⁴⁾ Het gemiddelde van de beproefde selecties is op 100 gesteld.

herfstteelt

Door de beoordelingscommissie voor de in 1967 genomen praktijkproeven is de herfstprei ingedeeld in selecties met een vrij korte tot matig lange stam en in selecties met een lange stam.

1. Herfstpreiselecties met een vrij korte tot matig lange stam.

Produktief tot zeer produktief, doch niet winterhard. Oogsten na de winter daarom riskant.

Blad grijsgroen, breed en dik. Stam dik tot zeer dik en vrij kort tot matig lang; met soms een weinig tot matig ontwikkelde knobbel.

2. Herfstpreiselecties met een lange stam.

Productief, maar niet winterhard.

Blad groen, breed. Stam dik en lang, met een matig ontwikkelde knobbel.

voor herfstteelt aanbevolen selecties praktijkproeven 1967

aangeduid door	ingezonden door	geschikt voor ¹⁾		relatieve opbrengst ²⁾		kleur ³⁾	knobbel ⁴⁾	relatieve schachtlengthe ²⁾	relatief droge- stofgehalte plant
selectie- bedrijf als		vroege herfst- teelt	late herfst- teelt						
<i>Selecties met een vrij korte tot matig lange stam</i>									
Olifant	N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes	+	+	92	2,9	3,4	81	103	
Herfstreus	Pannevis/West-Friesland, Enkhuizen	+		96	2,8	3,8	94	104	
Baton	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+	+	107	3,4	3,5	105	99	
Argenta	Royal Sluis, Enkhuizen	+		96	2,4	4,1	83	97	
Tembo	Royal Sluis, Enkhuizen	+		91	2,0	3,4	93	99	
Herfstreus	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	+	+	97	3,3	3,9	94	102	
Goliath	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	+	+	123	3,4	4,1	110	94	
Winter- reuzen	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	+	+	109	3,5	3,3	106	102	
<i>Selecties met een lange stam</i>									
Ficus-reuzen	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	+		91	2,3	2,7	118	110	
Helvetia	Vreeken's Zaden Dordrecht/ Royal Sluis, Enkhuizen	+		97	2,6	2,5	116	100	

¹⁾ + = geschikt voor de aangegeven teeltwijze. ²⁾ Het gemiddelde van de beproefde selecties is op 100 gesteld. ³⁾ kleur: 1 = lichtgroen; 5 = donkergroen. ⁴⁾ knobbel: 1 = veel knobbel; 5 = geen knobbel.

Malabar

K.: L. Clause, F. A. Brétigny-sur-Orge, Frankrijk.

V.: B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.).

Beproevenwaardig, vooral voor late herfstteelt. Breed, dik, donkergroen blad, clivia-achtige habitus, vrij korte, dikke schacht, lichte knobbel. Sterk tegen slechte weersomstandigheden.

winterteelt

Productie niet zo hoog als van herfstprei, waartegenover grote winterhardheid staat.

Niet geschikt om reeds in de herfst te worden geoogst.

Blad donkergrijsgroen, niet al te breed. Stam matig dik, kort met meer knobbel dan de herfstassen.

Voor de vroege oogst (december tot eind januari) kan gebruik worden gemaakt van de voor de late herfstteelt aanbevolen selecties. Dit brengt in sommige jaren wel enig risico met zich mee.

De in onderstaande tabel vermelde winterpreiselecties verschillen onderling weinig in gebruikswaarde.

voor winterteelt aanbevolen selecties praktijkproeven 1967-1969

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door
Siberia	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Siegfried	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)
Eskimo	N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen
Mechelse Winter	N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen
Géant	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
Winterreus	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Vincent (Winterreuzen)	B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg

Brassica L. div. spec.**raapstelen**

Met raapstelen wordt het produkt aangeduid dat ontstaat als consumptierapen (Gewone Groene) op dezelfde manier worden gezaaid als spinazie. Meestal wordt gesneden wanneer het gewas 10 á 20 cm lang is. Voor de teelt van raapstelen wordt echter ook veel Namenia of Verbeterde Namenia gebruikt. Deze rassen worden

ruimer gezaaid en worden meestal geoogst wanneer het gewas 15 à 25 cm hoog is; vooral de vroegste *Namenia* wordt opgetrokken en in bosjes aangevoerd.

Raapstelen worden vrijwel uitsluitend onder glas geteeld, als tussenteelt of als voortteelt. De handelsproduktie bedroeg in 1972 ongeveer 2 miljoen kg ter waarde van ruim 1 miljoen gulden. Voor de binnenlandse markt moet het produkt fijn en mals zijn.

De volgende rassen kunnen worden aanbevolen: Gewone Groene - B; *Namenia* - B.

Gewone Groene

Veelal wordt voor Gewone Groene zaad geleverd van heelbladige, snelgroeïende selecties van de consumptieraap. Dit gewas is iets sterker tegen smet dan *Namenia* en kan daardoor iets dichter worden gezaaid.

Namenia

K.: B.V. v/h Gebr. van Namen, Wijdenes.

Wordt thans vermeerderd door N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Geschikt voor het telen van raapstelen in het voorjaar. Niet te dik zaaien, daar men dan weinig gewicht krijgt en het gewas spoedig gaat rotten. Blad ingesneden.

Een selectie met minder diep ingesneden bladeren is als Verbeterde *Namenia* in de handel.

rabarber

Rheum rhabarbarum L.

De handelsproduktie van rabarber bedroeg in 1972 bijna 7 miljoen kg ter waarde van bijna 3 miljoen gulden.

Rabarber kan worden vermeerderd door middel van zaad of door het scheuren van de moederplant. Daar de rassen niet zaadvast zijn, geeft men de voorkeur aan scheuren. Men kan een moederplant daartoe in herfst of voorjaar in zoveel delen opsplitsen als er „neuzen” aanwezig zijn. Men moet hiervoor virusvrije planten gebruiken, dat zijn planten waarvan de bladeren in het voorafgaande voorjaar geen lichtgroene, later bruine vlekken of gaten vertoonden. Proeven toonden duidelijk aan, dat deze ziekte de opbrengst sterk kan verlagen en het is bekend dat scheurlingen van zieke planten eveneens ziek zijn.

Rassen die veel lange, dikke, rode stelen geven en niet spoedig zaadstengels vormen genieten de voorkeur. De teler wenst bovendien vroege rassen omdat de rabarberprijzen in de loop van het oogstseizoen regelmatig dalen.

Rabarber kan in de wintermaanden worden geforceerd in schuren of donker gemaakte kassen. Vóór de één tot drie jaar oude pollen in de forceerruimte worden gebracht, moeten ze voldoende kou hebben gehad om de knoprust te verbreken. Vroege rassen hebben minder kou nodig dan late rassen.

De koudesom wordt berekend door in de herfst dagelijks de grondtemperatuur op 10 cm diepte onder een rabarberpol 's morgens om 9.30 uur af te lezen. Alle graden beneden 10°C zijn kou-eenheden. Deze dagelijkse eenheden worden opgeteld en geven de koudesom aan.

Voor een volledige rustbreking zijn voor het zeer vroege ras Timperley Early 110–140 kou-eenheden (CCDD) nodig, voor het late ras Goliath 300–330 CCDD. Wanneer men vroeger wil forceren, kan dat door het toedienen van gibberellazuur (GA₃). Om een optimaal effect door GA₃ te verkrijgen moet evenwel minstens de helft van de totaal benodigde hoeveelheid koude op natuurlijke wijze zijn verkregen.

Nog meer dan bij de normale teelt is het noodzakelijk uit te gaan van virusvrije pollen. De opbrengst van door virus aangetaste pollen is bij het forceren praktisch nihil.

Door het afdekken met plastic vroeg in het voorjaar wordt reeds een aantrekkelijke vervroeging van de oogst verkregen. In het Westland wordt deze methode vrij veel toegepast.

rassentabel

ras	zeer vroeg	vroeg	matig vroeg	laat
Champagne Rood			A	
Goliath				A
Holsteiner Bloed			B	
Paragon			A	
Timperley Early	A			
Victoria		B		

Champagne Rood

Dit ras is iets vroeger dan Paragon en kan goed getrokken worden. Stelen vrij dun, zeer zwak gootvormig tot vrijwel vlak, aan de achterzijde duidelijk geribd, niet zeer lang. Uitwendig aan de stengeltop groen, naar beneden toe helderrood wordend, inwendig rood; van zeer goede kwaliteit. Vormt soms wel enige zaadstengels.

Wordt aangetroffen in Kennemerland, maar de belangstelling voor dit ras neemt ook in andere streken toe.

Zeer geschikt voor vervroegen door middel van plastic-afdekking.

Matig vroeg voor forceren. Het aantal kou-eenheden bedraagt ongeveer 150 CCDD. Geeft mooie rode stelen wanneer in het begin een forceertemperatuur van 15°C wordt aangehouden. Na de eerste oogst moet de temperatuur enkele graden dalen om de goede kleur van de stelen te behouden.

Goliath

Voor directe consumptie en conservering. In kg-opbrengst hoger dan Paragon.

Stelen zeer dik; sterk gootvormig met brede rand; uitwendig groen met karmijnrood, inwendig groen, scherp zuur door een betrekkelijk laag kalkgehalte. Vormt meestal enige zaadstengels. Is laat doch de oogst kan door middel van plasticafdekking worden vervroegd.

Wordt in Nederland, vooral in de omgeving van Barendrecht, het meest geforceerd. Heeft als laat ras voor een volledige rustbreking 300-330 CCDD nodig. Is ook bij forceren zeer produktief. De stelen zijn grof, lang en hebben een lichtrode kleur. De forceertemperatuur mag vanaf het inzetten tot aan de eerste oogst 17 à 18° C zijn, maar moet daarna worden verlaagd tot $\pm 14^{\circ}\text{C}$.

Holsteiner Bloed

Dit matig vroege en zeer produktieve Duitse ras geeft na koken een produkt met een goede smaak en een fraaie rode kleur.

Stelen lang, vrij dik, iets gootvormig, geheel donkerrood met zwak geribde achterzijde. Een nadeel van de stelen is dat ze aan de voet wat krom zijn gegroeid. Dit wordt veroorzaakt door de spreidende groeiwijze van de plant. Bij regelmatig oogsten heeft men er minder last van. Weinig neiging tot het vormen van zaadstengels.

Niet geschikt voor forceren.

Paragon

Behalve voor gewone consumptie zeer geschikt voor jambereiding. Is bij forcering wel vroeg maar geeft dan vaak dunne stengels. De koudebehoefte bedraagt ongeveer 275 CCDD.

Stelen recht, vrij dun, gootvormig, met een scherpe opstaande rand, niet zeer lang; uitwendig groen met karmijnrood, inwendig vrijwel groen; van goede kwaliteit. Vormt vrijwel geen zaadstengels. Tijdens het oogsten worden nog niet uitgegroeide jonge stelen soms losgetrokken.

Is matig vroeg. Kan buiten vervroegd worden.

Timperley Early

Een zeer vroeg ras van Engelse herkomst.

Stelen lang, dik, niet gootvormig en ongeveer voor de helft rood; de achterzijde van de stelen is zwak geribd. De belangstelling voor dit ras neemt toe, daar het zeer vroege produkt goed wordt betaald.

De jonge pollen rotten na het planten soms in, daarom wordt aangeraden de wortels na het scheuren even te laten indrogen.

Zeer geschikt voor vervroegen door middel van plasticafdekking.

Kan eveneens zeer vroeg worden geforceerd omdat de koudebehoefte slechts

110–140 CCDD bedraagt. Oudere pollen hebben te kleine „neuzen” die weinig 1e soort stelen produceren. Normaal hebben de stelen een dieprode kleur. Bij een te hoge forceertemperatuur is de kleur echter bleekrood en zijn de stelen lang en slap. Vanaf inzetten van de pollen 14°C aanhouden en na de eerste oogst 11°C.

Victoria Queen Victoria

Vroeg, schiet meestal door.

Stelen groen, beneden karmijnrood, inwendig groen, middelmatig dik en vrij lang. Voor forceren een matig vroeg ras, heeft 220–275 CCDD nodig voor een volledige rustbreking. Wordt weinig voor forceren gebruikt.

Raphanus sativus L. var. *radicula* Pers.

radijs

Het areaal radijs in de vollegrond bedraagt ongeveer 70 ha. De handelsproductie bedroeg in 1972 ongeveer 12 miljoen bossen ter waarde van circa 6 miljoen gulden. De belangrijkste aanvoerperiode loopt van maart tot juni: meer dan 80% van de radijs wordt aangevoerd in april en mei. De vroegste radijs wordt onder staandglas geteeld. Deze teelt breidt zich wat uit. De oppervlakte is thans ongeveer 70 ha. De voornaamste teeltcentra zijn het eiland IJsselmonde, het Westland en het gebied rondom Amsterdam.

Bij de rassenkeuze speelt naast de vroegheid de hoeveelheid loof een rol. Het loof moet niet te zwaar zijn, maar zwaar genoeg om het bossen van de radijs mogelijk te maken. De hoeveelheid loof is niet alleen afhankelijk van het ras, maar ook van de groeiomstandigheden. In de meeste gevallen komt men het best uit met selecties, die middelzwaar loof bezitten. Onder omstandigheden, die een extreem gunstige invloed op de loofgroei uitoefenen (bijv. onder glas in herfst en winter, of op veengrond) geeft men soms de voorkeur aan selecties met minder loof.

Verder is de gevoeligheid voor voosworden van groot belang. Tussen de rassen en selecties bestaan grote verschillen. Vooral bij radijs, die van eind april tot in de zomer wordt geoogst, treedt zeer gemakkelijk voosheid op, zelfs nog tijdens het vervoer of bij de detailhandel. Voor deze teelt is resistentie tegen voosheid van meer belang dan snelle groei.

Verder zijn de vorm en de kleur factoren die op de rassenkeuze van invloed zijn. De selecties van het ras Ronde Helderode die een fris helderrode kleur hebben, zijn verreweg de belangrijkste.

Voor zomerteelt komen in aanmerking radijsselecties met een zekere mate van voosheidresistentie. Bovendien moeten in bepaalde gebieden de rassen een grote

radijs

mate van resistentie bezitten tegen het zgn. inwendig zwart, een fysiologische afwijking.

Naast een aantal selecties uit het type Ronde Helderrode komen voor de zomerteelt ook rassen in aanmerking uit de groep zgn. Reuzen. Deze langzaam groeiende rassen vormen een grote, ronde knol welke niet gauw voos wordt. Scarlet Champion is een vertegenwoordiger uit deze groep met een helder scharlakenrode kleur.

rasstabel

ras	glas				vollegrond	
	okt. zaai	dec. zaai	jan. zaai	febr. zaai	voorjaar, vroeg	zomer
Cherry Belle						B
Karlo					N	
Qum	A	A	A	A	A	
Ronde Helderrode	A	A	A	A	A	
Ronde Rode Groot Witpunt					B	
Ronde Rode Klein Witpunt					B	
Roodkopje					B	
Rota				A	A	N
Scarlet Champion						A

Cherry Belle

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1951.

Voldoet vrij goed in de vollegrondszomerteelt.

Bijzonder geschikt voor het leveren van een radijs, die na de oogst nog vervoer kan verdragen zonder voos te worden.

Loof matig lang; knol bolvormig, vrij dunne staart; kleur helderscharlakenrood soms met iets rose.

Zeer resistent tegen voosheid en barsten.

Karlo

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1972.

Beproevenwaardig voor de vroege vollegrondsteelt. Type Klein Witpunt.

Loof kort tot middellang. Knol bolvormig, vrij dunne staart; kleur licht- tot helderrood met kleine witte punt.

Weinig gevoelig voor voosheid.

Qum Kader

K.: N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen. Kw.r.: 1972.

Voldoet goed voor de teelt onder glas en de vroege vollegrond.

Loof matig lang, soms wat aan de korte kant; knol bolvormig, dunne staart; kleur helderrood.

Weinig gevoelig voor voosheid.

Aanbevolen in de praktijkproeven voor glas- en vroege vollegrondsteelt 1971-1972 (zie tabel).

Ronde Helderrode

Dit ras voldoet goed voor de teelt onder glas en voor de vroege vollegrond.

Loof flink of matig lang; knol bolvormig; kleur helderrood.

voor vroege vollegrondsteelt aanbevolen selecties praktijkproeven 1971-1972

aangeduid door selectie- bedrijf als	ingezonden door	vroegheid ¹⁾	dikte pen- wortel ¹⁾	voosheid ¹⁾
Amora	N.V. Jos Huizer, Rijsoord	6,1	6,3	7,3
Triplo	N.V. Jos Huizer, Rijsoord	6,4	6,1	7,5
Novitas	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	6,5	5,8	7,5
Robijn ²⁾	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	7,1	5,8	7,3
Kader ³⁾	N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen	5,9	6,6	7,1
Neoro	N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen	6,8	5,9	6,7
Ronde				
Helderrode ³⁾	Pieterpikzaden, Heerenveen	5,9	6,2	7,6
Novired	Royal Sluis, Enkhuizen	5,9	6,3	7,5
Subliem	B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	6,7	5,8	6,9
Rota	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	6,5	6,3	7,6

¹⁾ In deze drie kolommen geeft een hoger cijfer een grotere vroegheid, een dunnere penwortel en een geringere gevoeligheid voor voosheid aan. ²⁾ soms wat lang loof.

³⁾ soms wat kort loof.

voor glasteelt aanbevolen selecties praktijkproeven 1971-1972

aangeduid door selectie- bedrijf als	ingezonden door	vroegheid ¹⁾	dikte pen- wortel ¹⁾	voosheid ¹⁾	okt. zaai ²⁾	dec. zaai ²⁾	jan. zaai ²⁾	febr. zaai ²⁾
Americano ³⁾	B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	6,4	6,7	8,4	+		+	+
Scharo ³⁾	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	6,4	6,7	8,6	+	+	+	+
Korda	N.V. Jos Huizer, Rijsoord	6,5	6,6	8,0	+	+	+	+
Amora	N.V. Jos Huizer, Rijsoord	6,2	6,4	7,9		+	+	+
Triplo	N.V. Jos Huizer, Rijsoord	6,2	6,4	8,3	+	+	+	+
Minitas ³⁾	B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)	6,6	6,4	8,3	+		+	
Kader ³⁾	N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen	6,9	7,2	8,0	+	+	+	+
Saxafire ⁴⁾	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	6,0	6,4	8,5	+		+	+
Novired	Royal Sluis, Enkhuizen	5,8	6,3	7,5	+			+
Alvo	Fa. A. Vogelaar, Poeldijk	6,6	6,4	7,7	+	+	+	+
Nr. 70.107	Fa. A. Vogelaar, Poeldijk	6,3	6,0	8,2		+	+	+
Subliem ⁴⁾	B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	6,4	5,9	7,4	+		+	
Rota ⁴⁾	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	6,7	6,8	8,5				+

¹⁾ In deze drie kolommen geeft een hoger cijfer een grotere vroegheid, een dunnere penwortel en een geringere gevoeligheid voor voosheid aan. ²⁾ + = aanbevolen voor de aangegeven zaaitijd. ³⁾ loof iets korter. ⁴⁾ loof iets langer.

Ronde Rode Groot Witpunt Halfrood-Halfwit

De betekenis van dit ras is gering.

Loof tamelijk kort tot vrij lang. De knollen zijn bolvormig, soms iets afgeplat bolvormig; het bovenste deel is paarsrood, het onderste deel wit.

Ronde Rode Klein Witpunt

Dit ras wordt weinig geteeld.

Loof kort tot vrij lang. Knol bolvormig, soms iets afgeplat; kleur rood met kleine witte punt. Van dit ras komen zowel selecties met een meer paarsrode als een helderrode kleur voor.

Roodkopje

In dit ras vindt men een grote mate van voosheidresistentie.

Loof matig tot fors. Knol bol- tot soms iets hoog bolvormig; kleur wit met klein paarsrood kopje.

Rota

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1970.

Voldoet goed voor de februari-zaai onder staandglas en in de vroege vollegrondsteelt en vrij goed in de zomerteelt. Type Ronde Helderrode (zie tabel).

Loof matig lang; knol bolvormig, vrij dunne staart; kleur helderrood.

Weinig gevoelig voor voosheid.

Scarlet Champion Champion

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.
Kw.r.: 1951.

Voldoet goed in de vollegrondszomerteelt.

Loof fors; knol groot, bolvormig, vrij dikke staart; kleur helder scharlakenrood.

Weinig gevoelig voor voosheid.

Brassica oleracea L. var. *rubra* DC.

rodekool

Rodekool is een artikel dat het hele jaar door op de veilingen wordt aangevoerd. Het areaal herfst- en winterrodekool bedroeg in 1972 ongeveer 950 ha. De handelsproductie bedroeg in 1972 ongeveer 39 miljoen kg ter waarde van ruim 6 miljoen gulden. Het grootste deel van de aanvoer wordt ingenomen door bewaarrode. Het hiervoor gebruikte ras is Langedijker Bewaarrode. Voor de vroege en de herfstteelt zijn Langedijker Vroege Rode en Langedijker Herfstrode de aangewezen rassen. Voor de bewaarkool is Noord-Holland het belangrijkste centrum. Vroege rode en herfstrode worden over het hele land verspreid geteeld.

rodekool

rasstentabel

ras	vroege teelt	herfstteelt	teelt voor bewaren
Langedijker Bewaarrode			A
Langedijker Herfstrode		A	
Langedijker Vroege Rode	A		

Langedijker Bewaarrode

Ras met zeer goede bewaareigenschappen.

Zaai: februari - eerste helft maart. Oogst: eind oktober - begin november.

Gewicht: 2,0-3,0 kg.

Stronk lang tot vrij lang. Groot tot matig groot, gesteld blad, bij sommige selecties met gekartelde en geplooid rand. Kool rond tot omgekeerd eirond, donkerrood.

Tussen de aanbevolen selecties komen geringe verschillen in bewaarbaarheid, produktiviteit, kleur en fijnheid van de kool voor. De best bewaarbare selecties, de zogenaamde taaie typen, geven 15 tot 20% minder opbrengst dan de zogenaamde fragere typen, die iets minder goed te bewaren zijn. Dit verschil in produktiviteit komt vooral tot uiting op zwaardere gronden en onder minder gunstige groei-omstandigheden.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1964-1966

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door
Roem van Warmenhuizen	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Gouden Oogst	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Marktwonder	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Langedijker Bewaar	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Langedijker Bewaar	Coöp. L.T.B., Alkmaar
Langedijker Bewaar	West-Friesland, Enkhuizen

Langedijker Herfstrode

Langedijker Herfstrode is het enige herfstras van rodekool dat voor herfstteelt in aanmerking komt.

Zaai: februari-maart. Oogst: september-november.

Gewicht: 2,5-4,0 kg.

Stronk matig lang. Veel en groot blad met dunne waslaag. Kool groot, rond tot hoogrond, donkerrood.

De aanbevolen selecties vertonen geen grote verschillen in vroegheid. De grootste produktiviteitsverschillen bedragen ongeveer 20%.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1964-1965

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door
Langedijker Herfstrode	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Langedijker Herfstrode	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Langedijker Herfstrode	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
Rode Herfst	B.V. Rijk Zwaan, De Lier

Langedijker Vroege Rode

Algemeen geteeld ras voor de vroege teelt.

Zaai voor zeer vroege teelt: eind december tot half januari in perspotten in verwarmde kas, begintemperatuur $\pm 15^{\circ}\text{C}$; zaai voor normale teelt: februari in koude kas of bak. Oogst bij opkweek in potjes: juni; bij normale opkweek: begin juli tot half augustus.

Gewicht: tot 2 kg.

Stronk kort. Blad rood met enigszins groene tint, rond, kort gesteeld. Kool rond tot hoogrond, paarsrood van kleur. Blad en kool zijn met een dikke waslaag bedekt.

Vroege rode kool wordt thans overwegend als vrijsters geteeld. De praktijkproeven vonden ook onder deze omstandigheden plaats.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1964-1965

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door
Fruka	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Allervroegste A	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Allervroegste Preko nr. 25 ¹⁾	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Extra Vroege ²⁾	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
Langedijker Vroege Rode ³⁾	B.V. Rijk Zwaan, De Lier

¹⁾ zeer vroege selectie; in koud voorjaar tamelijk gevoelig voor inwendige bloemvorming. ²⁾ in koud voorjaar iets gevoelig voor inwendige bloemvorming. ³⁾ iets later dan de andere selecties van dit ras.

savooiekool

Brassica oleracea L. var. *sabauda* (L.) Schuiz

Het areaal herfst- en wintersavooiekool bedroeg in 1972 ongeveer 450 ha.

De handelsproductie bedroeg in 1972 13 miljoen kg ter waarde van 3 miljoen gulden.

Er komen van savooiekool zowel gele als groene rassen voor.

De gele zijn min of meer geelgroen van kleur en vormen een vaste, ronde kool.

De betekenis ervan is gering. Langedijker Vroege Gele, Langedijker Herfstgele en Langedijker Bewaargele zijn de meest geteelde rassen. Groene savooiekool is aantrekkelijker en smakelijker dan gele savooiekool en wordt daardoor vaak gemakkelijker afgezet.

Voor de teelt van vroege groene savooiekool is keuze mogelijk uit drie rassen, namelijk Vroege Groene Spitse, Fitis en Advent. Deze rassen verschillen o.a. in vroegheid, produktiviteit en vorm van de kool. Voor de herfstteelt zijn Groenland, Hammer, Havrosa, Herfstgroene (type Novum), Lagro, Ostara en Putjes geschikt. Ostara en Lagro zijn tevens geschikt voor vroege winterteelt. Voor de winterteelt is verder het ras Winterkoning te gebruiken.

rassentabel

ras	vroege teelt	vroege herfstteelt	late herfstteelt	teelt voor bewaren	winter- teelt
Advent	B				B
Fitis	B				
Groenland ¹⁾			A		
Hammer			A		
Havrosa			A		
Herfstgroene	B	A			
Lagro			A		A
Langedijker Bewaargele ²⁾				A	
Langedijker Herfstgele ²⁾		A			
Langedijker Vroege Gele ²⁾	A				
Late Putjes			B		
Ostara			A		A
Vroege Groene Spitse	A				
Winterkoning					A

¹⁾ leent zich goed voor kortdurige bewaring.

²⁾ gele-, de overige groene savooiekoolrassen.

Advent

Vroeg groene savooiekoolras.

Zaai: september of februari. Oogst: juni.

Gewicht: 0,5-1,5 kg

Dit ras wordt op enkele plaatsen ook voor winterteelt gebruikt (zaaien half augustus, planten eind september, oogsten eind april).

Weinig, grof gebobbeld, vrij donkergroen omblad. Kool rond tot iets hoogronde, zeer weinig gebobbeld.

aanbevolen selectie praktijkproeven 1969

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	vroegheid ¹⁾	hoeveelheid blad ²⁾
Algro	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	6,7	5,3

¹⁾ 1 = zeer laat, 9 = zeer vroeg. ²⁾ 1 = weinig blad, 9 = veel blad.

Fitis Zeer Vroege Groene

Zeer vroeg groene savooiekoolras. De produktiviteit is redelijk. Een bezwaar is echter, dat de oogstrijpe kool spoedig barst waardoor spreiding van de aanvoer niet mogelijk is. De betekenis van dit ras is hierdoor beperkt.

Zaai: februari. Oogst: juni.

Gewicht: 0,5-1.0 kg.

Zeer weinig, grof gebobbeld, groen omblad. Kool rond tot hoogronde, zeer weinig gebobbeld.

aanbevolen selectie praktijkproeven 1969

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	vroegheid ¹⁾	hoeveelheid blad ²⁾
Fitis	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	9,0	5,0

¹⁾ 1 = zeer laat, 9 = zeer vroeg. ²⁾ 1 = weinig blad, 9 = veel blad.

savooiekool

Groenland

K.: Gebr. Broersen, Tuitjenhorn. Kw.r.: 1963.

Goed herfstras van groene savooiekool dat voor dezelfde teelten in aanmerking komt als Hammer. Geschikt voor drogen.

Zaai: 2e helft mei. Oogst: half oktober-half december.

Gewicht: 1,5-2,0 kg.

Vrij veel buitenblad, sterk en vrij fijn gebobbeld, donkergroen. Kool overwegend rond, vrij vast, groen, matig gebobbeld.

Dit ras is aanbevolen in de praktijkproeven 1971-1972.

Hammer

Goed herfstras van groene savooiekool, waarvan de onrijpe kool behoorlijk bestand is tegen ongunstig herfstweer. Is enige weken later dan Herfstgroene (type Novum). Geschikt voor drogen.

Zaai: 2e helft mei. Oogst: half oktober-december.

Gewicht: 1,5-2,0 kg.

Vrij veel buitenblad, matig sterk tot sterk en vrij fijn gebobbeld, grijsgroen tot donkergroen. Kool enigszins platrond tot rond, vrij vast, lichtgroen tot groen, vrij glad tot matig gebobbeld.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1971-1972

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	vroegheid ¹⁾
Herba	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	4
Hamasa	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen/ B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	6
Havrosa ²⁾	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen/ B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	7
Groenetto	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	5
Groenland	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	4
Record	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	5
Hammer	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	4
Havro	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	7

¹⁾ 1 = zeer laat; 9 = zeer vroeg. ²⁾ hybride; kw.r.: 1972.

Havrosa

K.: N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuisen/B.V. Jacob Jong,
Noord-Scharwoude. Kw.r: 1972.

Groene savooiekoolhybride, die goed voldoet in de herfstteelt.

Zaai: 2de helft mei. Oogst: oktober–begin november.

Gewicht: 1,5–2,0 kg.

Vrij veel, kortgesteeld, groot, opgericht, vrij sterk gekroesd en vrij fijn gebobbeld buitenblad, zeer donkergroen. Kool vrijwel rond, vrij vast, groen en matig gebobbeld.

Aanbevolen in de praktijkproeven 1971–1972, zie tabel op blz. 128.

Herfstgroene Novum

Geschikt voor vroege herfstteelt; wordt ook voor de vroege teelt gebruikt voor aanvoer in de zomermaanden. Voor vroege teelt zaaien in februari of maart; oogst: juli–augustus. Voor herfstteelt in de tweede helft van mei zaaien; oogst september–oktober.

Gewicht: 1,0–1,5 kg.

Blad sterk en grof gebobbeld, donkergroen. Kool vrijwel rond, vrij vast, groen, matig gebobbeld, aantrekkelijk van uiterlijk.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1971–1972

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	vroegheid ¹⁾
Novum	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	8
Hegro	Royal Sluis, Enkhuizen	8

¹⁾ 1 = zeer laat; 9 = zeer vroeg.

Lagro

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Groene savooiekoolras, geschikt voor late herfst- en tevens voor wintersteelt.

Zaai bij herfstteelt: 2e helft mei. Oogst: november–december.

Zaai bij wintersteelt: 1e helft juni. Oogst: december–januari.

Gewicht: 1,0–1,5 kg.

Vrij veel buitenblad, sterk en vrij fijn gebobbeld, donkergrijsgroen. Kool iets plat–rond tot rond, vast, groen, matig gebobbeld.

Aanbevolen in de praktijkproeven 1971 en 1972.

Langedijker Bewaargele

Goed bewaarras.

Zaai: april. Oogst: half oktober–half november.

Gewicht: 2,0–3,0 kg.

Stronk lang. Veel buitenblad, zwak en matig grof gebobbeld, geelgroen tot grijs–groen. Kool rond of omgekeerd eivormig, zeer vast, geelgroen.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1960-1961

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door
Langedijker Gele Bewaar Groen type	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Langedijker Gele Bewaar	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Langedijker Gele Bewaar Orion	B.V. De Groot en Slot, Heerhugowaard
Langedijker Gele Bewaar	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude

Langedijker Herfstgele

Algemeen geteeld herfstras. Sommige selecties hebben een groene of grijsgroene bladkleur.

Zaai: begin maart. Oogst: september-oktober.

Gewicht: 2,0-3,0 kg.

Stronk kort. Veel en groot buitenblad, zwak en vrij fijn gebobbeld, geelgroen tot groen van kleur. Kool vast, rond tot hooggrond, groot.

Langedijker Vroege Gele

Het vroegste gele ras. Produktief.

Zaai: begin februari. Oogst: juli.

Gewicht: 1,5-2,0 kg.

Stronk kort. Blad opgericht, komvormig, weinig en matig fijn gebobbeld, geelgroen. Kool vast, matig groot, rond tot hooggrond.

Late Putjes

Laat herfstras van groene savooiekool, dat enige vorst verdraagt.

Zaai: mei-half juni. Oogst: half oktober-december.

Gewicht: 1,5-2,0 kg.

Stronk matig lang. Vrij veel buitenblad, groen tot donkergroen, matig sterk en vrij grof gebobbeld. Kool met putje, rond tot hooggrond, matig gebobbeld, matig vast, groen.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1971-1972

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	vroegheid ¹⁾
Putta	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	6
Late Putjes	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	4
Late Putjes Zwindra	N.V. C.W. Pannevis, Enkhuizen	6

¹⁾ 1 = zeer laat; 9 = zeer vroeg.

Ostara

K.: Pannevis/West-Friesland, Enkhuizen.

Groene savoieikoolras, geschikt voor de late herfstteelt. Is in tegenstelling met de andere herfststrassen tevens geschikt voor de vroege winterteelt daar het enige vorst vrij goed verdraagt.

Zaai bij herfstteelt: 2e helft mei. Oogst: november-december.

Zaai bij winterteelt: begin juni. Oogst: half december tot half januari.

Gewicht: 1,0–1,5 kg.

Vrij veel buitenblad, sterk en vrij fijn gebobbeld, grijsgroen. Kool iets platrond tot rond, vrij vast, groen, matig gebobbeld.

Aanbevolen in de praktijkproeven 1971–1972.

Vroege Groene Spitse

Vroeg ras.

Zaai: september of februari. Oogst: half juni-half juli.

Gewicht: 0,75–1,5 kg.

Weinig, vrij grof gebobbeld, grijsgroen omblad. Kool spits tot stompspits, weinig gebobbeld.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1969

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door		
		vroegheid ¹⁾	hoeveelheid blad ²⁾
Vroege Groene Spitse	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	7,0	6,3
Allervroegste Groene Spitse	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	5,7	6,3

¹⁾ 1 = zeer laat, 9 = zeer vroeg. ²⁾ 1 = weinig blad, 9 = veel blad.

Winterkoning

Het meest winterharde groene savoieikoolras. Langzaam groeiend ras dat vrij vroeg geplant moet worden om een maximale opbrengst te geven.

Zaai: 2e helft mei–1e helft juni. Oogst: eind december–februari.

Gewicht: 1,0–1,5 kg.

Veel buitenblad, matig sterk maar zeer fijn gebobbeld, grijsgroen, met sterke wasbedekking. Kool iets platrond, matig vast, vrij sterk gebobbeld.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1971-1972

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	vroegheid ¹⁾
Harda	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	2
Wigro 2125	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	1
Wigro 4998	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	1
Winterkoning	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	1
Winterkoning	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	2
Winterfürst	Fa. Nic. Stam, St. Pancras	1
Winterfürst	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	1

¹⁾ 1 = zeer laat; 9 = zeer vroeg.

schorseneer*Scorzonera hispanica* L.

Het areaal bedroeg in 1972 ongeveer 50 ha.

Schorseneren worden vooral in de herfst- en wintermaanden aangevoerd en brengen in totaal bijna 0,5 miljoen gulden op. De teelt van schorseneren vindt vooral plaats op lichtere gronden, zoals die bijvoorbeeld te vinden zijn in de omgeving van 's Gravenzande, Beverwijk en Venlo.

De schorseneer is een overjarig gewas, dat als éénjarig wordt geteeld voor de wortels en in het tweede jaar doorschiet en gaat bloeien. Sommige planten schieten reeds in het eerste jaar, een euvel dat door selectie is te verminderen.

Het gewas is winterhard. Opneming van de wortels vóór de winter is niet noodzakelijk. De kleur van de huid moet zwart zijn. Om mooie lange, rechte, onvertakte wortels te kunnen vormen moet de schorseneer worden geteeld op een lichte, losse grond met een gunstige waterhuishouding.

In het verleden werden in hoofdzaak drie rassen onderscheiden, namelijk Duplex, die door Royal Sluis te Enkhuizen werd geïntroduceerd, Eénjarige Nietschieters en Russische Reuzen. Daar door vrijwel alle selectiebedrijven in de richting van een lange, zware „Nero” wordt geselecteerd is het vrijwel onmogelijk geworden deze rassen nog te onderscheiden.

Snij-, struik- of bosselderij dient tot het kruiden van spijzen.
De volgende rassen kunnen worden aanbevolen:

Amsterdamse Fijne Donkergroene

Speciaal voor de teelt onder glas.
Gedrongen groei. Donkergroen, fijn, aromatisch blad. De bladstelen zijn zeer fijn en ontwikkelen zich bij dit ras in zeer groot aantal. De plant schiet niet spoedig door.

Gewone Snij Lange Bos, Grove Struik

Voor voorjaarsteelt in de vollegrond.
Forse groeiwijze, grof van steel en blad. Niet zoveel bladstelen per plant als bij Amsterdamse Fijne Donkergroene.
Grote opbrengst.

Holpijp Weeuwenselderij

Een fors, grof groeiend ras, dat vrij winterhard is en in België veel gevraagd wordt.

Marmerkogel

Dit knolselderijras wordt in de praktijk gebruikt voor de teelt van bladselderij. Het produkt is bestemd voor de verwerkende industrie. Men zaait 4-6 kg op een afstand van $\pm 12\frac{1}{2}$ cm.
Knolselderij groeit vrij langzaam. Het blad is echter donkerder van kleur, heeft een hoger gehalte aan droge stof en is aromatischer dan dat van snijselderij.

Westlandse Fijne

Matig hoog wordend met een groot aantal bladeren. Bladeren fijn, hoewel iets grover dan van de Amsterdamse Fijne Donkergroene. Van de snijselderijrassen het meest geschikte ras voor de conservenindustrie.

Zwolse Krul

Wordt bij Zwolle onder glas en in de vollegrond geteeld.
De bladeren zijn zeer fijn en diep ingesneden, zodat ze pluimvormig lijken. Zeer aromatisch. Tamelijk winterhard.

Het sjalottenareaal is de laatste jaren vrij constant. Het beslaat jaarlijks ongeveer 150 ha. De handelsproduktie schommelt tussen 3 en 4 miljoen kg ter waarde van ongeveer 2 miljoen gulden.

Het merendeel van de hier te lande geteelde sjalotten is bestemd voor plantgoed. Een klein gedeelte wordt afgezet voor consumptie. Sjalotten worden rauw als toekruid gebruikt of ingemaakt op de wijze van zilveruitjes.

De belangrijkste teeltcentra zijn West-Friesland en de omgeving van Ouddorp op Goeree-Overflakkee.

In Noord-Holland worden uitsluitend sjalotten van het Strogele-type geteeld; in de omgeving van Ouddorp wordt uitgegaan van het ras Ouddorpse Bruine.

Sjalotten worden langs vegetatieve weg vermenigvuldigd. Dit heeft tot gevolg dat verschillende ziekten, zoals mozaïek, kroef en valse meeldauw gemakkelijk met het plantgoed kunnen overgaan.

De teelt en de afzet van plantsjalotten staat onder contrôle van de NAKG. Goedgekeurde partijen worden gecertificeerd. Alleen dergelijke partijen mogen in het verkeer worden gebracht.

Noordhollandse Strogele

Fors gewas. De eigenschappen produktiviteit en duurzaamheid zijn gunstig ontwikkeld. Gevoelig voor valse meeldauw. Ter voorkoming van een te welige loofontwikkeling moet de stikstofgift zorgvuldig bepaald worden.

Zeer gevoelig voor optreden van bloemstengels. Het verdient aanbeveling niet te planten voor de eerste helft van april. Voorts kan door tijdelijke warme bewaring bloemstengelvorming worden tegengegaan. De sjalotten worden hiertoe na de warmwaterbehandeling in januari of februari 4-6 weken bij 20°C gezet.

In vergelijking met de gemiddelde vertegenwoordigers van het Strogele-type valt de selectie D 13 op door een mindere gevoeligheid voor bloemvorming en een hogere produktiviteit.

Ouddorpse Bruine

Oogstzeker. Minder produktief en duurzaam dan de Noordhollandse Strogele. Zeer geringe neiging tot bloemvorming. Kan derhalve vroeg worden geplant. De eigenschap vroegrijpheid is gunstig ontwikkeld. Vrijwel onvatbaar voor valse meeldauw.

Kropsla wordt in Nederland zowel onder glas als in de vollegrond geteeld. Onder glas behoort het tot de drie belangrijkste gewassen. De aanvoer van glassla steeg van 151 miljoen kroppen in 1960 tot ruim 600 miljoen kroppen ter waarde van 125 miljoen gulden in 1972. Dit is mede het gevolg van de betere rassen die in de handel zijn gebracht. Hierdoor en door een beter inzicht in de teeltmethode is het thans zelfs mogelijk het jaar rond glassla te telen (6 à 7 keer sla in dezelfde kas in één jaar). Het areaal kropsla in de vollegrond bedroeg in 1972 ongeveer 1700 ha. De aanvoer was in 1972 148 miljoen kroppen ter waarde van 24 miljoen gulden.

Van de witschimmel (*Bremia lactucae*) komen thans in Nederland vijf fysio's voor, de vijfde overigens nog slechts plaatselijk. De verspreiding gaat als regel evenwel snel. Dit betekent dat alle voorheen witresistente rassen thans weer kunnen worden aangetast. Op veel plaatsen zal de resistentie tegen de eerste fysio's nog wel voldoende zijn.

Al naar gelang het tijdstip van oogsten enz. worden de volgende teelten onderscheiden.

Normale en late zomerteelt onder glas – oogst juni tot half oktober

Op bescheiden schaal wordt de laatste jaren sla in de zomer onder glas geteeld. Het grootste gedeelte hiervan vindt plaats in de late zomerteelt. Slechts op enkele bedrijven oogst men midden in de zomer sla onder glas. Met veel zorg kan met enkele glasslarassen die laat doorschieten en weinig randgevoelig zijn een produkt van redelijke kwaliteit worden verkregen.

Vroege en late herfstteelt onder glas – oogst oktober tot december

Voor de herfstteelt dient men een ras te kiezen dat bij relatief hoge temperaturen en afnemende lichtintensiteit goed blijft doorgroeien, stevige kroppen geeft en weinig gevoelig is voor rand en aanslag. Vooral in de herfst kan na stomen veel stoomschade optreden.

Vroege en late winterteelt onder glas – oogst januari tot februari

De wintermaanden vormen als regel een moeilijke periode voor de slateelt onder glas. In de winterteelt krijgt het gewas zeer weinig licht, waardoor de groei traag verloopt en graterige kroppen ontstaan. Het spreekt dus vanzelf dat voor die tijd rassen met een gedrongen bouw en die bij weinig licht het snelst groeien het best zullen voldoen.

Vroege en late voorjaarsteelt onder glas – oogst maart tot begin mei

Naarmate de sla van deze teelt later wordt aangevoerd neemt als regel de kwaliteit toe, dit o.a. als gevolg van de toenemende hoeveelheid licht.

Voor deze teelt is het belangrijk een ras te kiezen dat niet gevoelig is voor gewoon rand en goed doorgroeit.

Zeer late voorjaarsteelt onder glas – oogst mei tot begin juni

De rassen voor deze niet vorstvrij gehouden teelt moeten weinig vorstgevoelig zijn. Verder speelt de gevoeligheid voor gewoon rand een belangrijke rol.

Gelichte teelt – oogst mei tot juni

Voor deze teelt is het noodzakelijk dat de rassen een behoorlijke weerstand bezitten tegen ongunstig weer (slagregens en harde wind) en niet roodkleuren.

Voorjaarsteelt in de vollegrond – oogst half mei tot eind juni

De specifieke weeuwenteelt neemt steeds meer af ten gunste van zaaien in december en januari. Zaaien in januari vermindert het risico bij de plantenopkweek en ver-

groot de oogstzekerheid. In deze teelt is rand het grootste probleem.

Zomerteelt in de vollegrond – oogst half juni tot half september.

In deze teelt vormt virus een ernstig probleem, bij ter plaatse zaaien in nog iets sterkere mate dan bij uitplanten. Het beschikbaar komen van virusresistente rassen is vooral voor deze teeltperiode van groot belang, temeer omdat door toenemende mogelijkheden van precisiezaai, voor bepaalde bedrijfstypen ter plaatse zaaien aantrekkelijker wordt.

We onderscheiden vroege zomerteelt (oogst half juni tot half juli), middenzomerteelt (oogst half juli tot half augustus) en late zomerteelt (oogst half augustus tot half september).

Herfstteelt in de vollegrond – oogst half september tot einde van het seizoen.

Ook in de herfstteelt kan virus veel kroppen waardeloos maken en daarnaast is, vooral in het zuiden en oosten van het land, meeldauw (wit) een probleem van de eerste orde.

Naarmate het seizoen vordert, worden de groeiomstandigheden ongunstiger, worden zwaardere eisen aan de rassen gesteld en wordt de keuze meer beperkt.

rassentabel vollegrondssla

selectie/ras	type ¹⁾	voor- jaars- teelt	zomerteelt			teelt herfst-
			vroeg	midden	laat	
Anitra	S		A	A	A	
Bergina	N		A	A		
Blondine		A				
Brilliant	N		A	A	A	
Brunhilde			A	A	A	
Capo					A	
Chica		N				
Darka				A		
Excellent	H		A	A	A	
Excello	S		A		A	
Great Lakes ²⁾		B	B			
Groso				B	B	
Helga		A	A	A	A	A
Hilde	H	A	A	A	A	
Irma	H-S		A	A	A	
Kagraner Sommer					B	
Magna	H-S		A	A	A	
Marco	H		A		A	
Massa	N		A		A	
Mathilde	H		A	A		
Neckarreuzen	N				A	
Nr. 7028	H-S				A	A
Olof		A	A	A	A	A
Plena	H		A	A		
Prado	H		A	A		
Premier Great Lakes ²⁾		B	B			
Relly	N		A	A		
Resistant				B	B	
Rigoletto	H-S		A			
Saskia	H-S		A		A	
Savio				A	A	
Silvester						B
Suzan	S	A	A	A		
Swift		A	A	A		
Triomf	N				A	
Wonder van Voorburg					B	
Wovo	W				B	

¹⁾ H: zie Hilde, N: zie Neckarreuzen, S: zie Suzan, W: zie Wonder van Voorburg, H-S: zie Suzan. ²⁾ ijsslaras.

sla

rassentabel glassla

ras	teelt:		late zomerteelt	vroege herfstteelt	late herfsttee
	planttijd:	mei- 15 aug.	15-30 aug.	1-15 sept.	16-30 sept.
	oogsttijd:	begin juni- half sept.	half sept.- half okt.	begin okt.- half nov.	half nov. dec.
Amora			B	A	A
Ardito					
Blondine					
Bremex		N	N		
Brioso					
Deci-Minor				A	A
Deciso			B	A	A
Jabé					
Klock					
Lavina					
Liba					
Magiola					
Miranda				A	A
Noran		B	B		
Ostinata		A	A	A	
Plenos		B	B		
Plus					A
Portato					
Rapide					
Riposo ¹⁾					
Solito ¹⁾					
Tonika					

¹⁾ onvatbaar voor de vier in Nederland meest voorkomende fysio's van de witschim mel.

vroeg winterteelt	late winterteelt	vroeg voorjaarsteelt	late voorjaarsteelt	zeer late voorjaarsteelt	gelichte teelt
okt.	nov.	dec. - jan.	febr.- mrt.	april	mrt.- april
jan.- begin febr.	febr.	mrt.	april- begin mei	mei- begin juni	mei- juni
B					A B
			N	N	
B	A	A			
A	A	A	A		
B					
		B	A		
		B	B		
		N	N		B
		A	B		
A	A	A	A		
	B	B	A	A	
		B	A	A	
	B	B	A	A	
A	A	A	A		
B	B	B			
B	B	B			
		N	N		
		B	A		
		B	B		

Amora

K.: B.V. Leen de Mos, 's-Gravenzande.

Voldoet onder glas goed in de herfstteelt, vrij goed in de late zomer- en de vroege winterteelt.

Gewas: vertoont veel overeenkomst met Deciso maar lijkt wat zachter. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: middelmatig snel.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: middelmatig gevoelig voor stoomschade.

Voor verdere beschrijving zie Deciso.

Ardito

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1968.

Voldoet goed in de gelichte teelt.

Gewas: het blad is wat donkerder dan van Blondine en Liba die ook wel in de gelichte teelt worden gebruikt. Vormt goede kroppen. Het blad bevat geen anthocyaan.

Schietneiging: vrij sterk voor een gelichte teelt.

Zaadkleur: zwart.

Ziekten en beschadigingen: het ras is goed bestand tegen ongunstige weersomstandigheden. Tamelijk gevoelig voor koude.

Blondine Westlandia, Excelsior, Twello's Vroegste Gele

Voldoet vrij goed in de gelichte teelt op de wat zwaardere gronden waar een compacte groei mag worden verwacht en voldoende beschutting aanwezig is tegen koude, schrale wind. Gaf voorts goede resultaten bij vroege voorjaarsteelt in de vollegrond.

Gewas: groeit snel. Het blad is geelgroen. Vormt een grote, goed sluitende krop; onderkant is nogal grofnervig en vaak wat graterig. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: weinig.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor rand, nogal gevoelig voor koude, schrale wind direct na het lichten.

Bremex

K.: N.V. C.W. Pannevis, Enkhuizen.

Beproevenswaardig ras voor de zomerteelt en de late en zeer late voorjaarsteelt onder glas.

Gewas: groeit snel. Vormt lichtgroen, gebobbeld, zacht blad, vooral in de zomer-teelt. Het blad bevat geen anthocyaan.

Schietneiging: zeer gering. Vormt een bandvormige schietstengel.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: zeer gevoelig voor stoomschade.

Brioso*K. : B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r. : 1970.*

Voldoet vrij goed in de vroege winterteelt en goed in de late winter- en de vroege voorjaarsteelt onder glas.

Gewas: groeit wat sneller dan Portato. Het blad is licht van keur en vrij zacht. De kropomvang is wat geringer dan die van Rapide. De krop sluit matig. De onderkant is goed gesloten. Het gewicht valt wel eens wat tegen. Het doseren van CO₂ verdient extra aanbeveling daar het gewas anders gauw te zacht wordt, vooral in een geforceerde teelt. Gedurende de eerste weken na het uitplanten zijn hoge temperaturen gewenst. Het blad bevat anthocyaan en kan bij lage temperaturen, droogte e.d. dus rood verkleuren.

Schietneiging: vrij sterk.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor glazigheid. Minder gevoelig voor rand dan Rapide. Tamelijk gevoelig voor stoomschade.

Brunhilde*K. : B.V. Rijk Zwaan, De Lier.*

Voldoet goed in de vroege, midden- en late zomerteelt in de vollegrond.

Gewas: vormt normaalgroene tot lichtgroene, zeer vaste krop van normale grootte, aan de bovenzijde goed en aan de onderzijde redelijk goed sluitend. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: weinig.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: weinig gevoelig voor rand.

Capo

*K. : Karl Hild, Marbach am Neckar, West-Duitsland.
V. : Gebroeders Broersen, Tuijnhorn.*

Voldoet goed in de late zomerteelt in de vollegrond.

Gewas: vormt tamelijk grote, lichtgroene, redelijk vaste, goed sluitende krop. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: zeer weinig.

Zaadkleur: zwart.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor rand.

Chica*K. : B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r. : 1970.*

Dit ras, waarmee nog weinig ervaring is opgedaan, is beproevenswaardig voor vroege vollegrondsteelt.

Gewas: vormt een grote, vaste, goed sluitende, lichtgroene krop. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: weinig.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: wat gevoelig voor rand.

Darka

K.: N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen. Kw.r.: 1972.

Voldoet goed in de middenzomerteelt in de vollegrond.

Gewas: vormt matig grote, donkergroene, vaste, goed sluitende krop. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: weinig.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: zeer weinig gevoelig voor rand.

Deci-Minor

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1968.

Voldoet onder glas goed in de herfst-, winter- en in de vroege en late voorjaarsteelt. Gewas: de bladkleur is wat donkerder dan van Rapide. De kroppen sluiten beter dan van Deciso, zijn aan de onderkant beter gesloten maar kunnen in de wintersteelt onder lichtarme omstandigheden ook nog wel graterig worden. De kroppen worden niet zo groot van omvang. Laat zich behoorlijk forceren; de krop blijft toch redelijk gesloten. De krop is steviger dan van Rapide. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: middelmatig sterk.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: in de herfststeelt wat gevoeliger voor aanslag dan Deciso. Bij oogsten in december komt soms nerfrand voor. Is weinig randgevoelig. Betrekkelijk weinig gevoelig voor stoomschade.

Deciso

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1962.

Kan worden gebruikt in de late zomerteelt onder glas, voldoet goed in de herfststeelt en vrij goed in de vroege wintersteelt onder glas. Het verdient aanbeveling Deciso op welige gronden een ruimere plantafstand te geven. Deciso wordt op klei- en veengronden (gronden met een grote vochtcapaciteit) wel met succes geteeld om in januari zware sla te kunnen oogsten.

Gewas: het blad is vrij donkergroen en glad. Op de meeste gronden is de omvang normaal en de geslotenheid van onderen goed. Kan op welige grond en in donkere kassen echter onvoldoende kroppen en is dan ook vaak graterig. Onder deze omstandigheden kan Deci-Minor beter voldoen. Bevat geen anthocyaan in het blad. Schietneiging: middelmatig sterk; niet zaaien vóór 5 augustus; de planten tot 20 augustus een kortedag-behandeling ¹⁾ geven daar anders het risico groot is dat de kroppen voortijdig gaan schieten.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: tamelijk gevoelig voor stoomschade. Op gestoomde grond voldoen Deci-Minor en Plus vaak beter. Niet bijzonder gevoelig voor aanslag.

¹⁾ Onder kortedag-behandeling wordt verstaan het nauwkeurig verduisteren van de planten van 's avonds 6 uur tot 's ochtends 7 uur of alleen tot 's ochtends 8 uur.

Weinig gevoelig voor droogrand. Wel gevoelig voor gewoon rand. Overigens wel een sterk ras.

Great Lakes

Een ijssla, die in de voorjaars- en vroege zomerteelt in de vollegrond vrij goed voldoet.

Gewas: bladeren bros en knappend met getande en golvende bladranden en dikke nerven. Vormt een zeer grote, zeer vaste en zeer donkergroene krop, die aan de bovenzijde goed sluit. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: zeer weinig.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: tamelijk gevoelig voor rand.

Grosso Pfann's Grosser Sommer

K.: Fritz Pfann, Nürnberg, West-

Duitsland. V.: B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude. Kw.r.: 1965.

Voldoet vrij goed in de midden- en late zomerteelt in de vollegrond. Bij latere herfstteelt in de vollegrond lijkt de kropkwaliteit tegen te vallen door onvoldoende vastheid en sluiting.

Gewas: vormt een grote, matig vaste en grijsgroene krop, die aan de bovenzijde matig sluit; de sluiting aan de onderzijde is vrij goed tot goed. Krypt laat. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: zeer weinig.

Zaadkleur: zwart.

Ziekten en beschadigingen: zeer weinig gevoelig voor rand

Helga

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1971.

Een vollegrondsrass dat veel op Hilde lijkt. Voldoet goed in de voorjaarsteelt, alle zomerteelten en in de herfstteelt.

Gewas: vormt een grote, vaste en lichtgroene krop, die aan de boven- en onderzijde goed sluit. Krypt iets laat. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: weinig.

Zaadkleur: zwart.

Ziekten en beschadigingen: weinig gevoelig voor rand.

sla

Hilde (Excellent, B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen; Marco (zwartzadig), B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht; Mathilde, B.V. Rijk Zwaan, De Lier; Plena, N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen; Prado, Royal Sluis, Enkhuizen).

K.: *Prof. A. G. Dunon, Leuven, België. V.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).*

Slaras dat in de voorjaars- en zomerteelt goed voldoet. Zie voor de verschillende zomerteelten aanbevolen herkomsten de rasantabel vollegrondssla.

Gewas: vormt een grote, vaste en normaalgroene krop, die aan de bovenzijde goed sluit. De onderzijde is wat minder goed gesloten. Bevat geen anthocyaan in het blad. Schietneiging: weinig.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: weinig gevoelig voor rand.

Jabé

K.: *N.V. v/h T. v. d. Beukel Azn., Monster.*

Voldoet vrij goed in de vroege voorjaarsteelt en goed in de late voorjaarsteelt onder glas mits vóór eind april wordt geoogst.

Gewas: vertoont vrij veel overeenkomst met Magiola maar verschilt daarvan door het donkerder blad, de vlakkere groei, de vroegere kropvorming, de wat geringere omvang, de wat minder gesloten kroppen. Verdient op welige gronden de voorkeur boven Magiola. Bevat geen anthocyaan.

Schietneiging: sterk.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: middelmatig gevoelig voor stoomschade.

Kagraner Sommer Zomerkoning

Geintr.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht.

Voldoet redelijk goed in de latere zomerteelt in de vollegrond. Komt speciaal in een klimaat met droge, hete zomers tot zijn recht. Hierdoor zijn de resultaten in ons land vaak wisselvallig.

Gewas: vormt een matig grote, geelgroene, iets losse krop, die vooral aan de bovenzijde matig gesloten is. Kropt laat.

Schietneiging: weinig.

Zaadkleur: zwart.

Ziekten en beschadigingen: tamelijk weinig gevoelig voor rand.

Kloek

K.: *N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen. Kw.r.: 1962.*

Voldoet vrij goed in de voorjaarsteelt onder staandglas.

Gewas: groei matig snel, voor vroege teelten niet vlug genoeg. Kropt vrij goed. De krop is goed van omvang en van onderen goed gesloten. Bevat anthocyaan en kan dus bij lage temperaturen, droogte e.d. rood verkleuren.

Schietneiging: tamelijk sterk.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: matig gevoelig voor gewoon rand. Tamelijk gevoelig voor stoomschade.

Lavina

K.: Fa. A. Vogelaar, Poeldijk.

Beproeverswaardig in de voorjaarsglasteelt, mits vóór half april wordt geoogst. Vertoont enige overeenkomst met Magiola maar groeit wat sneller en vormt een wat royalere krop. Bevat geen anthocyaan.

Schietneiging: sterk.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: middelmatig gevoelig voor stoomschade.

Liba

K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen en het Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk. Wordt in de handel gebracht door verschillende zaadfirma's.

Voldoet redelijk in de gelichte voorjaarsteelt onder koud platglas.

Gewas: vormt een grote, vrij losse, geelgroene krop, die aan de onderzijde tamelijk goed gesloten is. De sluiting van de bovenkant is matig. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: middelmatig sterk; kan in een late gelichte teelt te snel doorschieten.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: bij gelichte voorjaarsteelt onder koud platglas is dit ras weinig gevoelig gebleken voor slecht weer, gewoon en droogrand. Tamelijk gevoelig voor koude.

Magiola

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1962.

Voldoet goed in de vroege en vrij goed in de late voorjaarsteelt onder glas mits vóór 20 april wordt geoogst.

Gewas: krypt goed en is van onderen goed gesloten. Vormt zeer mooie kroppen. Bevat geen anthocyaan.

Schietneiging: sterk, waardoor dit ras niet kan worden aanbevolen als na 20 april wordt geoogst.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: vrij sterk tegen vorst, niet erg randgevoelig. Tamelijk gevoelig voor stoomschade.

Miranda

K.: B.V. Leen de Mos, 's-Gravenzande.

Voldoet onder glas goed in de herfst-, winter- en de vroege en late voorjaarsteelt.

Gewas: het blad is vrij donker en stevig. De krop blijft wat open. Goede groei, ook bij lage temperatuur, maar bij te weelderige groei blijven de kroppen soms te los. Bevat geen anthocyaan.

Schietneiging: middelmatig sterk; na begin mei bestaat kans op doorschieten, schiet dus sneller dan Noran en Plenos.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: niet bijzonder randgevoelig; minder randgevoelig dan Rapide en Magiola. Weinig gevoelig voor stoomschade.

Neckarreuzen (Bergina, B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk; Brilliant, N.V.C.W. Pannevis, Enkhuizen; Massa, B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht; Relly, B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht; Triomf, B.V. v/h A. Zwaan Jr., Enkhuizen)

K.: Karl Hild, Marbach am Neckar, West-Duitsland. V.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Voldoet goed voor zomerteelt in de vollegrond. Zie voor de verschillende zomerteelten aanbevolen herkomsten de rassentabel vollegrondssla.

Gewas: vormt een grote, wat grijziggroene, vaste krop, die aan de bovenzijde matig, aan de onderzijde goed sluit. Kropt vrij laat. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: weinig.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: weinig gevoelig voor rand.

Noran

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1966.

Voldoet door de geringe schietneiging en de geringe gevoeligheid voor gewoon rand vrij goed in de zomer-, de late winter- en de vroege voorjaarsteelt onder glas en goed in de late en zeer late voorjaarsteelt onder glas, mits niet vóór maart wordt geoogst. Soms treedt in de winter- en vroege voorjaarsteelt glazigheid op en vooral op bedrijven waar het bestrijdingsmiddel PCNB was gebruikt, kwamen plaatselijk veel kroppen voor met bruine nerven. In de wintersteelt zijn de kroppen veelal te graterig. Wanneer het gewas lang blijft staan, vertoont Noran soms dubbele harten. Voldoet het best op de lichte gronden.

Gewas: groeit aanvankelijk langzaam. Het is gewenst in het begin de groei te stimuleren daar anders de kroppen nog wel eens te klein van omvang blijven. De kroppen sluiten aan de bovenzijde weinig en de onderste bladeren liggen te plat op de grond. Bij veel licht vertonen ze een te compacte bouw. Bevat anthocyaan in het blad.

Schietneiging: zeer traag; de bloemstengel is sterk bandvormig. Een kortedagbehandeling heeft weinig invloed.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: is weinig gevoelig voor „gewoon” rand. Heeft bij de oogst meestal veel geel blad en is nogal gevoelig voor aanslag en glazigheid en bij gebruik van PCNB in de winter- en vroege voorjaarsteelt ook voor bruine nerven. Soms ontstaat hierop rand. Iets vorstgevoelig. Middelmatig gevoelig voor stoomschade.

Olof*K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.). Kw.r.: 1972.*

Een vollegrondssla, die goed voldoet in de voorjaarsteelt als later kroppend ras, en in de zomer- en herfstteelt.

Gewas: vormt een grote, vaste en normaalgroene krop, die aan de boven- en onderzijde goed sluit. Kropt laat. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: weinig.

Zaadkleur: zwart.

Ziekten en beschadigingen: iets gevoelig voor rand.

Ostinata*K.: B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk. Kw.r.: 1970.*

Voldoet goed in de zomerteelt, de vroege herfstteelt en de late en zeer late voorjaarsteelt en vrij goed in de vroege voorjaarsteelt onder glas.

Gewas: vertoont enige overeenkomst met Noran. Blijft in de vroege voorjaarsteelt vooral op zwaardere grond vaak te klein van omvang. Het is gewenst de weggroei vlot te laten verlopen. Heeft evenals Noran soms veel geel blad. Bevat geen anthocyaan.

Schietneiging: zeer gering. Heeft een bandvormige schietstengel.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor aanslag, weinig gevoelig voor stoomschade.

Plenos*K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1968.*

Voldoet onder glas vrij goed in de zomerteelt, de late winter- en vroege voorjaarsteelt en goed in de late en zeer late voorjaarsteelt.

Gewas: vertoont veel overeenkomst met Noran, maar de kroppen worden royaler van omvang. Vooral op kleigronden is dit gunstig gebleken. Voor de teelt in de zomer onder glas voldoet Plenos meestal beter dan Noran. Bevat anthocyaan.

Schietneiging: zeer gering; heeft evenals Noran een bandvormige bloemstengel.

Een kortedagbehandeling heeft weinig invloed.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: net zo sterk tegen rand als Noran. Evenals Noran zeer gevoelig voor aanslag. Zeer weinig gevoelig voor stoomschade.

Men raadplege ook de beschrijving van Noran.

Plus Amanda Plus*K.: B.V. Leen de Mos, 's-Gravenzande.
Kw.r.: 1972.*

Voldoet goed in de late herfstteelt, de winter- en de vroege en late voorjaarsteelt onder staandglas.

Gewas: groeit wat trager en wat opgerichter dan Deci-Minor en onderscheidt zich van dit ras door een bandvormige schietstengel. Onderkant goed gesloten. Bevat geen anthocyaan.

Schietneiging: middelmatig snel.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: zeer weinig gevoelig voor stoomschade. Iets gevoelig voor droogrand.

Portato

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1970.

Voldoet onder glas vrij goed in de winter- en vroege voorjaarsteelt, als in het begin van de teelt wat extra warmte wordt gegeven en de grond een vlotte groei mogelijk maakt.

Gewas: de kropvorm is goed maar de kroppen blijven iets kleiner dan van Brioso. De onderkant van de kroppen is zeer mooi gesloten en minder vlak dan die van vele andere rassen. Bij trage groei is de kropomvang vaak onvoldoende en valt het gewicht tegen. Het is daarom gewenst wat te forceren en extra CO₂ te geven. Bevat geen anthocyaan.

Schietneiging: middelmatig sterk.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: in het blad komt gemakkelijk glazigheid voor. Tamelijk gevoelig voor stoomschade.

Premier Great Lakes

Een ijssla die in de voorjaars- en vroege zomerteelt in de vollegrond vrij goed voldoet. Is in de voorjaarsteelt een week vroeger dan Great Lakes, maar in de zomerteelt is er vrijwel geen verschil in vroegheid.

Gewas: komt als type overeen met Great Lakes, maar heeft fijner blad. Vormt een uniforme, grote, vaste, donkergroene krop, die aan de bovenzijde goed sluit.

Schietneiging: zeer weinig.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: tamelijk gevoelig voor rand.

Rapide

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1963.

Voldoet vrij goed in de winterteelt en de vroege voorjaarsteelt onder staandglas wanneer in februari of begin maart wordt geoogst.

Gewas: het blad is zacht en tamelijk lichtgroen. Groeit snel. Heeft voldoende omvang terwijl de bouw toch compact is. Onder gunstige groeiomstandigheden heeft Rapide goed gesloten kroppen. Bij weinig licht en/of in snelle teelten worden de kroppen graterig. Sluit aan de bovenzijde minder dan Vitesse. Bevat geen anthocyaan.

Schietneiging: middelmatig sterk.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: we hebben de indruk dat Rapide terrein gaat verliezen aan rassen, die minder vatbaar zijn voor gewoon rand of steviger kroppen geven, zoals Deci-Minor. Zeer gevoelig voor stoomschade.

Resistent*K.: Royal Sluis, Enkhuizen.*

Voldoet redelijk goed in de midden- en late zomerteelt in de vollegrond. Gaf de indruk wat gevoelig te zijn voor de groeiomstandigheden.

Gewas: vormt een matig grote, donkergroene, vaste krop, die echter aan de bovenzijde matig sluit. De sluiting aan de onderzijde is goed. Krypt laat. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: weinig.

Zaadkleur: zwart.

Ziekten en beschadigingen: weinig gevoelig voor rand, wat gevoelig voor smeu.

Riposo WR 2900*K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier.*

Beproeverswaardig in de vroege en late voorjaarsteelt onder staandglas.

Gewas: vertoont enige overeenkomst met Solito, maar het blad van Riposo is wat steviger, de kleur is beter en bovendien vormt Riposo een wat grotere krop. Het blad bevat anthocyaan.

Schietneiging: sterk.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: onvatbaar voor de vier in Nederland thans meest voorkomende fysio's van de witschimmel. Weinig gevoelig voor stoomschade. Goed bestand tegen lage temperatuur.

Savio*K.: Karl Hild, Marbach am Neckar, West-Duitsland.**V.: Gebroeders Broersen, Tuitjenhorn.*

Voldoet goed in de midden- en late zomerteelt in de vollegrond.

Gewas: vormt een grote, vrij groene, vaste en tamelijk goed sluitende krop. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: zeer weinig.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: nogal gevoelig voor rand.

Silvester*K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).*

Een vollegrondsras dat vrij goed voldoet in de vroege herfstteelt, mits niet vóór 25 juli wordt gezaaid. In sommige jaren ontstaat bij vroeger zaaien kans op doorschoten kroppen. Voldoet eveneens vrij goed in de late herfstteelt, doordat het bestand is tegen ongunstig herfstweer, waardoor latere zaai goed wordt verdragen. Dit ras is bij herfstteelt het meest geschikt voor de teelt in het Z.O. van ons land, minder geschikt voor de overige gebieden. Silvester heeft bij herfstteelt op zeer groeikrachtige gronden neiging tot vorming van losse kroppen en is daarom onder deze teeltomstandigheden minder geschikt.

Gewas: vormt vlot een grote, tamelijk losse en malse krop, die aan de boven- en onderzijde tamelijk goed sluit. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: weinig.

Zaadkleur: zwart.

Ziekten en beschadigingen: wat gevoelig voor rand, wat gevoelig voor smeul.

Solito

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1970.

Voldoet onder glas vrij goed in de vroege en goed in de late voorjaarseelt.

Gewas: het blad is licht van kleur. Groeit middelmatig snel. De krop sluit zich weinig, is vrij zacht en bij welige groei wat te los. Extra CO₂ is bij dit ras aan te bevelen daar hierdoor het gewas wat steviger wordt. De kropomvang is normaal tot flink. Bevat geen anthocyaan.

Schietneiging: tamelijk sterk.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: vrij sterk tegen gewoon rand. Resistent tegen de vier in Nederland thans meest voorkomende fysio's van de witschimmel. Weinig gevoelig voor stoomschade.

Suzan (Anitra, B.V. v/h A. Zwaan Jr., Enkhuizen; Excello, B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen)

K.: N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen.

Een vollegrondssla, die goed voldoet in de wat latere voorjaarseelt en de zomerteelt. Zie voor de verschillende zomerteelten aanbevolen herkomsten de rasantabel vollegrondssla.

Gewas: vormt een grote en wat lichtgroene krop, die goed sluit. De sluiting aan de onderzijde was bij de vroege voorjaarseelt matig. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: weinig.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: weinig gevoelig voor rand.

Tot het type Hilde met iets geelgroener blad en een gewas dat in zekere mate overeenkomst met Suzan vertoont, kunnen de volgende selecties worden gerekend: Irma, B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht; Magna, B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk; Nr. 7028 (zwartzadig), B.V. v/h A. Zwaan Jr., Enkhuizen; Rigoletto, Royal Sluis, Enkhuizen; Saskia, B.V. Rijk Zwaan, De Lier.

Zie voor de verschillende zomerteelten aanbevolen herkomsten de rasantabel.

Swift

K.: N.V. Jos Huizer, Rijsoord.

Komt vrijwel geheel met Suzan overeen.

Tonika

K.: B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk. Kw.r.: 1967.

Voldoet vrij goed in de vroege en late voorjaarseelt onder glas.

Gewas: de bladeren zijn wat zacht en wat smaller dan van vele andere rassen. Kleur goed. De groei verloopt vrij snel. De bovenzijde van de kroppen blijft soms wat open. Aan de onderkant is de krop goed gesloten. Op groeirijke grond kan de kropomvang te groot worden. Kan een mooi produkt geven. Bevat geen anthocyaan.

Schietneiging: middelmatig sterk.

Zaadkleur: wit.

Ziekten en beschadigingen: is gevoelig voor glazigheid en is niet erg randgevoelig.

Weinig gevoelig voor stoomschade.

Wonder van Voorburg (Wovo, B.V. v/h A. Zwaan Jr., Enkhuizen)

Kan vrij goed voldoen in de herfstteelt in de vollegrond.

Gewas: vormt een krop met breed, geelgroen blad, die bij voldoende ruimte groot wordt. Krop redelijk vast, sluiting aan de bovenzijde matig, aan de onderzijde redelijk goed. Bevat geen anthocyaan in het blad.

Schietneiging: onbekend.

Zaadkleur: zwart.

Ziekten en beschadigingen: in de vroege herfstteelt veelal weinig last van rand.

Spinacia oleracea L.

spinazie

De handelsproduktie van spinazie bedroeg in 1972 ongeveer 51 miljoen kg ter waarde van 15 miljoen gulden. Het areaal spinazie in de vollegrond bedroeg in 1972 ongeveer 2700 ha.

Ruim de helft van de totale spinazieproduktie wordt door de industrie verwerkt.

Hiervan is circa 75% bestemd voor diepvries, terwijl ruim 25% wordt ingeblikt.

Spinazie kan het gehele jaar door worden geteeld, maar de teelt onder glas vindt voornamelijk plaats in de winter- en vroege voorjaarsmaanden. De meeste vollegrondsspinazie wordt in het voorjaar geteeld, terwijl verder vooral de nazomer- en herfstteelt van betekenis is. De vollegrondswinterteelt is van weinig belang.

In verschillende groepen komen naast scherp-, ook rondzadige rassen voor. Over het algemeen verdient rond zaad de voorkeur. Scherp zaad is zeer onaangenaam voor de consument omdat steeds een gedeelte van het zaad in de geougste spinazie terecht komt. De meeste zeer vroege rassen zijn echter scherpzadig.

Voor de late herfst- en vroege voorjaarsteelt onder glas komen vanwege de korte dagen alleen snelgroeende rassen in aanmerking. Voor de late glasteelten is de rassenkeuze wat ruimer, al gaat de voorkeur eveneens uit naar rassen die vroeg kunnen worden gesneden.

Voor de zeer vroege en vroege voorjaarsteelt in de vollegrond worden voor de verse markt en soms voor de industrie ook snelgroeiende rassen gebruikt. Verschillende van deze rassen of selecties behoren tot het Breedblad Scherpzaad-type. Vooral bij de zeer vroege en vroege voorjaarsteelt vinden deze voor wolf vatbare rassen nog waardering door de lagere zaadprijs, wat bij een hoog zaadverbruik van 7-10 kg per are aanspreekt. Er zijn thans snelgroeiende, voor wolf onvatbare rassen, die maar weinig later zijn dan de vroegste wolfgevoelige Breedblad Scherpzaad-selecties in de handel, zodat het gebruik hiervan overweging verdient.

Voor de voorjaars- en de herfstteelt gebruikt men rondzadige, vrij snel groeiende, voor wolf onvatbare rassen.

Vollegrondsrassen voor de zomerteelt mogen niet snel schieten en zaad vormen bij lange dagen. Deze rassen groeien bij korte dagen traag en zijn dan niet bruikbaar. Vollegrondsrassen voor voorjaars- en herfstteelt vormen een overgang tussen de glas- en de zomerrassen.

Bij de teelt voor de verse markt en bij die voor de fabriek gebruikt men dezelfde rassen. Uiteraard verwerkt de industrie alleen vollegrondsspinazie die aan bepaalde kwaliteitseisen voldoet. Op het Sprenger Instituut zijn een aantal in deze lijst opgenomen rassen op geschiktheid voor diepvriezen onderzocht. Tot dusver is nog niet gebleken dat in dit opzicht opvallende rasverschillen bestaan. Van de meeste rassen kon deze geschiktheid voor diepvries als goed worden aangemerkt.

In de vollegrond spelen ziekten en plagen een grote rol bij de spinazieteelt. De meest bekende zijn wolf en mozaïek.

Wolf wordt veroorzaakt door een schimmel, *Peronospora spinaciae*, waarvan thans twee fysio's bekend zijn. Bij vochtig en matig warm weer kan wolf een ware ramp veroorzaken. De beste bestrijding is het gebruik van onvatbare rassen.

Mozaïek is een virusziekte. De veroorzaker is komkommermozaïekvirus, dat ook augurken en komkommers aantast. Deze ziekte kan in de maanden juni, juli, augustus en september hele velden verloren doen gaan. Een gladbladig, enigszins op Nobel gelijkend onvatbaar ras is in de handel gebracht onder de naam Wintra. Het nieuwe ras Symphonie is eveneens onvatbaar voor mozaïek en bovendien onvatbaar voor de wolfschimmel.

Andere eigenschappen die de rassenkeuze bij spinazie bepalen, zijn de bladgrootte, de bladkleur, de lengte van de steel en de voor de winterteelt onder koudglas en in de vollegrond geringe vorstgevoeligheid.

ras	teelt onder koudglas			tuindersteelt in de vollegrond					
	herfstteelt ¹⁾	winter- en vroege voorjaarsteelt ²⁾	late voorjaarsteelt ³⁾	zeer vroege voorjaarsteelt ⁴⁾	vroege voorjaarsteelt ⁵⁾	normale voorjaarsteelt ⁶⁾	zomerteelt ⁷⁾	herfstteelt ⁸⁾	winterteelt ⁹⁾
Artex			B						
Bazaroet							A		
Bergola	A	A	A						
Breedblad Scherp-zaad Zomer				B	B				
Butterflay							A		
Dorema						B	B	B	
Dynamo						B	B	B	
Estivato							B		
Früremona					B	A		A	B
Glare-rond					B				
Glare-scherp	A	A	A	B	B				
Grandura		B	B			B		B	
Hestar						N		N	
Hiverna						N		N	B
Huro			B		B				
Hybride nr. 308						B		A	
Hybride nr. 320						B		A	
Jovita						N		N	
Matares							A		
Melex			B						
Nores							A		
Norveto							A		
Ouverture			N						
Peronex				B	B				
Popeye	B	B	B						
Protekta						A		A	
Resistoflay						A		A	
Subito	A	A	A	B	B	A		A	
Symphonie						A	A	A	
Virtuosa	B	B	B			B		B	
Vital						A		A	
Vitores		N	N						
Vrodos		N	N						
Winterreuzen									B
Wintra								B	

¹⁾ zaaien half september-half oktober. ²⁾ zaaien eind november-half januari.
³⁾ zaaien na half januari. ⁴⁾ zaaien eind december-eind januari. ⁵⁾ zaaien eind januari-eind februari. ⁶⁾ zaaien begin maart-begin april. ⁷⁾ zaaien half april-half juli. ⁸⁾ zaaien half juli-eind september. ⁹⁾ zaaien eind augustus-half september.

spinazie

rassentabel voor teelt, gericht op de industrie

ras	normale voorjaarsteelt ¹⁾	normale voorjaarsteelt ²⁾	zomerteelt ³⁾	herfstteelt ⁴⁾	herfstteelt ⁵⁾	wintersteelt ⁶⁾
Bazaroet		N	B			
Butterflay		N	A			
Estivato			A			
Früremona	A	B		B	A	A
Glares-scherp	B				B	
Grandura	B				B	
Hestar		N		N		
Hiverna		B		B	B	B
Hybride nr. 308	B			B	A	
Hybride nr. 320		B		A		
Jovita	N				N	
Matares		A	B	A		
Maveto		N	B	N		
Nores			A			
Norveto			A			
Protekta	A	B		B	B	
Resistoflay	A	B		B	A	
Subito	B	B			A	
Symphonie		A	B	A		
Vikimun			A			
Vital	A	B		B	A	
Winterreuzen						B
Wintra				B	B	

¹⁾ zaaien begin maart-20 maart. ²⁾ zaaien 20 maart-begin april. ³⁾ zaaien half april-begin mei. ⁴⁾ zaaien half juli-10 augustus. ⁵⁾ zaaien 10 augustus-eind augustus. ⁶⁾ zaaien eerste helft september.

Artex

K. : B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Voldoet vrij goed in de late voorjaarsteelt onder glas.

Gewas: groeit vrij snel. Vormt smal, rechtopstaand blad met lange stelen. Goede kleur.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Schiet onder glas middelmatig snel.

Bazaroet

K. : B.V. Pieterpikzonen, Heerenveen.

Voldoet goed in de vollegrondszomerteelt voor vers gebruik en redelijk goed in de zomerteelt voor de industrie. Voor industrieteelt tevens beproevenswaardig in de voorjaarsteelt voor late zaai.

Gewas: traag schietend. Rond, puntig toelopend, stevig en normaal tot donker-groen blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Bergola

K. : B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk. Kw.r. : 1970.

Voldoet goed in de herfstteelt, de wintersteelt en de voorjaarsteelt onder glas.

Gewas: groeit snel. Vormt zeer groot en breed blad dat vrij plat op de grond ligt. Kleur wat lichtgroen. Schiet onder glas vrij traag.

Zaad: scherp.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Breedblad Scherpzaad Zomer

Voldoet voor verse consumptie redelijk goed in de zeer vroege en vroege voorjaars-teelt in de vollegrond. Door de grote gevoeligheid voor schieten bij hogere tempe-raturen en de vatbaarheid voor wolf alleen te gebruiken voor teelten, waarbij vóór eind februari wordt gezaaid.

Gewas: groeit, ook bij korte dagen, vrij snel. Blad vrij groot en vrij breed met matig spitse top, glad en heldergroen.

Zaad: scherp.

Ziekten: vatbaar voor wolf.

Uit dit grondras is een type geselecteerd met smalle, vrij lange bladeren, die rechtop staan, en vrij lange bladstelen. Hierdoor is dit type gemakkelijk te snijden. Het schiet snel en is iets vroeger. Plaatselijk wordt er de naam „Ezelsoren” aan gegeven. Van beide typen zijn een vrij groot aantal selecties in de handel, waarvan in proeven in 1968 en 1969 de volgende selecties, alfabetisch gerangschikt naar de naam van de zaadfirma, de beste indruk achterlieten.

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	zeer vroege voorjaars- teelt ¹⁾	vroege voorjaars- teelt ²⁾
Vroeg Scherpzaad	B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+	+
Breedblad Scherpzaad	N.V. v/h T. v. d. Beukel Azn., Monster		+
Breedblad Scherpzaad	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen		+
Reuzenblad Scherpzaad 414 Eerste Oogst ³⁾	Coöp. L.T.B., Alkmaar B.V. Rijk Zwaan, De Lier	+	+
Breedblad Scherpzaad	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	+	+
Vroeg Scherpzaad 375 ³⁾	N.V. Struik en Co., Enkhuizen	+	
Breedblad Scherpzaad 385	N.V. Struik en Co., Enkhuizen	+	

¹⁾ + = geschikt voor de aangegeven teeltwijze.

²⁾ + = geschikt voor de aangegeven teeltwijze. Het verdient overweging voor deze teelt wolfresistente rassen te gebruiken. Voor de vroege voorjaarsteelt genoemde Breedblad Scherpzaad-selecties is, in verband met de kans op het optreden van wolf, eind februari wel de uiterste zaaitijd.

³⁾ Ezelsoor-typen, die duidelijk vroeger waren dan de Breedblad Scherpzaad-selecties, die in dit opzicht onderling weinig verschilden.

Butterflay

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r.: 1970.

Voldoet goed in de vollegrondszomerteelt, zowel voor vers gebruik als voor de industrie. Beproevenwaardig voor de industrie in de voorjaarsteelt bij late zaai.

Gewas: zeer traag schietend ras met groot, dik, glad, afhangend en donkergroen blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Dorema

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1968.

Voldoet voor vers gebruik redelijk goed voor de latere voorjaarsteelt, de zomer- en de vroege herfstteelt in de vollegrond.

Gewas: vormt groot, breed, dik, glad en vrij lichtgroen blad. Wat schietgevoelig.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Dynamo

K. : B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r. : 1965.

Voldoet voor vers gebruik redelijk goed voor de wat latere voorjaarsteelt, de zomer- en de vroege herfstteelt in de vollegrond.

Gewas: vormt glad en donkergroen blad. Schiet tamelijk snel.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Estivato

K. : Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r. : 1972.

Voldoet voor vers gebruik redelijk goed en voor de industrie goed in de zomerteelt.

Gewas: zeer traag schietend, zeer produktief ras met vrij groot, zeer stevig blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Früremona

K. : Fa. C. Sperling und Co., Bevensen, West-Duitsland.

V. : T. van Noort, Scheemda.

Voldoet redelijk goed voor de vroege voorjaarsteelt en wintersteelt in de vollegrond en goed voor de normale voorjaarsteelt en de herfstteelt in de vollegrond voor vers gebruik. Voldoet bij teelt voor de industrie vrij goed in de voorjaarsteelt bij late zaai en herfstteelt bij vroege zaai en goed in de voorjaarsteelt bij vroege zaai en herfstteelt bij late zaai. Kan bij herfstteelt nog laat worden gezaaid. Voldoet voorts goed in de wintersteelt voor de industrie.

Gewas: vormt groot en vrij donkergroen blad met stevige bladstelen. Door het ontbreken van „stuivers” kan dit ras een vrij grote oogstspreading verdragen.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Glares-rond

K. : B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht.

Voldoet voor vers gebruik vrij goed in de vroege voorjaarsteelt in de vollegrond.

Gewas: vertoont veel overeenkomst met Glares-scherp maar groeit iets trager en is wat gevoeliger voor vorst.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Glares-scherp

K. : B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht.

Voldoet goed in de herfst-, winter- en voorjaarsteelt onder glas en vrij goed voor vers gebruik in de zeer vroege en vroege voorjaarsteelt in de vollegrond. Voldoet voor de industrie redelijk goed in de voorjaarsteelt bij vroege en in de herfstteelt bij late zaai.

spinazie

Gewas: groeit vrij snel. Het blad is middelmatig breed. Vrij lange bladsteel. Goede bladkleur. Door tragere groei bij vollegrondsteelt is het gewas meer gedrongen en het blad is breder en donkerder groen. Schiet onder glas middelmatig snel.

Zaad: scherp.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Grandura

K.: Gebr. Broersen, Tuitjenhorn.

Voldoet vrij goed in de winter- en voorjaarsteelt onder glas en voor vers gebruik in de normale voorjaars- en herfstteelt in de vollegrond. Voldoet voor de industrie redelijk goed in de voorjaarsteelt bij vroege en in de herfstteelt bij late zaai.

Gewas: groeit vrij snel. Vormt vrij smal blad met vrij lange bladstelen. Schiet onder glas middelmatig snel.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Hestar

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r.: 1972.

Voor vers gebruik beproevenswaardig in de normale voorjaarsteelt en herfstteelt in de vollegrond, en voor de industrie in de normale voorjaarsteelt bij late en in de herfstteelt bij vroege zaai.

Gewas: vrij traag schietend met middellanggesteeld, glad, eirond tot lang-eirond, vrijwel dof en donkergroen blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Hiverna

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Beproevenswaardig voor vers gebruik in de normale voorjaarsteelt en herfstteelt en redelijk geschikt voor de winterteelt in de vollegrond. Voldoet bij teelt voor de industrie redelijk goed in de latere voorjaars-, de herfst- en de winterteelt.

Gewas: vrij snelle groeier met normaalgroen tot donkergroen blad; vrij geringe neiging tot schieten.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Huro

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Voldoet vrij goed in de late voorjaarsteelt onder glas en in de vroege voorjaarsteelt voor vers gebruik in de vollegrond. Vooral op zijn plaats waar smeul een probleem is en minder gelet wordt op vroegheid (snelle groei). Fa. Nunhem adviseert na Kerstmis te zaaien.

Gewas: groeit vrij traag. Het blad is middelmatig breed. Bladstelen matig lang. Goede kleur. Schiet vrij snel door. Weinig vorstgevoelig.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Hybride nr. 308

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Voldoet voor vers gebruik redelijk goed in de normale voorjaarseelt en goed in de herfstseelt in de vollegrond. Voldoet voor de industrie vrij goed in de voorjaars- en herfstseelt bij vroege zaai en goed in de herfstseelt bij late zaai.

Gewas: snelgroeiend met vrij groot, tamelijk breed, stevig, normaalgroen blad met lange bladstelen. Kan slecht herfstweer goed verdragen.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Hybride nr. 320

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Voldoet voor vers gebruik goed in de herfstseelt in de vollegrond en redelijk goed in de normale vollegrondsvoorjaarseelt. Voor herfstseelt niet later zaaien dan half augustus. Voldoet voor de industrie vrij goed in de voorjaarseelt bij late zaai en goed in de herfstseelt bij vroege zaai.

Gewas: vormt vrij groot, breed, stevig, normaalgroen tot donkergroen blad. Kan slecht herfstweer goed verdragen.

Zaad: rond.

Ziekten en beschadigingen: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Jovita

K.: B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude. Kw.r.: 1971.

Beproeverswaardig voor vers gebruik in de normale voorjaars- en herfstvollegrondseelt en voor de industrie in de voorjaarseelt bij vroege en in de herfstseelt bij late zaai.

Gewas: vormt tamelijk kort gesteeld, eirond, matig glanzend en tamelijk donkergroen blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Matares

K.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: 1967.

Voldoet voor vers gebruik goed in de vollegrondsomerteelt en voor de industrie vrij goed in de omerteelt en goed in de voorjaarseelt bij late zaai en herfstseelt bij vroege zaai.

Gewas: vormt groot, breed, vrij dik, vrij glad en olijfgroen blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Maveto

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Voldoet voor de industrie redelijk goed in de omerteelt en is voor hetzelfde doel beproeverswaardig in de normale voorjaarseelt bij late en in de herfstseelt bij vroege zaai.

spinazie

Gewas: traag schietend, traag groeiend ras met matig groot en matig stevig, helder glanzendgroen blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Melex

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Voldoet vrij goed in de late voorjaarseelt onder glas.

Gewas: groeit wat minder snel dan Bergola, Virtuosa e.d.; is ongeveer even vroeg als Huro e.d. Het blad is matig breed, de stelen matig lang. Geeft een mooi produkt. Schiet vrij traag.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Nores

K.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: 1963.

Voldoet voor vers gebruik, zowel als voor de industrie goed in de vollegrondszomerteelt. In verband met de trage groei is het gewenst vóór 20 juli te zaaien.

Gewas: vormt groot, breed, dik, tamelijk glad en donkergroen blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Norveto

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: 1972.

Voldoet voor vers gebruik, zowel als voor de industrie goed in de vollegrondszomerteelt.

Gewas: het gedrongen gewas vormt groot, stevig, dik en donkergroen blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Ouverture

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1968.

Beproevenwaardig in de late voorjaarseelt onder glas.

Gewas: groeit wat minder snel dan rassen zoals Virtuosa en is daardoor ook iets later oogstbaar. Het blad is vrij groot, wat dof en donkerder groen dan Virtuosa e.d. Het blad ligt vrij plat en heeft een korte steel.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Peronex

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Voldoet voor vers gebruik vooral in het zuiden van het land vrij goed in de zeer vroege voorjaarseelt, overigens vrij goed in de vroege voorjaarseelt in de vollegrond. Komt door wat trage groei speciaal voor zaaien eind februari in aanmerking.

Gewas: vormt een mooi gewas met groot, breed, stevig, vrij dik en normaalgroen

tot donkergroen blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Popeye

K.: B.V. v/h A. Zwaan Jr., Enkhuizen.

Voldoet vrij goed in de herfst-, de winter- en de voorjaarseelt onder glas.

Gewas: groeit tamelijk snel. Vrij breed, nogal lichtgroen blad. Middelmatig lange bladstelen. Schiet onder glas middelmatig snel.

Zaad: scherp.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Protekta

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Voldoet voor vers gebruik goed in de normale vollegrondsvoorjaarseelt en de herfststeelt in de vollegrond. Voldoet voor de industrie goed in de normale voorjaarseelt bij vroege zaai en vrij goed in de normale voorjaarseelt bij late zaai en de herfststeelt bij vroege en late zaai.

Gewas: vormt vrij groot, normaalgroen blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Resistoflay (Indures, B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht; Resistoflay, N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen; Rivaal, N.V. Jos Huizer, Rijsoord; Secundo, B.V. Ruiter's Zaden, Andijk; Spartan B, B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen; Spinoza, B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg; Viroka, B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk)

Voldoet voor vers gebruik goed in de normale vollegrondsvoorjaarseelt en de herfststeelt in de vollegrond. Voor de industrie voldoet dit ras goed in de normale voorjaarseelt bij vroege en in de herfststeelt bij late zaai. Voorts vrij goed in de normale voorjaarseelt bij late en in de herfststeelt bij vroege zaai. Groeit vrij snel, wat gepaard gaat met een vrij grote schietneiging. Deze groep is zeer geschikt voor zaaien begin maart.

Gewas: tussen de selecties bestaan verschillen in kleur en stevigheid van het blad, dat meestal vrij groot, stevig en normaalgroen tot iets donkergroen van kleur is.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Subito

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1965.

Voldoet goed in de herfst-, winter- en voorjaarseelt onder glas en voorts goed voor vers gebruik in de normale voorjaars- en herfststeelt en vrij goed in de zeer vroege en vroege voorjaarseelt in de vollegrond. Voldoet voor de industrie vrij goed in de normale voorjaarseelt, zowel bij vroege als late zaai, en goed in de herfststeelt bij late zaai.

spinazie

Gewas: groeit snel. In de winterteelt onder glas groeit Virtuosita iets beter maar als de dagen langer worden is eerder het omgekeerde het geval. Groeit ook in de vroege vollegrondsteelt vrij snel. Vormt groot, breed blad. De bladkleur is middelgroen en de bladstelen zijn middelmatig lang. De bladstand is wat opgerichter dan van Virtuosita. Schiet vrij snel.

Zaad: scherp.

Ziekten en beschadigingen: onvatbaar voor de beide fyso's van de wolfschimmel. Voor vorst minder gevoelig dan Virtuosita, maar gevoeliger dan de in vroege vollegrondsteelt nog veel gebruikte Breedblad Scherpzaad Zomer. Door het zeer grote, dunne blad is Subito in de vroege vollegrondsteelt gevoelig voor ongunstige weersomstandigheden zoals hagel en nachtvorst.

Symphonie

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Dit hybrideras voldoet voor vers gebruik goed in de normale voorjaars-, de zomer- en de herfstteelt in de vollegrond. Voldoet voor de industrie eveneens goed in de normale voorjaarsteelt bij late en in de herfstteelt bij vroege zaai en redelijk goed in de zomerteelt. Dit ras is een uitkomst voor gebieden waar mozaïek een probleem is. Gewas: vrij traag schietend met goede groei-kracht, lange bladstelen, vrij groot, glad, vrij stevig en middel- tot donkergroen blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fyso's van de wolfschimmel en voor komkommermozaïekvirus.

Vikimun

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Voldoet voor de industrie goed in de zomerteelt.

Gewas: vormt vrij groot, rond, stevig, glad en donkergroen blad met korte bladstelen.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor beide fyso's van de wolfschimmel.

Virtuosita

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1963.

Voldoet vrij goed in de herfst-, winter- en voorjaarsteelt onder glas en vrij goed voor vers gebruik in de normale voorjaarsteelt en de herfstteelt in de vollegrond.

Gewas: groeit snel. Het zeer grote blad is lichtgroen en teer. De lichte bladkleur maakt dat het ras voor de vollegrondsteelt soms minder gewaardeerd wordt. Bladstelen kort. Het blad staat vrijwel horizontaal. Schiet middelmatig snel.

Zaad: scherp.

Ziekten en beschadigingen: onvatbaar voor de beide fyso's van de wolfschimmel. Nogal gevoelig voor smeul. Vooral in de herfstteelten op smeulgevoelige gronden zal aan het voorkomen van smeul veel aandacht moeten worden besteed. In de vollegrondsteelt is het blad nogal kwetsbaar.

Vital

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r.: 1966.

Voldoet voor vers gebruik goed in de normale voorjaarsteelt en de herfstteelt in de vollegrond. Voldoet voor de industrie goed in de normale voorjaarsteelt bij vroege en in de herfstteelt bij late zaai, voorts vrij goed in de normale voorjaarsteelt bij late en in de herfstteelt bij vroege zaai.

Gewas: vormt vrij groot, vrij breed en normaalgroen tot donkergroen blad.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Vitores

K.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: 1971.

Beproeverswaardig in de winter- en voorjaarsteelt onder glas.

Gewas: middelmatig snelle groei. Rechtopstaand, matig groot, vrij smal blad. Schiet onder glas middelmatig snel.

Zaad: rond.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Vrodos

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r.: 1968.

Beproeverswaardig in de winter- en voorjaarsteelt onder glas.

Gewas: groeit middelmatig snel. Het liggende blad is breed. Door het wat liggende blad en de korte bladsteel middelmatig vroeg oogstbaar. De kleur is goed, donkerder dan van Virtuosa. Schiet onder glas vrij traag.

Zaad: scherp.

Ziekten: onvatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel.

Winterreuzen Géant d'hiver, Spica

Voldoet voor vers gebruik, zowel als voor de industrie redelijk goed voor de wintersteelt in de vollegrond, mede door goede herstelkracht na de winter.

Gewas: vormt groot, opgericht en enigszins pijlvormig blad van normaalgroene kleur met een lange bladsteel.

Zaad: rond.

Ziekten: vatbaar voor beide fysio's van de wolfschimmel.

Wintra

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.

Voldoet voor vers gebruik, zowel als voor de industrie redelijk goed in de herfstteelt in de vollegrond zowel bij vroege als bij late zaai. Komt vooral in aanmerking voor teelt in gebieden, waar mozaïek een probleem is.

Gewas: vormt glad en vrij donkergroen blad. Groeit wat traag.

Zaad: rond.

Ziekten: vatbaar voor de beide fysio's van de wolfschimmel. Ongevoelig voor komkommermozaïekvirus.

spruitkool

Brassica oleracea L. var. *gemmifera* (DC.) Schulz

De teelt van spruitkool is vooral in Groningen, Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant belangrijk. Het areaal was in 1972 4400 ha groot. De handelsproduktie bedroeg in 1972 ongeveer 72 miljoen kg ter waarde van 48 miljoen gulden. Van deze produktie wordt ongeveer 50% geëxporteerd, 47% in Nederland vers geconsumeerd en 13% door de industrie afgenomen. Zowel voor export als voor industrie is een smetvrij produkt vereist.

Normale spruitkoolrassen of selecties geven een bijzonder variabel gewas. De kwaliteit van de spruiten wordt in sterke mate bepaald door de weersomstandigheden, de bodem en de bemesting. Daarnaast is de rassenkeuze van groot belang. Het meest worden in Nederland Roodnerfselecties geteeld, waarvan de goede vertegenwoordigers een hoge opbrengst aan kwaliteitsspruiten kunnen leveren. Naast de Roodnerfselecties worden ook hybriderassen in de handel gebracht. Hybriderassen onderscheiden zich van de gewone selecties door een grote uniformiteit. De belangstelling hiervoor neemt regelmatig toe. Het is echter moeilijk te voorspellen in welke mate zij de normale selecties zullen gaan vervangen. Wel is aan te nemen dat bij de opkomst van de machinale pluk de vraag naar goede hybriden zal toenemen.

Kwalitatief goede spruiten moeten rond, vast, glad en goed gesloten zijn. Door de diepvriesindustrie wordt een 2 tot 3 cm grote, donkergroene spruit gevraagd. Hiervoor zijn goede Roodnerfselecties en hybriden te gebruiken, al zal rekening moeten worden gehouden met de omstandigheid dat vrijwel steeds een aanzienlijke percentage van de spruiten te grof is. Naarmate de spruiten fijner zijn, zal in het algemeen de opbrengst afnemen.

In toenemende mate bestaat er belangstelling voor de machinale eenmalige pluk van spruitkool. Dit is mogelijk wanneer men ongeveer de helft dichter dan normaal plant en de planten in de nazomer topt. Na 4 tot 8 weken kunnen de spruiten dan in één keer worden geplukt. De opbrengst die men zo verkrijgt, wijkt weinig af van die van een normale teelt, terwijl ook de kwaliteit van de geoogste spruiten zeer goed kan zijn. Na 1 januari kunnen zich echter moeilijkheden voordoen. De onderste spruiten vertonen dan vrij veel sleet, d.w.z. dat één of meer dode blaadjes de spruit omhullen en het schonen uitermate bemoeilijken. Vooral na een vorstperiode openbaart zich dit. Uit proeven is gebleken dat voor de eenmalige pluk dezelfde selecties of hybriden gebruikt kunnen worden als voor de normale teelt.

rasstabel

zaadvast ras	hybriden	
Roodnerf – A	Bastion – N	Peer Gynt – A
	Castellum – N	Perfect Line – N
	Egmont – N	Prince Askold – A
	Fasolt – N	Rampart – N
	King Arthur – A	Rovoka – N
	Lancelot – N	Sandora – N
	Leonore – N	Topgrade – N
	Parsifal – A	Topscore – A

zaadvast ras

Roodnerf

Dit ras wordt algemeen geteeld. De oogst ervan begint in september of oktober en gaat vaak door tot maart.

Tot deze groep worden ook de zogenaamde Groninger typen gerekend die in het algemeen vrij vroeg en zeer produktief zijn en zich kenmerken door een iets licht-groenere blad- en spruitkleur. Ook zijn deze selecties weinig of niet anthocyaanhoudend.

De algemene kenmerken van het ras Roodnerf zijn:

Stengel vrij lang. Blad vrij groot tot groot, vlak tot iets komvormig, weinig of niet gebobbeld, groen tot donkergrijsgroen. Bladsteel lang en vooral bij de specifieke Roodnerf paars aangelopen. Spruit groen tot donkergroen, vast, rond tot omgekeerd eivormig.

In de praktijkproeven 1968–1969 zijn 31 selecties goedgekeurd, waarvan 7 alleen voor herfstteelt wegens hun geringere winterhardheid. Tussen de goedgekeurde selecties komen vrij grote verschillen in vroegheid voor. De vroegere selecties zijn gemiddeld produktiever dan de late.

In het algemeen zijn van de late selecties de spruiten fijner en soms donkerder van kleur, hetgeen van belang kan zijn wanneer de spruiten voor de diepvries-industrie bestemd zijn.

Degene die in de herfstmaanden reeds in de gelegenheid is om te plukken kan een vroege of middelvroege of eventueel een uitsluitend voor de herfstteelt aanbevolen selectie kiezen. Wie een latere teelt wenst, is vaak beter uit met een iets latere selectie wegens de doorgaans betere winterhardheid.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1968-1969 (vervolg op volgende bladzijde)

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	geschikt voor ¹⁾		sorterings- verhouding			
		herfstteelt	winterteelt	produktiviteit ²⁾	A (2-3 cm)	B (3-4 cm)	kleur spruit ³⁾
<i>vroeg</i>							
Harola vroeg	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	+		9	60	40	6
Harola 220	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	+	+	9	60	40	6
Groningse vroeg	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	+	+	9	60	40	6
Frigo	Royal Sluis, Enkhuizen	+		9	60	40	6
Stiekema nr. 1 ⁴⁾	Gebr. Stiekema, Kloosterburen	+	+	9	60	40	6
Vroege Selectie	Tj. Vaatstra, Kloosterburen	+	+	9	55	45	6
<i>middelvroeg</i>							
Vrosa	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	+	+	8	65	35	5
Kampioen	B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+		8	65	35	6
Rola Cross	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	+	+	9	65	35	6
Groningse laat	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	+		8	75	25	6
Orig. Groenenboom	J. Groenenboom Lzn., Barendrecht	+	+	7	80	20	7
Orig. Huizer vroeg nr. 101	N.V. Jos Huizer, Rijsoord	+	+	9	60	40	6
Orig. Huizer stam A	N.V. Jos Huizer, Rijsoord	+	+	7	70	30	7
Orig. Huizer stam B	N.V. Jos Huizer, Rijsoord	+	+	8	65	35	7
Middenvroeg	J. v. d. Land, Uithuizen	+	+	8	60	40	6
Nectar	B.V. Leen de Mos, 's-Gravenzande	+	+	7	55	45	8
Ostar	B.V. Leen de Mos, 's-Gravenzande	+	+	8	70	30	7
Post	B.V. Leen de Mos, 's-Gravenzande	+	+	7	65	35	7
Rotor	B.V. Leen de Mos, 's-Gravenzande	+	+	8	60	40	6
Blauwtje	Nekkers en Dijkstra, Westernieland ⁶⁾	+	+	8	70	30	7
Nr. 65 ⁵⁾	Nekkers en Dijkstra, Westernieland ⁶⁾	+		8	60	40	6
Stabilo	B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)	+	+	7	85	15	7

¹⁾ + = geschikt voor aangegeven teeltwijze ²⁾ 9 = relatief > 115, 8 = relatief 101 t/m 115, 7 = relatief 86 t/m 100, 6 = relatief < 86 (proefveldgemiddelde = 100).

³⁾ 5 = lichtgroen, 8 = donkergroen. ⁴⁾ wordt vermeerderd en in de handel gebracht door G. J. Wouda, Oranjewoud. ⁵⁾ kort gewas. ⁶⁾ wordt in de handel gebracht door B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.

(vervolg tabel blz. 166)

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	geschikt voor ¹⁾		sorterings- verhouding			
		herfstteelt	winterteelt	produktiviteit ²⁾	A (2-3 cm)	B (3-4 cm)	kleur spruit ³⁾
Barendrechtse							
Markt ⁴⁾	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+		8	65	35	7
Gronalto	Royal Sluis, Enkhuizen	+		8	80	20	6
Herka ⁴⁾	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	+	+	7	70	30	7
Orion	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	+	+	8	65	35	6
Prominent	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	+	+	8	60	40	6
<i>laat</i>							
Broersen's Export							
nr. 49	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	+	+	7	70	30	7
Gemma ⁵⁾	B.V. De Groot en Slot,						
	Heerhugowaard	+	+	6	90	10	8
Stam Hoogvliet	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes	+	+	6	90	10	8
Gravendeel	B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)	+	+	6	85	15	6

¹⁾ + = geschikt voor aangegeven teeltwijze. ²⁾ 9 = relatief > 115, 8 = relatief 101 t/m 115, 7 = relatief 86 t/m 100, 6 = relatief < 86 (proefveldgemiddelde = 100)

³⁾ 5 = lichtgroen, 8 = donkergroen. ⁴⁾ lang gewas en spruit is ruim geschakeld.

⁵⁾ kort gewas.

hybriden

aanbevolen hybriden in volgorde van vroegheid

ras	vroegheid ¹⁾	productiviteit ²⁾	sorterings- verhouding		spruitkwaliteit			
			A (2-3 cm)	B (3-4 cm)	kleur ³⁾	vleugels ⁴⁾	vastheid ⁵⁾	smet ⁶⁾
Peer Gynt	8,5	105	40	60	6,6	6,9	7,3	6,7
Topscore	8,5	100	40	60	6,5	7,0	7,3	6,4
Lancelot	8,4	100	40	60	7,2	6,8	7,5	7,2
Parsifal	8,3	115	25	75	6,7	6,7	6,9	7,2
Castellum	8,0	100	40	60	6,1	6,9	7,5	6,4
Rovoka	7,8	100	45	55	6,7	6,5	7,6	7,0
Topgrade	7,6	95	60	40	6,1	6,0	7,1	5,6
Bastion	7,6	100	50	50	6,8	6,5	7,7	6,6
Egmont	7,6	110	30	70	5,6	7,0	6,9	6,4
Perfect Line	7,5	110	50	50	6,5	6,8	7,3	7,0
Leonore	7,5	120	50	50	6,2	7,0	8,0	6,7
Rampart	7,3	110	35	65	7,4	7,7	8,2	7,9
King Arthur	7,0	100	30	70	6,7	6,6	7,7	7,4
Prince Askold	6,7	95	45	55	7,3	6,0	7,6	6,8
Sandora	6,7	100	55	45	6,6	6,9	7,5	6,7
Fasolt	6,4	70	70	30	8,2	6,5	7,8	7,6

¹⁾ vroegheid: hoog cijfer = vroeg; laag cijfer = laat. ²⁾ produktiviteit: weergegeven in een relatief cijfer. ³⁾ kleur: 1 = zeer lichtgroen; 9 = donkergroen. ⁴⁾ vleugels: 1 = zeer veel vleugels; 9 = geen vleugels. ⁵⁾ vastheid: 1 = zeer los; 9 = zeer vast. ⁶⁾ smet: 1 = zeer smetgevoelig; 9 = zeer weinig smetgevoelig.

oogstperioden, gebaseerd op meerjarige gegevens bij normale zaai- en planttijd voor eenmalige pluk

ras	september	oktober	november	december	januari
Peer Gynt					
Topscore					
Castellum					
Lancelot					
Parsifal					
Topgrade					
Egmont					
Perfect Line					
King Arthur					
PrinceAskold					
Fasolt					

 oogstperiode

 mogelijke verschuiving

Bastion (voorheen Nr. 70408)

K.: *Royal Sluis, Enkhuizen.*

Middelvroeg, vrij korte, stevige, produktieve hybride met tamelijk grijs, komvormig blad.

Spruit vrij nauw geschakeld, groen, glad, vast, matig grof en rond. Vrij goede weerstand tegen smet.

Castellum (voorheen Nr. 68070)

K.: *Royal Sluis, Enkhuizen.*

Vroege, iets korte, stevige, produktieve hybride met grijsgroen, enigszins gesavooïd blad.

Spruit vrij normaal geschakeld, groen, glad, vast, vrij grof en vrij rond. Vrij goede weerstand tegen smet. Voor late pluk minder geschikt.

Egmont (voorheen DF 747)

K.: *N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.*

Middelvroeg, halfhoge, zeer produktieve hybride met vrij breed, fors, groen tot lichtgroen blad en vrij zware bladstelen.

Spruit normaal geschakeld, lichtgroen, glad, vast, grof en vrij rond. Vrij goede weerstand tegen smet.

Fasolt

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Late, vrij korte, stevige, matig produktieve hybride met donkerblauwgroen blad. Spruit normaal geschakeld, donkerblauwgroen, vrij glad, vast, fijn en rond. Zeer goede weerstand tegen smet.

Biedt mogelijkheden voor late eenmalige oogst in bijv. januari.

King Arthur

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Middelvroeg tot vrij late, vrij hoge, produktieve hybride met grijsgroen blad.

Spruit vrij ruim geschakeld, groen, glad, vast, grof en vrij rond. Goede weerstand tegen smet. Spruit zit nogal vast aan de stam wat voor handpluk een bezwaar is.

Moet vooral in het begin rustig groeien daar anders het gewas te slap kan worden.

Biedt ook mogelijkheden voor eenmalige oogst in december en januari.

Lancelot

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Vroege, iets korte, stevige, produktieve hybride met donkergrijsgroen, enigszins gesavooïd blad.

Spruit vrij normaal geschakeld, groen tot donkergroen, glad, vast, vrij grof en vrij rond. Goede weerstand tegen smet.

Leonore (voorheen SG 329)

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Middelvroeg, vrij korte, stevige, zeer produktieve hybride met grijsgroen blad.

Spruit nauw geschakeld, groen, glad, matig grof en vrij rond. Vrij goede weerstand tegen smet.

Parsifal

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Vroege, vrij korte, stevige en zeer produktieve hybride met groen blad.

Spruit vrij nauw geschakeld, groen, glad, vast, grof en vrij rond. Goede weerstand tegen smet.

Peer Gynt

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Zeer vroege, korte, produktieve hybride met grijsgroen, enigszins komvormig blad.

Spruit vrij nauw geschakeld, groen tot grijsgroen, glad, vast, vrij grof en rond tot ovaal. Vrij goede weerstand tegen smet.

Voor eenmalige oogst verdraagt deze hybride een vrij hoge N-bemesting. Moet doorgaans uiterlijk begin november worden geplukt.

Perfect Line

K.: N.V. Jos Huizer, Rijsoord.

Middelvroeg, halfhoge, zeer produktieve hybride met groen blad en soms iets paarse bladstelen.

Spruit vrij nauw geschakeld, groen met soms paarse voet, vrij glad, vast, matig grof en vrij rond. Goede weerstand tegen smet.

Moet om paarsverkleuring te beperken behoorlijk worden bemest.

Prince Askold

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

Vrij late, vrij korte, stevige en tamelijk produktieve hybride met een enigszins gesavooïd, donkergroen tot blauwgroen blad.

Spruit vrij nauw geschakeld, donkergroen, vrij glad, vast, matig grof en rond. Vrij goede weerstand tegen smet.

Geschikt voor vrij late eenmalige oogst bijv. december en januari. Verdraagt een vrij hoge N-bemesting zeer goed.

Rampart (voorheen Nr. 70454)

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Middelvroeg, hoge, matig stevige, produktieve hybride met gebobbeld, lichtgroen blad.

Spruit ruim geschakeld, donkergroen, glad, vast, vrij grof en vrij rond. Zeer goede weerstand tegen smet.

Rovoka (voorheen Comby 9)

*K.: N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen;
B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude, B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.*

Vrij vroege, half hoge, stevige, produktieve hybride met groen blad.

Spruit normaal geschakeld, groen, vrij glad, vast, matig grof en vrij rond. Goede weerstand tegen smet.

Sandora (voorheen Comby 8)

*K.: N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen,
B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude, B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.*

Vrij late, hoge, matig stevige, produktieve hybride met veel vrij kort, groen blad.

Spruit ruim geschakeld, groen, glad, vast, matig grof en vrij rond. Vrij goede weerstand tegen smet.

Topgrade

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Middelvroeg, zeer hoge maar toch wel stevige en redelijk produktieve hybride met grijsgroen blad.

Spruit ruim geschakeld, groen tot grijsgroen, vrij glad, vast, vrij fijn en vrij rond. Matige weerstand tegen smet.

Topscore

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: 1971.

Zeer vroege, korte, produktieve hybride met grijsgroen, enigszins komvormig blad.

Spruit vrij nauw geschakeld, groen tot grijsgroen, glad, vast, vrij grof en vrij rond. Vrij goede weerstand tegen smet.

Voor eenmalige oogst verdraagt deze hybride een vrij hoge N-bemesting. Voor late pluk minder geschikt.

De belangrijkste teeltcentra van de tomaat zijn het Westland, De Kring en Venlo e.o. In 1972 werden op de Nederlandse veilingen ruim 362 miljoen kg tomaten aan-gevoerd voor een waarde van 380 miljoen gulden. West-Duitsland is verreweg de belangrijkste afnemer (ruim 222 miljoen kg in 1972). Naar Engeland werden in 1972 42, naar Frankrijk 24 en naar Zweden 18 miljoen kg geëxporteerd.

Sedert 1963 is de oppervlakte gestookte tomaten toegenomen van ongeveer 1430 ha tot ruim 2200 ha. De oppervlakte koude tomaten is thans ongeveer 1000 ha; in 1963 werd in Nederland ongeveer 1400 ha koude tomaten geteeld.

Aan de hand van de kleur van de onrijpe tomaten kunnen de rassen worden ingedeeld in groen, halfgroen en bleek. De tomaten van de groene rassen zijn, vooral bij sterke belichting, rondom de steel donkergroen gekleurd; de bleke rassen zijn in onrijpe toestand egaal bleek-grijsgroen. De halfgroene (hybride) rassen staan er tussen in, maar de vruchten lijken meer op die van de groene dan op die van de bleke rassen.

In het algemeen kan worden gesteld dat de groene hybriderassen in de stookteelten een hoge „vroegte produktie” van goede kwaliteit geven. Later in het seizoen laat de kwaliteit vaak te wensen over. De vruchten zijn bij sterke belichting (in de zomer) gevoelig voor groenkragen en wankleurig. De groene rassen zijn gevoeliger voor versterking van de waterhuishouding dan de bleke. Dit leidt gemakkelijk tot onvol-doende zetting, slap gaan en barsten van de vruchten. Plaatselijk wordt in de herfst-teelt de voorkeur gegeven aan de groene hybriderassen i.v.m. de betere kleurigheid aan het eind van de teelt.

De groene hybriderassen zijn vrij langgeleed. Voor de herfstteelt is dit een voordeel, in de stookteelt worden ze evenwel gemakkelijk te veel uit elkaar gestookt. De oppervlakte, beteeld met groene hybriderassen is sterk teruggelopen.

De halfgroene hybriderassen zetten onder lichtarme omstandigheden vaak wat gemakkelijker dan de groene. Onder dezelfde teeltomstandigheden treffen we in de halfgroene rassen minder groenkragen aan dan in de groene. Dit is belangrijk in ver-band met doortelen. In deze groep treffen we zowel lang- als kortgelede rassen aan. De kortgelede lenen zich voor de stookteelt, de langgelede voor de herfstteelt.

Binnen de bleke rassen kunnen we drie groepen onderscheiden:

De echte, zaadvaste Moneymakerselecties. Deze komen relatief vroeg in bloei, zet-ten vaak gemakkelijk maar de ontwikkeling verloopt wat trager, waardoor de aan-vankelijke voorsprong vaak vrij snel verloren gaat. Ze verdragen evenwel beter een wat hogere temperatuur. In het begin van de pluk laat, vooral op groeikrachtige grond, de kwaliteit nogal eens te wensen over. Ook heeft men in de Moneymaker-selecties eerder last van een minder goede doorgroei hetgeen dikwijls ten koste gaat van de totale produktie. Vooral in de koudeteelt is Moneymaker vaak erg gedron-gen. Er moet dan veel tijd aan bladplukken worden besteed. Anderzijds kan de zaad-vaste Moneymaker boven in het gewas meer hitte en felle zonneschijn verdragen dan andere rassen. De met deze selecties beteelde oppervlakte loopt terug.

Een aantal bleke hybriderassen met langere internodiën en open blad, die een open plant geven. De tomaten zijn in het begin meestal fijner, ronder en van betere kwa-liteit dan de Moneymakerselecties. Deze hybriden worden, wanneer flink wordt ge-stookt, te fijn. De doorgroei is meestal beduidend beter dan van de echte Money-makerselecties. De kwaliteit bovenin doet weinig voor laatstgenoemde onder; de

totale produktie ligt ondanks het iets geringere aantal trossen vaak hoger. In de zeer vroege en vroege stookteelt echter zijn de langgelede bleke hybriderassen, vooral als zwaar wordt gestookt, minder aantrekkelijk. Doordat in deze teelt de eerste trossen als regel verloren gaan kan het aantal trossen van deze langgelede rassen dat onder de draad zet te gering worden.

Een groep kortgelede, bleke rassen met opstaand blad. Deze behoren niet tot onze vroegste rassen maar vertonen veelal een zeer goede groei en zijn vaak goed produktief hetgeen ze geschikt maakt voor de late koudeteelt op niet al te groeiachtige gronden.

Dat plaatselijk de voorkeur uitgaat naar bleke rassen vindt mede zijn oorzaak in het feit dat groenkragen en geelkoppen moeilijk van elkaar zijn te onderscheiden. De onschadelijke groenkragen komen alleen bij de groene en halfgroene rassen voor; naarmate de tomaten rijpen, verdwijnt de groene kraag geheel. De geelkoppen waarvoor alle rassen vatbaar zijn, dus ook de bleke (!), benadelen de consumptie-kwaliteit ernstig en verdwijnen niet als de tomaten rijpen.

Midzomer vragen de bleke rassen meestal minder sorteerwerk dan de groene en halfgroene rassen.

Van de schimmel die de bladvlekkenziekte (meeldauw – *Cladosporium fulvum*) veroorzaakt zijn thans drie groepen van fysio's (fysiologische rassen) bekend: de A- (oude) fysio's, de B- (nieuwe) fysio's en de C- (de allernieuwste) fysio's. Slechts enkele, zeer nieuwe rassen zijn behalve voor de fysio's uit de groepen A en B ook onvatbaar voor die uit groep C. Op alle overige rassen moet de bladvlekkenziekte dus weer worden bestreden, dus ook op de rassen die onvatbaar zijn voor de fysio's A en B (en nu nog vaak onvatbaar worden genoemd). Het voordeel dat de resistentie tegen de A- en tegen de A- én B-fysio's had, is dus vervallen. In de rasbeschrijvingen wordt deze resistentie derhalve niet meer vermeld.

In sommige zaaisels komen, afhankelijk van de omstandigheden, veel kroeskoppen voor; de meeste vinden we in de groene rassen, in de halfgroene komen minder kroeskoppen voor. Verschillende bleke hybriderassen geven af en toe enkele kroeskoppen; in de Moneymakerselecties ziet men ze zelden. In de groene hybriderassen komen in de vroegste zaaisels soms wel 30% kroeskoppen voor.

Tenminste één zaadfirma is er in geslaagd een aantal halfgroene en bleke hybriderassen te kweken waarin geen of althans aanzienlijk minder kroeskoppen voorkomen. *Fusarium*resistentie tomaterrassen. In deze rassenlijst worden enkele tomaterrassen genoemd die onvatbaar zijn voor het fysio 1 van de *Fusarium*-schimmel. Op een zeer gering aantal bedrijven komt inmiddels fysio 2 van deze schimmel voor zodat het niet geheel uitgesloten is dat eerder genoemde rassen worden aangetast.

rassentabel (vervolg op volgende blz.)

ras	type ¹⁾	zeer vroege stook- teelt (planttijd vóór 1 januari)	vroege stookteelt (planttijd januari)	late stookteelt (planttijd februari en maart)	heteluchtteelt (planttijd maart- april)	koudeteelt (planttijd april-mei)	late koudeteelt (planttijd juni)	herfstteelt (planttijd juli)
Acram	g		B					B
Adagio	b			N	B	B		
Ailresist RR	g		B					B
Amigo	h			B	N			B
Arasta	b			B	B	B	B	
Avantage	h	A	A	A				A
Azes	h	A	A	A				A
Beauty	h				B			B
Cantate	b				B	B	B	
Clavito	h		B	B	B			N
Excellent	h	A	A	A				A
Exist	h	A	A	A				A
Exquise RR	h	A	A	A				A
Extase	h	A	A	A				A
Extavite	h		N	B	B			B
Globeresist	b				A	A	A	
Globeset RR	b				B	B	B	
Glory M	g		B					B
Happy	b				B	B	B	
Isabelle	h	A	A	A				A
Jupiter	b				A	A	A	
MM Milo '70	b				A	A	B	
MM Nova '70	b		B	B	B	B	B	
MM Super	b				B	B	B	
Maascross	b				B	B	B	
Moase	h	A	A	A				A
Monarch	b						B	
Moneyglobe RR	b			B				

¹⁾ g = groen, h = halfgroen, b = bleek.

rassentabel (vervolg)

ras	type ¹⁾	zeer vroege stook- teelt (planttijd vóór 1 januari)	vroege stookteelt (planttijd januari)	late stookteelt (planttijd februari en maart)	heteluchteelt (planttijd maart- april)	koudeteelt (plant- tijd april-mei)	late koudeteelt (planttijd juni)	herfstteelt (planttijd juli)
Moneymaker	b	B	B	B			B	
Moneyres	b					B	B	
Monvic	b					N	N	
Nr. 457	b					N	N	
Panase '70	h	A	A	A				A
Red Crown	g		B					B
Rondo	h	A	A	A				A
Rubiat	b							B
Set	b			B	B	B	B	N
Sirene	g		B					B
Splendor	b					B	B	
Sucram	g		B					B
Sunrise	b					B		
Surprise C '70	b					N		
Surprise Cfr	b						B	
Tombola A	b					N	N	
W 30	h							B
IJsselcross	b						B	
<i>Fusarium-resistente tomaterrassen</i>								
A 65	b	N	N	N	N	N	N	
Eurobrid	b			N	N	N	N	
Fortos F	h	N	N	N				N
Hollandbrid	b			N	N	N	N	
Jollybrid	h		N	N	N			N
Nr. 830	h				N			N
Nr. 02124-B '70	b				N	N	N	
Panase F	h	N	N	N				N
Stacos VF	b	N	N	N	N	N	N	

¹⁾ g = groen, h = halfgroen, b = bleek.

A 65

K.: B.V. J. Bruinsma, Naaldwijk.

Bleek hybrideras. Beproeverswaardig in de stookteelten, de hetelucht-, koude- en late koudeteelt.

Goed, voldoende ruim geled gewas. Doorgroei matig. Tamelijk vroeg. Goed productief. Zware tomaat van voldoende kwaliteit.

Onvatbaar voor *Verticillium* en volgens de kweker onvatbaar voor fyso 1 van *Fusarium*.

Acram

K.: N.V. „De Ouden Dam”, Wilnis (U.). Wordt thans vermeerderd en in de handel gebracht door B.V. Leen de Mos, 's-Gravenzande.

Een groen hybrideras. Voldoet vrij goed in de vroege stookteelt en in de herfstteelt. Komt in gebruikswaarde ongeveer overeen met Ailresist RR.

Een matig fors, nogal open gewas. Groeit vrij rustig. Doorgroei zeer goed. Als regel goede sortering. Vroeg en goed productief. Zeer goede kwaliteit.

Adagio

K.: B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de hetelucht- en koudeteelt, beproeverswaardig in de late stookteelt.

Een langgeleed, open gewas. Stak spoedig boven andere rassen uit. Kop vrij dun. Lange, open trossen. Goede zetting en kwaliteit. Een middelmatig zware tomaat die zeer vroeg in productie komt. Middelmatig productief. Overwegend driehokkig. Lijkt wat gevoelig voor barsten.

Ailresist RR

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Een groen hybrideras. Voldoet vrij goed in de vroege stookteelt en in de herfstteelt. Bij zwaar stoken bestaat de kans het gewas te veel uit elkaar te stoken. Vooral geschikt voor gronden die een kalme groei geven.

Een vrij fors, langgeleed en open gewas. Groeit snel. Doorgroei zeer goed. Vroeg en goed productief. Zeer goede kwaliteit.

Amigo

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: aangevraagd.

Een halfgroen hybrideras. Voldoet vrij goed in de late stook- en in de herfstteelt, beproeverswaardig in de heteluchtteelt.

De groei is aanvankelijk sterk. Vormt veelal een vrij zwaar, langgeleed, open gewas dat spoedig boven vele andere rassen uitsteekt. Geeft een zware tomaat en een hoog percentage 3-hokkige tomaten. Op minder groeikrachtige grond is de kwaliteit goed, maar bij (te) sterke groei wordt de vorm minder mooi. Vroeg en zeer productief.

Arasta

K.: B.V. Leen de Mos, 's-Gravenzande.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de late stook-, hetelucht-, koude- en late

koudeteelt. Het gewas vertoont nogal wat overeenkomst met dat van Surprise C '70. Vrij vroeg. Het gemiddelde vruchtgewicht komt ongeveer overeen met dat van Jupiter. Goede kwaliteit.

Avantage

K.: N.V. Struik en Co., Enkhuizen.

Een halfgroen hybrideras. Voor beschrijving zie Extase.

Azes

K.: B.V. J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een halfgroen hybrideras. Voor beschrijving zie Extase.

Beauty

K.: B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Een halfgroen hybrideras. Voldoet vrij goed in de hetelucht- en herfstteelt. Het gewas vertoont vrij veel overeenkomst met dat van de groene hybriderassen; vormt evenals deze een open, langgeleed gewas. Een vrij snelle groeier die ook een goede doorgroei vertoonde. Komt middentijds in produktie; het gemiddeld vruchtgewicht ligt iets lager dan dat van Extase. Ook iets gevoeliger voor barsten.

Cantate

K.: B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de hetelucht-, de koude- en de late koudeteelt.

Vormt een open, langgeleed, lichtgroen, vrij licht gewas, vergelijkbaar met Jupiter. Kwam vroeg in produktie. Gaf een vrij zware tomaat; het gemiddeld vruchtgewicht komt ongeveer overeen met dat van Moneymaker.

Clavito

K.: B.V. J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een halfgroen hybrideras. Voldoet vrij goed in de vroege en late stook- en in de heteluchtteelt op gronden die een vrij zwakke groei geven. Beproevenwaardig in de herfstteelt.

De groei is sterk. Vormt een fors, open gewas. Indien hard wordt gestookt vrij gauw wat gerekt. Goede zetting mits de groei niet te sterk is. Kwam gelijk met Azes e.d. in produktie en was ook ongeveer even produktief. Het gemiddeld vruchtgewicht was aanvankelijk gelijk aan dat van Azes, later in de teelt lag het gemiddeld vruchtgewicht vaak iets hoger. Staat ook kwalitatief dicht bij Azes.

Zou tolerant zijn voor tomatemozaïekvirus.¹⁾

¹⁾ Onder tolerantie wordt verstaan dat het virus wel in de planten kan doordringen maar dat de planten er niet zichtbaar onder lijden.

tomaat

Eurobrid (voorheen C 112)

K.: B.V. J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een bleek hybrideras. Beproeverswaardig in de late stook-, de hetelucht-, de koude- en de late koudeteelt.

Sterke groeier. Een bleek, langgeleed gewas, dat enigszins aan Maascross doet denken. Goede kwaliteit. Iets fijner dan Extase.

Onvatbaar voor fysio 1 van *Fusarium* en voor *Verticillium*.

Excellent

K.: N.V. De Ouden Dam, Wilnis; wordt thans vermeerderd en in de handel gebracht door B.V. Leen de Mos, 's-Gravenzande.

Een halfgroen hybrideras. Voor beschrijving zie Extase.

Exist

K.: Fa. van Hemert en Co., Waddinxveen en B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude.

Een halfgroen hybrideras. Voor beschrijving zie Extase.

Exquise RR

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Een halfgroen hybrideras. Voor beschrijving zie Extase.

Extase

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Een halfgroen hybrideras. Voldoet zeer goed in de zeer vroege, vroege en late stookteelt en in de herfstteelt. Leent zich zeer goed voor doortelen.

Vormt een fors gewas dat enigszins op dat van Moneymaker lijkt. Kortgeleed gewas, doch niet zo gedrongen als Moneymaker. Reeds in een jong stadium te herkennen doordat de bladeren iets omhoog staan.

Groeit goed door. De matig grote trossen zitten vrij dicht opeen. Zet als regel ook bovenin goed. Vroeg.

Bij zwaar stoken en als de groeikracht van de grond te wensen overlaat, zijn de tomaten soms iets aan de fijne kant.

Extavite

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Kw.r.: 1970.

Een halfgroen hybrideras. Voldoet vrij goed in de late stookteelt, de hetelucht- en herfstteelt, beproeverswaardig in de vroege stookteelt.

Groeit sneller dan Extase. Het gewas is verder wat zwaarder en langer geleed. Het „luchtiger” gewas maakt dit ras beproeverswaardig vooral in de herfst- en de lichte stookteelt op de wat zwaardere grond. Gaf tot aan de draad een tros minder dan Extase maar was desondanks zeker zo produktief. Op zeer groeikrachtige gronden kan de kwaliteit te wensen overlaten.

Fortos F

K.: B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk. Kw.r.: aangevraagd.

Een halfgroen hybrideras. Beproeverswaardig in de zeer vroege, vroege en late stookteelt, en in de herfstteelt.

Een donkergroen vrij kortgeleed, nogal zwaar gewas dat enigszins aan Extase doet denken. Komt iets later dan Extase in produktie. Zeer goede kwaliteit. Heeft minstens dezelfde sortering als Extase.

Onvatbaar voor fysio 1 van *Fusarium*.

Globeresist

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Een bleek hybrideras. Voldoet goed in de hetelucht-, koude- en late koudeteelt, vooral op groeikrachtige grond.

Groeikracht middelmatig. Langer geleed dan Moneymaker. Vertoont vrij veel overeenkomst met Jupiter. Iets vroeger dan Moneymaker. In het begin van de teelt ligt het gemiddeld vruchtgewicht iets beneden dat van Moneymaker.

Globeset RR

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de hetelucht-, koude- en late koudeteelt, vooral op de wat minder groeikrachtige grond. Vertoont veel overeenkomst met MM Super. Een open, breed en langgeleed gewas. Zeer goede groei én doorgroei. Gewas wat zwaarder dan van Jupiter. Op groeikrachtige grond is het gewas soms rijkelijk zwaar. Ongeveer even vroeg als Jupiter. De eerste vruchten zijn wat fijner dan van Moneymaker, maar het gemiddeld vruchtgewicht over de gehele teelt verschilt, doordat de tomaten bovenin beter uitgroeien, zeer weinig van Moneymaker. Vorm en kleur goed; ronder dan Moneymaker. Was in enkele proeven in de koude teelt goed produktief.

Glory M

K.: N.V. Struik en Co., Enkhuizen.

Een groen hybrideras. Vertoont veel overeenkomst met Ailresist RR. Voor beschrijving zie aldaar.

Happy

K.: B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de hetelucht-, de koude- en late koudeteelt, vooral daar waar als regel een zware tomaat wordt geplukt. Op minder groeikrachtige grond laat de vruchtgrootte nogal eens te wensen over.

Een open, donkergroen Moneymakergewas. Groeit sneller en beter door dan Moneymaker en is iets langer geleed. De eerste trossen zitten vrij hoog; de meeste trossen zijn vrij kort en tamelijk gedrongen. Komt meestal ongeveer gelijk met of iets vroeger dan Moneymaker in produktie. Zeer goede kwaliteit. Op minder groeikrachtige grond kan de vruchtgrootte te wensen overlaten.

Hollandbrid (voorheen C 118)

K.: B.V. J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een bleek hybrideras. Beproevenwaardig in de late stookteelt, de hetelucht-, de koude- en late koudeteelt.

Een lichtgroen, wat langgeleed gewas. Doorgroei voldoende, mits rustig wordt ge-

tomaat

stookt. Ongeveer even vroeg als Moneymaker. Goede kwaliteit. Ongeveer dezelfde sortering als Extase.

Onvatbaar voor fysio 1 van *Fusarium* en voor *Verticillium*.

Isabelle

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Een halfgroen hybrideras. Voor beschrijving zie Extase.

Jollybrid (voorheen C 107)

K.: B.V. J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een halfgroen hybrideras. Beproeverswaardig in de vroege en late stookteelt – mits rustig wordt gestookt – en in de hetelucht- en herfstteelt.

Een lichtgroen, langgeleed, open gewas dat snel omhoog komt. Een aantrekkelijk gewas voor een hetelucht-, vroege koude- of herfstteelt. Voor een zware stookteelt rijkelijk snel aan de draad. Vroeg. Goede kwaliteit, maar nogal fijn.

Onvatbaar voor fysio 1 van *Fusarium* en voor *Verticillium*.

Jupiter

K.: Fa. A. Vogelaar, Poeldijk.

Een bleek hybrideras. Voldoet goed in de hetelucht-, de koude- en de late koudeteelt, vooral in de vroege koudeteelt als Moneymaker te gedrongen blijft.

Een open, langgeleed Moneymakergewas; desondanks zit de eerste tros lager dan bij de meeste andere bleke rassen. Iets vroeger dan Moneymaker. Is ongeveer even zwaar als Moneymaker. Zeer mooie kleur. Goed productief.

MM Milo '70

K.: N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen.

Een bleek hybrideras. Voldoet goed in de hetelucht- en koudeteelt, voldoet vrij goed in de late koudeteelt.

Het gewas doet sterk aan dat van Moneymaker denken. Doorgroei matig. Vrij vroeg. Vooral aan de 1e tros een zware tomaat. Produktiviteit middelmatig.

MM Nova '70

K.: N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de vroege en late stookteelt, de hetelucht-, de koude- en de late koudeteelt.

Het gewas vertoont vrij veel overeenkomst met dat van Moneymaker, maar is iets langer geleed. Korter geleed dan rassen als Jupiter, Globeset RR e.d.

Groeikracht middelmatig. Ongeveer even vroeg als Moneymaker. Aanvankelijk iets fijner, later in de teelt ongeveer even grof als Moneymaker. Goede kwaliteit.

MM Super

K.: N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de hetelucht-, de koude- en de late koudeteelt. Moneymaker geeft dan nl. veelal een te gedrongen gewas. Vertoont veel overeenkomst met Globeset RR.

Een open, breed en langgeleed gewas. Zeer goede doorgroei. Komt gelijk met Jupiter in produktie. Goede kwaliteit. Op lichte grond soms wat aan de fijne kant.

Maascross

K.: B.V. J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed op groeikrachtige grond en in nieuwe kassen in de hetelucht-, de koude- en de late koudeteelt mede door de grote vroegheid. De grote vroegheid is ook aantrekkelijk in een kortdurende herfstteelt.

Een open Moneymakergewas; groeit beter door dan Moneymaker. Komt zeer vroeg in produktie. De vruchten zijn middelmatig van grootte. Op minder groeikrachtige grond en in oude kassen is de kans groot dat de tomaten te klein worden. Wat hoger van vorm dan Moneymaker. Heeft bij onregelmatige watervoorziening, plotseling hogere luchtvochtigheid of te veel dieven en bladplukken tegelijk, last van scheuren.

Moase

K.: B.V. Leen de Mos, 's-Gravenzande.

Een halfgroen hybrideras. Voldoet goed in de zeer vroege, vroege en late stookteelt en in de herfstteelt.

Vertoont veel overeenkomst met Extase maar is wat korter geleed. Voor beschrijving zie Extase.

Monarch

K.: B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.).

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de late koude teelt. Vertoont veel overeenkomst met Surprise en heeft waarschijnlijk ook ongeveer dezelfde gebruiksmogelijkheden.

De vrij forse plant onderscheidt zich van Moneymaker door de iets omhoog staande bladeren. Sterke groeier. Goede doorgroei.

Kwam vrij laat in produktie. Een middelmatig zware tomat.

Moneyglobe RR

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de late stookteelt.

Het gewas vertoont veel overeenkomst met een goed groeiende Moneymaker; doorgroei evenwel duidelijk beter dan van Moneymaker. Ongeveer even vroeg als Moneymaker. De eerste tomaten zijn meestal iets fijner – maar kwalitatief vaak beter – dan die van Moneymaker, later in de teelt zijn de tomaten van Moneyglobe vaak zwaarder dan die van Moneymaker.

Moneymaker Ajax, Donor, Moneydor, Victor, Victory, Vremo-Moneymaker, Moneycross, Monprecos, Yelvic enz.

Een bleek, zaadvast ras. Voldoet vrij goed in de stookteelten en redelijk in de late koudeteelt.

Gewas matig fors. Kortere geleed dan de groene en halfgroene rassen en zeer vele

bleke hybriderassen. In de hetelucht- en vroege koudeteelt vaak te gedrongen. Bloeit vroeg en zet bij weinig licht goed. Vergeleken met vele bleke hybriderassen laat de groei en de zetting boven in het gewas vaak te wensen over. De eerste tros is vaak vrij klein. De eerste tomaten zijn wat zwaarder dan die van vele hybriderassen, meestal wat platter en vooral vroeg in het seizoen min of meer kantig.

In het vroege seizoen gevoeliger voor wankleurig dan de meeste groene rassen. Op groeikrachtige gronden en wanneer bijv. door het stomen van de grond de groei fors is geworden, hebben, vooral de grovere selecties aan de eerste trossen spoedig last van holle, wankleurige en kantige tomaten. Kwalitatief gezien bovenin één van de sterkste rassen. Niet gevoelig voor groenkragen, wel voor de veel schadelijker geelkoppen.

Alhoewel de eerste vruchten van de Moneymaker dikwijls iets eerder rijp zijn dan die van de groene hybriderassen plukt men van deze rassen toch eerder kilo's van betekenis. De produktiviteit laat nogal eens te wensen over en de financiële resultaten met de groene en halfgroene hybriderassen in de vroege stookteelt zijn meestal beter dan met Moneymaker.

Ongeveer 15 jaar lang een van de meest geteelde rassen; is in de hetelucht- en vroege koudeteelt vrijwel verdrongen door resp. halfgroene en bleke langgelede hybriderassen. In de stookteelt nog steeds een belangrijk ras.

Moneyres

K.: Royal Sluis, Enkhuizen.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de koude- en late koudeteelt.

Vertoont een goede groei. Groeit wat beter door dan Moneymaker en is ook iets langer geleed. Komt ongeveer gelijk met Moneymaker in produktie. Middelmatig zware tomat. Produktief.

Monvic

K.: N.V. v/h T. v. d. Beukel Azn., Monster.

Een bleek hybrideras. Beproevenwaardig in de koude- en late koudeteelt op groeikrachtige grond.

Groeit aanvankelijk snel omhoog. Vormt een breed, tamelijk open, vrij dun gewas. Doorgroei redelijk. Ongeveer even vroeg als Jupiter. De sortering is vaak wat zwaarder dan van Jupiter.

Nr. 457

K.: N.V. Struik en Co., Enkhuizen.

Een bleek hybrideras. Beproevenwaardig in de koude- en late koudeteelt.

Een sterke groeier. Vormt een zwaar, maar desondanks open en langgeleed gewas dat spoedig boven vele andere rassen uitsteekt. Goede zetting, vooral bovenin het gewas. Middelmatig vroeg. Een middelmatig zware tomat. Soms liet de kwaliteit wat te wensen over. Zeer produktief.

Nr. 830

K.: B.V. Rijk Zwaan, De Lier.

Halfgroen hybrideras. Beproeverswaardig in de hetelucht- en herfstteelt. Tamelijk open, vrij langgeleed gewas. Lang, hangend blad. Goede zetting. Vroeg en goed produktief. Goed gemiddeld vruchtgewicht. Zeer goede kwaliteit. Onvatbaar voor de A, B en C-fysio's van *Cladosporium* en volgens de kweker ook onvatbaar voor fysio 1 van *Fusarium*.

Nr. 02124-B '70

K.: N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen.

Bleek hybrideras. Beproeverswaardig in de hetelucht-, koude- en late koudeteelt. Vrij licht, wat bleek gewas. Vrij vroeg. Matig produktief. Tamelijk fijn. Goede kwaliteit. Volgens de kweker onvatbaar voor fysio 1 van *Fusarium*.

Panase '70

K.: N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen.

Een halfgroen hybrideras. Voor beschrijving zie Extase.

Panase F

K.: N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen. Kw.r.: aangevraagd.

Halfgroen hybrideras. Beproeverswaardig in de stookteelten en in de herfstteelt. Gewas vertoont veel overeenkomst met Panase '70, maar is iets korter geleed. Vroeg. Zeer produktief. Zelfde sortering als Panase '70 of iets zwaarder. Kwaliteit als regel goed. Heeft evenals de andere halfgroene rassen in de doorteelt wat last van groenkragen. Volgens de kweker onvatbaar voor fysio 1 van *Fusarium*.

Red Crown

K.: N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen.

Een groen hybrideras. Voldoet vrij goed in de vroege stookteelt en in de herfstteelt vooral op de wat zwaardere gronden. Vertoont vrij veel overeenkomst met Ailresist R.R. Voor beschrijving zie aldaar.

Rondo

K.: B.V. de Ruiters Zonen, Bleiswijk.

Een halfgroen hybrideras. Voor beschrijving zie Extase.

Rubiat

K.: Fa. Ch. J. Broos, Venlo.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de herfstteelt. Vormt een fors, mooi donkergroen, vrij open gewas. Goede doorgroei. Komt laat in produktie. Gaf in een herfstteelt tegen het eind van de teelt een vrij hoge produktie. Was produktiever dan Moneymaker. Goede kwaliteit. Het gemiddeld vruchtgewicht lag iets lager dan dat van Moneymaker.

tomaat

Set Primset

K.: Royal Sluis, Enkhuizen. Kw.r.: aangevraagd.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de late stookteelt, de hetelucht-, koude- en late koudeteelt, beproevenswaardig in de herfstteelt.

Groeit aanvankelijk vrij fors maar aan de draad is de kop soms toch wat dun. Gaf betrekkelijk kleine trossen. Een zware tomat, overwegend driehokkig. Vroeg en produktief. Aan 4e, 5e of 6e tros vaak een paar bonken. Voor de rest is de kwaliteit meestal goed.

Sirene

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Een groen hybrideras. Vertoont veel overeenkomst met Ailresist RR. Voor beschrijving zie aldaar.

Splendor

K.: N.V. Rood en Co., Loosduinen.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de koude- en late koudeteelt.

Een sterke grocier. Gaf voor een bleek ras een zeer open gewas. Goede doorgroei. Komt iets vroeger dan Moneymaker in produktie. Lijkt goed produktief te zijn. Wat fijner van vrucht dan Moneymaker.

Stacos VF

K.: B.V. de Ruiters Zonen, Bleiswijk. Kw.r.: aangevraagd.

Een bleek hybrideras. Beproeuenswaardig in de zeer vroege, vroege en late stookteelt, de hetelucht-, koude- en late koudeteelt. Het vrij zware gewas vertoont vrij veel overeenkomst met dat van Extase. Goede doorgroei.

Iets later dan Extase. Goede kwaliteit. Wat zwaarder van stuk dan Extase.

Onvatbaar voor *Verticillium*; volgens de kweker tevens onvatbaar voor fysio 1 van *Fusarium*.

Sucram

*K.: Fa. van Hemert en Co., Waddinxveen en B.V. Jacob Jong,
Noord-Scharwoude.*

Een groen hybrideras. Voldoet vrij goed in de vroege stookteelt en in de herfstteelt. Te vergelijken met Ailresist RR. Voor beschrijving zie aldaar.

Sunrise

K.: B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed in de koudeteelt op goed groeikrachtige grond.

Vormt een bescheiden, open gewas. Goede doorgroei. Middelmatig vroeg. De eerste tros is vaak wat klein, daarna goed produktief. Bovenin goede vruchtgrootte. Goede kwaliteit.

Surprise C '70

K. : B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Een bleek hybrideras. Beproeverswaardig in de koudeteelt op grond die van nature een zwakke groei heeft.

De forse plant onderscheidt zich van Moneymaker door de iets omhoog staande bladeren. Het planttype doet aan Extase denken. Groeikracht sterk. Groeit in het begin van de teelt sneller dan Moneymaker. Goede doorgroei. Goede zetting. Komt tamelijk vroeg in produktie. Vrij fijne tomat van goede kwaliteit. Goed produktief.

Surprise Cfr

K. : B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.

Een bleek hybrideras. Kan worden gebruikt in de late koudeteelt op gronden die van nature een zeer zwakke groei geven. Veelal een zwaar gewas. Sterke doorgroei. Komt vrij laat in produktie.

Tombola A

*K. : Fa. van Hemert en Co., Waddinxveen en B.V. Jacob Jong,
Noord-Scharwoude. Kw.r. : aangevraagd.*

Een bleek hybrideras. Beproeverswaardig in de koude- en late koudeteelt op grond, waar als regel een zware tomat wordt geoogst.

Een rustige groeier. Vormt een open gewas. Vroeger dan Moneymaker, even vroeg als Jupiter of nog iets vroeger. Even produktief als Jupiter. Veelal iets fijner dan Jupiter.

W 30

K. : B.V. de Ruiter Zonen, Bleiswijk.

Een halfgroen hybrideras. Voldoet vrij goed in de herfstteelt.

Vormt een langgeleed, open gewas. Minstens even vroeg als Extase. Het gemiddeld vruchtgewicht lag iets boven dat van Extase.

Ijsselcross

K. : B.V. J. Bruinsma, Naaldwijk.

Een bleek hybrideras. Voldoet vrij goed op groeikrachtige grond en in nieuwe kassen in de late koudeteelt.

Vertoont in gewas en vrucht veel overeenkomst met Moneymaker maar de bladeren zijn wat langer en opener. Goede doorgroei. Komt ongeveer gelijk met Moneymaker in produktie. De vruchten zijn mooi van vorm en kleur en middelmatig groot. Op minder groeikrachtige grond bestaat het gevaar dat de tomaten te klein worden; is daarentegen zeer geschikt gebleken om te enten.

onderstammen

Om te voorkomen dat het gewas te lijden heeft van een of meer bodemziekten wordt wel gebruik gemaakt van resistente onderstammen.

Een nadeel van het gebruik van onderstammen is, dat het enten een verlatende invloed heeft op de oogst. Bovendien neemt de kans op een vroege virusinfectie toe (kunstmatige kiemplantinfectie kan hiertegen gunstig werken). Vooral in de stookteelt zijn aan het enten dus bezwaren verbonden.

Het onderstammenzaad kiemt wat trager dan het zaad van de cultuurrassen. Aanvankelijk ontwikkelen de plantjes zich ook wat langzamer. Onder gunstige opkweekomstandigheden (voorjaar en zomer) kunnen onderstam en ent gelijktijdig worden gezaaid. Kweekt men op voor een vroege teelt dan moeten de onderstammen eerder worden gezaaid; voor de vroege stookteelt 14 dagen eerder, voor een late stookteelt enkele dagen eerder. Het gebruik van onderstammen heeft in zoverre invloed op de rassenkeuze dat men voor het enten beter geen rassen met grove vruchten of sterke groei kan nemen. De groei van de ent wordt nl. door de onderstam sterk gestimuleerd. Na het enten tot korte tijd na het uitplanten moet als regel de groei worden gestimuleerd; meestal moet daarna al vrij gauw worden overgestapt op groeibeperkende maatregelen.

In sommige onderstammen zou tevens resistentie tegen kanker (*Didymella lycopersici*) aanwezig zijn.

Onderstam K

*Hybride, ontstaan door kruising van een cultuurtomaat met
Lycopersicum hirsutum.*

Resistent tegen kurkwortel.

Onderstam KK Onderstam KN

*Hybride, ontstaan door kruising van een
ras dat resistent is tegen knol met Lycopersicum hirsutum.*

Resistent tegen kurkwortel en tegen de meest voorkomende knolveroorzakende aaltjes. Dit houdt in dat de onderstam KK op sommige plaatsen toch nog door knol kan worden aangetast.

Onderstam KNVF

Resistent tegen kruikwortel, *Verticillium* en *Fusarium*. Bovendien resistent tegen de meest voorkomende knolveroorzakende aaltjes.

Wanneer het gaat om de *Fusarium*- of/en *Verticillium*-resistentie moet de eigen wortel van het ras zo vroeg mogelijk worden verwijderd om te voorkomen dat de geënte planten geïnfecteerd worden via deze vatbare wortels. Het verwijderen van de eigen wortel is echter een hachelijke zaak.

Het areaal tuinbonen bedroeg in 1972 ongeveer 2000 ha.

De handelsproductie bedroeg in 1972 25 miljoen kg ter waarde van 4 miljoen gulden. De industrie neemt circa 75% van de tuinboneproductie af, waarvan het grootste gedeelte bestemd is voor steriliseren in blik of glas, terwijl de rest wordt diepgevroren.

De rassen kunnen in twee groepen worden onderscheiden: rassen die na sterilisatie bruin worden en de typische bittere tuinbonesmaak bezitten, en rassen die na sterilisatie blank of groen blijven en de typische bittere smaak missen.

Voor vers gebruik worden bruinkokende rassen gebruikt. De teelt ervan vindt plaats op tuinbouwbedrijven, waar tuinbonen volvelds worden geteeld of als windkering in combinatie met teerdere gewassen. Dikwijls worden tuinbonen onder platglas gezaaid om later in de vollegrond te worden uitgeplant, waardoor enige vervroeging van de oogst wordt verkregen. Meestal worden rassen of selecties gebruikt die vroeg zijn en forse peulen met grovere zaden vormen, wat de plukkosten drukt. Bij vroege pluk is het gewenst er op te letten of de zaadontwikkeling niet is achtergebleven bij de peulgroei. Dit verschijnsel komt bij enkele rassen voor, resulterend in een matig tot laag rendement.

De industrie gebruikt zowel bruinkokende als blank blijvende rassen. Bruinkokende rassen hebben een goede consistentie en smaak maar geven bij sterilisatie een troebele opgiët, waardoor ze weinig ogen. Hierdoor wordt voor conservering in glas de voorkeur gegeven aan blank blijvende rassen. Deze zijn evenwel minder geschikt voor diepvriezen door hun harde schil wat alleen kan worden ondervangen door in een zeer jong stadium te oogsten. De industrie geeft in de laatste jaren steeds meer de voorkeur aan rassen met fijne zaden.

Voor de industrie komen ook late rassen in aanmerking. In bepaalde gevallen verdienen deze zelfs de voorkeur door een gunstiger tijdstip voor verwerking. Vooral bij de wat latere teelten kan echter veel schade worden ondervonden van topvergelingsvirus dat bladrol, en boneschêrppmozaïekvirus (bonevirus 2) dat mozaïeksymptomen veroorzaakt.

tuinboon

rasstabel

ras	teelt voor		kleur zaden na koken of steriliseren
	vers gebruik	industriële verwerking	
Bianka		A	blank
Con Amore	B		bruin
Driemaal Wit		A	blank
Express	B	A	bruin
Feligreen		B	groen
Felix		A	bruin
Futura	A		bruin
Kompakta		B	blank
Korund		B	bruin
Lange Witkiem	A		bruin
Lux		B	blank
Minica		A	bruin
Nr. 1319		B	bruin
Olga		A	bruin
Pontus		B	bruin
R 35		B	blank
Staygreen		B	groen
Suprifin		B	bruin
Trio	B		bruin
Witkiem	B		bruin

aanbevolen bontbloeiende rassen en selecties, waarvan de zaden na conservering bruin worden

angeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	relatieve gewaslengthe	stevigheid gewas ³⁾	resistentie tegen top- vergelijking ⁴⁾	draaghoogte van de peul ⁵⁾	peulstand ⁶⁾
<i>Express- typen</i>						
Fine Pack ¹⁾	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	90	6	4	l	a/h
Suprifin	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes	90	7	5,5	l	h
Korund	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	120	5,5	8	z-h	o/a
Felix	B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	90	6	5,5	l	a
Minica	B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	120	7	6	h	a
<i>andere rassen</i>						
Olga	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	115	7,5	5	h	o/a
Nr. 1319 ²⁾	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	75	7,5	7	l-m	o

¹⁾ Express-selectie. ²⁾ bontbloeiend ras, na diepvriezen groenzadig, bij langere sterilisatie

aanbevolen witbloeiende rassen, waarvan de zaden na conservering groen blijven – praktijk–

Feligreen	B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	95	7	4	l-m	a
Staygreen	B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	105	7	4	l-m	a/h

³⁾ 1 = zeer slap, 9 = zeer stevig. ⁴⁾ 1 = zeer vatbaar, 9 = resistent. ⁵⁾ l = laag, m = algemeen gemiddelde van de peul, resp. zaadopbrengst van de twee oogststadia is op 100 getal 120 (bontbloeiende rassen), resp. 105 (witbloeiende rassen). ⁶⁾ geoogst bij tenderslecht, 9 = zeer goed. ¹¹⁾ vrij harde schil.

praktijkproeven 1971-1972 (voor de industrie)

relatieve peul- opbrengst ⁷⁾		% bonen van de peul- opbrengst		relatieve opbrengst aan bonen ⁷⁾		sortering in gewichtsprocenten				kwaliteit na ver- werking ¹⁰⁾	
						diepvries- stadium ⁸⁾	sterilisatie- stadium ⁹⁾				
stadium	sterilisatie- stadium	diepvries- stadium	sterilisatie- stadium	diepvries- stadium	sterilisatie- stadium	15 mm √	15-19 mm	15 mm √	15-19 mm	diepvries	sterilisatie
120	125	31	33	105	120	22	76	13	81	8	8
120	130	46	47	115	175	7	83	3	85	7	7
45	65	24	31	30	55	99	1	94	6	7	8
115	120	35	39	115	135	20	78	9	86	8	8
100	110	39	44	110	140	44	56	26	73	8	8
95	105	30	32	80	95	43	57	30	69	8	7
80	100	30	34	70	100	72	28	46	54	8	8

euren de zaden bruin.

oeven 1971-1972 (voor de industrie)

95	110	26	28	70	90	28	67	16	69	7 ¹¹⁾	8
90	95	26	28	65	75	27	71	14	75	7 ¹¹⁾	8

iddelhoog, (z)h = (zeer) hoog. ⁶⁾ o = opgericht, a = afstaand, h = hangend. ⁷⁾ Het steld; 100 = 24,3 ton peul, resp. 8,4 ton zaden per ha. ⁸⁾ geoogst bij tenderometergetal 140 (bontbloeiende rassen), resp. 120 (witbloeiende rassen). ¹⁰⁾ 1 = zeer

Bianka

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.). Kw.r. : 1970.

Voldoet goed in de teelt voor conserveren.

Tamelijk kort gewas met normale uitstoeeling. De peulstand is afstaand tot hangend. Vrij laat. Witbloemig.

De rechte tot zwak gebogen peul van normale lengte bevat gemiddeld 4 zaden die vrij klein en vuilwit van kleur zijn. Bij conservering blank blijvend. De vrij fijne sortering komt met die van de aanbevolen Driemaal Wit-selecties overeen (zie tabel bij Driemaal Wit).

Opbrengstvermogen goed.

Matig vatbaar voor topvergeling.

Con Amore

K. : B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r. : 1952.

Dit bruinkokende ras voldoet voor vers gebruik matig goed.

Gewas als Lange Witkiem, doch minder stevig. Peul smal Witkiemtype, doch met toegespitste top, 15-18 cm lang met 3-5 zaden. Vroeg. Zaad ovaal, grijswit met witte navel. In bepaalde jaren valt de opbrengst tegen.

Vatbaar voor topvergeling.

Driemaal Wit

Voldoet goed in de teelt voor conserveren.

Na conservering blank blijvend, hetgeen vooral voor glasconserveren van groot belang is. Daar de zaden spoedig een harde schil krijgen en stug worden, moeten de peulen jong worden geplukt. Bij te laat oogsten kunnen ook gele verkleuringen optreden.

Gewas ongeveer 1 m hoog. Peulen vrij recht, ongeveer 17 cm lang, smal, met 4 à 5 tamelijk kleine zaden. Witbloeiend. Vrij laat. De opbrengst van de aanbevolen selecties Driemaal Wit is vrij goed tot goed, doch laat soms door het vóórkomen van topvergeling te wensen over.

Het rijpe zaad is vrij klein, grijswit met witte navel.

Er bestaan geen noemenswaardige verschillen in zeefsortering tussen de aanbevolen selecties. De sortering is vrij fijn.

Vatbaar voor topvergeling.

In onderstaande tabel zijn de resultaten opgenomen van de Driemaal Wit-selecties en van de blank blijvende rassen Bianka, Kompakta en R 35, welke afzonderlijk zijn omschreven.

aanbevolen selecties en rassen praktijkproeven 1969-1970

aangeduid door selec- tiebedrijf als	ingezonden door	stand van de peul ¹⁾	rela- tieve gewas- lengte	sortering in %		
				< 15 mm	15-19 mm	19-23 mm
<i>Driemaal Wit</i>						
Fina	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	a/h	119	20	78	2
Driemaal Wit	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes	h	111	18	79	3
Driemaal Wit	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	o/a/h	111	27	71	2
Driemaal Wit	B.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	a	96	17	82	1
<i>andere rassen</i>						
Bianka	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	o/a/h	98	22	77	1
Kompakta	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	o	64	55	45	0
R 35	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	o	112	86	14	0

¹⁾ o = opgericht; a = afstaand; h = hangend.

Express

Gedrongen, 80-100 cm hoog, fijn gewas. Bontbloeiend. Peulen dikwijls in paren zittend, 14-16 cm lang, vrij smal tot matig breed, met 4-5 kleine zaden. Vrij vroeg. Door de kleinere peulen geven de Express-selecties hogere plukkosten en ze zijn daarom minder geschikt voor de vroege tuindersteelt voor vers gebruik.

Zaad grijswit met witte navel. Bruinkokend. Rendement in de regel goed.

Matig vatbaar voor topvergeling.

Aanbevolen selecties voor de industrie zie tabel op blz. 190/191.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1966 (voor vers gebruik)

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	peultype
Canner	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	grover
Primo	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	fijner

Feligreen

K. : B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r. : 1970.

Voldoet vrij goed tot goed in de teelt voor conserven.

Gewas weinig uitstoelend, middellang, vrij stevig met tamelijk klein blad. Draagt de peulen laag tot middelhoog. Gevoelig voor abortie. Witbloeiend. Middelvroeg. Afstaande, rechte, circa 14 cm lange peulen met 3-4 tamelijk fijne zaden. Blijven na conservering groen. Schil vrij hard.

Peul- en zaadopbrengst vrij goed tot goed. Kwaliteit van het diepvriesprodukt redelijk goed, van het gesteriliseerde produkt goed.

Zeer vatbaar voor topvergeling.

Felix

K. : B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r. : 1956.

Voldoet goed in de teelt voor conserven.

Gewas fijn Express-type, matig uitstoelend, vrij kort, matig stevig. Draagt de peulen laag. Bontbloeiend. Vroeg tot middelvroeg.

Afstaande, rechte, circa 14 cm lange peulen met 3-4 tamelijk fijne zaden. Kleuren na conservering bruin.

Peul- en zaadopbrengst goed.

Matig vatbaar voor topvergeling.

Futura

K. : B.V. Rijk Zwaan, De Lier. Kw.r. : 1960.

Voldoet goed in de teelt voor vers gebruik.

Vroeg. Kan vrijwel in één keer geoogst worden. Speciaal geschikt voor combinatie-teelt.

Gewas lager dan Lange Witkiem, stevig. Zeer grove, weinig gebogen Witkiem-peulen, langer dan 16 cm met meestal 4 grote zaden. Worden na koken bruin. Weinig vatbaar voor topvergeling.

Kompakta

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Voldoet vrij goed in de teelt voor conserven.

Zeer kort gewas met vrij sterke uitstoeling, dikke stengels met korte internodiën en opgerichte peulstand. Iets vroeger dan Bianka. Witbloemig. De rechte, korte peul bevat 3-4 zaden, die fijn van stuk en wit tot grijswit van kleur zijn. Fijne sortering. Bij conservering blank blijvend.

Voor een maximale opbrengst en ter beperking van maaiverliezen is een nauwere rijenafstand en dichtere stand in de rij dan de gebruikelijke gunstig. Gemiddeld iets minder produktief dan Driemaal Wit. Zie verder tabel bij Driemaal Wit.

Vatbaar voor topvergeling.

Korund

K. : N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r. : 1970.

Voldoet vrij goed tot goed in de teelt voor conserven.

Gewas matig uitstoelend, lang, vrij slap. Draagt de peulen zeer hoog. Bontbloeiend. Vroeg tot middelvroeg.

Opgerichte tot afstaande, rechte, circa 10 cm lange peulen met meestal 3-4 uitermate fijne zaden. Kleuren na conservering bruin.

Peul- en zaadopbrengst laag. Kwaliteit van het diepvriesprodukt redelijk goed, van het gesteriliseerde produkt goed.

Tolerant voor topvergeling.

Lange Witkiem

Voldoet goed in de teelt voor vers gebruik.

Vrij fors gewas, 110-130 cm hoog. Peulen langer dan 16 cm, tamelijk breed, met 4-5 grote zaden.

Zaad groot, vrij breed, ovaalrond, plat, grijswit met witte navel. Bruinkokend.

Vatbaar voor topvergeling.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1966

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door
Bonus	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Ezetha's Witkiem A	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen
Verbeterde Witkiem	N.V. Jos Huizer, Rijsoord
Major	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)
Meteoor	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
Verbeterde Witkiem B	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht

Lux

K : B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r. : 1955.

Voldoet vrij goed in de teelt voor conserveren.

Gewas weinig vertakt, vrij korte, dunne stengels. Iets vroeger dan Driemaal Wit. Kan door het fijnere gewas wat dichter worden gezaaid dan Driemaal Wit.

Blankblijvend, komt ook in kwaliteit met Driemaal Wit overeen. Heeft iets kleinere zaden.

Gevoelig voor *Ascochyta* en vatbaar voor topvergeling.

Gewastype lijkt geschikt voor machinale oogst.

Is in het noorden van het land oogstzekerder dan in het zuiden wegens gevoeligheid voor hoge temperaturen tijdens de bloei.

Zeer vatbaar voor topvergeling.

Minica

K : B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg. Kw.r. : 1970.

Voldoet goed in de teelt voor conserveren.

Gewas matig uitstoelend, lang, vrij stevig. Draagt de peulen hoog. Bontbloeiend.

Vrij laat.

Afstaande, rechte, circa 12 cm lange peulen met in de regel 4-5 vrij fijne zaden. Kleuren na conservering bruin. Peulopbrengst vrij goed, zaadopbrengst door het hoge rendement goed. Kwaliteit van het geconserveerde produkt goed. Matig vatbaar voor topvergeling.

Nr. 1319

K. : B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht.

Voldoet vrij goed tot goed in de teelt voor conserveren. Gewas vrij sterk uitstoelend, kort, zeer stevig. Draagt de peulen laag tot middelhoog. Bontbloeiend. Vroeg tot middelvroeg. Opgerichte tot iets afstaande, rechte, circa 14 cm lange peulen met 3-4 fijne zaden, blijven bij diepvriezen groen, bij langere sterilisatie bruin, maar behouden groene onderkleur. Peul- en zaadopbrengst vrij goed. Weinig vatbaar voor topvergeling.

Olga

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Voldoet goed in de teelt voor conserveren. Gewas vrij sterk uitstoelend, lang, stevig. Draagt de peulen hoog. Bontbloeiend. Middelvroeg. Opgerichte tot afstaande, vrij rechte tot rechte, circa 12 cm lange peulen met 3-4 vrij fijne zaden. Kleuren na conservering bruin. Peul- en zaadopbrengst vrij goed. Vatbaar tot matig vatbaar voor topvergeling.

Pontus

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Voldoet redelijk goed in de teelt voor conserveren. Dit bontbloeiend ras komt in veel opzichten als type met Kompakta overeen, maar is bruinkokend. Tolerant voor topvergeling.

R 35

K. : B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

Dit blank blijvende ras voldoet vrij goed in de teelt voor conserveren. Een ras dat door zijn zeer korte, fijne peul, waarin 3 zaden, en de zeer fijne sortering afwijkt van de aanbevolen Driemaal Wit-selecties. Het zaad zit voorts vrij vast in de peul. Gemiddeld iets minder produktief dan Driemaal Wit. Zie verder tabel bij Driemaal Wit. Vatbaar voor topvergeling.

Staygreen

*K. : A. R. Zwaan und Sohn o.H.G., Xanten, West-Duitsland.
Kw.r. : 1960. V. : B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.*

Voldoet vrij goed tot goed in de teelt voor conserveren.

Gewas weinig uitstoelend, middellang tot iets lang, vrij stevig, klein blad. Draagt de peulen laag tot middelhoog. Gevoelig voor abortie. Witbloeiend. Middelvroeg. Afstaande tot hangende, rechte, circa 15 cm lange peulen met 4 kleine, tamelijk fijne zaden. Blijven na conservering groen. Schil vrij hard. Peul- en zaadopbrengst vrij goed. Kwaliteit van het diepvriesprodukt redelijk goed, van het gesteriliseerde produkt goed. Zeer vatbaar voor topvergeling.

Suprifin

K.: N.V. Wed. P. de Jongh, Goes. Kw.r.: 1970.

Voldoet vrij goed tot goed in de teelt voor conserveren. Gewas vrij sterk uitstoelend, vrij kort, vrij stevig. Draagt de peulen laag. Bontbloeiend. Vrij laat. Iets afstaande tot hangende, wat kromme, circa 13 cm lange peulen met meestal 4-5 vrij grote zaden. Kleuren na conservering bruin. Peulopbrengst goed; zaadopbrengst door zeer hoog rendement zeer goed. Kwaliteit van het geconserveerde produkt redelijk goed. Matig vatbaar voor topvergeling.

Trio

K.: B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.

Voldoet vrij goed in de teelt voor vers gebruik. Een type Express met wat forsere, langere peulen (17-18 cm) en iets grover, weinig uitgestoeld gewas. Vroeg. Bruinkokend. Vatbaar voor topvergeling.

Witkiem

Voldoet redelijk goed in de teelt voor vers gebruik. Gewas als van Lange Witkiem, stevig. Peulen korter dan 16 cm met 3-4 grote zaden. Zaad grijswit met witte navel. Bruinkokend. Vatbaar voor topvergeling.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1966

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	vroegheid
Witkiem	B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	middenvroeg
Witkiem M-1000	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	vroeg
Witkiem	Fa. Gebr. P. C. en L. de Jongh, Goes	vroeg
Vroege Witkiem	B.V. Ruiter's Zaden, Andijk	middenvroeg
Vroege Witkiem	B.V. v/h A. Zwaan Jr., Enkhuizen	middenvroeg

tuinkers

Lepidium sativum L.

Tuinkers is voor de beroepstuinders van zeer geringe betekenis.

Extra Fijne Moskrul

Bladeren nog dieper ingesneden dan van Gekrulde en tevens wat kleiner.

Gekrulde Fijne Krul

Bladinsnijdingen dieper dan van Gewone.

Gewone

Snelgroeiend, echter grover dan Gekrulde en Extra Fijne Moskrul. De bladrand is bijna gaaf tot zwak gekarteld, en niet gekroesd.

Groka

K.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: 1961.

Een heelbladig type, waarvan de eerste loofbladen een zwak gekartelde rand hebben; bij latere bladen is de rand tamelijk diep en onregelmatig gekarteld en min of meer gekroesd.

Rapida

K.: N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen. Kiv.r.: 1966.

Rapida komt het meest overeen met het ras Gewone, maar onderscheidt zich daarvan door de snellere groei en het grotere, donkerder en wat doffe blad. In doorschoten stadium zijn de stengels paarsrood aangelopen. Bloemkleur lichtlila.

ui

Allium cepa L.

Bij de teelt van uien maakt men onderscheid tussen zaai-, zilver-, plant-, poot- en winteruien. Poot- en winteruien worden vrijwel niet meer geteeld.

De voornaamste teeltgebieden zijn: Zeeland, Zuid-Holland met als belangrijkste centrum Goeree-Overflakkee, Noordoostpolder, oostelijk Flevoland en west Noord-Brabant. Het gehele areaal is ongeveer 10.000 ha groot. De produktie bedroeg in het afzet-seizoen 1972-1973 ongeveer 400 miljoen kg.

Verreweg het belangrijkste is de zaai-ui. In 1972 bedroeg het areaal zaai-uien ruim 7300 ha met een handelsproduktie van ca. 300 miljoen kg. Van de produktie wordt 80 à 85% geëxporteerd. De voornaamste afnemers zijn West-Duitsland, Frankrijk en Engeland.

zaai-ui

Zaai-uien worden bij voorkeur gezaaid in de tweede helft van maart of in de eerste helft van april.

De afzetmogelijkheden worden in belangrijke mate bepaald door de keuze van het ras, waarbij aan de eigenschappen vroegrijpheid, produktiviteit, huidvastheid en houdbaarheid uiteenlopende eisen worden gesteld.

De ui is een gemakkelijk te beschadigen produkt. Op beschadigde uien ontstaat tijdens de bewaring vaak zij- of wondrot. Bij de oogst, het transport en de opslag moet daarom de uiterste voorzichtigheid in acht worden genomen.

De bewaarkwaliteit kan eveneens ongunstig beïnvloed worden door hoge stikstofgiften. Hierdoor wordt het optreden van kale uien in de hand gewerkt, terwijl tevens de kans op infectie door *Botrytis allii* (koprot) toeneemt. De aantasting door koprot kan van jaar tot jaar sterk uiteenlopen. Voor de berekening van het percentage gezonde uien na bewaring wordt bij de praktijkproeven dan ook steeds van een gemiddelde van vier jaren uitgegaan.

Rassen voor directe afzet (groen geoogst)

Om zo vroeg mogelijk met zaai-uien aan de markt te zijn wordt in augustus reeds met de oogst begonnen. Op dit tijdstip zijn de uien nog niet uitgerijpt. Voor dit doel zijn rassen met een gunstige vroegrijpheid het meest geschikt. Bij dergelijke rassen verloopt de bolvorming sneller, waardoor spoedig al een redelijke opbrengst wordt verkregen. Als regel oogst men medio augustus 35-45 ton per ha. Groen geoogste uien zijn niet lang houdbaar en dienen derhalve snel te worden afgezet.

Rassen voor directe afzet (rijp geoogst)

Voor de oogst in begin september komen in de eerste plaats vroege selecties van Rijnsburger met een goede huidvastheid in aanmerking.

Rassen voor directe afzet en bewaring (oogst half september tot half oktober)

Bij aflevering kort na de oogst wordt het rendement van de teelt voornamelijk bepaald door de eigenschappen produktiviteit en huidvastheid. Voor bewaring en afzet in een latere periode is een harde ui met een goede huidvastheid van belang. Naarmate de huidvastheid en hardheid beter zijn, treedt minder uitval als gevolg van kale en zachte (versleten) uien op.

Rassen voor lange tot zeer lange bewaring

Voor de levering na maart worden aan de huidvastheid en hardheid van de uien bijzonder hoge eisen gesteld.

plantui

Bij deze teeltwijze wordt uitgegaan van in het voorgaande jaar gewonnen plantgoed van de maten 8-15 en 15-22 mm doorsnede. Als vroegrijpe selecties worden gebruikt, kan vaak reeds in de tweede helft van juli worden geoogst.

Vanwege de mogelijkheid van koude bewaring wordt het ras Stuttgarter verreweg het meest voor deze teelt gebruikt. Ook wordt wel uitgegaan van vroegrijpe selecties van het Rijnsburger- en Noordhollandse Stroegele-type. Teneinde het optreden

van een te hoog percentage bloemstengels tegen te gaan, moet het plantgoed van laatstgenoemde rassen gedurende de winter bij hoge temperaturen (25.5–28°C) en een relatieve vochtigheid van 60–70% worden bewaard.

Afgezien van de invloed op de bloemvorming geeft warme bewaring een opbrengstverhogend effect. Het gewas is hierdoor echter ook later plukrijp.

rassentabel

ras	zaaiuien				plantuinen	zilveruien
	teelt voor directe afzet (groen geoogst in augustus)	teelt voor directe afzet (rijp geoogst begin september)	teelt voor directe afzet of bewaring (oogst half september tot half oktober)	teelt voor lange tot zeer lange bewaring	teelt van plantuinen	teelt van zilveruien
Augusta	A					
Barletta						A
Excellent			A			
Hyduro			A	A		
Hygro			A			
Hyprodo			A			
La Reine						A
Noordhollandse						
Bloedrode			B			
Noordhollandse						
Strogele			B		B	
Pompei						A
Primodoro	A					
Producent	A					
Rijnsburger		A ¹⁾	A	A ²⁾		
Stuttgarter					A	
Vroege Dirkslander	A					
Wolska				A		

¹⁾ vroegrijpe selecties. ²⁾ goed huidvaste selecties

aanbevolen rassen/selecties in de praktijkproeven 1969-1972

aangeduid door se- lectiebe- drijf als	ingezonden door	vroeg- rijp- heid ¹⁾	produk- tiviteit ²⁾	% gezonde uien na bewaring	waardering huidvast- heid ³⁾
<i>vroege rassen</i>					
Augusta	B.V. De Groot en Slot, Heerhugowaard en B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	8.5	94		3
Vroege Dirkslander Producent	N.V. D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	8.5	105		3
Primodoro	Royal Sluis, Enkhuizen	8	102		3
		8.5	99		3
<i>Rijnsburger</i>					
Robusta	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	6	102	91.7	8
Juno	N.V. D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge	6.5	106	91.1	5.5
Enormus	Fa. Gebr. de Jongh, Goes	6	110	84.8	6.5
Sublima	Fa. Gebr. de Jongh, Goes	7	97	90.1	6.5
Waldo	N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes	6	105	91.9	8
Selo	Fa. C. L. Onderdelinden, Hoofddorp	6.5	99	90.9	6.5
Rivato	Royal Sluis, Enkhuizen	6.5	99	89.2	8.5
Jumbo	West-Friesland, Enkhuizen	7	98	87.1	8.5
Wijbo	West-Friesland, Enkhuizen	6.5	97	93.7	8

¹⁾ Bij vroegrijpheid is een hoger cijfer gegeven naarmate de selectie vroeger is. Een punt verschil in vroegrijpheid komt overeen met één week verschil in plukrijpheid.

²⁾ Voor de vroegrijpe rassen/selecties geldt voor produktiviteit (rijp geoogst) 656.9 kg/are = 100. Voor de overige rassen/selecties 737.6 kg/are = 100.

³⁾ Een hoger cijfer duidt op een gunstige waardering van de huidvastheid. De hier vermelde cijfers zijn afgeleid van het percentage kale uien na machinale verwerking in de maand maart. 3 = 21.5% kale uien of meer, 9 = minder dan 5% kale uien.

aanbevolen rassen/selecties in de praktijkproeven 1969-1972 (vervolg)

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	vroegrijpheid ¹⁾	productiviteit ²⁾	% gezonde uien na bewaring	waardering huidvastheid ³⁾
<i>hybriden</i>					
Hyduro	B.V. De Groot en Slot, Heerhugowaard en B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	6.5	96	91.7	9
Hygro	B.V. De Groot en Slot, Heerhugowaard en B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	6	106	91.2	7
Hyprodo	B.V. De Groot en Slot, Heerhugowaard en B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	6.5	104	92.1	7.5
Excellent	Fa. Gebr. de Jongh, Goes	6.5	104	89.4	7
<i>Wolska</i>					
Dura	N.V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes	6	86	89.7	8.5

¹⁾ Bij vroegrijpheid is een hoger cijfer gegeven naarmate de selectie vroeger is. Eén punt verschil in vroegrijpheid komt overeen met één week verschil in plukrijpheid.

²⁾ Voor de vroegrijpe rassen/selecties geldt voor produktiviteit (rijp geoogst) 656.9 kg/are = 100. Voor de overige rassen/selecties 737.6 kg/are = 100.

³⁾ Een hoger cijfer duidt op een gunstige waardering van de huidvastheid. De hier vermelde cijfers zijn afgeleid van het percentage kale uien na machinale verwerking in de maand maart. 3 = 21.5% kale uien of meer, 9 = minder dan 5% kale uien.

Augusta

K.: B.V. De Groot en Slot, Heerhugowaard.

Bolvormige ui. Uitsluitend geschikt voor de vroege levering. Gaf in de praktijkproeven 1972 qua huidvastheid een betere indruk dan in voorgaande jaren. Voor verdere gegevens zie tabel op blz. 201.

Excellent

K.: Fa. Gebr. de Jongh, Goes. Kw.r.: 1971.

Hybrideras, dat wat uiterlijke kenmerken betreft veel met Rijnsburger overeenkomt. Zie verder tabel op blz. 202.

Hyduro

K.: B.V. De Groot en Slot, Heerhugowaard. Kw.r.: aangevraagd.

Hybrideras met bolvormige ui. Donkerder getint dan de meeste Rijnsburgerselecties. Uitstekende huidvastheid. Zie verder tabel op blz. 202.

Hygro

K.: B.V. De Groot en Slot, Heerhugowaard. Kw.r.: 1973.

Hybrideras, dat wat uiterlijke kenmerken betreft veel met Rijnsburger overeenkomt. Zie verder tabel op blz. 202.

Hyprodo

K.: B.V. De Groot en Slot, Heerhugowaard.

Hybrideras, dat wat uiterlijke kenmerken betreft veel met Rijnsburger overeenkomt. Zie verder tabel op blz. 202.

Noordhollandse Bloedrode

Platte tot bolvormige ui. Wijkt af van de overige rassen door een paarsrode kleur van de bol. Door de beperkte vraag naar rode uien is de met dit ras beteelde oppervlakte zeer gering. In vroegrijpheid, uniformiteit van vorm en duurzaamheid komen de selecties van dit ras overeen met Rijnsburger. De produktiviteit is echter belangrijk minder en bedraagt omstreeks 80% van het Rijnsburger-type.

Noordhollandse Strogele

Middelvroeg, gele, platte tot bolvormige ui. De produktiviteit van de meeste tot dit ras behorende selecties is minder en de duurzaamheid gelijk aan het gemiddelde van de Rijnsburger.

Wordt op beperkte schaal ook voor plantuien gebruikt. Het plantgoed moet evenwel warm worden bewaard.

Primodoro

K.: H. Wolfert, Dirksland. Overgegaan naar Royal Shuis, Enkehuizen. Kw.r.: 1967.

Hoogbolle tot peervormige ui. Uitsluitend geschikt voor de vroege levering. Zie verder tabel op blz. 201.

Producent

K.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht.

Hoogbolle tot peervormige ui. Uitsluitend geschikt voor de vroege levering. Zie tabel op blz. 201.

Rijnsburger

Bolvormige, gele ui met een goede produktiviteit. Tussen de Rijnsburger-selecties komen vrij grote verschillen in huidvastheid voor. Een selectie met een hoger waarderingscijfer voor huidvastheid geeft minder uitval als gevolg van kale uien. Naarmate langer wordt bewaard zullen de verschillen in huidvastheid duidelijker tot uiting komen. Laatrijpe selecties zijn minder geschikt voor de teelt in het noorden van het land.

Wordt op beperkte schaal ook voor plantuien gebruikt. Het plantgoed moet evenwel warm worden bewaard.

Zie verder tabel op blz. 201.

Stuttgarter

Platte ui met donkergele kleur. De gevoeligheid voor aantasting door valse meeldauw is groter dan bij de Nederlandse rassen.

Dit van oorsprong Duitse ras komt vanwege de geringe neiging tot bloemvorming en de gunstige vroegrijpheid voor de teelt van plantuien in aanmerking. Plantgoed van dit ras kan in tegenstelling tot selecties van het Rijnsburger- en Noordhollandse Stroegele-type zonder gevaar voor bloemvorming koud worden bewaard. Hierdoor kan gedurende de gehele winter plantgoed worden afgeleverd. Bij de voor export geteelde plantuitjes neemt Stuttgarter dan ook een overwegende plaats in.

Vroege Dirkslander

K.: N.V. D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge.

Hoogbolle tot peervormige ui. Uitsluitend geschikt voor de vroege levering. Zie verder tabel op blz. 201.

Wolska

Matig uniforme ui met over het algemeen een betere huidvastheid en hardheid dan bij de meeste Rijnsburger-selecties. Vanwege de mindere produktiviteit geven de selecties uit dit Poolse ras het beste rendement aan het einde van het bewaar seizoen. Zie verder tabel op blz. 202.

zilverui

Zilveruitjes worden uitsluitend voor inmaakdoeleinden gebruikt. De belangrijkste cultuurcentra vormen Tholen, St Philipsland en west Noord-Brabant. De zaai-datum valt gelijk met die van de gewone zaai-ui. De oogst valt van half juli tot eind augustus. De teelt wordt overwegend bedreven door de conservenindustrie, die voor deze teelt uitgaat van op landbouwbedrijven gehuurd land.

Barletta

Zilverui. Rond, stevig uitje. Is wat later plukrijp dan Pompei.

La Reine

Zilverui. Vrij laat ras dat veel minder wordt geteeld dan Barletta en Pompei.
Rond tot hoogrond uitje met tamelijk zwaar loof.

Pompei

Zilverui. Rond, iets geribbeld uitje. Rijpt zeer vroeg af. Gevoelig voor groenkleuring.

Valerianella locusta (L.) Betcke

veldsla

Veldsla wordt zowel onder glas als in de vollegrond geteeld, o.a. op IJsselmonde, in Limburg en in Zeeland. De oogst valt in de herfst, de winter of het vroege voorjaar. De teelt is van geringe omvang. Er is wat export naar België.

De volgende rassen kunnen worden aanbevolen:

Grote Noordhollandse - A; Valgros - A.

Grote Noordhollandse

Donkergroen, langwerpig blad.

Het uitgezifte, fijne zaad wordt veelal als Gewone Fijnzaad of Broeivet verkocht.

Valgros

K.: B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht. Kw.r.: aangevraagd.

Groeit sneller dan Grote Noordhollandse en heeft bovendien breder blad, hetgeen de opbrengst ten goede komt. Iets lichter van kleur dan Grote Noordhollandse.

Het areaal witlofwortelen bedroeg in 1972 ongeveer 2200 ha.

De handelsproductie bedroeg in 1972 29 miljoen kg met een waarde van ruim 30 miljoen gulden.

Het eiland Flakkee is een belangrijk centrum. Het areaal breidt zich de laatste paar jaren weer uit, mede door de technische verbeteringen die bij de teelt werden toegepast. Genoemd kunnen worden het gebruik van omhuld zaad en rooi-machines, waardoor bij de wortelteelt grote arbeidsbesparingen mogelijk zijn. De bewaring van wortels vóór de trek kan worden verbeterd door los storten in met bevochtigde buitenlucht gekoelde cellen. Tenslotte is verbetering van de structuur van de kuilgrond een belangrijke factor bij het streven naar hogere opbrengsten van betere kwaliteit.

De rassenkeuze bij witlof wordt vrijwel uitsluitend bepaald door de mogelijkheid om in de gewenste periode te trekken.

Omdat moeilijk van witlofassen kan worden gesproken werd het juister geacht alle selecties in één tabel samen te brengen en ze daarin te rangschikken van vroeg tot laat.

Aangeraden wordt, de zaaitijd zo te kiezen, dat er tussen opkomst van het zaad en het opzetten van de wortels 20 tot 24 weken ligt voor de extra vroege en de vroege selecties. Men kan deze ook later opzetten, mits later wordt gezaaid. Met extra vroege selecties zijn dikwijls uitstekende resultaten verkregen in de vroege trek. Voor de middelvroege selecties moeten er 24 tot 28 weken verlopen tussen opkomst en rooien. Deze termijnen zijn afhankelijk van de weersomstandigheden. In het algemeen geldt dat te vroeg opkuilen dun, lang en los lof geeft, en veel te laat opkuilen veel roosjes of een te lange pit.

Dikwijls kunnen witlofselecties voor meer dan één trek worden gebruikt. In de tabel is dit door meer kruisjes achter de naam aangegeven.

Naast de meest gangbare methode van witloftrekken met dekgrond neemt in de laatste jaren de belangstelling voor het trekken zonder dekgrond toe. Verschillende veredelingsbedrijven zijn bezig hiervoor geschikte selecties te kweken.

In 1972 is een aantal selecties op gebruikswaarde voor het trekken zonder dekgrond voor het eerst getoetst. Dit onderzoek wordt in 1973 en 1974 voortgezet.

Uit dit onderzoek is gebleken dat voor een goed resultaat naast de selectiekeuze de trekomstandigheden belangrijk zijn. Hierover is nog onvoldoende met zekerheid bekend. Mede daarom moet men de resultaten van het gebruikswaarde-onderzoek in 1972, vermeld in deze rassenlijst, als voorlopig beschouwen en met de nodige voorzichtigheid hanteren.

De selecties die in de proeven 1972 een redelijk goede tot goede indruk achterlieten zijn per trek in een tabel, in alfabetische volgorde naar de naam van de inzender, aangegeven.

aanbevolen selecties voor trekken met dekgrond

		aanbevolen voor ¹⁾											
aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	zeer vroege trek		vroeg trek		middelvroeg trek		late trek verwarmd		late trek koud			
		1 ²⁾	2 ²⁾	3 ²⁾	4 ²⁾	5 ²⁾	6 ²⁾	7 ²⁾	8 ²⁾	9 ²⁾	10 ²⁾	11 ²⁾	12 ²⁾
Stoka	N.V. C. Beem- sterboer, Warmenhuizen	+	+										
Aksenta	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen		+										
Forsade	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen		+										
Wolfero Primo	Royal Sluis, Enkhuizen		+										
Extrema	B.V. Rijk Zwaan, De Lier		+	+									
B I	B.V. De Groot en Slot, Heer- hugowaard												
Vroege Mechelse	Coöp. L.T.B., Alkmaar			+									
Aldra	N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen			+	+								
Wolfero Secundo	Royal Sluis, Enkhuizen			+									
Mechelse Middel- vroeg	A. de Bonte, Ooltgensplaat				+	+	+						

¹⁾ + = geschikt voor de aangegeven trekwijze. ²⁾ Zie lijst „Trekwijzen, oogst-
tijden en trektemperaturen”.

aanbevolen selecties voor trekken met dekgrond (vervolg)

		aanbevolen voor ¹⁾											
aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	zeer vroege trek		vroege trek		middelvroeg trek		late trek verwarmd		late trek koud			
		1 ²⁾	2 ²⁾	3 ²⁾	4 ²⁾	5 ²⁾	6 ²⁾	7 ²⁾	8 ²⁾	9 ²⁾	10 ²⁾	11 ²⁾	12 ²⁾
Vroege Mechelse sel. Huizer	N.V. Jos Hui- zer, Rijsoord				+	+							
Huizer Middel- vroeg stam B	N.V. Jos Hui- zer, Rijsoord				+				+				
Middel- vroeg	Fa. Gebr. P. C. en L. de Jongh, Goes				+		+						
Mechelse Middel- vroeg sel.	Coöp. L.T.B., Alkmaar				+	+	+	+					
Philvo	B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)				+	+	+	+		+		+	
Promessa	B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)				+	+				+		+	
Megro Middel- vroeg	B.V. D. v. d. Ploeg, Baren- drecht en J. Groenendijk, Sommelsdijk				+	+	+	+					
Ivorine	Royal Sluis, Enkhuizen				+	+	+		+		+		
R.Z.A.	B.V. Rijk Zwaan, De Lier				+	+					+		+

¹⁾ + = geschikt voor de aangegeven trekwijze. ²⁾ Zie lijst „Trekwijzen, oogst-
tijden en trektemperatuwen”.

aanbevolen selecties voor trekken met dekgrond (vervolg)

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	aanbevolen voor ¹⁾											
		zeer vroege trek	vroege trek		middelvroege trek		late trek verwarmd		late trek koud				
		1 ²⁾	2 ²⁾	3 ²⁾	4 ²⁾	5 ²⁾	6 ²⁾	7 ²⁾	8 ²⁾	9 ²⁾	10 ²⁾	11 ²⁾	12 ²⁾
R.Z.B.	B.V. Rijk Zwaan, De Lier			+		+				+			
Dubbel Blank ³⁾	B.V. Rijk Zwaan, De Lier				+	+	+		+	+			
Westfride	Pannevis/West- Friesland, Enkhuizen					+		+		+		+	+
Blanca	N.V. C. Beem- sterboer, Warmenhuizen											+	+
Reinal	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn								+		+		
Reine Bon	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn											+	+
Sel. Brové	Fa. C. J. Broos, Venlo							+		+			
B III	B.V. De Groot en Slot, Heerhugowaard							+					
Sel. Groe- nendijk late Bel- gische	Fa. C. Groe- nendijk en Zn., Sommelsdijk								+				

¹⁾ + = geschikt voor de aangegeven trekwijze. ²⁾ Zie lijst „Trekwijzen. oogst-
tijden en trektemperaturen”. ³⁾ Kw.r.: 1956. Onderscheidt zich door de witte
bloemkleur.

aanbevolen selecties voor trekken met dekgrond (vervolg)

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	aanbevolen voor ¹⁾											
		zeer vroege trek		vroeg trek		middelvroege trek		late trek verwarmd		late trek koud			
		1 ²⁾	2 ²⁾	3 ²⁾	4 ²⁾	5 ²⁾	6 ²⁾	7 ²⁾	8 ²⁾	9 ²⁾	10 ²⁾	11 ²⁾	12 ²⁾
Dicky	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude							+					
Trilof ³⁾	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude								+		+	+	+
De Jongh's Elitekrop	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes											+	
Mechelse	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes							+					
Productiva	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)											+	+
Gebo	N.V. Oudijk-Wulfse, Waddinxveen							+		+			+
Wolfero Tertio	Royal Sluis, Enkhuizen							+		+			
Divolis	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen							+				+	+
Edellona	B.V. A.R. Zwaan en Zn., Voorburg							+		+		+	+

¹⁾ + = geschikt voor de aangegeven trekwijze. ²⁾ Zie lijst „Trekwijzen, oogsttijden en trektemperaturen”. ³⁾ Kw.r.: aangevraagd.

Trekwijzen, oogsttijden en trektemperaturen

- 1 = zeer vroege trek, verwarmd, overdekt, oogst eind aug. t/m half okt.; temperatuur 24°C.
- 2 = vroege trek, verwarmd, overdekt, oogst half okt. t/m dec.; temperatuur 22°C.
- 3 = middelvroege trek, verwarmd, overdekt, oogst januari; temperatuur 18°C.
- 4 = middelvroege trek, verwarmd, overdekt, oogst januari; temperatuur 22°C.
- 5 = middelvroege trek, verwarmd, overdekt, oogst februari; temperatuur 18°C.
- 6 = middelvroege trek, verwarmd, overdekt, oogst februari; temperatuur 22°C.
- 7 = late trek, verwarmd, overdekt, oogst maart; temperatuur 15°C.
- 8 = late trek, verwarmd, overdekt, oogst maart; temperatuur 20°C.
- 9 = late trek, verwarmd, overdekt, oogst april; temperatuur 15°C.
- 10 = late trek, verwarmd, overdekt, oogst april; temperatuur 20°C.
- 11 = late trek, koud, overdekt, oogst maart/april.
- 12 = late trek, koud, vollegrond, oogst april.

voorlopig aanbevolen selecties voor trekken zonder dekgrond – gebruikswaarde-onderzoek 1972/73

		voorlopig aanbevolen voor ¹⁾				
aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	zeer vroege trek ²⁾	vroege trek ³⁾	middelvroege trek ⁴⁾	late trek ⁵⁾	
Zodeka	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen		+			
Videna	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen			+		
Viproda	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen				+	
Predeka	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude/ N.V. C. Beemsterboer Warmenhuizen	+				
Mideka	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude/ N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen			+	+	

¹⁾ + = voorlopig aanbevolen voor de aangegeven trekwijze. ²⁾ grondtemperatuur 24° C, luchttemperatuur 18° C. ³⁾ grondtemperatuur 22° C, luchttemperatuur 16° C. ⁴⁾ grondtemperatuur 19° C, luchttemperatuur 14° C. ⁵⁾ grondtemperatuur 18° C, luchttemperatuur 14° C.

voorlopig aanbevolen selecties voor trekken zonder dekgrond – gebruikswaarde-onderzoek
1972/1973 (vervolg)

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	voorlopig aanbevolen voor ¹⁾			
		zeer vroege trek ²⁾	vroege trek ³⁾	middelvroeg trek ⁴⁾	late trek ⁵⁾
Plumato	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	+			
Nunhem 10467	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)	+			
Normato	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)		+		
Tardivo	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)				+
Liber V.O.	N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen		+		
Liber M.O.	N.V. C. W. Pannevis, Enkhuizen			+	
Pigalle	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+			
Wolfero Primosa	Royal Sluis, Enkhuizen	+			
Wolfero Secosa	Royal Sluis, Enkhuizen		+		
Wolfero Terosa	Royal Sluis, Enkhuizen			+	
Wolfero Kwarosa	Royal Sluis, Enkhuizen				+
Wolfero Kwintosa	Royal Sluis, Enkhuizen				+
Prezo	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	+	+		
Midzo	B.V. Rijk Zwaan, De Lier			+	
54400	B.V. Rijk Zwaan, De Lier				+

¹⁾ + = voorlopig aanbevolen voor de aangegeven trekwijze. ²⁾ grondtemperatuur 24°C, luchttemperatuur 18°C. ³⁾ grondtemperatuur 22°C, luchttemperatuur 16°C. ⁴⁾ grondtemperatuur 19° C, luchttemperatuur 14° C. ⁵⁾ grondtemperatuur 18° C, luchttemperatuur 14° C.

Meilof

Onder deze naam zijn zeer traag groeiende selecties in de handel die, in december koud in de vollegrond opgekuild, pas in april-mei oogstrijpe kroppen leveren. Wegens de geringe omvang zijn van deze teelt geen praktijkproeven genomen.

wittekool

Brassica oleracea L. var. *alba* DC.

De handelsproductie van wittekool bedroeg in 1972 89 miljoen kg ter waarde van 8 miljoen gulden. Noord-Holland is het belangrijkste teeltgebied. Het areaal is ongeveer 1600 ha groot, waarvan ruim 800 ha met Langedijker Bewaarwitte.

Voor de teelt van vroege spitskool, waarvan de aanvoer grotendeels plaatsvindt in juni, komen naast selecties van het ras Eersteling ook Raket en Spiko en het hybrideras Hispi in aanmerking. De oppervlakte met spitskool beteeld, bedraagt ongeveer 100-150 ha. Deze teelt komt vnl. in Limburg, Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Groningen voor. De teelt als vrijsters (zaai februari) breidt zich uit.

Met vroege en herfstwitte worden resp. ongeveer 300 ha en 500 ha geteeld. Langedijker Vroege Witte, Langedijker Herfstwitte en Herfstdeen worden hiervoor het meest gebruikt. Van wittekool wordt vaak meer dan de helft geconserveerd, vooral tot zuurkool.

Vooral bij Langedijker Herfstwitte komt regelmatig rand voor. Tussen de verschillende selecties bestaan evenwel duidelijke verschillen in gevoeligheid. Volledig resistente rassen zijn nog niet gekweekt, hoewel in dit opzicht wel een duidelijke verbetering is bereikt. Behalve door de keuze van de te telen selectie of ras is het optreden van rand te verminderen door dicht te planten, minder zwaar met stikstof te bemesten en door de kolen, zodra deze oogstrijp zijn, te oogsten.

Grijs is een afwijking die regelmatig bij bewaarwitte optreedt. Tussen de selecties van Langedijker Bewaarwitte komen evenwel duidelijke verschillen in gevoeligheid voor. Volledig resistente selecties zijn niet bekend.

rasstentabel

ras	vroege teelt	zomer- teelt	vroege herfstteelt	late herfstteelt	teelt voor bewaren
Eersteling ¹⁾	A				
Herfstdeen				A	
Hidena					N
Hispi	A				
Langedijker Bewaarwitte					A
Langedijker Late Herfstwitte				A	
Langedijker Vroege Herfstwitte			A		
Langedijker Vroege Witte		A			
Roem van Enkhuizen			B		

¹⁾ Raket en Spiko zijn in de volgende tabel „aanbevolen selecties” van Eersteling ondergebracht.

overzicht van voor verwerking tot zuurkool geschikte wittekoolrassen en -selecties, exclusief Langedijker Bewaarwitte, gerangschikt naar afnemende vroegheid – gebruikswaarde-onderzoek 1968 t/m 1972

ras	selectie	ingezonden door	vroeg- heid ¹⁾	gevoeligheid voor rand ²⁾
Langedijker Vroege Witte	Langedijker Vroege Julia	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	9	8
	Baldura	Gebroeders Broersen, Tuitjenhorn	9	7
	Gustar	Gebroeders Broersen, Tuitjenhorn	8	7
	Augusta	Gebroeders Broersen, Tuitjenhorn	8	8
		N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	6-7	6
Langedijker Vroege Herfstwitte	Langedijker Vroege Herfst	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	7	7
Roem van Enkhuizen	Roem van Enkhuizen	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen/ B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	6-7	6
	Blankora	Gebroeders Broersen, Tuitjenhorn	6	9
Langedijker Late Herfstwitte	Septa	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	5-6	6
	Randex	Gebroeders Broersen, Tuitjenhorn	4-5	7
	Hercules	B.V. De Groot en Slot, Heerhugowaard	4	4
	Octoma	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	3-4	6
Herfstdeen	Nora ³⁾	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	3-4	9
	Succes ⁴⁾	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	2	9
	Novema	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	1-2	9
	Snitkolos	Gebroeders Broersen Tuitjenhorn	1-2	7
	Snitkolos laat	Gebroeders Broersen, Tuitjenhorn	1	8

¹⁾ 1 = laat, 9 = vroeg. ²⁾ 1 = zeer gevoelig voor rand, 9 = niet gevoelig voor rand.

³⁾ vertoont een wat compactere groei dan de overige selecties in deze groep en heeft enigszins gesavooïd blad. ⁴⁾ zeer lange stronk en gevoelig voor rotkoppen.

wittekool

Eersteling

Dit ras wordt in Nederland thans nog het meest voor de vroege spitskoolteelt gebruikt.

Zaai: september of februari. Oogst: eind mei-juli. Gewicht: 0,75–1,50 kg. Stronk kort. Vrij glad blad. Korte bladsteel. Kool spits tot stompspits, matig vast, groen.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1969 (weeuwen) en 1970 (vrijsters)

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	aanbevolen voor ¹⁾		weeuwenteeft	
		weeu- wen- teelt	vrij- ster- teelt	vroeg- heid ²⁾	hoeveel- heid blad ³⁾
<i>Eersteling-selecties</i>					
Eersteling Nr. 2	Royal Sluis, Enkhuizen		+		
Eersteling Nr. 4	Royal Sluis, Enkhuizen		+		
Fijne Vroege Spitse	B.V. Rijk Zwaan, De Lier		+		
<i>andere rassen of selecties</i>					
Hispi	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude/N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen		+		
Raket ⁴⁾	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	+	+	8,3	7,5
Spiko A ⁵⁾	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	+		7,3	6,0
Spiko B ⁵⁾	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	+		6,5	6,3

¹⁾ + = aanbevolen voor de aangegeven teeltwijze. ²⁾ 1 = zeer laat, 9 = zeer vroeg.

³⁾ 1 = weinig omblad, 9 = veel omblad. ⁴⁾ Blad is iets meer gebobbel en golvend dan van de Eerstelingselecties, soms uitwendig iets rood getint. ⁵⁾ Heeft een wat vlottere groeiwijze dan de Eerstelingselecties.

Herfstdeen

Door zijn vaste kool met goede inwendige structuur en geringe gevoeligheid voor rand zeer geschikt voor zuurkool. Kan onder gunstige omstandigheden tot januari worden bewaard.

Zaaitijd: maart. Oogst: oktober-december. Gewicht: 5,0–7,0 kg.

Stronk lang. Zeer veel buitenblad met sterk golvende bladrand, lange bladsteel. Blad grijsgroen, soms iets rood geaderd. Kool rond, zeer vast, groen.

Zie verder tabel op blz. 215.

Hidena

*K. : N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen/B.V. Jacob Jong,
Noord-Scharwoude. Kw.r. : 1973.*

Hybrideras van het type Langedijker Bewaarwitte. Beproeverswaardig als bewaarwitte.

Zaai: maart. Oogst: half oktober-eind november. Gewicht: 3,5-4,0 kg.

Tamelijk weinig matig groot, opstaand, zeer kort gesteeld, donkergroen blad met gave of ondiep geschulpte, niet geplooid rand. Kan nauwer worden geplant dan Langedijker Bewaarwitte. De vorming van de uit het blad staande kool begint vroeg.

Stronk lang. Kool vrijwel rond, neigend tot hoogronde, fijnbladig, zeer vast, pit breed en vrij lang. Weinig gevoelig voor grijs.

Hispi

*K. : B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude/N.V. C. Beemsterboer
Warmenhuizen. Kw.r. : 1972*

Een spitskoolhybride met een vaste, puntige, goed sluitende en uniforme kool.

Zaai: september of februari. Oogst: eind mei-juli. Gewicht: 0,75-1,5 kg.

Donkergroen, breed blad met fijne nerven. Vrij veel omblad.

Inwendige structuur: tamelijk lange, dunne pit, kool iets open langs de pit, overigens van fijne structuur; kleur lichtgeel tot lichtgroen.

Aanbevolen in de praktijkproeven vrijsterteelt 1970. Beproeverswaardig voor weeuwentelt.

Langedijker Bewaarwitte

In dit ras komen een aantal typen voor die sterk in bewaareigenschappen en morfologische kenmerken variëren. In de praktijkproeven zijn alleen die selecties aanbevolen die aan redelijke eisen met betrekking tot de bewaarbaarheid voldoen. Bij de aanbevolen selecties werden in de genomen proeven verschillen in gevoeligheid voor het zgn. grijs vastgesteld.

Zaai: maart. Oogst: half oktober-eind november. Gewicht: 3,5-4,0 kg.

Stronk lang, veel buitenblad, groen-grijsgroen, met golvende, soms gladde bladrand. Kool omgekeerd eirond, zeer vast.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1966-1967

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door
Langedijker Bewaar ¹⁾	Gebroeders Bakker, Noord-Scharwoude
Langedijker Bewaar Decema ¹⁾	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Langedijker Extra Late Bewaar ¹⁾	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Stark Winter no. 20, groen type ¹⁾	Gebroeders Broersen, Tuitjenhorn
Langedijker Deense Witte Poolster	B.V. De Groot en Slot, Heerhugowaard
Jong's Langedijker Bewaar	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude
Langedijker Bewaar	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Langedijker Bewaar, sel. van Loenen ¹⁾	Pannevis/West-Friesland, Enkhuizen

¹⁾ Leken in mindere mate vatbaar voor een aantasting door het zgn. grijs dan de overige selecties.

Langedijker Late Herfstwitte

Geschikt voor zuurkool, doch in meer of mindere mate gevoelig voor inwendig rand. Het verschijnsel van roodverkleuring na verwerking komt in deze groep in bepaalde jaren tot uiting.

Zaaitijd: eind februari-maart. Oogst: half september tot oktober. Gewicht: 5,5-7,5 kg.

Stronk matig lang. Veel buitenblad. Kool groot, rond tot hoogrond, vrij vast. Zie verder tabel op blz. 215.

Langedijker Vroege Herfstwitte

Wordt vrijwel uitsluitend gebruikt voor de verwerking tot zuurkool.

Zaai: eind februari-maart. Oogst: half augustus-eind september. Gewicht: 4,5-5,5 kg.

Stronk vrij kort. Vrij veel buitenblad. Kool groot, rond, vast. Gevoelig voor barsten. Zie verder tabel op blz. 215.

Langedijker Vroege Witte

Dit is het vroegste Langedijker ras. Heeft op opdrachtige grond de meeste kans van slagen. Niet geschikt voor weeuwenteelt. Geschikt voor de verse markt en zuurkoolverwerking. In Noord-Holland bekend als Poepewitte of Suikerwitte.

Zaai: februari. Oogst: juli-half september. Gewicht: 2,5-4,5 kg.

Stronk kort. Vrij weinig blad. Kool rond, matig vast.

Zie verder tabel op blz. 215.

Roem van Enkhuizen

Geschikt voor verwerking tot zuurkool.

Zaai: begin maart. Oogst: augustus. Gewicht: 4,0–5,0 kg.

Stronk kort. Vrij weinig tot veel buitenblad, dat iets gebobbeld is, grijsgroen. Bladrand golvend. Kool groot, rond tot iets hoogronde, matig vast tot vast.

Zie verder tabel op blz. 215.

De wortel behoort tot één van de belangrijkste vollegrondsgroenten.

Het areaal wortelen in de vollegrond bedroeg in 1972 ongeveer 2300 ha. De handelsproduktie bedroeg in 1972 136 miljoen kg ter waarde van 35 miljoen gulden. Ruim 38% hiervan is voor export bestemd. Voorts wordt ruim 24% door de industrie verwerkt. Hiervan wordt het grootste gedeelte gesteriliseerd of gedroogd.

Van de vroege wortel wordt ongeveer 70 ha onder glas geteeld. Deze peen wordt grotendeels in de herfst uitgezaaid. Een aparte plaats neemt de teelt van zogenaamde „onderdekkers” in, die in de zomer uitgezaaid en na de winter geoogst worden. Deze teelt is in de laatste jaren belangrijk uitgebreid. De meeste vroege vollegrondspeen wordt na de winter uitgezaaid. Hiervan komt de aanvoer in juni op gang, na die van de glaspeen en van de onderdekkers. Voor de vroege teelten worden selecties van Amsterdamse Bak gebruikt. Ook voor de latere teelten is dit ras gewild. Alleen op hoge, slecht vochthoudende of stugge gronden geeft men veelal de voorkeur aan Nantes. Dit ras wordt op bescheiden schaal in Noord-Brabant en Limburg aangetroffen. Het areaal met deze twee rassen beteeld, bedraagt vaak meer dan 1000 ha. Een bijna even groot areaal wordt ingenomen door winterwortel, die een veel langere groeiperiode vraagt en waarvan de wortels ook veel zwaarder worden. De rassen die men hiervoor gebruikt zijn Flakkeese, Flaro en Berlikumer. Bij deze rassen gaat men steeds meer op een goede, regelmatige kleur letten, niet alleen van het vlees, maar ook van de pit. Deze hangt behalve van de erfelijke aanleg ook af van de leeftijd van de wortel (jonge wortels zijn bleker dan oudere) en de groei-omstandigheden (als het bijvoorbeeld te koud is blijven de wortels bleek). De in Nederland geteelde rassen voldoen in redelijke mate aan de behoeften van de industrie. Vooral nu de kleur van de late rassen belangrijk verbeterd is, geeft men hieraan voor drogen vaak de voorkeur boven buitenlandse rassen.

In deze rassenlijst zijn ook enkele rassen opgenomen waarvoor van de zijde van de industrie soms enige belangstelling bestaat, te weten Chantenay, Juwarot, Kieler Rote, Little Finger, Rothild, Rubica en Signal. Veel ervaringen met de teelt ervan heeft men in Nederland niet.

Bij de teelt ervan zal men er rekening mee moeten houden, dat deze rassen vaak minder produktief zijn dan de normaal geteelde en hiermee in vroegheid overeenkomende rassen.

rassentabel

ras	vroeg		zomer- teelt	herfst- teelt	onder- dekker- teelt	teelt voor bewaren	teelt voor industrie
	glas	volle- grond					
Amsterdamse Bak	A	A	A	A	A		A
Berlikumer				A		B	B
Flakkeese				A		A	A
Flaro				B		B	
Nantes			B	B			

speciale rassen voor de industrie

Chantenay	B		Rothild	B
Juwarot	B		Rubica	B
Kieler Rote	B		Signal	B
Little Finger	B			

Amsterdamse Bak

Amsterdamse Bak wordt gebruikt voor zaai van voorjaarspeen onder glas in oktober of januari, voor zaai van vollegrondspeen vanaf eind februari tot begin augustus en voor zaai van onderdekkers in de zomer. De peen, geteeld onder glas en vroege vollegrond, wordt geoogst als bospeen en van de overige teelten als waspeen. Dit ras heeft een goede verzorging en een behoorlijk losse, goed vochthoudende grond nodig. De stuggere en de drogere gronden zijn voor dit ras niet zo geschikt.

De in de praktijkproeven 1971-1972 opgenomen selecties zijn zowel onder platglas als in de vollegrond beproefd. Hierbij is gelet op de geschiktheid voor de platglas-teelt, voor de vroege vollegrondsteelt, voor de herfstteelt en voor de teelt als onderdekkers.

Weinig loof. Wortel halfang, cilindrisch of iets conisch.

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door	aanbevolen voor platglas ¹⁾	aanbevolen voor vroeg vollegrond ¹⁾	vroegheid ²⁾	stevigheid loof ³⁾	lengte wortel ⁴⁾	kleur uitwendig ⁵⁾	puntigheid ⁶⁾
Amsterdamse Bak No. 12068	Gebr. Bakker, Noord- Scharwoude		+	6,5	6,0	6,5	6,0	5,1
Sweetheart	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	+	+	6,3	7,0	5,8	6,2	6,1
Amsterdamse Bak	B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+		6,5	7,0	6,0	6,3	5,1
Westlandse Bak	N.V. v/h T. v. d. Beu- kel Azn, Monster		+	6,0	6,0	6,0	6,0	5,1
Amsterdamse Bak vollegrond	B.V. Enkhuizer Zaad- handel, Enkhuizen		+	7,0	8,0	7,0	6,5	6,0
Vrona	B.V. Enkhuizer Zaad- handel, Enkhuizen	+	+	6,3	6,5	6,5	6,8	5,8
Boncora	N.V. Jos Huizer, Rijsoord	+		6,0	6,0	6,3	6,3	5,5
Cylindra	N.V. Jos Huizer, Rijsoord		+	5,5	6,0	7,0	6,0	5,5
Amsterdamse Bak ABK	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	+	+	6,2	7,0	6,7	6,0	6,3
Amsterdamse Bak	LTB, Alkmaar	+	+	6,4	6,0	6,4	6,4	6,3
Amsterdamse Zoete Bak	B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)	+	+	6,2	7,0	6,2	6,4	6,4
Sucram 25-70	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+	+	6,8	7,0	6,3	6,3	6,2
Foram	Royal Sluis, Enkhuizen	+	+	6,0	7,0	5,5	6,2	6,0
Minicor	Royal Sluis, Enkhuizen	+	+	6,0	7,0	6,3	6,2	5,4
Caramba	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	+		6,3	7,0	6,3	6,5	5,5
Amsterdamse Bak	B.V. „Meo-Voto” zaden, Andijk-West	+		6,0	6,0	6,3	6,0	5,5
Amsterdamse Bak	B.V. v/h A. Zwaan Jr., Enkhuizen	+	+	6,4	6,5	5,9	6,4	6,7
Amsterdamse Bak type N	B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	+	+	6,7	7,0	6,9	6,8	6,4
Amsterdamse Bak sel. R.Z.	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	+		6,3	6,0	6,0	5,8	6,5

¹⁾ + = geschikt voor de aangegeven teeltwijze. ²⁾ 1 = zeer laat; 9 = zeer vroeg.

³⁾ 1 = zeer slap; 9 = zeer stevig. ⁴⁾ 1 = zeer kort; 9 = zeer lang. ⁵⁾ 1 = zeer slecht;

9 = zeer goed. ⁶⁾ 1 = scherppuntig; 9 = stomppuntig.

aanbevolen selecties waspeen praktijkproeven 1971 en 1972

aangeduid door selectie- bedrijf als	ingezonden door	aanbevolen voor herfstteelt ¹⁾	aanbevolen voor onderdekkers ¹⁾	lengte ²⁾	uitwendige kleur ³⁾	pitkwaliteit ⁴⁾	inwendig groen ⁵⁾	gevoeligheid voor beschadiging ⁶⁾	geschiktheid voor steriliseren in glas ⁷⁾
Amsterdamse Bak nr. 12068 Sweetheart	Gebr. Bakker, Noord-Scharwoude N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen		+	6,8	5,8	7	6	6	-
Amsterdamse Bak Harmona	B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk Gebr. Broersen, Tuitjenhorn		+	6,7	6,5	8	6	7	7
Amsterdamse Bak Vrona	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	+	+	6,8	6,5	6	5	7	-
Amsterdamse Bak ABK	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	+	+	6,7	6,5	6	7	5	8
Amsterdamse Bak	B.V. Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	+	+	6,0	6,0	8	7	7	-
Amsterdamse Zoete Bak Sucram	B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude	+	+	6,7	6,8	8	5	6	6
Amsterdamse Bak	LTB, Alkmaar	+	+	7,1	6,4	8	7	6	5
Amsterdamse Bak E9	B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.)	+	+	7,0	6,7	8	5	5	7
Amsterdamse Bak E10	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht	+	+	6,6	6,7	8	6	6	7
Foram	B.V. Ruiter's Zaden, Andijk	+	+	6,8	6,4	7	6	6	8
Minicor	B.V. Ruiter's Zaden, Andijk	+	+	6,3	6,7	6	6	6	7
Caramba	Royal Sluis, Enkhuizen	+	+	6,4	6,4	7	6	6	7
Amsterdamse Bak	Royal Sluis, Enkhuizen	+	+	6,1	6,7	8	7	7	7
Amsterdamse Bak type E	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	+	+	6,5	6,7	7	7	6	8
Amsterdamse Bak type A	B.V. v/h A. Zwaan Jr., Enkhuizen	+	+	6,2	6,5	6	6	7	-
	B.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	+	+	6,6	6,8	8	6	6	7
	B.V. Rijk Zwaan, De Lier	+	+	7,0	6,8	7	6	5	7
		+	+	6,0	6,6	8	7	7	8

¹⁾ + = geschikt voor de aangegeven teeltwijze. ²⁾ 1 = zeer kort; 9 = zeer lang.

³⁾ 1 = zeer slecht; 9 = zeer goed. ⁴⁾ 1 = zeer slecht; 9 = zeer goed. ⁵⁾ 1 = zeer veel inw. groen; 9 = geen inw. groen. ⁶⁾ gevoeligheid voor breken en scheuren bij machinaal rooien en spoelen; 1 = zeer gevoelig; 9 = ongevoelig. ⁷⁾ 1 = ongeschikt; 9 = zeer geschikt. Deze waarneming is van oriënterende aard.

wortel

Berlikumer

De kwaliteit van de wortel is beter dan die van Flakkeese. Is evenwel minder produktief en minder goed te bewaren en te vervoeren.

Loof matig zwaar. Wortel tamelijk lang, licht conisch of cilindrisch, glad, stomp.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1966-1967

aangeduid door selectiebedrijf als

ingezonden door

Berjo Origineel (Verb. Berlikumer)

B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude

Berlikumer

B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)

Berlikumer

B.V. Rijk Zwaan, De Lier

Chantenay

Voor steriliseren en drogen bestaat soms belangstelling voor selecties van Chantenay met een rode pit. Goede selecties van dit ras behoeven wat de kwaliteit betreft meestal niet voor die van Flakkeese en Berlikumer onder te doen, de opbrengst ligt veelal iets lager.

Matig vroeg ras. Soms veel last van barsten.

Matig zwaar loof. Wortel halflang, vaak erg dik, conisch, stomp.

Flakkeese

Voor winterwortel wordt dit ras het meest gebruikt. Het is een zeer produktief, oogstzeker ras met een goede kwaliteit. Geschikt voor transport en bewaring.

Het oorspronkelijke oude type is nu vrijwel geheel verdwenen en vervangen door het zogenaamde verbeterde type met een iets langere, slankere wortel van iets betere vleesstructuur en kleur.

Loof zwaar. Wortel middelmatig lang, slank, glad, licht conisch, stomp.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1966-1967

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door
Vita Longa	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Verb. Flakkeese Stomppuntige	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Konservek	Fa. C. Groenendijk en Zn., Sommelsdijk
Rode Cylinder	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
Flakkeese type C	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
Flakkeese (Winter) B	B.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht
Marcato (Winter)	B.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht
Rialto	Royal Sluis, Enkhuizen
Flakkeese Fakkell	Pannevis/West-Friesland, Enkhuizen
Flakkeese ¹⁾	B.V. Rijk Zwaan, De Lier

¹⁾ cilindrisch type.

Flaro

K.: B.V. Jacob Jong, Noord-Scharwoude. Kw.r.: 1951.

Een type Flakkeese dat zich onderscheidt door de paarse voet van zijn bladstelen.

Juwarot

K.: A. en W. Wagner, Heidelberg, West-Duitsland. V.: N.V. C. J. Beemsterboer, Warmenhuizen.

Drogestof en caroteengehalte vrij hoog. De opbrengst ligt tussen die van Kieler Rote en Flakkeese in.

Wortel tamelijk conisch, matig lang en glad. In- en uitwendige kleur in de regel goed.

Kieler Rote

K.: C. Bauer, Kiel, West-Duitsland.

In Duitsland gekweekt ras dat door zijn uitstekende kleur en hoog drogestofgehalte soms gevraagd wordt door de verwerkende industrie voor drogen. Is alleen als hoofdgewas te telen. De opbrengst ligt zeker 20 procent lager dan van Berlikumer, terwijl de ruwe huid extra verliezen bij het schrapen van de wortels met zich meebrengt. Is verder iets vroeger.

Tamelijk zwaar loof. Wortel matig lang, conisch, puntig, tamelijk ruw. Kleur van vlees en pit rood.

Little Finger

K.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. Kw.r.: 1967.

Iets vroeger dan Amsterdamse Bak, waarvan dit ras zich onderscheidt door het kortere loof en de fijnere wortel, die speciaal geschikt zou zijn om als hele wortel te steriliseren. Moet iets dichter worden gezaaid dan Amsterdamse Bak. Door de

wortel

vrij zwakke groeikracht van dit ras waarschijnlijk alleen geschikt voor de betere wortelgronden.

Wortel kort en fijn, cilindrisch tot licht conisch, goede kleur. Zeer weinig loof.

Nantes

Op iets minder losse of niet al te vochtrijke gronden voldoet Amsterdamse Bak soms minder goed en bevallen de niet te grove Nantestypen vaak beter.

Van Nantes zijn twee typen te onderscheiden. Het type aangeduid als Slanke Nantes vormt een matig lange, slanke, cilindrische wortel met een soms iets toelopende kop, terwijl het andere type iets korter is en soms iets conisch.

Van beide typen zijn in de praktijkproeven 1963-1964 selecties aanbevolen. Tussen de verschillende herkomsten komen verschillen voor in de hoeveelheid loof, vroegheid en uit- en inwendige kleur.

aanbevolen selecties praktijkproeven 1963-1964

aangeduid door selectiebedrijf als	ingezonden door
<i>type Nantes</i>	
Nantes	N. V. Wed. P. de Jongh en Fa. Koning en Vlieger, Goes
Nantes	B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)
Forto	Royal Sluis, Enkhuizen
Slendero	Royal Sluis, Enkhuizen
Tiptop	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Nantes	Pannevis/West-Friesland, Enkhuizen
Nantes	B.V. Rijk Zwaan, De Lier
<i>type Slanke Nantes</i>	
Nantes Ideaal	B.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
Nunhem's Voorjaarswortel	B. V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)
Prinant	B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht
Nantes	B.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht

Rothild

K.: Karl Hild, Marbach am Neckar, West-Duitsland. V.: Gebr. Broersen, Tuitjenhorn.

Dit ras komt wat het type betreft het dichtst bij de Korte Flakkeese. De opbrengst ligt tussen die van Kieler Rote en Flakkeese in.

De gladde wortel heeft een behoorlijk uniforme in- en uitwendige kleur.

Rubica

K. : Fa. Haubner, Worms-Weinsheim, West-Duitsland.

V. : B.V. Nunhem's Zaden, Haalen (L.).

De opbrengst is vrij wat lager dan van de Flakkeese.

Korte, sterk conische wortel met een uitstekende in- en uitwendige kleur. De huid van de wortel is wat te ruw.

Lijkt bruikbaar om te drogen.

Signal

K. : J. T. Hofmann, Kleinsendelbach über Erlangen, West-Duitsland.

V. : B.V. D. v. d. Ploeg, Barendrecht.

Vroeg ras, dat veel lijkt op Parijse Broei, maar dat zich hiervan onderscheidt door de belangrijk betere kleur van de wortel en het kortere loof. Wegens de 3-4 cm dikke, bijna ronde wortels wordt dit type soms gevraagd voor steriliseren.

Weinig loof. Wortel vrijwel rond tot iets platrond, klein, goede kleur.

lijst van eigenaren van goedgekeurde klonen en van licentiehouders bij aardbei

Confitura

licentiehouders :

M. W. van Dijk, Broekstraat 3, Dinther
Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel
A. G. Vissers, Midden Peelweg 18, America

Glasa

eigenaar van goedgekeurde klonen :

V.V.T.B., Steenweg 79, Zaltbommel

licentiehouders :

Aardbeiencommissie Huissen, Karstraat 77, Huissen
J. A. v. d. Burgt, Berkhoek 2, Boekel
G. Cerpentier, Tuinderstraat 12, Koewacht
M. W. v. Dijk, Broekstraat 3, Dinther
H. Fleuren, Veldstraat 56, Baarlo
A. Henselmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelgeest
S. Heijkamp, Plettenburg 11, Jutphaas
Gebrs. Karsten, Oosterstraat 16, Benningbroek
Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel
W. v. d. Linden, Kooikamp 2, Sleeuwijk
W. Litjens, Kempweg 15, Horst-Meterik (L.)
L. W. H. Nelissen, Rootven 8, Oirlo
Selectie- en vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, Dorpsweg 5, Wissenkerke
A. v. d. Star, Oudenweg 31, Reeuwijk
G. Tielen, Hees 4, Sevenum
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Molendijk 1, Berlicum (N.Br.)
L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg
A. G. Vissers, Midden Peelweg 18, America
Voorbeeldbedrijf Zacht Fruit, J. v. Hoemenstraat 25, Kesteren
Q. van de Vrie, Kwekerijweg 4, Rohel (post Scharsterbrug, Fr.)

Gorella

eigenaren van goedgekeurde klonen :

J. A. v. d. Burgt, Berkhoek 2, Boekel
M. W. van Dijk, Broekstraat 3, Dinther
Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel
L. W. H. Nelissen, Rootven 8, Oirlo
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Molendijk 1, Berlicum (N.Br.)

Lavo

licentiehouders:

M. F. Duivenvoorden, Lisserweg 716, Lisserbroek
M. W. van Dijk, Broekstraat 3, Dinther
A. Henselmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelgeest
S. Heijkamp, Plettenburg 11, Jutphaas
W. v. d. Linden, Kooikamp 2, Sleeuwijk (N.Br.)
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Molendijk 1, Berlicum (N.Br.)
A. G. Vissers, Midden Peelweg 18, America

Redgauntlet

eigenaren van goedgekeurde klonen:

L. W. H. Nelissen, Rootven 8, Oirlo
Fa. Fr. Theuns en Zn., Adrianahoeve, Spoordonkseweg 150, Oirschot

Senga-Sengana

eigenaren van goedgekeurde klonen:

H. Fleuren, Veldstraat 56, Baarlo
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Molendijk 1, Berlicum (N.Br.)

licentiehouders:

J. C. Braber, Laone 20, Renesse (Zld.)
J. A. v. d. Burgt, Berkhoeck 2, Boekel
M. W. van Dijk, Broekstraat 3, Dinther
A. M. A. Goossens, Bergsebaan 165, Nispen
A. Henselmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelgeest
S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas
W. Hoeijmakers, Most 1, Sevenum
Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel
W. v. d. Linden, Kooikamp 2, Sleeuwijk (N.Br.)
W. Litjens, Kempweg 15, Horst-Meterik
L. W. H. Nelissen, Rootven 8, Oirlo
W. P. Robben, Raadhuisstraat 3, Berkel-Enschot
Selectie- en vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, Dorpsweg 5, Wissenkerke
C. Spek, Ijseldijk 55, Veessen
A. v. d. Star, Oudenweg 31, Reeuwijk
G. Tielen, Hees 4, Sevenum (L.)
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Molendijk 1, Berlicum (N.Br.)
V.V.T.B., Steenweg 79, Zaltbommel
L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg

A. G. Vissers, Midden Peelweg 18, America
Voorbeeldbedrijf Zacht Fruit, J. v. Hoemenstraat 25, Kesteren
Q. v. d. Vrie, Kwekerijweg 4, Rohel (post Scharsterbrug, Fr.)

Sivetta

licentiehouders:

J. A. v. d. Burgt, Berkhoek 2, Boekel
M. F. Duivenvoorden, Lisserweg 716, Lisserbroek
M. W. van Dijk, Broekstraat 3, Dinther
H. J. van Enckevoort, Americaanseweg 43, Sevenum
J. A. Fense, Strijbeekseweg 43, Ulvenhout
A. de Groot, Oosteinderweg 52, Wognum
A. Henselmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelgeest
S. Heijkamp, Plettenburg 11, Jutphaas
W. Hoeijmakers, Most 1, Sevenum
M. J. Janssen, Veldstraat 70, Groessen
Gebrs. Karsten, Oosterstraat 16, Benningbroek
Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel
W. v. d. Linden, Kooikamp 2, Sleeuwijk (N.Br.)
W. Litjens, Kempweg 15, Horst-Meterik
L. W. H. Nelissen, Rootven 8, Oirlo
Selectie- en vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, Dorpsweg 5, Wissenkerke
G. Tielen, Hees 4, Sevenum
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Molendijk 1, Berlicum (N.Br.)
L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg
A. G. Vissers, Midden Peelweg 18, America
Voorbeeldbedrijf Zacht Fruit, J. v. Hoemenstraat 25, Kesteren

Tago

licentiehouders:

J. A. v. d. Burgt, Berkhoek 2, Boekel
M. W. van Dijk, Broekstraat 3, Dinther
M. F. Duivenvoorden, Lisserweg 716, Lisserbroek
H. Fleuren, Veldstraat 56, Baarlo
A. de Groot, Oosteinderweg 52, Wognum
F. J. Haakman, Oosterwijzend 14, Nibbixwoud
S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas
W. Hoeijmakers, Most 1, Sevenum
Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel
W. van der Linden, Kooikamp 2, Sleeuwijk (N.Br.)
W. Litjens, Kempweg 15, Horst-Meterik
L. W. H. Nelissen, Rootven 8, Oirlo

Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Molendijk 1, Berlicum (N.Br.)
L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg
A. G. Vissers, Midden Peelweg 18, America
Voorbeeldbedrijf Zacht Fruit, J. v. Hoemenstraat 25, Kesteren

Tamella

licentiehouders:

J. A. van den Burgt, Berkhoek 2, Boekel
G. Cerpentier, Tuinderstraat 12, Koewacht
M. W. van Dijk, Broekstraat 3, Dinther
M. F. Duivenvoorden, Lisserweg 716, Lisserbroek
H. J. van Enckevoort, Americaanseweg 43, Sevenum
J. G. H. van Enckevoort, De Hees 41, Sevenum
J. A. Fense, Strijbeekseweg 43, Ulvenhout
H. Fleuren, Veldstraat 56, Baarlo
A. de Groot, Oosteinderweg 52, Wognum
A. Henselmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelgeest
S. Heijkamp, Plettenburg 11, Jutphaas
W. Hoeijmakers, Most 1, Sevenum
Gebrs. Karsten, Oosterstraat 16, Benningbroek
W. J. Keijsers, Most 12, Sevenum
A. Kolen, Neerrijt 1a, Luyksgestel
Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel
W. van der Linden, Kooikamp 2, Sleeuwijk (N.Br.)
L. W. H. Nelissen, Rootven 8, Oirlo
A. P. J. van Overveld, Voorstraat 239, Roosendaal
Selectie- en vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, Dorpsweg 5, Wissenkerke
Gebr. Thelosen, Graafseweg 4-6, Haps
G. Tielen, Hees 4, Sevenum
C. Timmerman, Dorpsstraat 161, Broek op Langedijk
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Molendijk 1, Berlicum (N.Br.)
L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg
A. G. Vissers, Midden Peelweg 18, America
V.V.T.B., Steenweg 79, Zaltbommel
Voorbeeldbedrijf voor Zacht Fruit, Van Hoemenstraat 25, Kesteren

Tenira

licentiehouders:

J. A. v. d. Burgt, Berkhoek 2, Boekel
M. F. Duivenvoorden, Lisserweg 716, Lisserbroek
M. W. van Dijk, Broekstraat 3, Dinther
H. J. van Enckevoort, Americaanseweg 43, Sevenum

J. A. Fense, Strijbeekseweg 43, Ulvenhout
A. de Groot, Oosteinderweg 52, Wognum
A. Henselmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelgeest
S. Heijkamp, Plettenburg 11, Jutphaas
W. Hoeijmakers, Most 1, Sevenum
M. J. Janssen, Veldstraat 70, Groessen
Gebrs. Karsten, Oosterstraat 16, Benningbroek
Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel
W. v. d. Linden, Kooikamp 2, Sleeuwijk (N.Br.)
W. Litjens, Kempweg 15, Horst-Meterik
L. W. H. Nelissen, Rootven 8, Oirlo
Selectie- en vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, Dorpsweg 5, Wissenkerke
G. Tielen, Hees 4, Sevenum
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Molendijk 1, Berlicum (N.Br.)
L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg
A. G. Vissers, Midden Peelweg 18, America
Voorbeeldbedrijf Zacht Fruit, J. v. Hoemenstraat 25, Kesteren

Vola

licentiehouders:

Aardbeiencommissie Huissen, Karstraat 77, Huissen
J. A. v. d. Burgt, Berghoek 2, Boekel
G. Cerpentier, Tuinderstraat 12, Koewacht
M. W. van Dijk, Broekstraat 3, Dinther
M. F. Duivenvoorden, Lisserweg 716, Lisserbroek
H. Fleuren, Veldstraat 56, Baarlo
A. Henselmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelgeest
S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas
Gebrs. Karsten, Oosterstraat 16, Benningbroek
Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel
W. v. d. Linden, Kooikamp 2, Sleeuwijk
L. W. H. Nelissen, Rootven 8, Oirlo
Selectie- en vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, Dorpsweg 5, Wissenkerke
A. v. d. Star, Oudenweg 31, Reeuwijk
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Molendijk 1, Berlicum (N.Br.)
L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg
Q. v. d. Vrie, Kwekerijweg 4, Rohel (post Scharsterbrug, Fr.)
A. G. Vissers, Midden Peelweg 18, America
Voorbeeldbedrijf Zacht Fruit, J. v. Hoemenstraat 25, Kesteren

lijst van licentiehouders bij augurk

Hokus

B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)
Royal Sluis, Enkhuizen
N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
B.V. Rijk Zwaan, De Lier

Levo

B.V. Nunhem's Zaden, Haelen (L.)
Royal Sluis, Enkhuizen
N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
B.V. Rijk Zwaan, De Lier

lijst van vermelde synoniemen en voorlopige aanduidingen

Ajax – zie tomaat: Moneymaker
Amanda Plus – zie sla: Plus
Amsterdamse – zie doperwt: Vroege Mei
Amsterdamse Snij – zie peterselie: Gewone Snij
Anitra – zie sla: Suzan
Bergina – zie sla: Neckarreuzen
Brilliant – zie sla: Neckarreuzen
C 107 – zie tomaat: Jollybrid
C 112 – zie tomaat: Eurobrid
C 118 – zie tomaat: Hollandbrid
Champion – zie radijs: Scarlet Champion
Comby 8 – zie spruitkool: Sandora
Comby 9 – zie spruitkool: Rovoka
Detroit – zie kroot: Kogel
DF 747 – zie spruitkool: Egmont
Donor – zie tomaat: Moneymaker
Dwerg – zie peterselie: Fijngekrulde
Eerste Vroege Mei – zie doperwt: Vroege Mei
Excellent – zie sla: Hilde
Excello – zie sla: Suzan
Excelsior – zie sla: Blondine

Excelsior z.dr. – zie stoksperzieboon: Non Plus Ultra z.dr.
 Finette – zie doperwt: Roi des Fins vert
 Fino – zie stamsperzieboon: Mignon
 Franse Trosprinces z.dr. – zie stoksperzieboon: Non Plus Ultra z.dr.
 Fijne Krul – zie tuinkers: Gekrulde
 Géant d'hiver – zie spinazie: Winterreuzen
 Granaat – zie chinese kool: Cantonner Witkrop
 Grove Struik – zie selderij: Gewone Snij
 Guernsey Conqueror – zie meloen: Suikermeloen Witte
 Halfrood-Halfwit – zie radijs: Ronde Rode Groot Witpunt
 Haogen nr. 2 – zie meloen: Ogen
 Indures – zie spinazie: Resistoflay
 Juniboon m. dr. – zie stamsnijboon: Eerste Pluk m. dr.
 Kader – zie radijs: Qum
 Korova – zie augurk: Uwy
 Lange Bos – zie selderij: Gewone Snij
 Marco – zie sla: Hilde
 Marktveroveraar – zie doperwt: Mechelse Krombek
 Massa – zie sla: Neckarreuzen
 Mathilde – zie sla: Hilde
 Moneycross – zie tomaat: Moneymaker
 Moneydor – zie tomaat: Moneymaker
 Monprecos – zie tomaat: Moneymaker
 Moskrul – zie peterselie: Fijngekrulde
 Novum – zie savooiekkool: Herfstgroene
 Nr. 68070 – zie spruitkool: Castellum
 Nr. 70408 – zie spruitkool: Bastion
 Nr. 70454 – zie spruitkool: Rampart
 Pareltros z. dr. – zie stoksperzieboon: Non Plus Ultra z. dr.
 Parijse Groene Krombek – zie doperwt: Mechelse Krombek
 Pfann's Grosser Sommer – zie sla: Groso
 Pinto – zie stamsperzieboon: Stiletto
 Plena – zie sla: Hilde
 Prado – zie sla: Hilde
 Preferent z. dr. – zie stoksperzieboon: Non Plus Ultra z. dr.
 Primset – zie tomaat: Set
 Prins Albert – zie doperwt: Vroege Mei
 Queen Victoria – zie rabarber: Victoria
 Relly – zie sla: Neckarreuzen
 Rivaal – zie spinazie: Resistoflay
 Roggli's Witte Broei – zie koolrabi: Trero
 Secundo – zie spinazie: Resistoflay
 Serpette de Paris – zie doperwt: Mechelse Krombek
 SG 329 – zie spruitkool: Leonore
 Spartan B – zie spinazie: Resistoflay
 Spica – zie spinazie: Winterreuzen

aanhangsel

Spinoza – zie spinazie: Resistoflay

Torpedo – zie chinese kool: Cantonner Witkrop

Triomf – zie sla: Neckarreuzen

Twello's Vroegste Gele – zie sla: Blondine

Tijgerananas – zie meloen: Oranje Ananas

Verbeterde Glas – zie paprika: Zoete Westlandse

Verbeterde Zoete Westlandse – zie paprika: Zoete Westlandse

Verdo – zie doperwt: Small Sieve Freezer

Victor – zie tomaat: Moneymaker

Victory – zie tomaat: Moneymaker

Viroka – zie spinazie: Resistoflay

Vremo-Moneymaker – zie tomaat: Moneymaker

Vroege Juni m. dr. – zie stamsnijboon: Eerste Pluk m. dr.

Vroege Veense – zie doperwt: Vroege Mei

Weeuwenselderij – zie selderij: Holpijp

Westlandia – zie sla: Blondine

Westlandse Enkele Net – zie meloen: Enkele Net

White Egg – zie consumptieraap: Sneeuwbal

Wovo – zie sla: Wonder van Voorburg

WR 2900 – zie sla: Riposo

Yelvic – zie tomaat: Moneymaker

Zeer Vroege Groene – zie savooickool: Fitis

Zesweekse – zie consumptieraap: Sneeuwbal

Zomerkoning – zie sla: Kaganer Sommer

556 – zie komkommer: Virgo A

1003 – zie komkommer: Uniflora D